

ಭಾರತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರ್ವಾರ್ಥ

ಭಾರತ - ದೇಶ ಮತ್ತು ಜನ

ಭಾರತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರ್ವಾಂಗಳು

ರೋಮುಲಸ್ ವಿಟೀಕರ್

ಅನುವಾದ
ಎಚ್. ಎಸ್. ನಿರಂಜನಾರಾಧ್ಯ

ನಾಷ್ಟನಲ್ಲಿ ಬುಕ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್, ೯೦ಡಿಯಾ

ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮ್ಯಾಕ್ ಮಿಲನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಲಿಮಿಟೆಡ್‌ನ ಪ್ರಾರ್ಥಾ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಈ ಪ್ರಸ್ತುತಕದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು, ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಮಾರ್ಫ್ಟ್‌ಮಕ್ಸ್ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು, ಭಾಯಾಪ್ತಿ ತೆಗೆಯುವುದು, ಧ್ವನಿಮುದ್ರಿಸುವುದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಟ್ ಚಿತ್ರ : ಲೇಖಕರ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ

ISBN 81-237-3663-0

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : 2002 (ಶಕ 1923)

© ಮೂಲ: ರೋಮುಲಸ್ ವಿಟೇಕರ್

© ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ : ನಾತ್ಯಾಂಶ್ಲೇ ಬುಕ್ ಟ್ರಾಸ್, ಇಂಡಿಯಾ

Original Title: Common Indian Snakes : A Field Guide (English)

Translation: Bharathada Samanya Sarpagalu (Kannada)

ರೂ. 55.00

ನಿರ್ದೇಶಕರು, ನಾತ್ಯಾಂಶ್ಲೇ ಬುಕ್ ಟ್ರಾಸ್, ಇಂಡಿಯಾ

ಎ-5, ಗ್ರೇನೋಪಾರ್ಕ್, ಹೊಸ ದೇಹಲಿ - 110016

ಇವರಿಂದ ಪ್ರಕಟಿತ.

ನನ್ನ ಗೆರ್ರೆಯಾ

ನಟ್ಟೇಶನ್‌ಗೆ

ಆತನ ಡಾಷ್ಟುವುಂಟ್ತಾ

ಯಾಗೂ

ಆರಣ್ಯ ಜಾಗ್ನಿನ ವನ್ನು ಸೇವೆಯುತ್ತಾ

ಈ ವ್ಯಾಸ್ತಕವನ್ನು ಸೆಮೀಸುತ್ತಾಗಿದೆ.

“..... ಎಲ್ಲಾ ಸರೀಸೃಪಗಳು ವಿಷಕಾರಿ ಎಂಬ ವಿವೇಚನಾರಹಿತ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದ ಬಹುತೇಕ ಸರೀಸೃಪಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಭಯ ಮತ್ತೆನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷಕಾರಿ ಸರೀಸೃಪಗಳ ವಿಷಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಮೊದಲನೇ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವಾದರೆ, ವಿಷರಹಿತ ಸರೀಸೃಪಗಳಿಂದ (ಅವೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ) ವಿಷಕಾರಿ ಸರೀಸೃಪಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಎರಡನೇ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ....”

ಪ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ರಸೆಲ್

ಆನ್ ಆಕೆಂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಸರ್ವೆಂಟ್ಸ್
ಕಲೆಕ್ಟ್ರೆಡ್ ಆನ್ ದ ಕೋರಮಂಡಲ್ ಕೋಸ್, 1796

ಪರಿವಿಡಿ

ಒತ್ತರಗಳಪಟ್ಟಿ	vii
ಪ್ರೇರ್ನಾ ಕಾಲ್ಯಾಂಗ್ಯಾನ್ ಅವರಮುನ್ನಡಿ	xii
ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ	xiii
1. ವಿಷರಹಿತ ಹಾವುಗಳು	1
2. ವಿಷಕಾರಿ ಹಾವುಗಳು	51
3. ಹಾವುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳು	81
ಇಂದಿಯಗಳು	82
ಅಹಾರಗಳಿಕೆ	85
ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ	88
ಚಲನೆ	92
ಶತ್ರುಗಳು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ	93
ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವವರು	94
ಹಾವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ	98
ಇತ್ತೀಚೆನ ವನ್ಯಜೀವಿ ಹಾಗೂ ರಷ್ಟು ಕಾನೂನುಗಳು	101
ಹಾವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಣೆ	101
ಕಟ್ಟುಕಢಿಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳು	103
4. ಹಾವಿನ ಕಡಿತ	107
ಪ್ರಧಾನ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	108
ಚಿಹ್ನೆಗಳು	108
ವಿಷದ ಲಸಿಕೆ	113
ನಾಟಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು	114
ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳು	116
5. ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳ ಪಟ್ಟಿ	121
6. ಹಾವುಗಳ ದೇಶೀಯ ಹೆಸರುಗಳು	148
7. ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣದ ನಕ್ಷೆ	152
8. ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ವಿಧಾನ	154
ಗ್ರಂಥಾಖಾ	165
ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೆ	169

ಚಿತ್ರಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಕಟ್ಟು ಬಿಳಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು

1. ಸಾಮಾನ್ಯ ಡುಕ್-ಹಾವು
2. ಪೆರೋಟೆಟ್‌ನ ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವು
3. ಭಾರತದ ಶಿಲಾ ಹೆಬ್ಬಾವು
4. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವು
5. ಕೆಂಪು ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವು
6. ಸಾಮಾನ್ಯ ತೋಳದ ಹಾವು
7. ಪಟ್ಟಿ ಮುಕ್ಕೆ
8. ಪಟ್ಟಿ ಬೆನ್ನೆಣಿ ಹಾವು
9. ಹಸಿರು ಬೆನ್ನೆಣಿ ಹಾವು
10. ಒಕ್ಕೆಣಿ ಬೆನ್ನೆಣಿ ನೀರುಹಾವು
11. ಅಲಿವ್ ಬೆನ್ನೆಣಿ ನೀರುಹಾವು
12. ಟ್ರಿಂಕೆಟ್ (ಕೀಳ್ಕಾಡವೆ) ಹಾವು
13. ಕೇರೆ ಹಾವು
14. ಪಟ್ಟಿಗಳಿರುವ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿ ಸಮ್ಯಾ
15. ರಾಜಸಮ್ಯಾ
16. ಕಂಚು ಬೆನ್ನಿನ ಮರದ ಹಾವು
17. ಹಾರುವ ಸಮ್ಯಾ
18. ಹಸಿರು ಹಾವು
19. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಕ್ಕು ಹಾವು
20. ನಾಯಿ ಮುಕಿದ ನೀರು ಹಾವು
21. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳ
22. ಪಟ್ಟಿ ಕಡಂಬಳ
23. ತೆಳುವಾದ ಪವಳದ ಹಾವು
24. ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರ ಹಾವು

25. ಒಂಟಿ ಕಣ್ಣೆನ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರ ಹಾವು
26. ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವ
27. ಕೊಕ್ಕೆ ಮೂಗಿನ ಕಡಲ ಹಾವು
28. ರಸೆಲ್ ಮಂಡಲ ಹಾವು
29. ಗರಗಸ ಹುರುಪೆಗಳ ಮಂಡಲ ಹಾವು
30. ಬಿದಿರು ಮೆಳೆ ಗುಳಿಮಂಡಲ ಹಾವು
31. ಚಿನ್ನೆನ ಸರ್ವವನದಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವಿನಿಂದ ವಿಷ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು
32. ಹುರುಪೆಗಳು (ನಾಮಪದ್ಧತಿ)
33. ನಾಲಗೆ ಮತ್ತು ಜಾಕಬ್ಬನ್ ಅಂಗಗಳು
34. ಹರೆಯದ ಹೆಬ್ಬಾವು ಹೆಗ್ಗಣವನ್ನು ನುಂಗುತ್ತಿರುವುದು
35. ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವವು ಹಾವನ್ನು ನುಂಗುತ್ತಿರುವುದು
36. ಚೌಕಳಿ ಬೆನ್ನೇಬು ನೀರು ಹಾವು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತಿರುವುದು
37. ಹಾವು ಪೋರೆ ಬಿಡುತ್ತಿರುವುದು
38. ಪುದುಕೋಟಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗರಕಲ್ಲುಗಳು
39. ಚಮ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಹಾವುಗಳ ಮಾರಣ ಹೋಮ
40. ವಿಷದ ಹಾವನ್ನು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಧಾನ
41. ವಿಷರಹಿತ ಹಾವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ವಿಧಾನ
42. ರಕ್ತ ತಡೆಪಟ್ಟಿ
43. ನಾಗರಹಾವಿನ ವಿಷದಂತ
44. ನಾಗರಹಾವಿನ ಕಡಿತದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬಾವು
45. ರಸೆಲ್ ಮಂಡಲಹಾವಿನ ಉದ್ದನೆಯ, ಮಡಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಚೊಳ್ಳು ವಿಷದಂತ
46. ಹಾಫೋಕಿನ್ ಪ್ರತಿವಿಷ ಸೀರಮ್
47. ಕುಳಿಮಂಡಲ ಹಾವಿನ ‘ಕುಳಿ’
48. ಬಿಲ ಕೊರೆಯುವ ಹಾವಿನ ಉದರದ ಚಿಕ್ಕ ಹುರುಪೆಗಳು
49. ಭೂಮಿ, ಮರ ಮತ್ತು ಸಿಹಿ ನೀರಿನ ಹಾವುಗಳ ಉದ್ದವಾದ ಚೊಪು ಬಾಲ
50. ಅಗಲವಾದ ಹುರುಪೆಗಳು
51. ಕೇರಹಾವಿನ ನುಣುವಾದ ಹಾಗೂ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು
52. ಬಿಲ ಕೊರೆಯುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವಿನ ಪ್ರಟ್ಟ ಮೊಂಡು ಬಾಲ
53. ನಾಯಿಮುವಿದ ನೀರುಹಾವಿನ ವಣಿರುವ ಒರಟು ಹುರುಪೆಗಳು
54. ಕಡಲ ಹಾವಿನ ಬಾಲ
55. ಕಡಲ ಹಾವಿನ ತಳಭಾಗದ ಹುರುಪೆಗಳು

ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳು

1. ಭಾರತದ (ಒಂಟಿ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ) ನಾಗರ ಹಾವು
2. ನಾಗರ ಹಾವಿನ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ಮರಿಗಳು
3. ನಾಗರ ಹಾವು (ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮರಿಗಳು)
4. ಭಾರತದ ನಾಗರ ಹಾವು (ಕನ್ನಡಕೆದ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ)
5. ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಲಂಕೃತ ಸರ್ವ

ಮುನ್ನಡಿ

ಹಾವುಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಮೋಹನೋಳಿಸುವ ಜೀವಿಗಳು. ಅವು ಜೀವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಭಾಗವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ವಿಷ, ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ತೆವಳಾಟ ಹಾಗೂ ಈಡುಜೀವಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಹಿಸುಕುವ ತಂತ್ರಗಳಿಂದಾಗಿ ಪರಭಕ್ಷಕ ಪ್ರಾಣಿ ಸಮೂಹಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಜೀವಿಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತದ ಅರಣ್ಯಗಳು, ಮರಳುಗಾಡು, ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಹಾವುಗಳ ಚೆಟುವಟಿಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ 'ಪ್ರಗತಿ'ಯಿಂದಾಗಿ ಹಾವುಗಳ ಪ್ರಮುಖತೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಚಹಾ ತೋಟ, ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗುಡಿಸಲುಗಳು ಹಾಗೂ ನಗರದ ಉಗ್ರಾಣಗಳು ಇಂದು ಹುಳಿ ಹುಪ್ಪಟೆ, ಕೀಟ, ಶಪ್ಟೆ, ಪಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಇಲಿಗಳಿಗೆ ನೂತನ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಈ ಜೀವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಅವು ಉಪದ್ರವಕಾರಿ ಜೀವಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಹಾವುಗಳ ಆಹಾರವಾದ ಜೀವಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಹಾವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವು ಪೀಡಕ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಮಾನವನ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಣೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೆಂದು ತೋರಬಹುದು. ಆದರೂ ಸಹ ಕೆಲವು ವಿಷಕಾರಿ ಹಾವುಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಿಷರಹಿತ ಹಾವುಗಳೂ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಕೃಷಿಯಿಂದ, ರಸಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ವಿಶೇಷ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಹಾವುಗಳ ದಟ್ಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ವಾಸ್ತವ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಧಾ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಆವಾಸಗಳ ಪೂರ್ಣ ನಾಶದಿಂದ ಅಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಅವು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದವಸ ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಪೀಡಕಗಳ ನಡುವೆ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು (ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು) ಅತ್ಯಂತ ಕುಶಾಹಲಕಾರಿಯಾದ ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ರೋಗರುಜಿನಗಳ

ಜೊಪಡ ಮೊಲ್ಲೆ ವಿರುವ ಏಶಿಪ್ಪು ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಮತ್ತು ವಿವರವನ್ನು ಉತ್ತೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತವೆಂದು ನಮಗೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕ ಹಾಗೂ ವ್ಯೇಚಣಾನಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಳವಾದ ಕೈಪಿಡಿಯೊಂದು ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಥ. ಈ ಪ್ರಸ್ತರಕವು ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆಂದು ಅಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನಿಸಗ್ರಹಿಸಿ ನಡುವೆ ವೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಭೇದದ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿಯುವುದೂ ಮಾನವನ ಒಟ್ಟು ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರಕೆ ಹೊಡುಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅಡಿಬಾಯವಾದ ಭೂ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ತೀವ್ರಾನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅಧಾರಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಉಚಿಗನ್ ಏಶಿಪ್ಪು ವಿದ್ಯಾಲಯ

ಕಾಲೋ ಗ್ಯಾನ್ಸ್

ಅನ್ ಆರ್ಕ್ ರ್

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 2000ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಭೇದದ ಹಾವುಗಳಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ 200ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭೇದಗಳಿಷ್ಟು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ 100 ಮಿಲಿಮೀಟರುಗಳ ಮುಳ್ಳ - ಹಾವುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು 6 ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಉದ್ದವಿರುವ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳವರೆಗೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಈ ಹಾವುಗಳು ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಆವಾಸಗಳಲ್ಲಿ - ಸಮುದ್ರಗಳು, ಮರಳುಗಾಡುಗಳು, ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಸರ್ಕೋವರಗಳು, ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು, ಕೆಲವು ಹಿಮಪರ್ವತಗಳು ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ 5000 ಮೀಟರುಗಳ ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಸರ್ವಾಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಯೋತ್ಸವ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾರತೀಯ (ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ) ಕಾಣಬಹುದಾದ 30 ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಹಾವುಗಳು ಭಾರತದ ಅಕ್ಷಪಕ್ಷದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳ ವಿವರಣೆ ಹಾಗೂ ವಾಸದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಭಾರತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೊಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಹಿಮಾಲಯ ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ (ಅಸ್ತಾಂ) ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

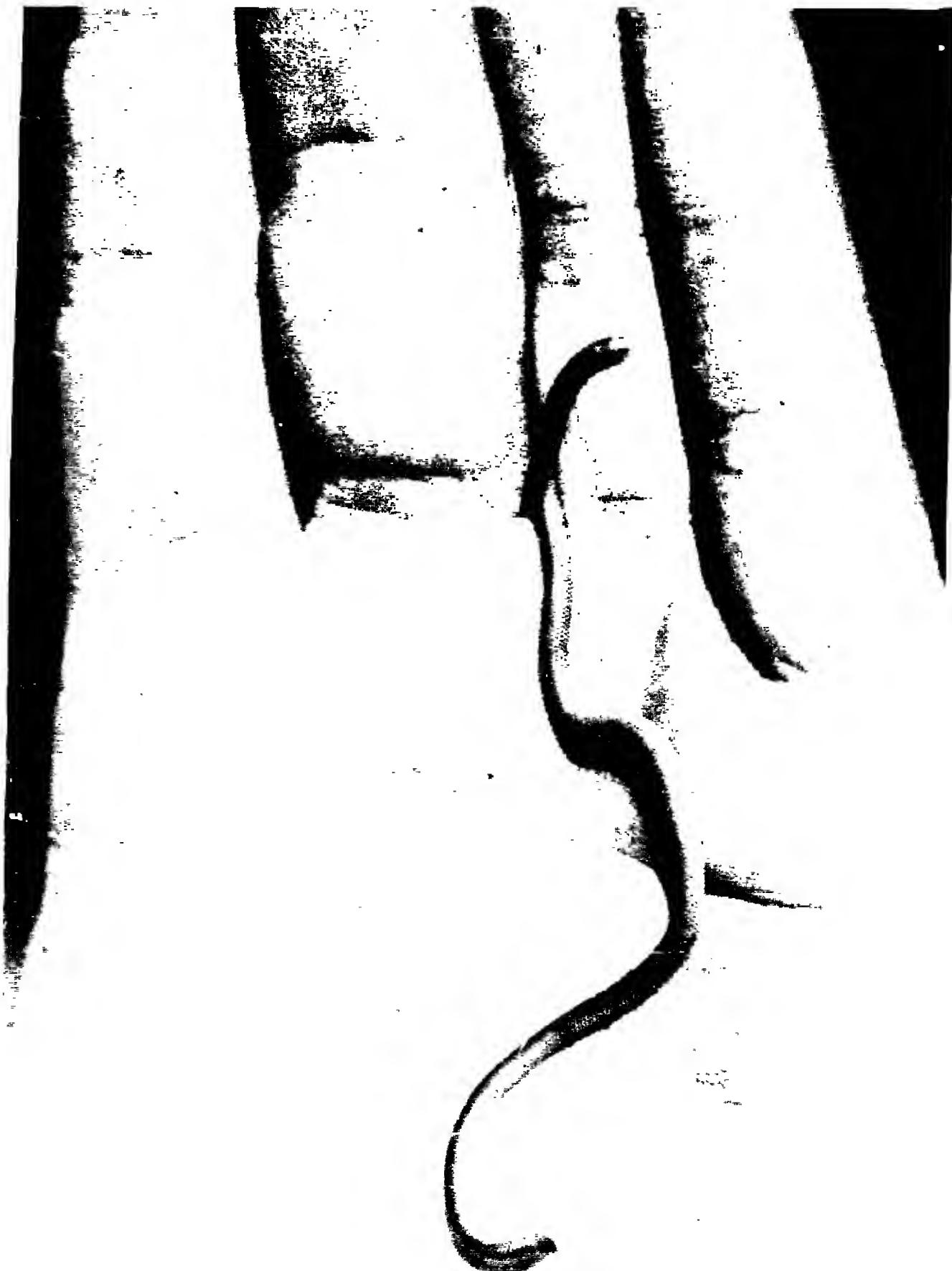
ಭಾಯಾಚಿತ್ರ, ಪ್ರಾಣಗಳ ವಿವರಣೆ, ಆವುಗಳ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಆವಾಸಗಳ ವಿವರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಸರಳ ವಿಧಾನದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವವು ಪೂರ್ವೇಸ್ತುದೆಂದು ಆತ್ಮಸಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ದಂಶಕಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಾವುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಜೀವಿಗಳು. ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು ವಿಷಕಾರಿಯಾದುದರಿಂದ ಆವುಗಳಿಂದ ತುಂಬ ಉಪಯೋಗವಿದ್ದರೂ ವೈದ್ಯಕೀಯವಾಗಿ ಆತಂಕವುಂಟು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹಾವುಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವಿಗಳು. ಒಡಳಮ್ಮು ಜನರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಮೂಡನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿ ವಿರುವುದು ಈ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಅವರೇ ಒಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅನಗತ್ಯವಾದ ಭಯವಿದೆ. ಸರೀಸೃಪಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಪ್ರಯೋಜನವು ಒಂದಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಖಚಿತ. ನಮ್ಮ ಒಡನಾಡಿಗಳಾದ ಇರುಳ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರಿಂದ ಹಾವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಹಾವುಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಕೆಳೆದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆದಿದೆ. ಹಾವುಗಳ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಜ್ಞಾನ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವುಂಟು ಮಾಡುವಂಥದೆ. ನಮ್ಮ ಸರ್ವಾವಾದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾಲ್ನೆನೆ ಪ್ರಪ್ರರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಎಂ. ಮಣಿಯವರು ಹಾವುಗಳನ್ನು ಮೋಡಿಕೊಂಡು ಅವಲೋಕನಾ ದಾಖಲೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1969ರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನೈನ ಸರ್ವಾವಾನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಇದರ ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದಶೀಲ್ಯಾದ ಶ್ರೀ ಎ. ಎನ್. ಜಗನ್ನಾಥ್‌ರಾವ್ ಅವರು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಹಾಯ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸರೀಸೃಪಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಪ್ರೌತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ತಾಯಿಗೂ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಖಚಿತಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇರುಳರನ್ನು ನನಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಹ್ಯಾರಿ ಮಿಲ್ಲರ್ ಅವರಿಗೆ, ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವ ವೀಧಾನವನ್ನು ಈ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿರುವ ಡಾ. ಶರ್ಮ್ಮಾ ಎ. ಮಿಂಟ್ನ್ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಾವು ಕಡಿತದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಓದಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ ಡಾ.ಎಚ್. ಅಲಿಸ್ಟರ್ ರೀಡ್ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಚೆನ್ನೈನ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣದ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಭಾರತದ ಹವಾಮಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯು ನೀಡಿ ಉಪಕರಿಸಿದೆ.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಹಾವುಗಳ ಚಲನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಪ್ರೌ. ಕಾಲ್‌ ಗ್ಯಾನ್ಸ್ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಆಭಾರಿ. ಬಾಂಬೇ ನೇಚೆರಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಸೊಸಾಯಿಟಿಯ ನಿವಾರಿಕೆ(ಕ್ರೀಟರ್)ರಾದ ಶ್ರೀ ಜೆ. ಸಿ. ಡೇನಿಯಲ್ ಅವರಿಗೆ ಅವರು ನೀಡಿದ ಅನೇಕ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಲಹೆಗಳಿಗಾಗಿ ಖಚಿತಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಶೇಲ್ಡನ್ ಕಾಂಬಿಲ್ ಮತ್ತು ದಿವಂಗತ ಚೊಲ್‌ ಇ. ಶಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ಕೇಕ್ಸ್ ಆಫ್ ದ ಆರ್ಮೆರಿಕನ್ ವೆಸ್ಟ್ ಎಂಬ ಪ್ರಸ್ತುತದಿಂದ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ; ಹಾವುಕಡಿತದ ದತ್ತಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ ಡಾ. ಯೋತಿಯಾ ಸವಾಯಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ಎಂ. ಹೋಮ ಅವರಿಗೆ, ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಈ ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಕರಡುಗಳನ್ನು ಬೆರಳಬ್ಬ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಶ್ರೀಮತಿ ಜಹೀದಳಿಗೆ ನಾನು ತುಂಬಾ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಷರಹಿತ ಹಾವುಗಳು

ପ୍ରମ୍ବନାନ୍ତରେ
ପ୍ରମ୍ବନାନ୍ତରେ

1. ಸಾಮಾನ್ಯ ಹುಳ-ಹಾವು

ಟೈಫ್ಲಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಿನ (Typhlina bramina)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಪ್ರಾಚೀ ಹುಳುವಿನ ಆಕಾರದ ಶರೀರ; ನುಣುವಾದ, ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು; ಮೊಂಡಾದ ತಲೆ ಮತ್ತು ಬಾಲ; ಶರೀರದ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಯೊವುದೇ ವಿನ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದು : 12.5 ಸೆ. ಮಿ, ಹುಟ್ಟಿದಾಗ: 3.5 ಸೆ. ಮಿ; ಗರಿಷ್ಟ : 17 ಸೆ.ಮಿ.(ಕೊಕ್ಕಿನ ಹುಳ ಹಾವು: 60 ಸೆ.ಮಿ.)

ವಿವರಣೆ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಹುಳ-ಹಾವುಗಳು ಕೆಂಪು-ಕಂಡು ಅಥವಾ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದವು. ಅವುಗಳ ನುಣುವು ಹುರುಪೆಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಅಗಲವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಾಮನಚಿಲ್ಲಿನ ಬಣ್ಣಗಳ ಹೊಳೆವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಮೇಲೊಂಟಕ್ಕೆ ಅವು ಎರುಹುಳುಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಬಾಲವು ತಲೆಯಂತೆಯೇ ಮೊಂಡಾಗಿದ್ದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಮುಳ್ಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತಹ ಚಿಕ್ಕ ಚುಕ್ಕೆಗಳಂತಿರುವ ಕಣ್ಣಗಳಿದ್ದು, ಅವು ಹುರುಪೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶರೀರದ ತಳಭಾಗದ ಬಣ್ಣ ತಿಳಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿನ ಅತೀ ಚಿಕ್ಕವಾದ ಹಾವುಗಳು ಇವೆಂದು ತೋರಿಸಲು, ಹುರುಪೆಗಳು ಮತ್ತು ನಾಲಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ 14 ಪ್ರಭೇದಗಳ ಹುಳ-ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ (ಅಥವಾ ಅಂಥ ಹಾವುಗಳು) ಇದು ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಹಾವು. ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹುಳ-ಹಾವುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ಸರ್ವಗಳು. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಸ್ವಲ್ಪಮೇ. ಕೆಲವರು ಅವನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಅಥವಾ ಅವನತಿ ಹೊಂದಿದ ಹಾವುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವು ಮಣ್ಣನೊಳಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಏಕೈಕ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅವುಗಳ ಇಂದಿಯ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಚೆಲನೆಯ ಕೌಶಲವು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಬೆರಗಿನ ವಿಷಯಗಳು. ಇತ್ತೀಚನವರೆಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹುಳ-ಹಾವಿನ ವ್ಯಜಾನಿಕ ಹೆಸರು ಟೈಫ್ಲಿನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಿನ್ಸ್ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದರ ಕುಲವು ಹಲವು ಉಪಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅನಂತರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ.

ವಿತರಣೆ : ಅಂಡಾನ್ ದ್ವೀಪಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಇದು ಪ್ರಸರಿಸಿದೆ. ಲಕ್ಷದ್ವಿತೀಯದಲ್ಲಿರುವ ಏಕೈಕ ಹಾವು ಇದು. ಭಾರತದ ಬೆಟ್ಟದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ 1000 ಮೇಟರ್ ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ಇದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆವಾಸ : ಹುಳ-ಹಾವುಗಳು ಭೂಮಿಯೊಳಗಿನ ಇರುವೆ ಮತ್ತು ಗೆದ್ದಲುಗಳ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಮರದ ದಿಮ್ಮಿಗಳ ಕೆಳಗೆ, ತೇವಾಂಶವಿರುವ ಎಲೆಗಳ

ಕೆಳಗೆ ಹಾಗೂ ತೇವಾಂಶವಿರುವ ಅರಣ್ಯ, ಶುಷ್ಕ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ನಗರದ ಉದ್ದಾನವನಗಳಲ್ಲಿನ ಕಣಿಕೆ ಮಣ್ಣನಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಸ್ವಫಲೀಕೃತ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬರೇ ಹೆಣ್ಣಗಳೇ ಇರುವ ಪ್ರಭೇದ ಇದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಹುಳ-ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಶತ್ರುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನು ಹಿಡಿದಾಗ ಕೆಟ್ಟಿರಾಸನೆಯ ದ್ರವ್ಯವೊಂದನ್ನು ಸ್ವವಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ವಿಷಭುಟ್ಟಿವ ಹಾಗೆ ನಟಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಚೊಪಾದ ಬಾಲದಿಂದ ಚುಚ್ಚತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ವಾಸನಾ ದ್ರವ್ಯವು ಬೇರೆ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಇವುಗಳ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ತೋರುಡಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇರುವೆ ಹಾಗು ಪರಭಕ್ಷಕಗಳನ್ನು ವಿಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂತಾನ : ಈ ಹಾವು ಸ್ವಫಲೀಕೃತ 5 ರಿಂದ 8 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವು ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುವ ಕಾಲ ಯಾವುದೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ.

ಆಹಾರ : ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಇವು ತಾವು ವಾಸಿಸುವ ಸುರಂಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹುಳುಗಳನ್ನು, ಮೃದು ಶರೀರದ ಲಾರ್ವಗಳನ್ನು, ಇರುವೆ ಮತ್ತು ಗೆದ್ದಲುಗಳ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಚೆನ್ನೆನ ಸರ್ವವನದಲ್ಲಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ಹುಳ-ಹಾವುಗಳು ಎರೆಹುಳಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬದುಕ್ಕಿಂತಿವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಈ ಗುಂಟಿನ ಹಾವುಗಳ ವಿತರಣೆ ಹಾಗು ಉಳಿಯುವಿಕೆಗೂ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣನ ತೇವಾಂಶ ಹಾಗೂ ಶಾಶ್ವತಕ್ಕೂ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯನಾಶ ಹಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಬಹುಶಃ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಹುಳ-ಹಾವುಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳು ನಾಶವಾಗಬಹುದು.

ಸೂಚನೆ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಹುಳ-ಹಾವುಗಳು ಬಹುಶಃ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ವಿತರಣೆಯಾಗಿರುವ ಹಾವುಗಳು. ಆಕ್ಸಿಕವಾಗಿ ಹೊಕುಂಡಗಳ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ವಿತರಣೆಯಾಗಿರುವ ಇವು ಸರ್ವಗಳಿಲ್ಲದ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಲಕ್ಷ್ಣದ್ವೀಪ, ನ್ಯಾಚೆಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಹವಾಯಿ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ.

ನಿರುಪದ್ರವಿ

2. ಪೆರೊಟೆಟೊನ ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವು

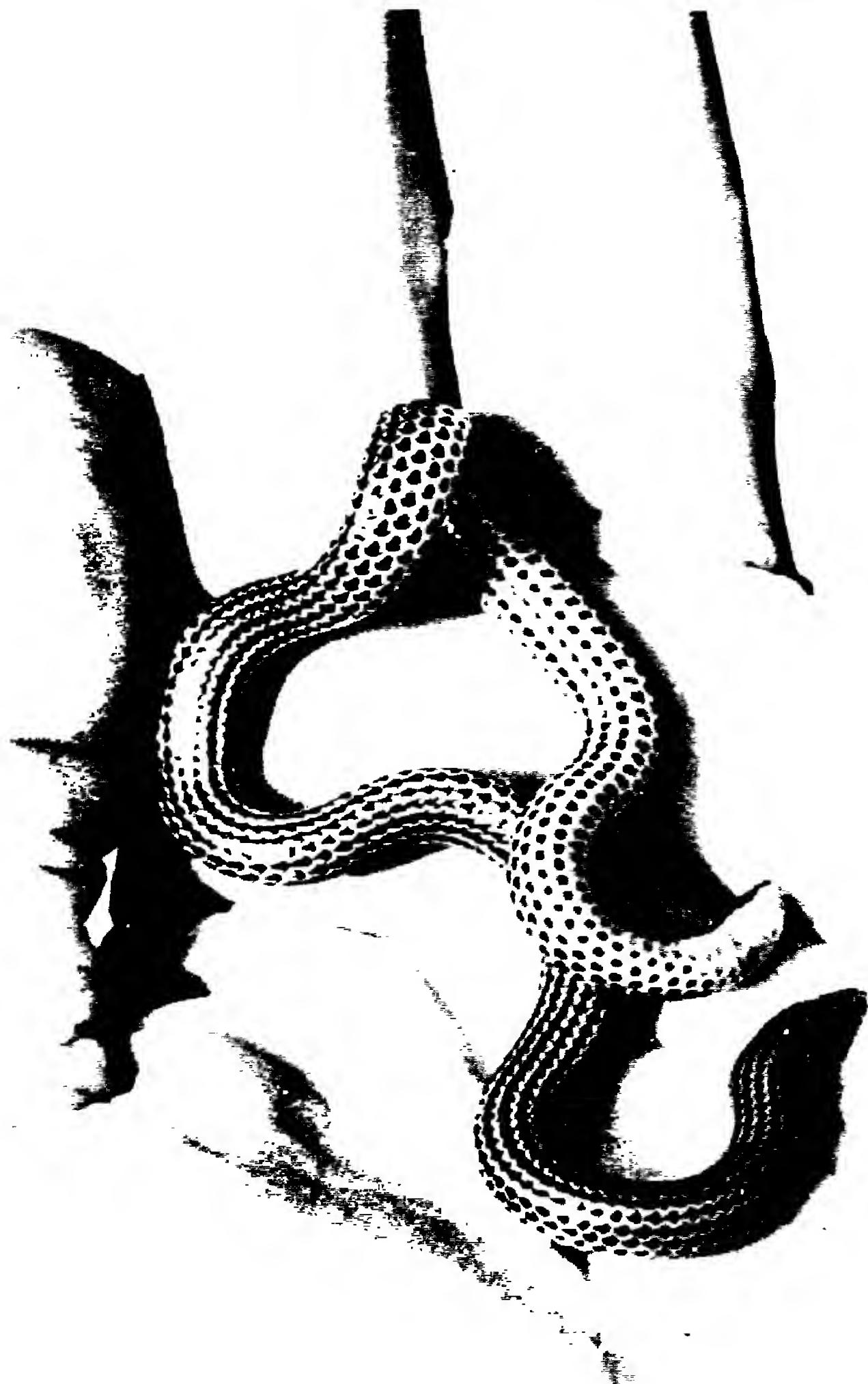
ಪ್ಲೆಕ್ಟ್ರುರಸ್ ಪೆರೊಟೆಟಿ (Plecturus Perroteti)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಪ್ರಟಾಣ ಶರೀರ, ಚೊಪಾದ ತಲೆ ಮತ್ತು ಮೊಂಡಾದ ಬಾಲ, ನುಣುಪಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು, ಶರೀರದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವ ಗುರುತುಗಳಿವೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದು : 44 ಸೆ.ಮೀ.ವರೆಗೆ, ವ್ಯಾಸ : 11 ಮಿ. ಮಿ.

ವಿವರಣೆ : ಪೆರೊಟೆಟೊನ ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವಿನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಂಡು ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ. ಪ್ರತಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕವಚಭಾಬದ ಕಾಲ

ಹುರುಪೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಅಥವಾ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣಾವಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಲದ ಕೆಳಭಾಗವು ಕಿತ್ತಳೆ ಬಣ್ಣಾವಿರುತ್ತದೆ. ಮರಿಹಾವುಗಳ ಮೇಲಾಗುವುದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಳದಿ ರೇಖೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಯುರೋಪೆಲ್ರೋಡ್ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಚೂಪಾದ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ತಲೆ ಹಾಗೂ ಪುಟ್ಟಾಣ ಕಣ್ಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಚಿಕ್ಕದಾದ ಹಾಗೂ ಮೊಂಡಾದ ಬಾಲವಿದ್ದು ಬಾಲದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಚಿಕ್ಕ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಾಗ ಈ ಹಾವು ಪಳಪಳ ಹೊಳೆಯುವುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ದೊಳಿನ ಕಣಗಳು ಹುರುಪೆಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದ ಈ ಹೊಳಪು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಎರೆಹುಳಗಳೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಎರೆಹುಳಗಳಂತಲ್ಲದೆ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವ ಕೆಳಭಾಗಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಭಾರತದ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿರುವ ಯುರೋಪೆಲ್ರೋಗಳು ಅಥವಾ ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವುಗಳ 43 ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪೆರೊಟೆಟ್‌ನ ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವು ಒಂದು ಪ್ರಭೇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.

ವಿತರಣೆ : ಪೆಟ್ಟಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು, ಗೋವಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗ. ಎಂ. ಎ. ಸ್ಟ್ರೋ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಪ್ರಭೇದವು ನೀಲಗಿರಿ ಮತ್ತು ಅಣ್ಣಾಮಲ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ಕೆ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಪೆಟ್ಟಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಾದೆಂತೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೀರುವಾದ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಹಾವುಗಳ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಅವಾಸ : ಯುರೋಪೆಲ್ರೋಗಳು ಅರಣ್ಯಸರ್ವಗಳಾಗಿದ್ದು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲೆಗಳು, ಕಳಿತ ಮಣ್ಣ, ಕಲ್ಲುಗಳು, ಕಾಡುಗಳು ಮರದ ದಿಂಬಿಗಳಲ್ಲಿನ ಮತ್ತು 10 ರಿಂದ 30 ಸೆಂ. ಮೀ. ಆಳದ ಮಣ್ಣನ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ವರ್ಷದ ಶುಷ್ಕ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಇವು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಳದಲ್ಲಿ ಬಿಲ ಕೊರೆಯಬಹುದು.

ಸ್ವಭಾವಗಳು : ಯುರೋಪೆಲ್ರೋಗಳು ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜೀವಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅವು ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾಲವನ್ನು ಮಣ್ಣನೊಳಗೇ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಅವು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು. ಮಳೆ ಬೀಳುವಾಗ ಅವು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಾಗಲೂ ಈ ಹಾವುಗಳು ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಂತಾನ : ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವುಗಳು 3 ರಿಂದ 5 ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತವೆ.

ಆಹಾರ : ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಿನ್ನುವಂತೆ ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವುಗಳು ಎರೆಹುಳ ಮತ್ತು ಕೀಟಗಳ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಅವುಗಳ ಜೀವಶಾಸ್ತರ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳಿರುವ ಅರಣ್ಯನಾಶವು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತಿರುವುದರಿಂದ ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವುಗಳು ಹಾಗೂ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ ಜೀವಿಗಳು ನಾಶಹೊಂದುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

3. ಭಾರತದ ಶಿಲಾ ಹೆಬ್ಬಾವು ಪೈಧಾನ್ಯ ಮೊಲುರಸ್ (Python molurus)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಬೃಹತ್ತಾದ, ದಪ್ಪನೆಯ ಶರೀರ, ನುಣುಪಾದ ಹುರುಪೆಗಳು, ಹೊಳೆಯುವ ಮಜ್ಜಿಗಳ ಚಿತ್ತಾರ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದ್ದ್ರ : 3 ಮೀ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 50 ಸೆಂ.ಮೀ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 6 ಮೀ.

ವಿವರಣೆ : ಭಾರತದ ಶಿಲಾ ಹೆಬ್ಬಾವು ಬೃಹತ್ ಶರೀರದ, ನುಣುಪು ಹುರುಪೆಗಳ ಸರ್ವವಾಗಿದ್ದ ಬಾಣದ ತುದಿಯಂತಹ ತಲೆ ಮತ್ತು ಮೋಟು ಬಾಲ ಹೊಂದಿದೆ. ಮಜ್ಜಿಗಳ ವಿನಾಸವು ಹಳೆದಿಯಿಂದ ಕಡುಕಂದು ಬಣ್ಣಿದವರೆಗೆ ಇರಬಹುದು. ಪ್ರತಿಮುಖಟ್ಟಿಗಳ ಮತ್ತು ಅಸ್ವಾಂನ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಅರಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ದಟ್ಟವಾದ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿವೆ. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾವೆ ಕಡಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಾದ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಬಿಳುಪು, ಹಳದಿ ಅಥವಾ ತಿಳಿ ಕಿತ್ತಲೆ ಬಣ್ಣಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳಿಗೆ ಗುದದ್ವಾರದ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲುಗಳ ಅವಶೇಷಗಳಾದ 'ಹಿಮ್ಮಡಿ ಮುಳ್ಳು'ಗಳಿವೆ. ಗಂಡು ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮುಳ್ಳುಗಳು ತುಸು ದೊಡ್ಡವು. ಈ ಹಾವುಗಳು ಶಾಖಾಗ್ರಹಣಾಂಗಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜಾಗಿವೆ. ಮೂರಿನ ಸೊಳ್ಳಿಗಳ ಸಮೀಪ ಗುಳಿಗಳಿದ್ದು, ಇವು ಕುಳಿಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳ ಕುಳಿಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಶಾಖಾಗ್ರಹಣಾಂಗಗಳಾಗಿ ಕಾಯ್ದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಬ್ಬಾವಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಭೇದ ರಾಜ ಹೆಬ್ಬಾವು (ಪೈಧಾನ್ಯ ರೆಟ್ಟಿಕುಲೇಟಸ್) 10 ಮೇಟರ್‌ಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹು ದೊಡ್ಡದಾದ ಸರ್ವ. ನಿಮೋಬಾರ್ಥಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜ ಹೆಬ್ಬಾವು ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷ : ಬಹುತೇಕ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟರಿಸಿರುವ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಅಳಿವೆಕಾಡು, ಒಣ ಪ್ರೋದೆಯ ಕಾಡು ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 2000 ಮೇಟರ್‌ಗಳವರೆಗೆ ಎತ್ತರವಿರುವ ತಂಪಾದ, ದಟ್ಟವಾದ ಮಳೆಯ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಆವಾಸ : ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪರಿಸರಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳಿಗಿಂದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಮತ್ತು ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರಶಾಂತ ಸ್ಥಳಗಳಿರಬೇಕು. ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸದಾ ನೀರು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳ ಸಮೀಪದ ಕಲ್ಲು ಪ್ರೋಟರೆಗಳು, ಗುಹೆಗಳು, ಸಸ್ಯನಿಗಳು ಕೊರೆದ ಬಿಲಗಳು, ಮರದ ಪೊಳ್ಳುಗಳು, ದಟ್ಟವಾದ ಜೊಂಡು ಸಸ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಮ್ಯಾನ್‌ಗ್ರೋವ್ ಮೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಭಾವಗಳು : ಬೆಳೆಗಿನ ಹೊತ್ತು ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ನಿದ್ದೆಮಾಡುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು ಅವು ಈಡು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಅರಸುತ್ತಾ ತಿರುಗಾಡುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ನೀರುಗುಂಡಿ, ಹಳ್ಳ ಅಥವಾ

ଶ୍ରୀମତୀ କୋଣାର୍କ ମହାଦେବ

ಸಸ್ತನಿಗಳು ಸದಾ ಓಡಾಡುವಲ್ಲಿ ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಾ ಕಾಯುತ್ತವೆ. ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ತಿರುಗಾಡಲು ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜೀವಿಸುವ ಪ್ರದೇಶದ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಭಜರಿ ಉಣಿಮಾಡಿದ ನಂತರ, ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಪಚನವಾಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವು ಕೆಲವು ದಿನ ಅಥವಾ ಕೆಲವು ವಾರಗಳವರೆಗೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹೆಬ್ಬಾವು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಉಪವಾಸವಿತ್ತು. ನಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮಾಡಿದರೆ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸಬಹುದು.

ಸಂತಾನ : ಮೂರ್ಖ ಮತ್ತು ಜೂನ್ ತಿಂಗಳುಗಳ ಮಧ್ಯ, ಸುರಕ್ಷಿತ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಬಿಲ, ಗುಹೆ ಅಥವಾ ಪೊಟರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಹಾವು 100ರವರೆಗೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಾತುಕೋಳಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಗಾತ್ರ (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುತ್ತವೆ)ವಿರುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ಹೆಬ್ಬಾವು 60-80 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಶರೀರದಿಂದ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ತನ್ನ ಶರೀರದ ಮಾಂಸವಿಂಡಗಳನ್ನು ಲಯಬಧ್ವವಾಗಿ ಸಂಕುಚಿಸುತ್ತಾ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ, ತೇವಾಂಶ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಕಾವು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರ : ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಿಸಿರಕ್ತದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತವೆ. ಈಡುಜೀವಿಗಳು ಇಲಿ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ನರಿಗಳವರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಕಾಡುಬೆಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಜಿಂಕೆ, ಕಾಡುಹಂಡಿಗಳವರೆಗೂ ಇರಬಹುದು. ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಈಡುಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸುಳಿವು ನೀಡುತ್ತದೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಆ ಪ್ರಾಣೀಯ ಸುತ್ತ ತಳುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಈಡು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹಿಸುಕೆ ಪ್ರಡಿಮಾಡುವ ಬದಲು, ಅವುಗಳ ಹೃದಯ ಬಡಿತ ಮತ್ತು ಉಸಿರಾಟ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬಾವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನುಂಗಿಹಾಕಿದ ಅಧಿಕೃತ ವರದಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಾವಿರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ, ಕ್ರೂಷಿ ಹೀಡಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದವು.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳ ಸುಂದರ ಚರ್ಮಕಾಗಿ, ಅವು ವಾಸಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈದ್ದರಿಂದ ಈ ಸುಂದರ ಸರ್ವವು ಹಲವಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ನಾಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಈಗ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳನ್ನು ಭಾಗಶಾರಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಚರ್ಮದ ರಷ್ಟನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ಹೆಬ್ಬಾವಿನ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕೇರಳ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಪಾಲಿಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಲವಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬಾವಿನ ಕೊಬ್ಬಿಗೆ ಔಷಧದ ಗುಣವಿರುತ್ತಿದೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

4. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವು

ಎರಿಕ್ಸ್ ಕಾನಿಕಸ್ (Eryx Conicus)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಗಿಡ್ಡದಾದ ದವ್ವ ಶರೀರ ; ಪಣುಗಳಿರುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ತುಂಬ ಒರಟೂದ ಬಾಲ. ಗಿಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಮುಚ್ಚೆಗಳ ಚಿತ್ತಾರ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ವ : 50 ಸೆ. ಮೀ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 12.5 ಸೆ. ಮೀ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 1 ಮೀ. (ಹೆಣ್ಣು).

ಎವರಣೆ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವಿನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬಣ್ಣ ಹಳದಿ-ಬಿಳುಪಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಡುಕಂಡು ಬಣ್ಣದವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು-ಕಂದಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ಗಾತ್ರದ ಮುಚ್ಚೆಗಳು, ಎರ್ಕಾಬಿರ್ಯಾಗಿ ಜೋಡಣೆಯಾಗಿವೆ. ಇವು ಅತಿ ಒರಟು ಬಾಲದ ಮತ್ತು ಚಚ್ಚೆಕನೆಯ ಮೂಗಿರುವ ರೊಣಪ ಹಾವುಗಳು. ಮೇಲೆಷ್ಟೋಟಕ್ಕೆ ಇವು ಉರಿಮಂಡಲ ಹಾವನ್ನು ಹೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಉರಿಮಂಡಲ ಹಾವಿನ ಮುಚ್ಚೆಗಳು ದುಂಡಗೆ ಏಕರೂಪವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಎತರಣೆ : ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಮೈದಾನ ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಅಸ್ಸಾಂನ ಬಹಳಷ್ಟು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಅಪರೂಪ ಅಥವಾ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆವಾಸ : ಈ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದರೆ ಮರಳು ಮಣ್ಣ, ಇಲಿ ಬಿಲಗಳು, ಇಟ್ಟಿಗೆ ಗೂಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು.

ಸ್ವಭಾವ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಿಶಾಚರಿಗಳು. ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆ ಇಲಿಗಳ ಹೊಸ ಬಿಲಗಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಬಿಲದಿಂದ ಕುತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ತಲೆಯನ್ನು ಹೊರಚಾಚಿ ಸಮೀಪ ಸುಳಿದಾಡುವ ಇಲಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಮುಂಜಾನೆಯ ವೇಳೆ, ಸೂರ್ಯೋದಯ ವಾದ ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕ ಮತ್ತು ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಿಡಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಅಂಚುಬುರುಕನಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಅನಂತರ ಮೃದುವಾದ ಹಿಡಿತಕ್ಕ ರೂಢಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ತಕ್ಷಣ ಕಡಿಯುವುದು ಇದರ ಮೊದಲ ರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮ. ಈ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋವುಂಟಾಗಬಹುದಾದರೂ ಇದರ ಕಡಿತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಪಾಯ ರಹಿತ. ಕೆಳಕದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವು ತಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ಶರೀರದ ಕೆಳಗೆ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೆಂಪು ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವಿನಷ್ಟು ಬಿಲ ಕೊರೆಯಿದ್ದರೂ ಇವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಲ ಕೊರೆಯಬಹುದಾದ ಮರಳು ಮಣ್ಣನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟುಪಡುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ಮೇ ನಿಂದ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವುಗಳು 6 ರಿಂದ 8 ಮರಿಹಾವುಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಮರಿ ಹಾವುಗಳು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಹೊಳೆಯುವ

ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವು

ಪಡಿಯಟ್ಟಿಗಳಂತಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗರಗಸ ಹುರುಪೆಯ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ.

ಆಹಾರ : ಪ್ರೌಢವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಇಲಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮರಿ ಹಾವುಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ ಕೀಟ, ಮೂಗಿಲಿ, ಸಣ್ಣ ಇಲಿ ಮತ್ತು ಹಾವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಪ್ರಕ್ಕೆ, ಹಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮೂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ಮರಳ ಹಾವುಗಳು ಈಡುಪಾಣಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವುಚಿ ಸಾಯಿಸುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಸಮಧಿ ಮೂಡಿಕ ನಿಯಂತ್ರಕೆಗಳಾದರೂ ಅವನ್ನು ಚರ್ಮಕಾಗಿ ತೀವ್ರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚರ್ಮದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಈ ಹಾವುಗಳನ್ನು 'ಮರಿ ಹೆಬ್ಬಾವು'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸೂಚನೆ : ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವಿನ ಕಡಿತ ಅಧಿವಾ ನೆಕ್ಕುವ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಕುಪ್ಪರೋಗದಂತಹ ಚರ್ಮರೋಗವು ಬರುತ್ತದೆಂಬ ತಪ್ಪಿ ನಂಬಿಕೆಯು ಭಾರತದ ಹಲವಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕೊಳಕು ಮಂಡಲ ಹಾವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಾವಿನ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗಳ ಚಿತ್ತಾರವೇ ಈ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

ನಿರುಪದ್ರವ

5. ಕೆಂಪು ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವು (ಮಣ್ಣಮುಕ್ಕು)

ಎರಿಕ್ಸ್ ಜಾನಿ (Eryx Johnii)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಶರೀರ ; ತುಂಬ ಮೊಂಡಾದ ಬಾಲ ಮತ್ತು ತಲೆ ; ಎಣುಗಳಿರುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ತಾರವಿಲ್ಲ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ವಿಷ್ಟ: 75 ಸೆ.ಮಿ. ; ಮಟ್ಟಿದಾಗ : 22 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟ: 1 ಮಿ.

ಎವರಣೆ : ಕೆಂಪು ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವಿನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು-ಕಂದು ಹಾಗೂ ಬೂದು ಅಧಿವಾ ಹಳದಿ ಚುಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದವರೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾವುಗಳ ದಪ್ಪನಾದ ಶರೀರವು ಬಿಲ ಕೊರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವೂ ಒಂದು. ಗುದ್ದಲಿಯಾಕಾರದ ಮೂಗು ಮತ್ತು ತುಂಡರಿಸಲಾಗಿದೆಯೇನೋ ಎನ್ನುವವನ್ನು ಮೊಂಡಾಗಿರುವ ಬಾಲದಿಂದಾಗಿ ಈ ಹಾವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವೇಳೆ 'ಎರಡು ತಲೆ' ಹಾವುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾವಾಡಿಗರು ಇವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. **ವಿತರಣೆ :** ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಶುಷ್ಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮಿಳುನಾಡು, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ವಾಯವ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮೈದಾನದ ಹಾವು.

ಕೆಂಪು ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವು (ಮಣ್ಣಮುಕ್ಕು)

ಆವಾಸ : ಈ ಹಾವು ಮರಳು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೂಳಿಕೆ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬಹುದು.

ಸ್ವಭಾವಗಳು : ಈ ಹಾವು ನಿಶಾಚರಿ. ಹಿಡಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳಂತೆ ಇವು ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲಸಿಗಳು, ಸುಮ್ಮನೆ ತಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ಶರೀರದ ಸುರಳಿಗಳ ಕೆಳಗೆ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ತಲೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತಗೊಳಿಸಿ, ಬಾಲವನ್ನು ಅತಿತ್ತ ವಾಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ಪೀಡಕನ ಗಮನವನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಸೇಳೆಯಬಹುದು. ಈ ನಟನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಾವಿನ ಬಾಲವು ಅನೇಕ ಗಾಯದ ಮತ್ತು ಏಟಿಗಳಿಂದ ಕಚ್ಚು ಕಚ್ಚಾದ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಸಂತಾನ : ಜೂನ್ ತಿಂಗಳ ಸುಮಾರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು 6 ರಿಂದ 8 ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಮರಿಹಾವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಪಟ್ಟಿಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಆಹಾರ : ಈ ಹಾವಿನ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಲ್ಲುವ ರೀತಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವನ್ನು ಹೊಳೆಲುತ್ತದೆ. ಕೆಂಪು ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಇತರೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಆಗಾಗೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಭತ್ತ ಹಾಳುಮಾಡುವ ಕುಖ್ಯಾತ ಪ್ರಾಣಿಯಾದ ಮಿಶ್ರಮಲ್ ಹೆಗ್ಗಣಾದ ಮುಚ್ಚಿರುವ ಬಿಲಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗುವ ಕೆಲವೇ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಇವೂ ಸೇರಿವೆ

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಅದ್ವಷ್ಟವಶಾತ್ ಕೆಂಪು ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳ ಹೆಸರು ಚರ್ಮವಾರುವವರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮರಳಗಾಡಿನ ಪ್ರದೇಶವೂ ಸದಾ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೌತ್ಸಾಹ ದೊರೆತಂತಾಗಿದೆ.

ನಿರುಪದ್ರವ

6. ಸಾಮಾನ್ಯ ತೋಳದ ಹಾವು

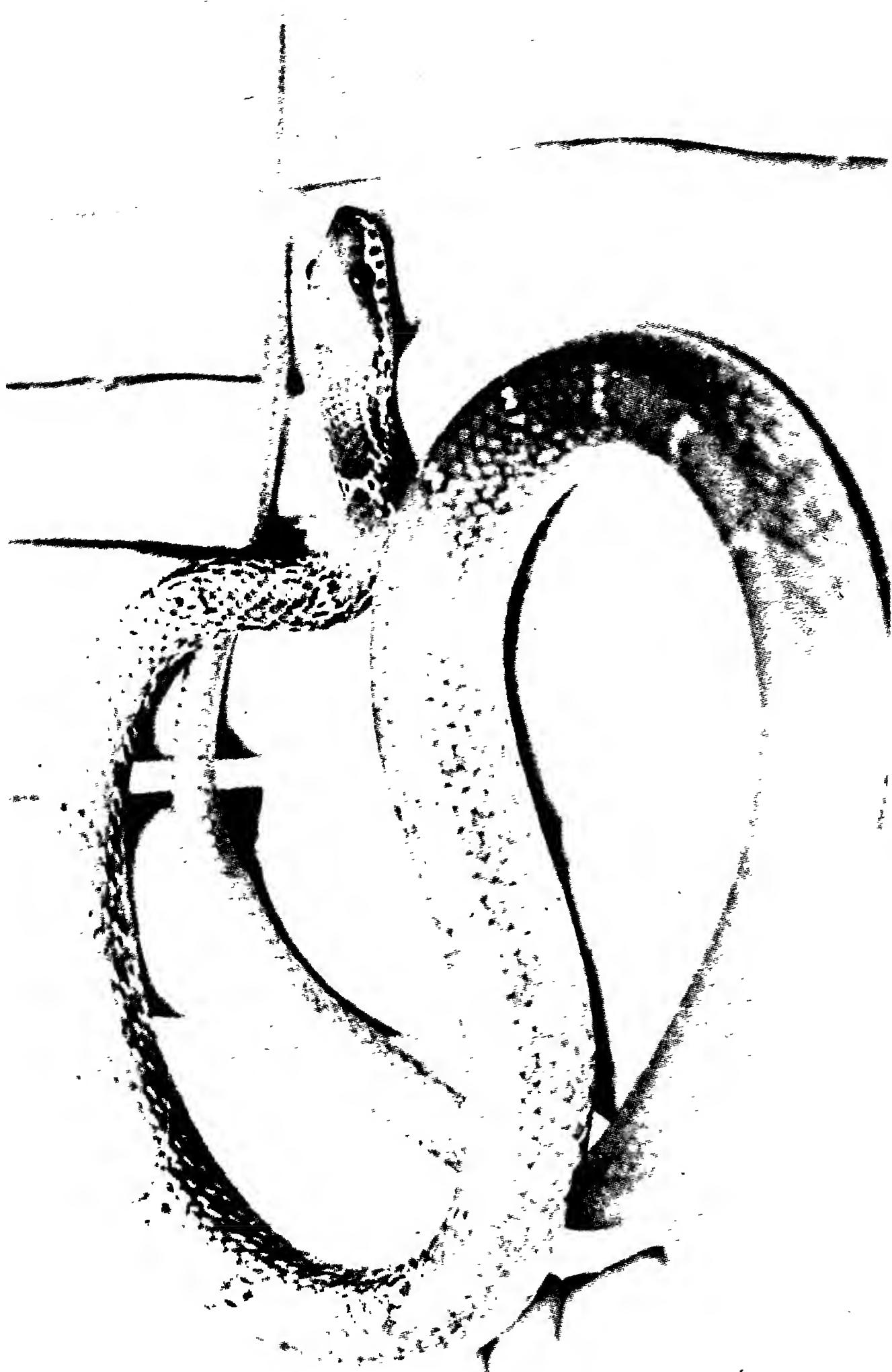
ಲ್ಯೇಕೋಡಾನ್ ಆಲಿಕಸ್ (Lycodon aulicus)

ಎತ್ತಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷ್ಯಣಗಳು : ಹೊಳೆಯುವ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಗಳಿರುವ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ತೆಳುವಾದ ಶರೀರ, ನುಣುವಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು, ಹೊರಚಾಚಿರುವ ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣಗಳು.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ : 30 ಸೆ.ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿ : 14 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 80 ಸೆ.ಮಿ.

ವಿವರಣೆ : ಸಾಮಾನ್ಯ ತೋಳದ ಹಾವುಗಳು ಬೂದು, ಕಂಡು ಅಥವಾ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವಿದ್ದು, 10 ರಿಂದ 12 ತೆಳು ಬಿಳುಪಿನ ಅಥವಾ ಹಳದಿಯ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಕಡುಕಪ್ಪು ವರ್ಣದ ಕಣ್ಣಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಚಾಚಿರುತ್ತವೆ. ಕಣ್ಣಗಳ ಪಾಪೆಯು ಅಗೋಚರ - ಪ್ರಟ್ಟ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಅರೆಪಾರದಶ್ರೀಕ ಚರ್ಮವಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಕೆಳಭಾಗದಿಂದ ಒಳಗಿನ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಚೂಪಾದ ಹಾಗೂ ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ ತಲೆ, ನುಣುವಾದ ಹಾಗೂ ಸುಮಾರಾಗಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ತಳಭಾಗವು ಯಾವುದೇ ಗುರುತುಗಳಲ್ಲದೆ ಬಳಿ ಬಣ್ಣವಿರುತ್ತದೆ. ಅವು ಹೊಳಪಿನ, ಚಿಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿಸುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬರುವ ‘ಮನೆ’ ಹಾವುಗಳು. ಭಾರತದಲ್ಲಿನೇ ತೋಳದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ 8 ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ.

ಎತರಣೆ : ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಭಾರತ ದಾದ್ಯಂತ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ 2,000 ಮಿಟರ್ ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಇರುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಭಾವಗಳು : ಸಾಮಾನ್ಯ ತೋಳದ ಹಾವುಗಳು ಕಟ್ಟಾ ನಿಶಾಚರಿಗಳು. ಬೆಳಗನ ವೇಳೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವು ನುಣುಪಾದ ಗೋಡೆ ಮತ್ತು ಮರದ ಕಾಂಡಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಹಿಡಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಬಾಯಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಉದ್ದನೆಯ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದಲೇ ಇವುಗಳಿಗೆ ತೋಳದ ಹಾವುಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಂತೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

ಸಂತಾನ : ಈ ಹಾವುಗಳು ಚೆನ್ನೈಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಡಿಸೆಂಬರ್-ಜನವರಿ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ 5 ರಿಂದ 7 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತವೆ. ಮರಿ ಹಾವುಗಳು, ಪ್ರೈಡ ಹಾವುಗಳಿಗಂತ ಗಾಢವಾದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಬಣ್ಣಗಳ ಚಿತ್ತಾರ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಆಹಾರ : ಇವು ಚಿಕ್ಕ ಹಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವಾದರೂ ಪ್ರೈಡ ಹಾವುಗಳು ಹಾವುರಾಣ ಮತ್ತು ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಇತ್ತುಪಡುತ್ತವೆ. ಹಾವುಗಳ ಉದ್ದವಾದ ಮುಂದಿನ ಹಲ್ಲುಗಳು, ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಜೀವಂತವಾಗಿ ನುಂಗಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ತೋಳದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ‘ಕಡಂಬಳ’ಗಳೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಾವುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳ ಹೆಸರಿರುವುದು ವಿಷಾದಕರ.

ನಿರುಪದ್ರವಿ

7. ಪ್ರಾಣಿ ಕುಕ್ಕಿ

ಒಲಿಗೋಡಾನ್ ಆರ್ನೆಸಿಸ್ (Oligodon arnensis)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಚಿಕ್ಕದಾದ ಶರೀರ; ನುಣುಪಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು; ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಗಳು ಮತ್ತು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾಣದಾಕಾರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತು.

ప్రాణి శాస్త్ర

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದೇಶ : 35 ಸೆ.ಮಿ. ; ಮಟ್ಟಿದಾಗಿ : 8 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಠ : 64 ಸೆ.ಮಿ. ವಿವರಣೆ : ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತೆ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಕೆಂಪು ಅಥವಾ ಬೂದು ಬಣ್ಣ ಮಿಶ್ರಿತ ಕಂಡು ಬಣ್ಣವಿದ್ದು 10 ರಿಂದ 20 ಕಪ್ಪು ಅಥವಾ ಗಾಢವಾದ ಕಂಡು ಬಣ್ಣದ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಸ್ಥವಾದ ಬಾಣದ ತುದಿಯ ಗುರುತಿದೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗ ಬೆಳ್ಳಿಗಿರುತ್ತದೆ. ನುಣುಪಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು, ಮೊಂಡು ತುದಿಯ ತೆಳುವಾದ ತಲೆ ಹಾಗೂ ದುಂಡನೆಯ ಪಾಪೆಯಿರುವ ಕಣ್ಣಗಳು, ಈ ಹಾವುಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಈ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಚೊಪಾದ ಹಾಗೂ ಬಾಗಿರುವ ಹಲ್ಲುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ (ಫೂಕೆಗಳು ಸೊಂಟದಲ್ಲಿಟ್ಟಕೊಳ್ಳುವ ಬಾಗಿದ ಮಡುಗತಿ) ಹಾವುಗಳೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹಲ್ಲಿಗಳಂತಹ ಬಲಿಪ್ಪವಾದ ಈಡುಚೀವಿಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿವೆ. ಏಪ್ರಾದಲ್ಲಿರುವ 34 ಪ್ರಭೇದಗಳ ಮತ್ತೆ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತೆಹಾಪು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡುಬರುವ ಹಾಪು. ಮತ್ತೆ ಹಾವುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನವು ದಕ್ಷಿಣ ಏಪ್ಪುದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಚೀನದವರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಮಲೇಷಿಯದ ಕೆಲವು ದ್ವೀಪಗಳವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತೆಯಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಭೇದವೆಂದರೆ ರಸೆಲ್ನ್ ಮತ್ತೆ ಹಾಪು. ಇದರ ಮೈ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಿಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆಗಳಿಗಿರುವಂತೆಯೇ ಬಾಣದ ಗುರುತಿದೆ.

ವಿತರಣೆ : ಭಾರತಾದ್ಯಂತ. ಅಸ್ಸಾಂ ರಾಜ್ಯದ ಬಿಳಿಪಟ್ಟಿಯ ಮತ್ತೆ ಹಾಪು ಬೆಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ 2000 ಮೇಟರುಗಳ ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆವಾಸ : ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮತ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ, ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತೆಗಳು, ತೋಳ ಹಾಗೂ ಚೆಕ್ಕು ಹಾವುಗಳಂತೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗುಹೆ, ಮೊರಕಲು ಮತ್ತು ಮರದ ಪ್ರೊಟರೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಮನೆಗಳು ಯೋಗ್ಯ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು.

ಸ್ವಭಾವ : ಮಳೆಗಾಲದ ತಂಪು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಹೊರ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಬಹುತೇಕ ಇವು ಕಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಣಕಿದಾಗ ಕಡಂಬಳ ಹಾವುಗಳಂತೆ ಶರೀರವನ್ನು ಸೆಟೆದು ವಾಲಾಡಿಸುವುದೇ ಇವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥ. ಸಂತಾನ : ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 3 ರಿಂದ 6 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತವೆ. ಚೆನ್ನೆನಲ್ಲಿ ಮರಿಕುತ್ತೆಗಳು ಸೆಪ್ಪೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಆಹಾರ : ಹಲ್ಲಿ, ಹಾವುರಾಣ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಇಲಿಗಳು. ಎಂ. ಎ. ಸ್ಕ್ರಿತ್ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಸರೀಸ್ಯಪಗಳ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಂದರೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಮೋಹ. ಮರಿಕುತ್ತೆಗಳು, ಕೀಟ ಅವುಗಳ ಲಾರ್ವ ಹಾಗೂ ಜೀಡಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ತುಂಬ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಈ ಹಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಪಟ್ಟಿಗಳ ನಮೂನೆಯಿಂದಾಗಿ ಇವನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಡಂಬಳ ಹಾವುಗಳಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದು ಮೊಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

8. ಪಟ್ಟೆ ಬೆನ್ನೋಣು ಹಾವು

ಆಂಫಿಯೆಸ್‌ಸ್ಟೋಲಾಟ (Amphiesma Stolata)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಚಿಕ್ಕದಾದ ಶರೀರ ; ಏಣೆರುವ(ಒರಟಾದ) ಹುರುಪೆಗಳು ; ಬೆನ್ನು ಮೇಲೆ ಉದ್ದನೆಯ ಎರಡು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಹಳದಿ ಪಟ್ಟೆಗಳು.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ವ : 40 ಸೆ.ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 9 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 80 ಸೆ.ಮಿ. (ಹೆಣ್ಣು).

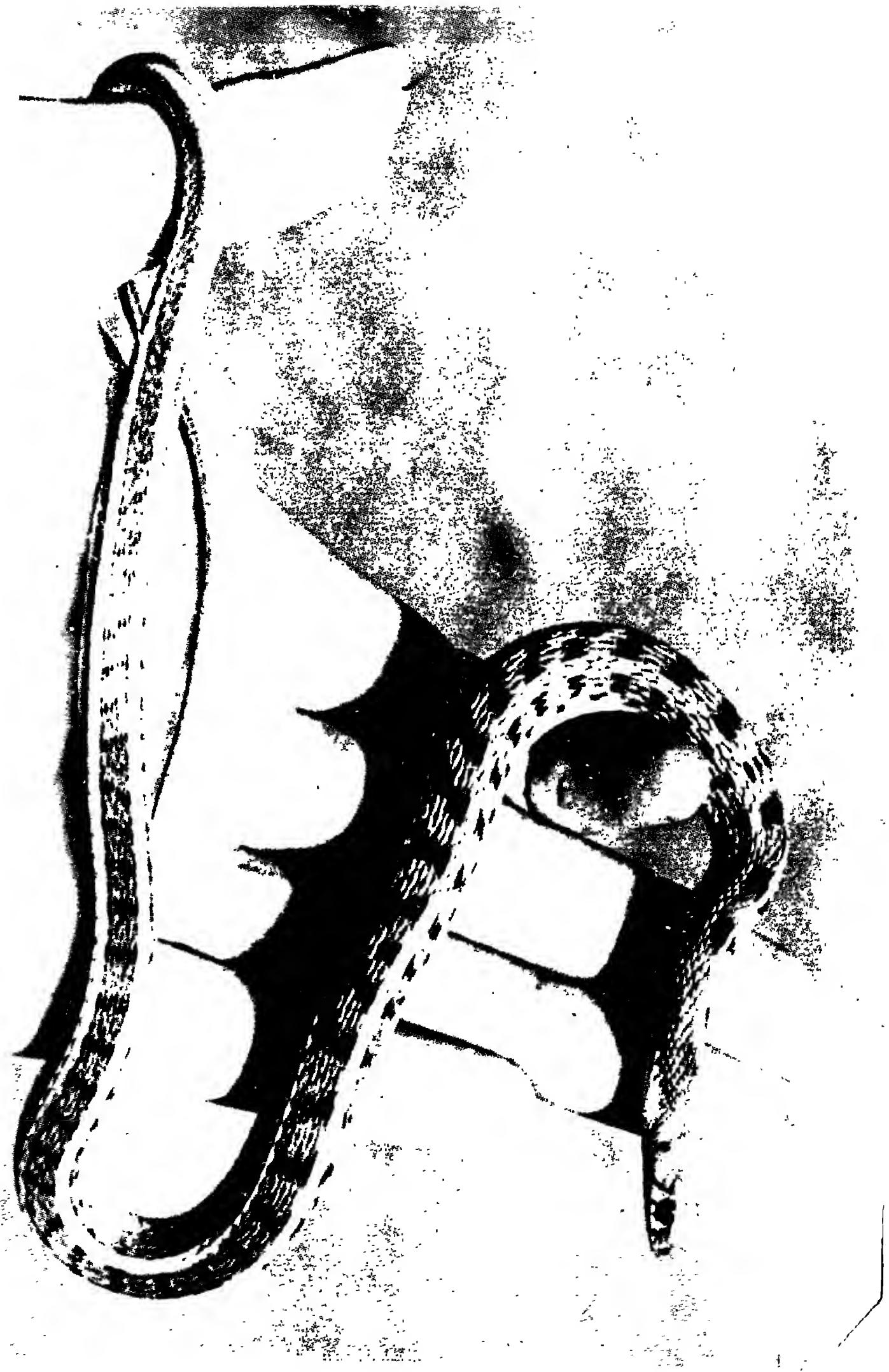
ವಿವರಣೆ : ಪಟ್ಟೆ ಬೆನ್ನೋಣು ಹಾವುಗಳು ನೀರುಹಾವುಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಮೀಪ ಸಂಬಂಧಿಗಳೂ ಹೌದು. ಇವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಖುಷಿಯಾಗಿರಬಲ್ಲವು. ಈ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಬಾಯಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ದವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳಿದ್ದು, ಅವು ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸಹಾಯಕ. ಶರೀರದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬಣ್ಣ ತಿಳಿ ಅಥವಾ ದಟ್ಟವಾದ ಕಂದು; ಶರೀರದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಚೆಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಎರಡು ಪಟ್ಟೆಗಳಿವೆ. ಶರೀರದ ಕೊನೆಯ ಅಧಿಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಪಟ್ಟೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ತಲೆಯ ಬಣ್ಣ ತಿಳಿಯಾದ ಕಂದು ; ತಲೆಯ ಎರಡೂ ಪಾಶ್ವಗಳು, ತುಟಿಯ ಭಾಗ ಮತ್ತು ಕೆನ್ನೆಯ ಭಾಗವು ಬಿಳಿ ಅಥವಾ ಹಳದಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾವಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನವಾದ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಸರ್ವವೊಂದು ಚೆನ್ನು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಕಣ್ಣನ ಹಿಂದೆ ಅಗಲವಾದ ಕಪ್ಪೆಬಣ್ಣದ ರೇಖೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಭಾರತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ‘ಹುಲ್ಲು ಹಾವು’.

ಆವಾಸ : ಈ ಹಾವುಗಳು ಭತ್ತದ ಗಡ್ಡೆ, ಕೊಳೆದ ಅಂಚು, ದಟ್ಟವಾದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಲು ಇವ್ವಾದುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಬೆಳಗಿನ ವೇಳೆ ಬೆಟ್ಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುವ ಈ ಹಾವುಗಳು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳ ಕೆಳಗೆ, ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮರದ ರೆಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ. ಬೆದೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ ಜೊತೆ ಆರು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಗಂಡು ಹಾವುಗಳು ಕಂಡುಬರಬಹುದು. ಸಾಮ್ಯವಾದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿಂದಾದ ಈ ಹಾವು ಹಿಡಿದಾಗಲೂ ಕಡಿಯುವುದು ತುಂಬ ಅಪರೂಪ. ಅದ್ದರಿಂದ ಇದು ಹವ್ಯಾಸಿ ಸರೀಸೃಪ ತಜ್ಫರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದಂತಹ ಹಾವು. ಹೆದರಿಸಿದಾಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ‘ಹೆಡೆ’ಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ನೀಲಿ, ಕೆಂಪು ಅಥವಾ ಬಿಳಿಯ ಹುರುಪೆಯ ನಡುವಿನ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ಚೆನ್ನುನ ಸರ್ವವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು 12 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿತ್ತು. ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಹಾವುಗಳು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

ಆಹಾರ : ಕಪ್ಪೆಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರ. ಬೇಟೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ನುಂಗುವ ಈ ಹಾವುಗಳು ನೆಲಗಪ್ಪೆ, ಚಿಕ್ಕ ಹಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇಲಿಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನತ್ತವೆ. ಮರಿಹಾವುಗಳು

ಪಟ್ಟಿ ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವು

ಕೇಟ, ಗೊಡಮೊಟ್ಟೆ, ನೆಲಗಪ್ಪೆ ಮರಿಗಳು ಮತ್ತು ಚೆಕ್ಕ ಬಾಯಿರುವ ಕವ್ವೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು.

ಷೊಚನೆಗಳು : ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪಟ್ಟೆ ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವುಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ವೇಳೆ 'ನಾಗರಹಾವಿನ್ ಮರಿ'ಗಳಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತೋಟಗಾರರು ಮತ್ತು ಮನೆಯವರು ಇವನ್ನು ವಿನಾಕಾರಣ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ನಿರುಪದ್ರವಿ

9. ಹಸಿರು ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವು

ಮಾಕೋ ಪಿಸ್ತ್ರೋಡಾನ್ ಪ್ಲಂಬಿಕಲರ್

(*Macropisthodon plumbicolor*)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಶರೀರ ; ಏಣರುವ ಹುರುಂಗಳು ; ಹುಲ್ಲಿನ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣ ; ಕೆಣಕಿದಾಗ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪೆಟೆ ಮಾಡಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ 'V' ಗುರುತಿರುವ 'ಹಡೆ' ತೋರಿಸುತ್ತಾವೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ಯ : 55 ಸೆ.ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 7.5 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟು : 80 ಸೆ.ಮಿ.

ವಿವರಣೆ : ಹಸಿರು ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವಿನ ಬಣ್ಣ ಹೊಳೆಯುವ ಹಸಿರು. ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಮಸುಕಾದ ಮತ್ತು ಅನುಕ್ರಮವಿಲ್ಲದ ಕಪ್ಪೆ ಬಣ್ಣದ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಗಳಿವೆ. ಸುಮಾರಾಗಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಹಾಗೂ ತಲೆಕೆಳಗಾದ 'V' ಆಕಾರದ ಗುರುತು ತಲೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲಿದೆ. ಹಾವನ್ನು ಕೆಣಕಿದಾಗ ಈ ಗುರುತು 'ಹಡೆ'ಯ ಆಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾವಿನ ಚೆಮ್ಮೆ ಸುಮಾರಾದ ಹೊಳೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಡಿದಾದ ಏಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಗಲವಾದ ತಲೆ ಮತ್ತು ದುಂಡನೆಯ ಪಾಪೆಗಳಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣಗಳಿವೆ. ಶರೀರದ ತಲ್ಭಾಗ ಬೂದುಮಿಶ್ರಿತ ಬಿಳಿಬಣ್ಣವಿರುತ್ತದೆ. ಮರಿ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಚಿತ್ತಾರವಿರುತ್ತದೆ (ಸಂತಾನ ನೋಡಿ).

ವಿತರಣೆ: ಭಾರತದ ಕಾಡುಗಳು; ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟಿದಿಂದ 1500 ಮಿಟರ್ ಎತ್ತರದವರೆಗೆ.

ಆವಾಸ: ಹಸಿರು ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವುಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡ ಮತ್ತು ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಹಸಿರೆಲೆ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶದ ಉದುರೆಲೆ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಈ ಹಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ. ಭಯವಾದಾಗ, ಇತರೆ ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳಂತೆ ಇದೂ ಸಹ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು 'S' ಆಕಾರದಲ್ಲಿ

ପ୍ରେସର୍ ବେନ୍ଦ୍ରିଆ ହାତ୍ତି

ತಿರುಚೆಕೊಂಡು ಸ್ತೇಭುವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇಣಕಿದಾಗ ಇವು ಸುಮಾರು ಗಾತ್ರದ 'ಹಡೆ'ಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಎಂ. ಎ. ಸ್ಕ್ರೋ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ 'ಸಾಕಿದಾಗ ಈ ಹಾವು ಅತ್ಯಂತ ಸೌಮ್ಯಜೀವಿ ಮತ್ತು ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿಯಲ್ಲ'.

ಸಂತಾನ : ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು ಸುಮಾರು 12 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. 8 ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಮರಿಹಾವುಗಳ ಶರೀರ ಹೊಳೆಯುವ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕಪ್ಪಪಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮುಚ್ಚಿ ಮುಚ್ಚಿಯಿರುವ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ಗುರುತುಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಆಹಾರ : ಹಸಿರು ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವುಗಳು ಬೇರೆಲ್ಲ ಈಡುಜೀವಿಗಳಿಗಿಂತ ನೆಲಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ನೆಲಗಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲು ಬಾಯಿಯಂಗಳದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ದ್ವಿಷ್ಟವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳಿವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಇದು ಕಡಿಮೆ ದಟ್ಟಣೆಯಿರುವ ಆದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಹಾವು. ಈ ಹಾವುಗಳು ಜೀವಿಸಲು ಇಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ ಅರಣ್ಯಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿರೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

ನಿರುಪದ್ರವ

10. ಚೋಕಳಿ ಬೆನ್ನೇಣು ನೀರುಹಾವು

ಜೆನೋಕ್ಸೋಪಿಸ್ ಪಿಸ್ಕೋಟರ್ (Xenochropis piscator)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಶರೀರ ; ಏಣುಗಳಿರುವ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಕೆಣ್ಣನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕಪ್ಪು ರೇಖೆಗಳು ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಚೋಕಳಿಯಾಕಾರದ ನಮೂನೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ವ : 60 ಸೆ.ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 12.5 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 1.75 ಮಿ. (ಹೆಣ್ಣು).

ವಿವರಣೆ : ಚೋಕಳಿ ಬೆನ್ನೇಣು ನೀರುಹಾವಿನ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಲಘುವಾದ ಗುರುತುಗಳಿರುವ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಚೋಕಳಿಗಳ ನಮೂನೆಗಳಿರುವ ಹೊಳೆಯುವ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದವರೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಎದ್ದುಕಾಣುವಂತಹ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಕೆಣ್ಣನ ರೇಖೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅಗಲವಾದ ತುದಿಯಿರುವ ತಲೆ ಈ ಹಾವಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಹುರುಪೆಗಳಿಗೆ ಕಡಿದಾದ ಏಣುಗಳಿವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ದಪ್ಪನಾದ ಶರೀರವಿರುವ ಈ ಹಾವು ಮಿರಿಮಿರಿ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ. ಶರೀರದ ತಲೆಭಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಳೆವ ಶುದ್ಧ ಬಿಳಿಪ್ಪ. ಇದು ಭಾರತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀರು ಹಾವು. ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಹಾವುಗಳು ಸಿಹಿ ನೀರಿನ ತಾಣಗಳ ಸಮೀಪದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

సమాజానికి వ్యక్తిగత విమర్శన

ವಿತರಣೆ : ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎತ್ತರವಾದ ಚೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿನ ನರಗಳಲ್ಲಿ, ಫೆಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ, ದಟ್ಟವಾದ ಬಣ್ಣಗಳರುವ ಈ ಹಾಷ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹವ್ವಾಸ ಹಾಗೂ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹಾಷ್ಯಗಳೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ 3000 ಮಿಟರ್‌ಗಳ ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಈ ಹಾಷ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಆವಾಸ : ಸರೋವರ, ಕೊಳ, ಬಾವಿ, ನದಿ, ರುರಿ ಮತ್ತು ನೀರು ತುಂಬಿರುವ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು.

ಸ್ವಭಾವ : ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ, ಎರಡೂ ಹೊತ್ತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚೌಕೆಗಳಿರುವ ನೀರುಹಾಷ್ಯಗಳು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದಿರುತ್ತವೆ. ಕೊಳ ಮತ್ತು ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳ ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಈ ಹಾಷ್ಯಗಳು, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಹಳ ಹೊತ್ತನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ. ಕೆರಳದಾಗ ಈ ಹಾಷ್ಯ ತಲೆಯನ್ನು ಚಪ್ಪಟೆಮಾಡಿ, ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಪಕ್ಕೆಲುಬುಗಳನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ತಲೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಈ ಹಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಗರಹಾಷ್ಯಗಳಿಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇವನ್ನು ಹಿಡಿದಾಗ ಅಥವಾ ತುಳಿದಾಗ ತಕ್ಕಣ ಕಟ್ಟತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆರ್ಯಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬಹುಚೇಗ ಪಳಗುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ಇಲಿಯ ಬಿಲ, ಮತ್ತು, ಬಾವಿ, ಗೋಡೆ ಅಥವಾ ಕೆರೆ ಪರಿಯ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಹಾಷ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 20 ರಿಂದ 40 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. ಮೊಟ್ಟೆಗಳು 60 ರಿಂದ 70 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಒಡೆದು ಮರಿಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಅದುವರೆಗೂ ತಾಯಿಹಾಷ್ಯ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಹಾಷ್ಯ ಹೊಡುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನೆನಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಡಿಸೆಂಬರ್-ಫೆಬ್ರುವರಿ ತಿಂಗಳಿಗಲಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಯಾಡುವ ಕಾಲ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರ : ನೀರು ಹಾವಿನ ಮರಿಗಳು ಗೊದಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜಲಕೀಟಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಆ ಮರಿಗಳು ಚೆಳೆದಂತೆ ಮಿನು, ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಪರಾಪಕ್ಕೆ ದಂಶಕ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವು ಈಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಜೀವಂತ ಮಂಗುತ್ತವೆ. ಹಾವಿನ ಮೇಲ್ತುವಡೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ದನೆಯ ‘ಕಪ್ಪೆ ಹಲ್ಲುಗಳು’ ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಮತ್ತು ಚುಚ್ಚಿ ಗಾಯಮಾಡಲು ಸಹಾಯಕ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಈ ನೀರುಹಾವಿನ ಚೆಮ್ಮಕ್ಕೆ ಚೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಾವಾದರೂ ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲ ಶುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೆತಿಸಿ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

11. ಆಲಿವ್ ಬೆನ್ನೋಣು ನೀರುಹಾವು

ಎಟ್ರೆಟಿಯಮ್ ಶಿಸ್ಟೋಸಮ್ (Atretium Schistosum)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಚಿಕ್ಕದರಿಂದ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರ ; ಪಣಿರುವ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಶರೀರದ ಮೇಲಾಗು ಆಲಿವ್ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣ ; ತಳಭಾಗ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣ. ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ರ : 45 ಸೆ.ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ: 10 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟ: 1 ಮಿ.

ವಿವರಣೆ : ಆಲಿವ್ ನೀರುಹಾವಿಗೆ ತೆಳುವಾದ ತಲೆಯಿದೆ. ಹಾವಿನ ಬಟ್ಟಾರೆ ಬಣ್ಣ ದಟ್ಟವಾದ ಆಲಿವ್ ಹಸಿರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶರೀರದ ಎರಡೂ ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ರೇಖೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಹಳದಿ ಅಥವಾ ಕಿತ್ತಳೆ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಗಂಡುಹಾವಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣುಹಾವು ದೊಡ್ಡದು. ಈ ಹಾವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀರುಹಾವು - 'ಎನ್‌ಹೈಡ್ರಿಸ್' ಅನ್ನ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನುಣುಪ್ಪೆ ಶರೀರದ 'ಎನ್‌ಹೈಡ್ರಿಸ್' ನೀರುಹಾವು ನದಿ ಹಾಗೂ ಅಳಿವೆಗಳ ಕೊರಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಲು ಇಟ್ಟಪಡುತ್ತದೆ. 'ಎನ್‌ಹೈಡ್ರಿಸ್' ಹಾವುಗಳು ಕೇರಳ, ಒರಿಸ್ಸ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿವೆ.

ವಿತರಣೆ : ಭಾರತ ಪರ್ಯಾಯದ್ವೀಪದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 1000 ಮಿಟರ್‌ವರೆಗೂ ಎತ್ತರವಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

ಆವಾಸ : ಹೊಳೆ ಮತ್ತು ಕೆರೆಗಳಂತಹ ನಿಂತ ನೀರಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪಡಿ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಜೀವಿಗಳ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವು ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಭಾವಗಳು : ಈ ಹಾವು ಹಗಲಿನ ವೇಳೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಕಂಡರೂ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯೂ ಸಂಚರಿಸುವುದನ್ನು ಒನ್ನ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಆಲಿವ್ ಬೆನ್ನೋಣು ಹಾವುಗಳು ಕಡಿಯುವುದು ಅಪರೂಪ.

ಸಂತಾನ : ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಿಂದ ಮಾರ್ಚ್‌ನೊಳಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು 12 ರಿಂದ 30 ಹೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರ : ಈ ಹಾವುಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪಾಶ್ವ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಗೊದಮೊಟ್ಟೆ, ಮಿನು ಮತ್ತು ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಪಾಶ್ವ ಹೊಡೆತವು ಸಮುದ್ರ ಹಾಗೂ ಸಿಹಿನೀರಿನ ಬಹಳಪ್ಪು ಹಾವುಗಳ ಪಾಶ್ವ ಹೊಡೆತವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಈಡುಜೀವಿಗಿಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಈಜುವ ಈ ಹಾವು ಈಡುಜೀವಿಯ ತಲೆಯನ್ನು ಬದಿಯಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಆಲಿವ್ ಬೆನ್ನೋಣು ಹಾವುಗಳು ಸೊಳ್ಳೆಯ ಲಾರ್ವಾಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಡಿಡಿಟೆ ಬಳಕೆಯ ಅಪಾಯ ಹಾಗೂ ಮಲೇರಿಯಾ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವಿನ ಈ ಗುಣವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಯೋಧು ಸಂಸ್ಥೆ

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : 'ನೀರನಾಗರ'ವೆಂದು ಕರೆದರೂ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂಧ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿ ಕಣ್ಣಗೆ ಮರೊಮಾಚುವ ಈ ಸಣ್ಣ ಹಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಜನ ತಾಳ್ಳೆಯಿಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ನಿರುಪದ್ರವಿ

12. ಟ್ರಿಂಕೆಟ್ (ಕೋಳೊಡವೆ) ಹಾವು

ಇಲಾಫೆ ಹೆಲೆನ (Elaphe helena)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರ ; ತೆಳುವಾದ ಶರೀರ ; ನುಣುವಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು, ದಟ್ಟ ಬಣ್ಣದ ಬಾಲ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದು : 70 ಸೆ.ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 25 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟು : 1.5 ಮಿ.ಮಿ.

ವಿವರಣೆ : ಟ್ರಿಂಕೆಟ್ ಹಾವಿನ ಶರೀರವು ಹದಮಾಡಿದ ಚರ್ಮ ಅಥವಾ ಚಾಕಲೇಟ್ ಕಂಡು ಬಣ್ಣವಿದ್ದು, ಶರೀರದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಫುವಾದ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಹಾಗೂ ಚೈಕಳಿಗಳಿವೆ ; ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವರ್ಣದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಪಟ್ಟಿಗಳಿವೆ. ಉದ್ದವಾದ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಗುರುತೂ ಇಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಿದ್ದು ದುಂಡನೆಯ ಪಾಪೆ ಹೊಂದಿವೆ. ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಎರಡೂ ಪಕ್ಕ, ಚಿಕ್ಕದಾದ ಕಷ್ಟ ವರ್ಣರೇಖೆಗಳಿದ್ದು ಅವು ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತಲೆಕೆಳಗಾದ 'V' ಗುರುತನ್ನ ರಚಿಸೆಬಹುದು. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಮುತ್ತಿನ ಹರಳಂತೆ ಬಿಳುವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮರುಪೆಗಳು ನಯವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಕಣ್ಣನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಹುರುಪೆಗಳ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರಗಳಿದ್ದು, ಅವು ಸಂವೇದನಾಂಗಗಳಿರಬಹುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಟ್ರಿಂಕೆಟ್ ಹಾವುಗಳು 9 ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ. ಬೆಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಂಪ್ಯ ವಾತಾವರಣವಿದ್ದಾಗ ಕಂಡುಬರುವ ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಹಾವು ಈ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡರಿಯಾದುದು.

ವಿತರಣೆ : ಭಾರತದ ಏಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪಸಿರು ಟ್ರಿಂಕೆಟ್ ಹಾವು ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಂಡರಿನ್ ಟ್ರಿಂಕೆಟ್ ಹಾವು ಒಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ 4000 ಮಿಟರುಗಳ ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆವಾಸ : ಟ್ರಿಂಕೆಟ್ ಹಾವುಗಳು ಬೇಸಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ, ಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡೆ ಮತ್ತು ಕೊರಕಲುಗಳ ಅಳವಾದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಚಳಿಗಾದಲ್ಲಿ ಅವು ಹೊರಬಂದು ಪ್ರಾದೆ ಮತ್ತು ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಟ್ರಿಂಕೆಟ್ ಹಾವುಗಳು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತವೆ. ಹಿಡಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವು ಸುಮೃಸಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ತಮ್ಮ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಬಾಯ್ತಿರೆದು, ಶರೀರ ಮೇಲಕ್ಕೆ, ಅಕ್ರಮಣ .

ପାତା ପାତା (କୋଣାର୍କ) କର୍ଣ୍ଣପାତା

ಮಾಡಿದ ಜೀವಿಯ ಮೇಲೆ ಎರಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಾಲವನ್ನು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯು ಅಮೆರಿಕಾದ ರ್ಯಾಟಲ್ (ಬುಡುಬುಡಿಕೆ) ಸರ್ವಗಳ ಇಂತಹುದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂತಾನ : ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು 6 ರಿಂದ 8 ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. ಮರಿಗಳು ವಯಸ್ಸು ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಚಿನ್ನೆ ಸರ್ವವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹಾವು ಫೆಬ್ರವರಿ 14 ರಂದು 8 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವು ಒಡೆದು ಪಟ್ಟಿಲ್ 11 ರಂದು ಮರಿಗಳು ಹೊರಬಂದವು. ಮತ್ತೊಂದು ಹಾವು ದಿಸೆಂಬರ್ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿತು. ಮಗದೊಂದು ಹಾವು ಅಗಸ್ಟ್ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿತು.

ಆಹಾರ : ಅಮೆರಿಕಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕೇರಂಡಾಟನಂತೆ ವಯಸ್ಸು ಟ್ರೀಕೆಟ್ ಹಾವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ದಂಶಕಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾವು ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ಹಿಂಸುಕಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಪರೊಪಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಪುಗಳ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನುವುದುಂಟು. ಮರಿಹಾವುಗಳು ಕೇಟ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಎಲ್ಲಿಯೂ ಟ್ರೀಕೆಟ್ ಹಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಾವುಗಳಲ್ಲ. ಅವು ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಪಡುತ್ತವೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಕೃಷಿಭಾರಿ ತೇವ್ರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದು ಅಪುಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ದೀರಿಲ್ಲ. ಇವು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಹಾಗೂ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವಾಗಿದ್ದರೂ, ಉಮರ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಬೇಟಿಕೆ ಬರುವಷ್ಟು ಹೇರಳ ಸಂಹೀಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸೂಚನೆಗಳು : ವಿಷಯುಕ್ತ ಹಾವುಗಳೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇರುಫರಂತಪ ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವ ಜನರೂ ಸಹ ಇವನ್ನು ವಿಷಯುಕ್ತ ಹಾವುಗಳೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ.

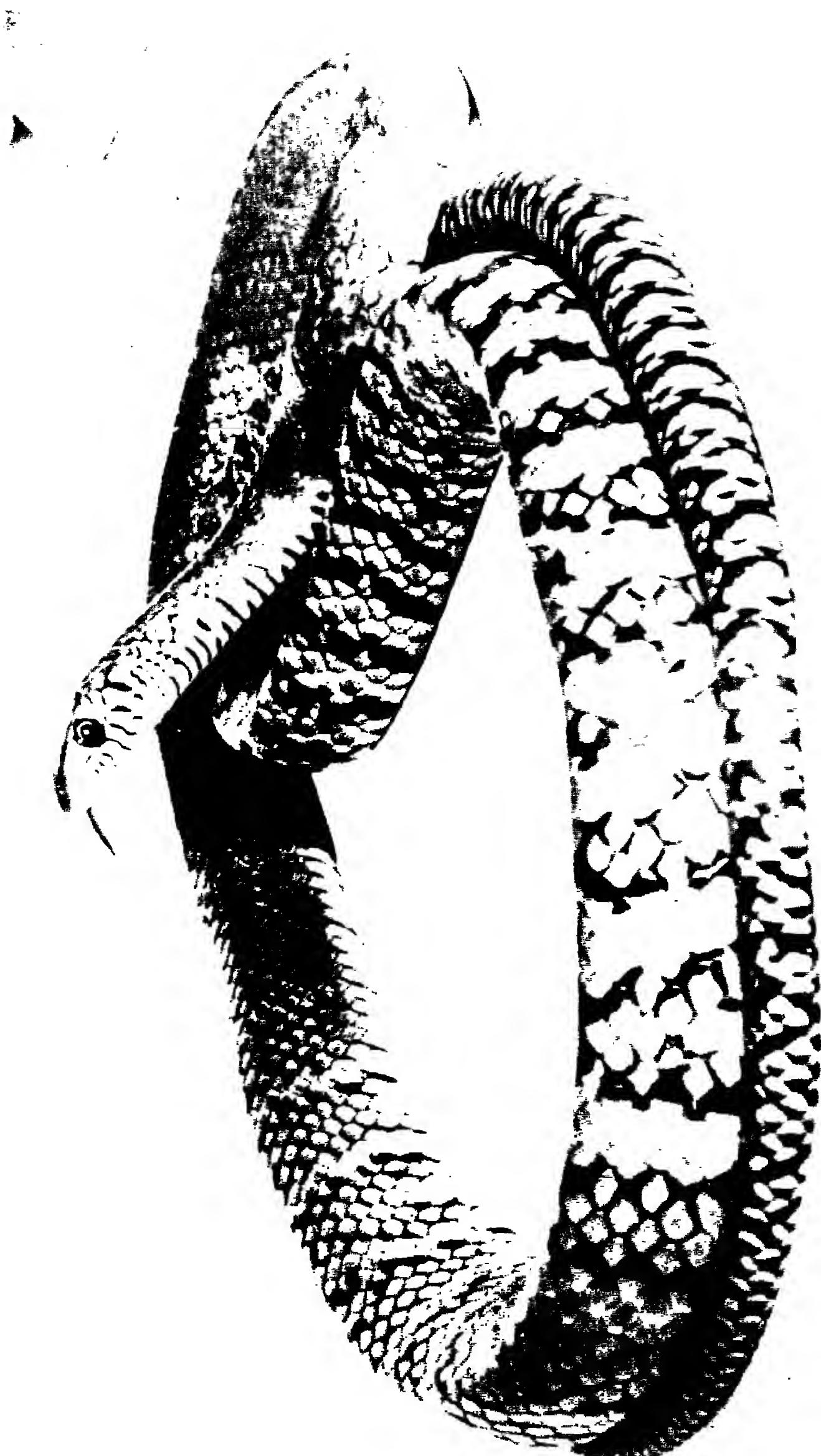
ನಿರುಪದ್ರವ

13. ಕೇರೆ ಹಾವು

ಟ್ರೀಯಾಸ್ ಮ್ಯೂಕೋಸಸ್ (Ptyas mucosus)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಾನಾಕ್ರತಿಯ ದೊಡ್ಡದಾದ ಶರೀರ, ಮೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು, ಹಿಂಭಾಗದ ಹುರುಪೆಗಳಿಗೆ ಪಣಗಳಿಂದಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾಗಿ ಅಂತರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ; ತೆಳುವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡದಾದ ಕಣ್ಣಗಳು.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ಯಾ : 2 ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 32 ಸೆಂ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟೆ : 3.5 ಮಿ. (ಗಂಡುಹಾವು).

କେର୍ଲ ପାତ୍ର

ವಿವರಣೆ : ಮೈಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ತೆಯಿರುವ ಹಾಗೂ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ವಿತರಣೆಗೊಂಡಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾವು ಇದು. ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳ ಶರೀರವು ತಿಳಿಹಳದಿ(ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ)ಯಂದ ಹಿಡಿದು ಕಡುಕಪ್ಪು (ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಾವುಗಳು) ಬಣ್ಣವಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವುಗಳ ಈ ಬಣ್ಣ ಹಸಿರು, ಆಲಿವ್ ಆಥವಾ ಕಂದು ಬಣ್ಣಗಳ ಭಾಯಿಗಳಿರಬಹುದು. ದೇಹಾದ್ಯಂತ ಸಮಾಧ ಬಣ್ಣವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಹುರುಪೆಗಳ ನಡುವೆ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಗುರುತುಗಳಿವೆ. ಹಾವು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗೆ ಶರೀರವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿದಾಗ ಈ ಗುರುತುಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ದೇಹದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಗಳಿವೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬಾಯಿಯ ಕೆಳ 'ತುಟಿ'ಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅಡ್ಡಗೀರುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಹಾವುಗಳು ಮೇಲೊಳ್ಳಿಟಕ್ಕೆ ನಾಗರಹಾವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಾಗರಹಾವಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳು ಉದ್ದ ವಾಗಿರುತ್ತವೆ; ತೆಳುವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ದುಂಡನೆಯ ತಲೆಯ ಬದಲು ಚೂಪಾದ ತಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ನಾಗರಹಾವು ಮತ್ತು ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವಾಗ ಕಣ್ಣಗಳು, ಕುತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ತಲೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ.

ವಿತರಣೆ : ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು 4000 ಮಿಳಿಮೀಟರ್ಗಳ ಎತ್ತರದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಆವಾಸ : ಕೇರೆ ಹಾವು ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕವಿರುವ ಸರ್ವ. ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳು ವಾಸಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುವ ಸ್ಥಳಗಳೆಂದರೆ ಇಲಿಯ ಬಿಲಗಳು ಮತ್ತು ಗೆದ್ದಲಿನ ಹುತ್ತುಗಳು. ಈ ಹಾವು ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಸ್ಥಳಗಳೆಂದರೆ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು, ಎತ್ತರದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು ಮತ್ತು ದಾಸ್ತಾನು ಮಾಡಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳು.

ಸ್ವಭಾವಗಳು : ಕೇರೆ ಹಾವು ಇಲಿಗಳ ಅಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ಕೆಕ. ಮನುಷ್ಯ ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೇ ಇಲಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಸಹಜವಾಗಿ ನಾವು ಬೇರೆಲ್ಲ ಹಾವುಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಹಾವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಹಗಲಿನ ವೇಳೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುವ ಹಾವು. ಮನುಷ್ಯನ ಸಮೀಪ ವಾಸಿಸುವ ಇತರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಈ ಹಾವು ನಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಆವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅರಿತು, ಆ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುವುದನ್ನು ತೋರೆದು ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬರದಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೆದರಿದಾಗ ಗಂಟಲನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಭುಸುಗುಟ್ಟತ್ತಾ ಭರದಿಂದ ಮೇಲೆರಗುತ್ತದೆ. ನಿರಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಈ ಹಾವಿನ ಕಡಿತ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋವ್ಯಂಟುಮಾಡಬಹುದು. ಕೇರೆ ಹಾವು ನೋಡಲು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವದಂತೆಯೇ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಾಗ ಗಡುಸಾದ ಗುರುಗುಟ್ಟುವ ಶಬ್ದ ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದು. **ಸಂತಾನ :** ಹೆಣ್ಣ ಹಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಚ್ ನಿಂದ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚಳಿಗಾಲದ ಇತರೆ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, 8 ರಿಂದ 16

ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. 60 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಒಡೆದು ಮರಿ ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳು ಹೊರ ಬರುತ್ತವೆ.

ಅಹಾರ : ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ದಂಶಕಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವಾದರೂ, ಕೆಪ್ಪೆ, ಹಲ್ಲಿ, ಪಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೆಕ್ಕೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಮರಿ ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಜೀವನದ ಮೊದಲ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರಿಲಿ ಹಾಗೂ ಇಲಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳು ಈಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಶರೀರ ಹಾಗೂ ದವಡೆಗಳಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಅವುಚಿ ಸಾಯಿಸಿ ಅಥವಾ ಜೀವಂತವಾಗಿ ನುಂಗುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಚರ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಕೇರೆ ಹಾವು ಮತ್ತು ನಾಗರಹಾವುಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಅಧಾರವಾಗಿವೆ. ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಇಂದು ಅವುಗಳ ಸಂತತಿಯೇ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ನಶಿಸಿಹೋಗಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದಂಶಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಪಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳ ಗುಂಪುಗಳು ಕೇರೆಹಾವಿನ ಚರ್ಮದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ನಿರಂತರ ಇಲ್ಲವರಿಯೆಷ್ಟಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಾವುಗಳ ವಿನಾಶವಾಗದಂತೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಕೇರೆಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಕ್ರಮ ಕ್ಷೇತ್ರಾಂತರೆ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಧಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಯ ಮೇಲೆ ದುಪ್ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. (ಈ ಪ್ರಸ್ತುತ ಬರೆಯುವ ವೇಳೆಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಚಿವಾಲಯವು ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳ ಚರ್ಮದ ರಷ್ಟನ್ನು ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಆದರೆ, ಭಾರತದೊಳಗೆ ಈ ಹಾವುಗಳ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಲೇಕ್ಕಿಸಿದೆ ಚರ್ಮದ ಉದ್ದೇಶ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ).

ನಿರುಪದ್ರವಿ

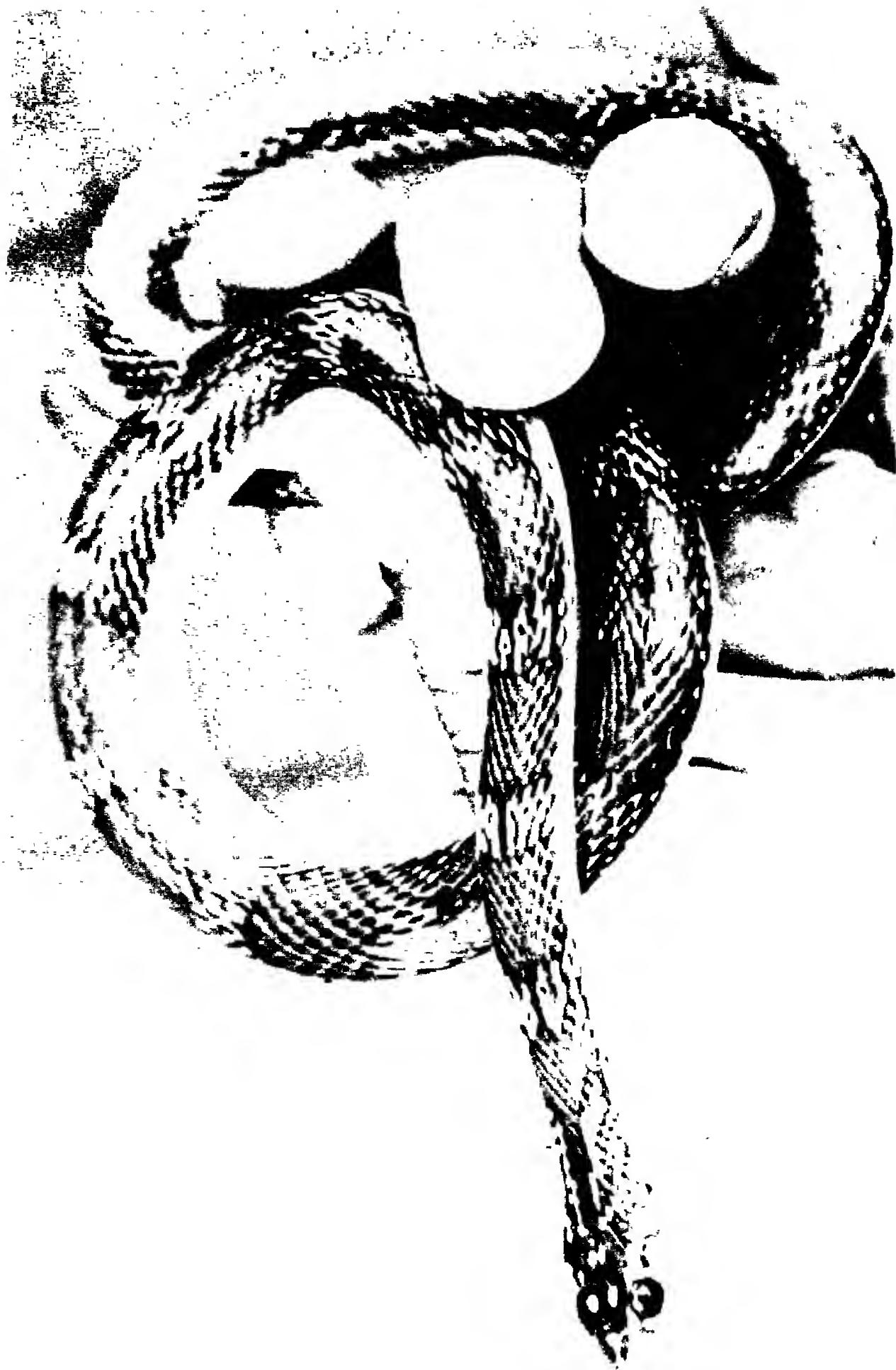
14. ಪಟ್ಟೆಗಳಿರುವ ಶೀಫ್ಸ್‌ಗಾಮಿ ಸರ್ವ (ಬ್ಯಾಂಡೆಡ್ ರೇಸರ್)

ಅಗ್ರೇರೋಜೆನ ಫೇಸಿಯೊಲಾಟಸ್ (Argyrogena fasciolatus)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಚಿಕ್ಕದರಿಂದ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರವಿರುವ, ತೆಳುವಾದ ಶರೀರ ; ನುಣುಪಾದ ಮರುಪೆಗಳು ; ಮರಿಗಳಿಗೆ ದಟ್ಟವಣಿದ ಪಟ್ಟೆಗಳಿರುತ್ತವೆ ; ವಯಸ್ಸು ಹಾವುಗಳಿಗೆ ವಿನ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ, ಸಮನಾದ ಪಟ್ಟೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ವ : 75 ಸೆ.ಮಿ.; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 15 ಸೆ.ಮಿ.; ಗರಿಷ್ಟ : 1.25 ಮಿ.

ವಿವರಣೆ : ಬ್ಯಾಂಡೆಡ್ ರೇಸರ್ ಹಾವು ತಿಳಿಯಾದ ಅಥವಾ ದಟ್ಟವಾದ ಕಂದುಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿದೆ. ಮರಿ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಸಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟೆಗಳಿವೆ. ಕುತ್ತಿಗೆಗಿಂತ

ಬ್ರಹ್ಮದೇವ್ಯ ಸಾಂಕ್ಷಾರಿಕ ಪ್ರಾಣಿ (ಬ್ರಹ್ಮದೇವ್ಯ ರಾಜರ್)

ತಲೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಗಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಮೂಗು ಚೊಪಾದ ತುದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹುರುಪೆಗಳು ನುಣುಪಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ ; ಶರೀರದ ತಲ್ಭಾಗವು ಬಿಳಿ ಅಥವಾ ಹಳದಿ.

ವಿಶರಣೆ : ಭಾರತದ ಬಹಳಷ್ಟು ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ.

ಆವಾಸ : ಚುರುಕಾದ, ವೇಗವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಈ ಹಾವು ಎತ್ತರದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಅಥವಾ ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಇಟ್ಟಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾವುಗಳು ದಂಶಕಗಳ ಬಿಲ, ಕಲ್ಲುರಾಶಿ ಹಾಗೂ ದಟ್ಟವಾದ ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಭಾವಗಳು : ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಇದು ಬಲಿಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಚುರುಕಿನ ಪ್ರಾಣಿ ; ಹಿಡಿದಾಗ ಈ ಹಾವು ಕಡಿಯಬಹುದು ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆ ಭಾಗದ ಪಕ್ಕಲುಬುಗಳನ್ನು ಚಪ್ಪಟಿಗೊಳಿಸಿ ಕರಿದಾದ ‘ಹಡೆ’ ಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು. ಇವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಶಾಂತವಾಗಿ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಯಂತಾಗುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ದಕ್ಕಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೆನ್ನ ಹಾವು ಅಕ್ಕೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ 2 ರಿಂದ 6 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರ : ಮರಿ ಹಾವು ಕೀಟ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ವಯಸ್ಸು ಹಾವುಗಳು ಬಯಲಿಲೀ ಮತ್ತು ಹೆಗ್ಗಣಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಈ ಹಾವುಗಳು ದಂಶಕಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಿಲಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಶರೀರದಿಂದ ಹಿಸುಕಿ ನಿಶ್ಚಯಿತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ವರಿಸ್ಥಿತಿ : ಗಿಡಮರಗಳ ನಾಶ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರ ಮೇಯುವಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳ ಆವಾಸಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

ನಿರುಪದ್ರವಿ

15. ರಾಜ ಸಪೆ

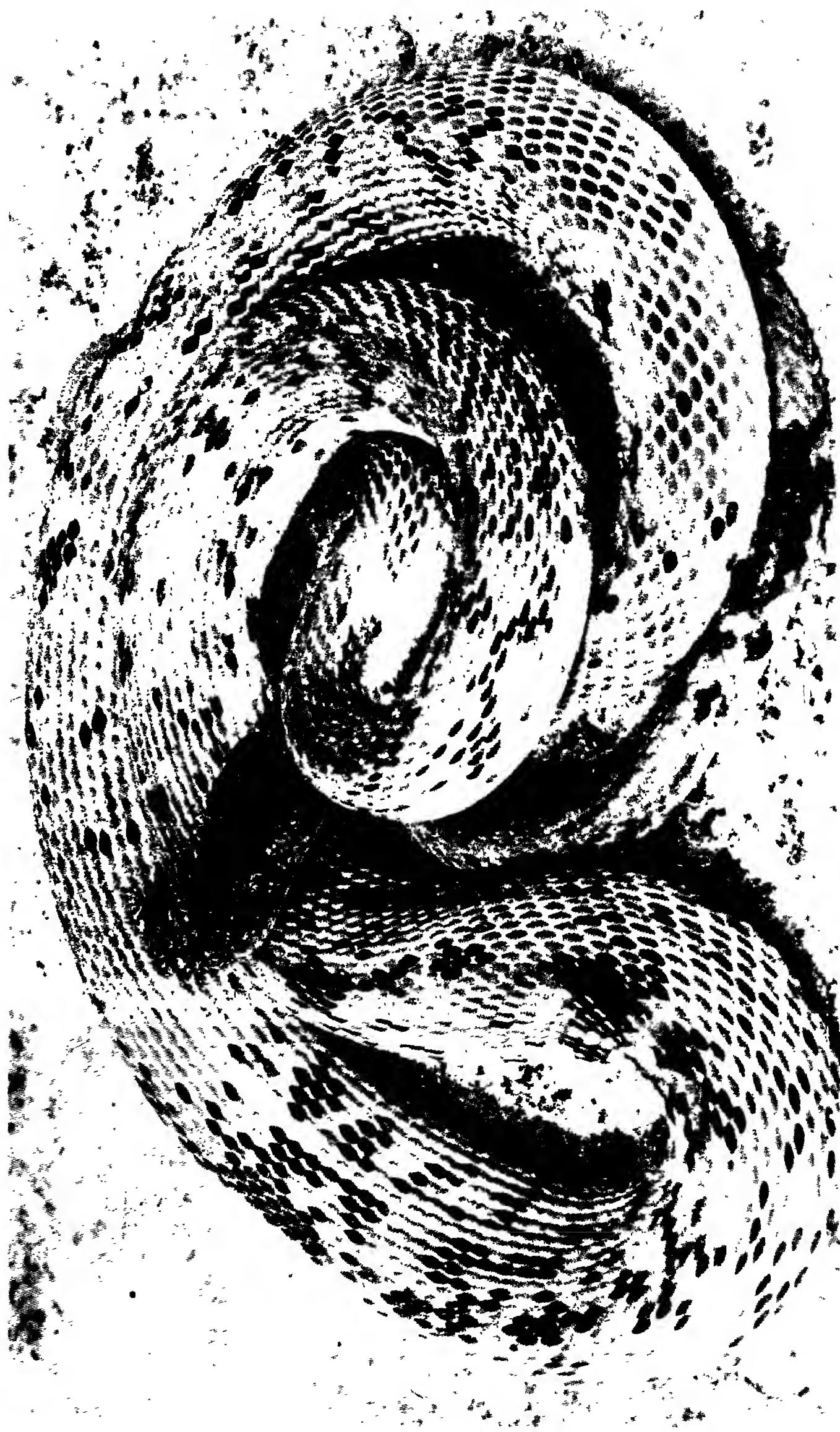
ಸ್ಪಿಲೀರೋಸೋಫಿಸ್ ಡ್ಯೂಯಡಿಮ್ (Spalerosophis diadema)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮುಧ್ಯಮಂದ ಬೃಹತ್ತು ಗಾತ್ರ ; ಪಣ್ಣರುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಸಮವಾದ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿರುವ ನಮ್ಮ ಹಾವುಗಳು ; ವಯಸ್ಸು ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ತಲೆ ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ಕಪ್ಪು ಕಲೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ವಾಗಿ : 1.5 ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿ : ಸುಮಾರು 25 ಸೆಂ.ಮೀ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 2 ಮಿ.

ವಿವರಣೆ : ರಾಜಸರ್ವದ ಬಟ್ಟಾರೆ ಬಣ್ಣ ಹಳದಿಯ ಕಂದು ಅಥವಾ ಕಿತ್ತಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಬೆನ್ನನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಸಮವಾದ ಕಪ್ಪು ಕಲೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ತಲೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಯು ದಟ್ಟವಾದ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವಿರುತ್ತವೆ. ಶರೀರದ ತಲ್ಭಾಗವು ಹೊಳೆಯುವ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಮೈಗಳ ಹುರುಪೆಗಳು ಬಲವಾದ ವಣುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶರೀರವು ಬಟ್ಟಾರೆ ಸುಂದರವಾದ ಹೊಳಪನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಸರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಹಾವಿನ ಮರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ

ರಾಜ ಸರ್ಕಾರ

ಹೋದಂತೆ ಅದರ ಶರೀರದ ಮಚ್ಚೆಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಮರಿಹಾವುಗಳು ವಯಸ್ಸು ಹಾವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಹಾಗೂ ತಿಳಿಯಾದ ಬಣ್ಣಾದ ಮಚ್ಚೆಗಳಿವೆ ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪೆ ಗುರುತುಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಸರ್ವ್ ಬೃಹತ್ ಶರೀರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೇಗನೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಹಾವಾಡಿಗರ ಹತ್ತಿರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಹಾವು ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ವಿತರಣೆ : ಈ ಹಾವು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟಿದಿಂದ 2000 ಮೀಟರುಗಳವರೆಗೆ ಎತ್ತರವಿರುವ ರಾಜಾಸ್ಥಾನ, ಪಂಜಾಬ್, ಕಾಶ್ಮೀರ ಮತ್ತು ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದ ಶುಷ್ಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ (ರಾಜಕೀಯ ಗಡಿಗಳಿರುವ ಯಾವುದೇ ಭೂಷಣ ನೋಡಿ).

ಆವಾಸ : ರಾಜಸರ್ವ್ ಇಲಿಯ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ, ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಕೂರಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಅತ್ಯಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತು ವೇಗವಾಗಿ ಮರ ಹತ್ತಬಲ್ಲ ಇದು ಶುಷ್ಕ ಹಾಗೂ ಅರೆಶುಷ್ಕ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮರಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರೊದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಭಾವ: ರಾಜಸರ್ವ್ ಗಳು ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಚೆಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ಆಕಾರ ಹಾಗೂ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಟ್ರಿಂಕೆಟ್ ಹಾವುಗಳಂತಿದ್ದರೂ, ಬೃಹತ್ ಶರೀರಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಚೆಟುವಟಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಟ್ರಿಂಕೆಟ್ ಹಾವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚುರುಕು. ಕೆಣಾಕಿದಾಗ ಇವು ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಜೋರಾಗಿ ಭುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತವಾದರೂ ಕಡಿಯುವುದು ಅಪರೂಪ.

ಸಂತಾನ : ರಾಜಸರ್ವ್ ಗಳು ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ತೆಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ.

ಆಹಾರ : ರಾಜಸರ್ವ್ ಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಂಶಕ ಭಕ್ಕಕಗಳು. ಆದರೆ ಹಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪುಟ್ಟ ಪಕ್ಕಿಗಳನ್ನೂ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಅವುಗಳ ವಿತರಣಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಸರ್ವ್ ಗಳು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ದಂಶಕಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಅನೇಕರು ಇವನ್ನು ವಿಷಸರ್ವ್ ಗಳೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದು ಕಂಡಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ನಾಗರಹಾವಿಗೂ ಈ ಹಾವುಗಳಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವೃತ್ತಾಸ್ವವಿದ್ದರೂ ಜನರು ಇವನ್ನು 'ನಾಗರ'ವೆಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು.

ನಿರುಪದ್ರವಿ

16. ಕಂಚು ಬೆನ್ನಿನ ಮರದ ಹಾವು

ಡೆಂಡ್ರೆಲಾಫಿಸ್ ಟ್ರಿಸ್ಟಿಸ್ (Dendrelaphis tristis)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರ ; ತುಂಬಾ ತೆಳುವಾದ ಶರೀರ ; ನುಣುವಾದ ಹುರುವೆಗಳು ; ತಲೆಯಿಂದ ಬಾಲದವರೆಗೆ ಮೇಲಾಗುವುದಲ್ಲಿ ಕಂದು ಅಥವಾ ಕಂಚಿನ ವಣಿದ ಪಟ್ಟೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾರಾಜ್

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ಯಾ : 1 ಮೊ. ; ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ : 15 ಸೆ.ಮೊ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 1.5 ಮೊ. ವಿವರಣೆ : ಕಂಚು ಬೆನ್ನಿನ ಈ ಹಾಷಗಳು ತೆಳುವಾದ ಹಾಗೂ ಉದ್ದನೆಯ ಶರೀರ ಹೊಂದಿದ್ದು, ತಲೆ ಮೊಂಡಾಗಿದ್ದು, ಕಣ್ಣ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಡು ಕಂಚು ಅಥವಾ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅಗಲವಾದ ಹಾಗೂ ತಿಳಿ ಕಂಚು ಬಣ್ಣಾದ ಪಟ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಬಿಳಿಯ ಒಂದು ಅಥವಾ ತಿಳಿ ಹೆಸಿರು ಬಣ್ಣಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮರಿ ಹಾಷಗಳು ವಯಸ್ಸು ಹಾಷಗಳನ್ನು ಹೊಲುವಂತಿದ್ದರೂ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಲಘುವಾದ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಉದರದ ಹಾರುಪೆಗಳ ಹೊರತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿಗಳಿದ್ದು, ಶರೀರದ ವರ್ಷೊ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಡಚಿಕೊಂಡಂತೆ ಮರ ಪತ್ತುವಾಗ ಸಂಕಾಯಕ. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಕಂಚು ಬೆನ್ನಿನ ಹಾಷಗಳಲ್ಲಿ 8 ಪ್ರಭೇದಗಳಿದ್ದು, ಅನೇಕ ಹಾಷಗಳು ಚೆಟ್ಟಿ ಗುಡ್ಡಗಳಿರುವ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿತರಣೆ : ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ಸಿಕ್ಕಿಂಬಾರ್ ದ್ವಿಷಾಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಭಾರತದ ವಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಇಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 2000 ಮಿಟರುಗಳ ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆವಾಸ : ಮರದ ವಾಸಿಗಳು. ಒಕ್ಕ ಪ್ರೌಢಗಳು, ಗೊಳ್ಳಿಮರ, ಈಚಲುಮರ, ತಾಳಮರಗಳಂಡು ಮುಂತು ಮರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಕಂಚು ಬೆನ್ನಿನ ಮರದ ಹಾಷಗಳು ತುಂಬಾ ವಾಟ್‌ಲಿಕೆಯ ಜೀವಿಗಳು. ಚೆಲಿಸುವಾಗ ಅಥವಾ ಕೊಕೆದಾಗ ಅವು ತಮ್ಮ ತರ ಹಾಗೂ ಶರೀರದ ಮುಂಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆತ್ತಿವಾಗಿ ‘ಬ್ಲಾಡುವುದಕ್ಕೆ’ ಒಳಿಸಿಕೊಂಡ್ರುತ್ತದೆ. ಅವು ಬೆಳಗಿನ ವೇಳೆ ಒಟ್ಟುವಟಿಕೆಯಿಂದರುವ ಹಾಷಗಳು. ಬೇಸಗೆಯು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಧಗೆಯಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಟ್ಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾಷಗಳು ಉದ್ದೇಗೊಂಡಾಗ, ತಮ್ಮ ಶರೀರ ಹಾಗೂ ಶಿರವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹುರುಪೆಗಳ ನಡುವಿನ ಬೆಳುಪ್ಪು ಅಥವಾ ಕಡುಸಿಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಇವನ್ನು ಬಿಡಿದಾಗ ತಕ್ಕಣ ಮೇಲೆರಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಡಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಳಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಶಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇತರೆ ಹಾಷಗಳಿಗಿರುವಂತೆ, ಈ ಹಾಷಗಳಿಗೆ ಮರದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಕೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು 10ರಿಂದ 20 ಮಿಟರ್ ಎತ್ತರದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇವು ತೆರೆದ ಸ್ಥಾದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಪರೂಪ.

ಸಂತಾನ : ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು ಮರಗಳಲ್ಲಿನ ಬೀಲ ಅಥವಾ ಪಕ್ಕಿಯ ಹಳೆಯ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ದ ಹಾಗೂ ತೆಳುವಾದ, ಸುಮಾರು 6 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನೀನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾವು ಏಪ್ರಿಲ್ 6 ರಿಂದ 7 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಮೇ ತಿಂಗಳ 30 ರಿಂದ ಒಡೆದು ಮರಿಗಳು ಹೊರಬಂದವು.

ಆಹಾರ : ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಪ್ಪೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಲ್ಲಿಗಳು. ಗುಡಿಸಲುಗಳ ಮೇಲ್ಮಾರ್ಣವಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾಷುಗಳು ಮರಗಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಿನ್ನುವ ನೋಟ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಗುಡಿಸಲು ವಾಸಿಗಳಿಂದ ಹಾಷುಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತೊಂದರೆ ಯಾಗುವುದುಂಟು.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಸಾಮಾನ್ಯ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ : ನಿರುಪದ್ರವಿಯಾದ ಈ ಹಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಕಟ್ಟುಕಢಿಗಳಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಡಿದ ಮೇಲೆ, ಅವನ ಹೊ ಸುಧುವುದನ್ನು ನೋಡಲು ಈ ಹಾಷುಗಳು ಎತ್ತರವಾದ ಮರವನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತವೆಂಬ ತಪ್ಪು ನಂಬಿಕೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ!

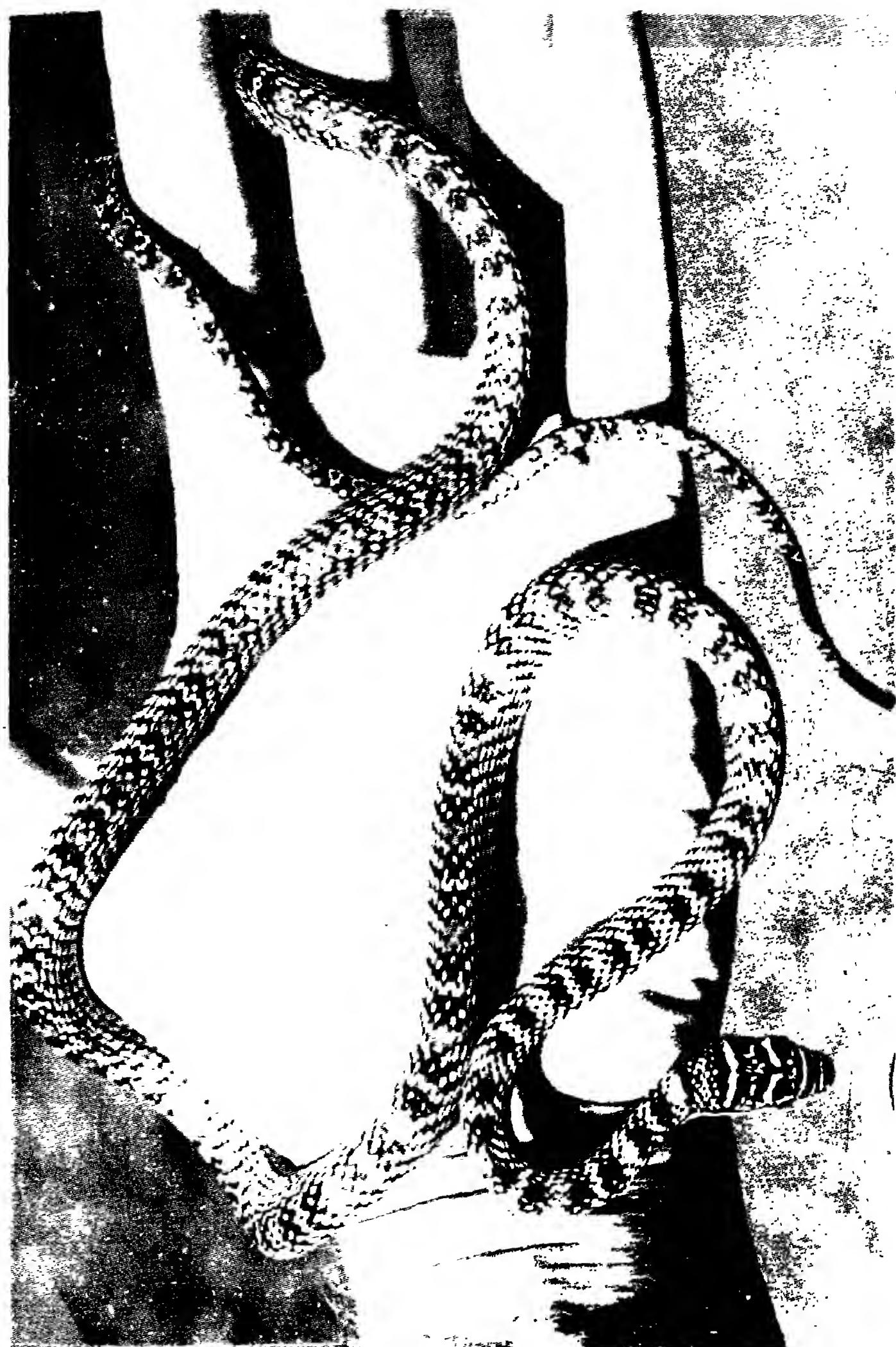
ನಿರುಪದ್ರವಿ

17. ಹಾರುವ ಸರ್ವ

ಕ್ರೆಸ್ಟೋಪೆಲಿಯ ಆರ್ಥ್ರೋಟ (Chrysopelea ornata)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಚಿಕ್ಕದರಿಂದ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದವರೆಗಿನ ತೆಳುವಾದ ಶರೀರ ; ನುಣುವಾದ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಹೊಳೆಯುವ ಕಪ್ಪು, ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಕಂಪು ಬಣ್ಣಗಳ ವಿನಾಯ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದೈ : 1 ಮಿ. ; ಮಟ್ಟಿದಾಗ : 20 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 1.75 ಮಿ. **ವಿವರಣೆ :** ಶೀಘ್ರಗಾಮಿ, ವರ್ಷಾಮಾಯ ಹಾಗೂ ತೆಳುವಾದ ಶರೀರವಿರುವ ಹಾರುವ ಸರ್ವವನ್ನು ಮೊದಲು ನೋಡಿದಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಣೀಯೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾವಿನ ಮೇಲ್ಮಾರ್ಣವ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವಿದ್ದು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಳದಿ ಅಥವಾ ಬಿಳಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟೆಗಳು, ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕಂಪು ಬಣ್ಣದ ಗುಂಟುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದಿಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕಂಚು ಬೆನ್ನಿನ ಹಾಷುಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಉದರದ ಹುರುಪೆಗಳಿಗೆ ಎರಡೂ ಪಾಶ್ಚಾಗಳಲ್ಲಿ ಹೊದಿಕೆಗಳಿದ್ದು, ಅವು ಮರಹತ್ತಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುವ ಅಡ್ಡ ರೇಖೆಗಳಿವೆ. ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹಾರುವ ಸರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಗಳ ಹಾಗೂ ವಿನಾಯಸಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಹುರುಪೆಗಳು ನುಣುವಾಗಿದ್ದ ಸ್ಪಳ್ಟ ಮಿಂಚುತ್ತವೆ. **ವಿತರಣೆ :** ಈ ಸರ್ವಗಳು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 2000 ಮಿಟರ್ ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ಇರುವ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತ, ಉತ್ತರ ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಬರಿಸ್ವಾದ ಅರಣ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ವೇಂತ್ರ ಭಾರತದ ಅರಣ್ಯಗಳಿರುವ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ವಿಷ್ಟ ಸಮಾಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದ್ವಿಷ್ಟವಾದ ನಾಕೊಂಡಮಾನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಾಡ್ಯೆಸ್ ಹಾರುವ ಸರ್ವ (ಸಿ. ಪ್ರಾರಾಡ್ಯೆಸಿ) ಎಂಬ ಪ್ರಭೇದವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ప్రాచీన వ్యాపారములు

ಆವಾಸ: ಈ ಹಾವು ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಬೃಹತ್ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. (ಆದರೆ ಶ್ರೀಲಂಕಾ ಮತ್ತು ಧೈಲ್ಯಾಂಡ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮತ್ತು ತೋಟಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.)

ಸ್ವಭಾವ: ಈ ಸರ್ವ ಬೆಳಗಿನ ವೇಳೆ ಹೆಚ್ಚು ಚೆಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತದೆ. ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಕಂಡು ಬೆನ್ನಿನ ಹಾವುಗಳಿಂತೆ ಇದೂ ಸಹ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಜಿಗಿಯಬಲ್ಲದು. ಮಿಚಿಗನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ಹಾವಿನ ಹಾರಾಟದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಾವುಗಳು ಹಾರುವಾಗ ಪಕ್ಕೆಲುಬುಗಳನ್ನು ಉಚುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ಶರೀರವನ್ನು ಚಪ್ಪಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ಹಾರುವ' ಸರ್ವವು ಗ್ರೈಡರ್ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸರ್ವವು ಮರಗಳ ಮಧ್ಯ ಯೆರಂಬಿಗೆ ಜಿಗಿಯುವುದು ಒಂದು ಸುಂದರ ದೃಶ್ಯ.

ಸಂತಾನ : ಎಂ. ಎ. ಸ್ಕ್ರಿತ್ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು 6 ರಿಂದ 12 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಫೆಬ್ರವರಿ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುತ್ತವೆ.

ಆಹಾರ : ಹಾರುವ ಸರ್ವಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಕಂಡು ಬೆನ್ನಿನ ಹಾವುಗಳಂತಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಂತೆಯೇ ಹಾರುವ ಸರ್ವಗಳು ಕಪ್ಪೆ, ಡಲ್ಲಿ (ಮರದ ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನೂ ಸರೆ) ಸಣ್ಣಪ್ರಾಚ್ಯ ಪಕ್ಕಿಗಳು ಹಾಗೂ ಬಡುಶೆ ಅವುಗಳ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಈ ಹಾವಿಗೆ ಹಿಂದವಡೆಯಲ್ಲಿ 'ದಂತ'ಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಕಾರಿಯಾದ ಜೊಲ್ಲುರಸೆವಿಡ್ರೂ ಈಡುಜೀವಿಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ನುಂಗುತ್ತದೆ. ಜೊಲ್ಲುರಸೆದ ವಿಷವು ಬಡುಶೆ ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಲಗೊಳಿಸುವ ಪರಿಣಾಮ ಬೇರಬಹುದು.

ವರಿಸ್ತಿ : ಪೆಟ್ಟಿಮು ಫೆಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ(ಕಾಲಕ್ಕಾಡು, ತೆಮ್ಮಳನಾಡು) ನಾವು ಒಂದೇ ಒಂದು ಹಾರುವ ಸರ್ವವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇದು ತುಂಬ ಅಪರೂಪದ ಹಾವು. ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅಮೆರಿಕಾ ಮತ್ತು ಯುರೋಪ್ ದೇಶಗಳ ಸರ್ವಾಷ್ಟಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸರ್ವ ಜನಪ್ರಿಯರಾಗುವುದು ದುರದೃಷ್ಟಿಕರ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಸರ್ವವನ್ನು ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆ ರಷ್ಟು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾವಾಡಿಗರು ಈ ಸರ್ವವನ್ನು 'ತುಂಬ ವಿಷಕಾರಿ'ಯಿಂದು ತೋರಿಸಿ ಪೆದರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಅತಿ ವಣಿಕೆಯಾದ ಹಾವು, ಅತಿ ವಿಷಕಾರಿ. ಧೈಯೆವಂತರು ಮತ್ತು ವಣಿಕೆಯ ಸರ್ವವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲರು!

18. ಹಸಿರು ಹಾವು

ಆಹೇಟುಲ ನಾಸುಟಸ್ (Ahaetulla nasutus)

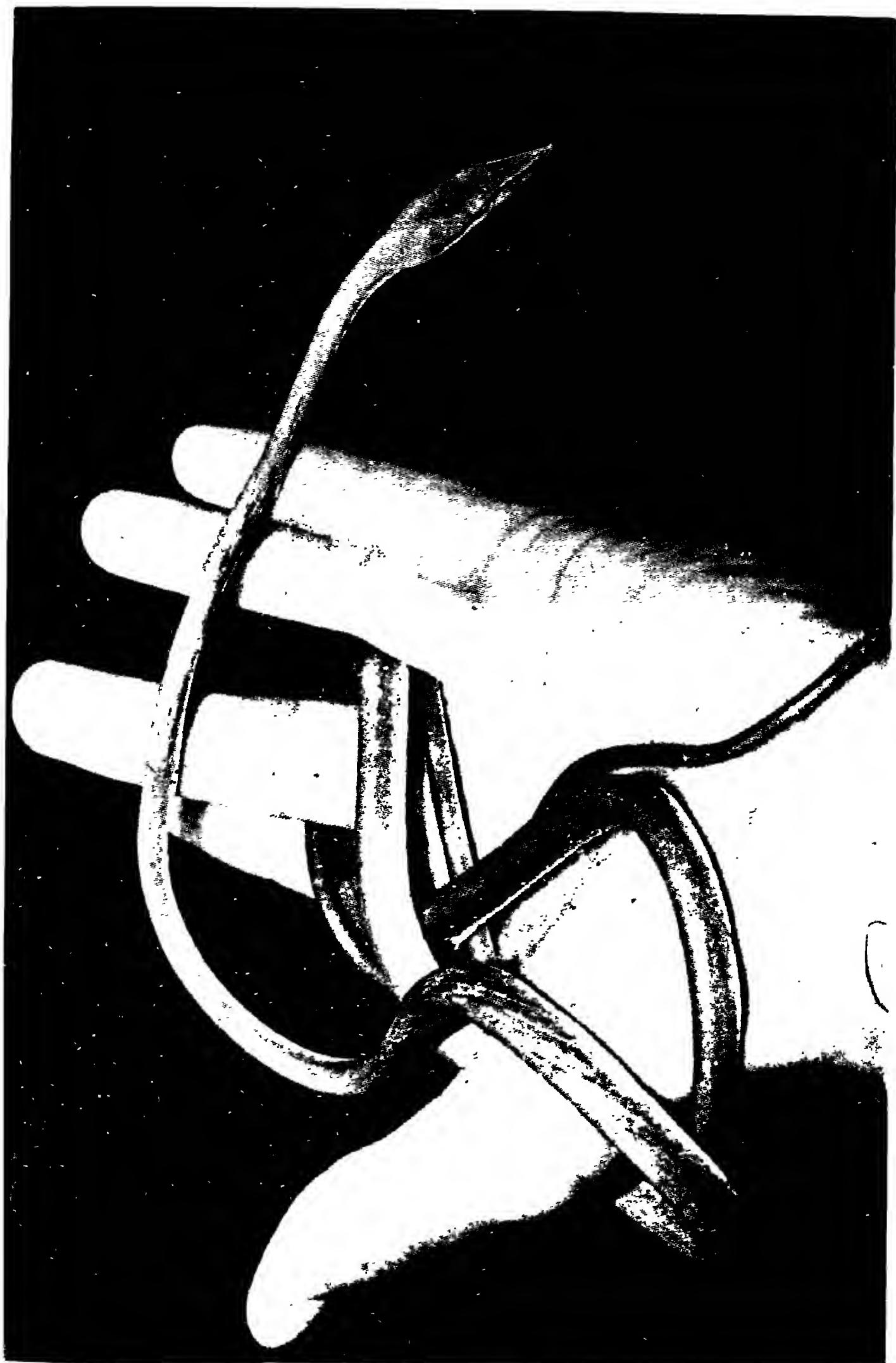
ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಧ್ಯಮದಿಂದ ಬೃಹತ್ತಾ ಗಾತ್ರದ ಹಾಗೂ ತೆಳುವಾದ ಶರೀರ; ನುಣುಪಾದ ಮಾನಲು ಹುರುಪೆಗಳು; ಚೊಪಾದ ತಲೆ ಮತ್ತು ಹೊಳೆಯುವ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣಾದ ಶರೀರ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದೇ : 1 ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿ : 20 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟೆ : 2 ಮಿ. (ಹೆಣ್ಣು) ವಿವರಣೆ : ಹಸಿರು ಹಾವುಗಳು ತೆಳುವಾದ ಹಾಗೂ ಉದ್ದೇವಾದ ಶರೀರ ಮತ್ತು ತುಂಬ ಚೊಪಾದ ತಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇಡೀ ಶರೀರವು ಗಳಿಂದ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣಾದ್ದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಉದರದ ಹುರುಪೆಗಳು ಹಾಗೂ ಬೆನ್ನಿನ ಹುರುಪೆಗಳ ಮಧ್ಯ ತೆಳುವಾದ ಬಿಳುಪು ಅಥವಾ ಹಳದಿ ರೇಖೆಯಿರಬಹುದು. ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಸುಮಾರು 2300 ಮಿಉರುಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿರುವ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಬೆಟ್ಟದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಹಸಿರು ಹಾವಿನ ವಿಧವೊಂದರಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣಾದ ರೇಖೆಯಿದೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಶಿಳಿ ಹಸಿರು ಅಥವಾ ಹಳದಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಉದ್ದೇಗೊಂಡಾಗ, ಈ ಹಾವಿನ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹುರುಪೆಗಳ ನಡುವಿನ ಕಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಾದ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಗಳಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹುರುಪೆಗಳು ನುಣುಪಾಗಿವೆ, ಅದರೆ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನೆಟ್ಟಗೆ ಅಂಡಾಕಾರವಾಗಿರುವ ಇವುಗಳ ಕೆಣ್ಣು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಹಸಿರು ಹಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಹಾವುಗಳಾದರೂ ಅವುಗಳ ಮೈಬಣ್ಣ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಮಿಳಿತವಾಗುವುದರಿಂದ ಕೆಣ್ಣಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದು ಅಪರೂಪ.

ವಿತರಣೆ : ಈ ಹಾವುಗಳು ಆಗ್ನೇಯ ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಗಂಗಾನದಿಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 2500 ಮಿಉರುಗಳ ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಇರುವ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಆವಾಸ : ಈ ಹಾವಿನ ವಾಸ ಮೈದಾನದ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರೋದೆಗಳು ಮತ್ತು ಮರಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪವರ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಮಳೆಯ ಕಾಡಿನ ಮರಗಳವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಬೇರೆಯವರ ಕೆಣ್ಣಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಸಿರು ಹಾವುಗಳು, ತಮ್ಮ ಈ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಅವು ಸಾಕಷ್ಟು ವೇಗದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಬಲ್ಲವು. ಕೆಣಾಕಿದಾಗ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಅಗಲವಾಗಿ ತರೆಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಶರಿರವನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳತ್ತವೆ. ಹಸಿರು ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಹಿಂದವಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷದಂತಗಳಿವೆ. ಲಘುವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ವಿಷದಿಂದ ಈಡುಜೀವಿಗಳು ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಅವನ್ನು ಈ ಹಾವುಗಳು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಬೆದೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗೊಂಚಲುಗಳಿಂತೆ ಮರದ

ಹಸರು ಹಾವು

ರೆಂಬೆಗಳಿಗೆ ನೇತುಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಸಂತಾನ : ಚೆನ್ನೈ ಪ್ರದೇಶದ ಹಸಿರು ಹಾವುಗಳು ಆಗಸ್ಟ್-ನವಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 4 ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಮರಿಹಾವುಗಳು ತಂದೆ - ತಾಯಿಗಳ ಪಡಿಯಚ್ಚಿನಂತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮೂಗು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರ : ಹಲ್ಲಿ, ಕಪ್ಪೆ, ಇಲಿ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಪಕ್ಕಿಗಳು, ಹಸಿರು ಹಾವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರ. ಈ ಹಾವುಗಳು ಮಾನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನುಂಗುವುದು ಶ್ರೀಲಂಕಾದಿಂದ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಕವಚ ಬಾಲದ ಹಾವೋಂದನ್ನು ಹಸಿರು ಹಾವು ನುಂಗುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾವೆಂದು ಪರಿಗಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ತುಂಬ ಭಯವಿದ್ದು ನೋಡಿದ ತಕ್ಕಣ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಾವು ಮನುಷ್ಯನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕುಕ್ಕೆ ಹೊರ ತೆಗೆಯುತ್ತದೆಂದು ಕೆಲವು ಕಡೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

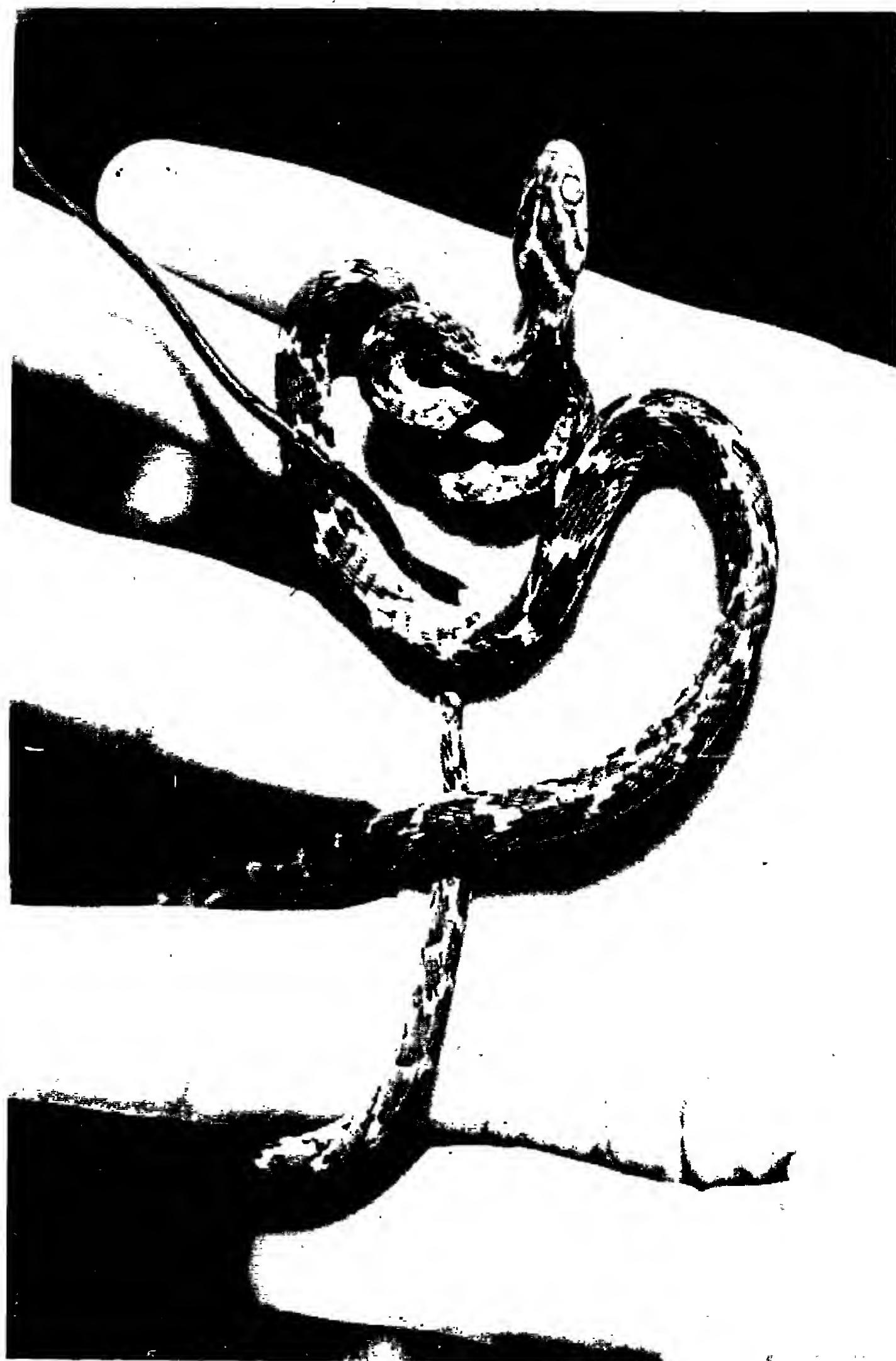
ನಿರುಪದ್ರವ

19. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಕ್ಕುಹಾವು

ಬೊಯಗ ಟ್ರಿಗೋನಾಟ (*Boiga trigonata*)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಚಿಕ್ಕದರಿಂದ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಹಾಗೂ ತುಂಬ ತೆಳುವಾದ ಶರೀರ ; ನುಣುವಾದ ಮರುಪೆಗಳು ; ತುಂಬ ತೆಳುವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆ ; ಹೊರಚಾಚಿರುವ ಕಣ್ಣಗಳು ; ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ ತಲೆ ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಿನಾಯ. ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದು: 65 ಸೆ.ಮಿ. ; ಮಟ್ಟಿದಾಗ : 25 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 1.25 ಮಿ. (ಹೆಣ್ಣು).

ವಿವರಣೆ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಕ್ಕುಹಾವಿಗೆ ತೆಳುವಾದ ಹಾಗೂ ನೀಳವಾದ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಚಾಟಿಯಂತೆ ಚೊಪಾದ ತುದಿಯಿರುವ ಬಾಲವಿದೆ. ಶರೀರಕ್ಕೆ ತಿಳಿ ಹಳದಿ ಅಥವಾ ಹದಮಾಡಿದ ಚೆಮ್ರದ ಬಣ್ಣವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆದರ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾದ ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿಯಾದ ಗುರುತುಗಳಿವೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ 'Y' ಆಕಾರದ ಗುರುತಿದೆ. ಶರೀರದ ಕೆಳಭಾಗವು ಬಿಳುಪು ಅಥವಾ ಕಂದು ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಉದರದ ಪ್ರತಿ ಮರುಪೆಯ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮರುಪೆಗಳು ನುಣುಪಾಗಿರುತ್ತವೆ ; ಆದರೆ ಹೊಳೆಯತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಕ್ಕುಹಾವುಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಗರಗಸ ಮರುಪೆಗಳಿರುವ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳಿಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದುಂಟು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವ ಮಹರ್ ಜನರು ಇವನ್ನು 'ಗರಗಸ ಮರುಪೆಗಳಿರುವ ಉದ್ದನೆಯ ಹಾವು'ಗಳಿಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳಿಗೆ

సామాన్య బెస్క్యూట్

ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಬೆಕ್ಕಹಾವುಗಳು ಉದ್ದ ಹಾಗೂ ತೆಳುವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕಹಾವುಗಳ 11 ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಕ್ಕಹಾವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಿಕ್ಕ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೊರ್ನೆನ್ ಬೆಕ್ಕಹಾವು 2 ಮಿಂಟರುಗಳವರೆಗೂ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದು. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಭೇದವಾದ ಅಂಡಮಾನ್ ಬೆಕ್ಕಹಾವು ಕೇವಲ ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನೋಬಾರಾಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿತರಣೆ : ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಬಹುತೇಕ ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಮಾಲಯದ ಬೆಕ್ಕಹಾವು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 3000 ಮಿಂಟರುಗಳ ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆವಾಸ : ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಕ್ಕಹಾವುಗಳನ್ನು 'ತೆಂಗಿನಗರಿ ಹಾವು'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೆಳಗಿನ ಮೊತ್ತ ಈ ಹಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೆಂಗಿನಮರದ ಗರಿಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ತಂಪಾದ ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ, ತೆಂಗಿನಗರಿಗಳ ಭಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮರಗಳ ತೊಗಟೆಗಳ ಕೆಳಗಡೆ ಬೆಳಗಿನ ವೇಳೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಈ ಹಾವಾಗಿರುವ ಬೆಕ್ಕಿನಂತಹ ಹೊರಚಾಚಿರುವ ಕಣ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ಕದಂತಹ ಉದ್ದನೆಯ ನಾಲಿಗೆಯು, ಈ ಹಾವು ನಿಶಾಚರಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಹಿಂದವಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷದಂತೆಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಲಫು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ವಿಷವು ಬೆಕ್ಕಪ್ರಾಟ್ ಈಡುಜೆವಿಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾವುಗಳು ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿಗಳಲ್ಲ. ಆವಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾದಾಗ ಭದ್ರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಶರೀರವನ್ನು ಹಿಂಬಾಚಿ ಹಾಗೂ ಬಾಲವನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಾ ರಕ್ತಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧಪಿರುವಂತೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನು ತಿವಿದಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ಯಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ಚೆನ್ನೆನ ಸರ್ವಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಕ್ಕಹಾವು ಅಕ್ಷೋಬರ್ 20 ರಂದು 7 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಷ್ಟಿತ್ತು.

ಆಹಾರ : ಮರದ ಹಲ್ಲಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಹಲ್ಲಿಗಳು ಈ ಹಾವಿನ ಆಹಾರ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಹಾವುಗಳು ಇಲಿ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಪ್ರಾಟ್ ಪಕ್ಕಿಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಈ ಹಾವನ್ನು ದಕ್ಕಣ ಭಾರತದ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಾವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇತರೆ ನಿಶಾಚರಿಗಳಂತೆ ಅಥವಾ ಗಮನ ಸೆಳೆಯದ ಹಾವುಗಳಂತೆ, ಈ ಹಾವು ತುಂಬ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

20. ನಾಯಿ ಮುಖಿದ ನೀರುಹಾವು

ಸೆರ್ಬೆ ರಸ್‌ ರಿಂಕೋಪ್‌ (*Cerberus rhynchops*)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮುಧ್ಯಮು ಗಾತ್ರದ ಹಾಗೂ ಅಗಲವಾದ ಶರೀರ ; ಏಣಿಗಳಿರುವ ಹಾಗೂ ಮಬ್ಬಾದ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಶಿರಕ್ಕಿಂತ ತಲೆ ಅಗಲ ; ಸಣ್ಣ ಕೆಣ್ಣುಗಳು ; ಅಪ್ಪೆಟವಾದ ಶರೀರದ ಮೇಲ್ಮಾರ್ಗದ ಬಣ್ಣಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ; ಉದರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಚೌಕಳಿಗಳ ನಮೂನೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದೇ : 60 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟೆ : 1.25 ಮಿ. (ಹೆಣ್ಣು).

ವಿವರಣೆ : ನಾಯಿ ಮುಖಿದ ನೀರುಹಾವು ತಲೆಯ ಮೇಲ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದಪ್ಪೆ ಶರೀರದ ಸರ್ವ. ಹಾವಿನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಪದ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಬೂದು ಬಣ್ಣ. ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಹಾಗೂ ಅಸಮವಾದ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಅಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕಪ್ಪುರೇಖೆಗಳು ಕಣ್ಣನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಶರೀರದ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಉದರ ಭಾಗವು ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಚೌಕಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹುರುಪೆಗಳು ಮಬ್ಬಾಗಿವೆ ಹಾಗೂ ಬಲವಾದ ಏಣಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಜೌಗುಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಿಂದವಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷದಂತಗಳಿರುವ ಸರ್ವಗಳ ಆರು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿವೆ.

ವಿಶಿಷ್ಟ : ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಕಡಲತೀರದ ಪ್ರದೇಶಗಳು.

ಆವಾಸ : ಮ್ಯಾಂಗೊವ್ (ಅಳಿವೆ) ಜೌಗುಗಳಂತಹ ಕೆಸರು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಳಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ; ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಉಪ್ಪು ಪಡೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಕೊರಕಲುಗಳು. ಈ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಅಳಿವೆ ಪ್ರದೇಶದ ನೀರು ಇಷ್ಟವಾದರೂ ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ಹಲವಾರು ಮೈಲು ದೂರದ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಬಲೆಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಿದೆ.

ಸ್ವಭಾವಗಳು : ನಾಯಿ ಮುಖಿದ ನೀರುಹಾವುಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಿಶಾಚರಿಗಳು. ಆದರೆ ಇವು ಬೆಳಗಿನ ವೇಳೆಯೂ ಆಹಾರ ಗಳಿಸುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಕೂಡುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಡಲ ತೀರದಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳ ಕೆಳಗೆ ಹಾಗೂ ಏಡಿಗಳ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಈ ಹಾವುಗಳು ತಮ್ಮ ತಲೆ ಹೊರಬಾಚುವುದನ್ನು ಸಹ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ನೀರಿನ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈಜುವಾಗ ಹಾವಿನ ಉದ್ದನೆಯ ನಾಲಿಗೆಯು ಹೊರಬಾಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಹಾಗೂ ಶೀಘ್ರ ಈಜುಗಾರ. ನೆಲದ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ಹೆದರಿಸಿದರೆ ಜಿಗಿಯುತ್ತಾ ಆಚೀಚೆ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊರಳಿಸುತ್ತಾ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ.

ಹರೆಯ : ಈ ಹಾವು ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮೇ ತಿಂಗಳುಗಳ ನಡುವೆ 6 ರಿಂದ 30 ಮರಿಹಾವುಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮರಿಹಾವುಗಳು ಒಂದು ವಾರ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ

ನಾಯಿ ಪ್ರಮುಖದ ವೀರುತ್ವಾರ್ಥ

ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಂತನೆ ನಿಗಳ ಕಾಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ತಾಯಿ ಹಾವು ಒಮ್ಮತೇಕ ಮರಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿರುತ್ತದೆ.

ಅಹಾರ : ಈ ಹಾವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬೆಲಾಟಿಯ(ಬೆಳೆಯ ಮೀನು) ಮತ್ತು ಬೆಕ್ಕು ಮೀನುಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಏಷಿಧ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಮುಖ್ಯ ಮೀನುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಸೇದ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ನಾಯಿ ಮುಖಿದ ಐರುಹಾವು ಮಾರಪಂದ ತಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಕರಾವಳಿ ಪರಿಸರದ ನಾಶ ಹಾಗೂ ಆಳಿವೆ ಪ್ರಧರಗಳಲ್ಲಿನ ಮಾಲಿನ್ಯಪಂದ ಅನೇಕ ಮಷ್ಟುಕಾಮಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ. ಎಂ. ಎ. ಸ್ಟ್ರೋ ಅವರು ಈ ಹಾವನ್ನು ಅವರೂಪದ ಹಾವೆಂದು ಪರಿಗಳೇಸಿದ್ದಾರೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೇರಬಾಗಿರುವ ಹಾವು.

ವಿಷಕಾರಿ ಹಾವುಗಳು

ಸುಮತ್ರಾನ್ ಕಡೆಂಬಳ

21. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳ್ಳ

ಬಂಗಾರಸ್ ಸೀರುಲಿಯಸ್ (Bungarus Caeruleus)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮುಧ್ಯಮು ಗಾತ್ರದ ಶರೀರ, ನುಣುಪಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಕುತ್ತಿಗೆಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಗಲವಾದ ತೆಲೆ ; ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಳುಪಿನ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಡ್ಡಗೆರೆಗಳಿರುವ ಕಡುಗಪ್ಪೆ ಬಣ್ಣ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ವ : 1 ಮೀ ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 25 ಸೆ.ಮೀ ; ಗರಿಷ್ಟ : 1.75 ಮೀ. (ಗಂಡು).

ವಿವರಣೆ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳ್ಳಗಳು ನುಣುಪಾದ, ಹೊಳೆಯುವ ನೀಲಿಕಪ್ಪೆ ಬಣ್ಣದ ಹಾವುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಕುತ್ತಿಗೆಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ದುಂಡಗಿರುವ ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಶರೀರದ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಆಗ ತಾನೆ ಪ್ರೋರೆಬಿಟ್ಟು ಕಡಂಬಳದ ಗಾಥನೀಲಿ ಕಪ್ಪೆ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಾಸಲು ನೀಲಿಯುತ್ತ ಬಂದು ಬಣ್ಣದವರೆಗೆ ವೃತ್ತಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದಾಡು 40 ತೆಳುವಾದ ಬಿಳಿಯ ಅಡ್ಡಗೆರೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಹರೆಯದ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಪ್ರೈಡ ಕಡಂಬಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಗೆರೆಗಳ ಬದಲು ಬಿಳಿಯ ಚುಕ್ಕೆಗಳು, ಶರೀರದ ಮೊದಲ ಮೂರನೆ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರಬಹುದು. ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವೃತ್ತಾಸ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಬಿಳುಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಕಡಂಬಳಗಳನ್ನು ತೋಳಿದ ಹಾವುಗಳೆಂದು (ಲ್ಯೂಕೊಡಾನ್ ಪ್ರಫೇದ) ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಕಡಂಬಳಗಳಿಗಿಂತ ತೋಳಿದ ಹಾವುಗಳು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಪ್ಪೆ ಚಿಕ್ಕವು. ಅಲ್ಲದೆ ತಲೆಯು ಚಪ್ಪಟೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಚೂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಕಡಂಬಳಗಳ 6 ಪ್ರಫೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳವು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಚಿತ ಹಾವು. ಭಾರತದ ನಾಲ್ಕು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಕಾರಿ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳವೂ ಒಂದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಿಗಳ ಕಡಂಬಳಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಿಕ್ಕ ಕಡಂಬಳಗಳು ಅಪರೂಪ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಭಾಗದ ಹಿಮಾಲಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ಸಾಂ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ.

ವಿತರಣೆ : ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬಾರಾಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಭಾರತದ ಒಹಳ್ಳಪ್ಪೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು; ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 1700 ಮೀ. ಎತ್ತರದವರೆಗೆ. ಪಟ್ಟಿಗಳ ಕಡಂಬಳ ಕಂಡುಬರುವ ಬಂಗಾಳ, ಅಸ್ಸಾಂ ಮತ್ತು ಬರಿಸ್ನಾಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆವಾಸ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳಗಳು ಜೀವಿಸುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದರೆ ಮರಳು ಮಿಶ್ರತ ಮಣ್ಣ, ಹುತ್ತಗಳು, ಪುಟ್ಟ ದಂಶಕಗಳ ಬಿಲಗಳು ಮತ್ತು ಇಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕಸಕಡ್ಡಿಯಿರುವ ಗುಡ್ಡೆಗಳು. ಇವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಹಾವುಗಳು. ಈ ಹಾವು ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (ತಮಿಳುನಾಡಿನ

ಕಡಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ) ತುಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಯಾದರೂ ಕೆಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದು ಅಪರೂಪ.

ಸ್ವಭಾವಗಳು : ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಇವು ತಮ್ಮ ಆದ್ಯತೆಯ ಸ್ಥಳಗಳಾದ ಬಯಲೀಲಿ(Mussoonduga) ಮತ್ತು ಹೆಗ್ಗಣಗಳು(Rattus meltada) ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಕಡಂಬಳಗಳು ನಿಶಾಚರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಬೆಳಗಿನ ವೇಳೆ ಕಾಣಿಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡು ಕಡಂಬಳಗಳಿಗೆ ವರ್ಷದ ಒಹಳ್ಳಷ್ಟು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಡಿ ಮತ್ತು/ಅಥವಾ ಲಿಂಗ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಲವಾರು ಹಾವುಗಳಿರುವ ಮೋನಿನೋಳಕ್ಕೆ ಗಂಡು ಕಡಂಬಳ ಹಾವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅತಿತ್ತು ಓಲಾಡುತ್ತು 'ಕುಣಿತ' ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಈ ಮುಣಿತ ತೀವ್ರ ಸೆಣ್ಸಾಟದ ಕೆಬ್ಬುಟದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಡಂಬಳಗಳು ಬೆಕ್ಕಿದಾದ ವಿಷದಂತಗಳುಳ್ಳ ಹಾವುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಬಲವಾದ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲವು. ಇವು ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಗಳು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ಚೆನ್ನೆನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು ಮಾರ್ಚ್ ಮತ್ತು ಮೇ ತಿಂಗಳುಗಳ ನಡುವೆ 8 ರಿಂದ 12 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. ಆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಮೇನಿಂದ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಮರಿಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ತಡವಾಗಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತವೆ. ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಕಾವು ಕೊಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವು ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಹಾವುಗಳು ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವಂತೆ, ಕಡಂಬಳವೂ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಸಮಾಪವೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರ : ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಹಾವು, ಹೆಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದಂಶಕೆಗಳು. ನರಭಕ್ಕೆ ಕರಂತೆ ಕಡಂಬಳ ಹಾವು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋನಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗೃಹಿಸಿಟ್ಟ ಕಡಂಬಳಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕೆ ಕಡಂಬಳಗಳು ಕಾಣಾಗುವುದು ಅಪರೂಪದ ವಿಷಯವೇನಲ್ಲ. ಪಟ್ಟೆ ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿವೋ ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವುಗಳೆಂದರೆ ಕಡಂಬಳಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಟ್ರಿಯಾದ ಆಹಾರವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳಗಳು ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ತುಂಬ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಅವು ಮಾನವನ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ನಿಶಾಚರಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿಷ : ಕಡಂಬಳದ ವಿಷವು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅದು ನರವ್ಯಾಹದ ಸ್ಥಿತಿತೆಗೆ ಪ್ರೇರಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕಡಂಬಳ ಕಚ್ಚಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯವಾದ ಯಾವುದೇ ಚಿನ್ನೆಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಲಕ್ಷದ ಚಿನ್ನೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯೇ ಎಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹ ಚಿನ್ನೆಗಳು ಕಂಡ ತಕ್ಕಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿವಿಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಬೇಕು.

22. ಪಟ್ಟಿ ಕಡಂಬಳ

ಬಂಗಾರಸ್ ಫ್ಯಾಸಿಯೆಟಸ್ (Bungarus fasciatus)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಧ್ಯಮದಿಂದ ಬೃಹತ್ತಾ ಗಾತ್ರದ ಶರೀರ ; ನುಣುವಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹೆರುಪೆಗಳು ; ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊಳಪಿನ ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪಬಣ್ಣದ ಅಗಲವಾದ ಪಟ್ಟಿಗಳು.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ರ : 1.5 ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 25-30 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 2.25 ಮಿ. ವಿವರಣೆ : ಪಟ್ಟಿ ಕಡಂಬಳವು ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪಬಣ್ಣಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬೃಹತ್ತಾ ಶರೀರದ ಹಾವು. ಇದಕ್ಕೆ ಎದ್ದೂ ಕಾಣುವ ಬೆನ್ನ ಮೂಕೆ, ಮೊಂಡು ಬಾಲ ಹಾಗೂ ಶರೀರದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ದುಂಡು ತಲೆಯಿದೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಸುಕಾಗಿರುವ ಪಟ್ಟಿಗಳಿವೆ.

ವಿತರಣೆ : ಅಸ್ಟ್ರಾಂ, ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸು ಅಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಅಂಧಾರ್ಪದೇಶ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶಗಳ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವು ಇರುವುದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 1500 ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಈ ಹಾವು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

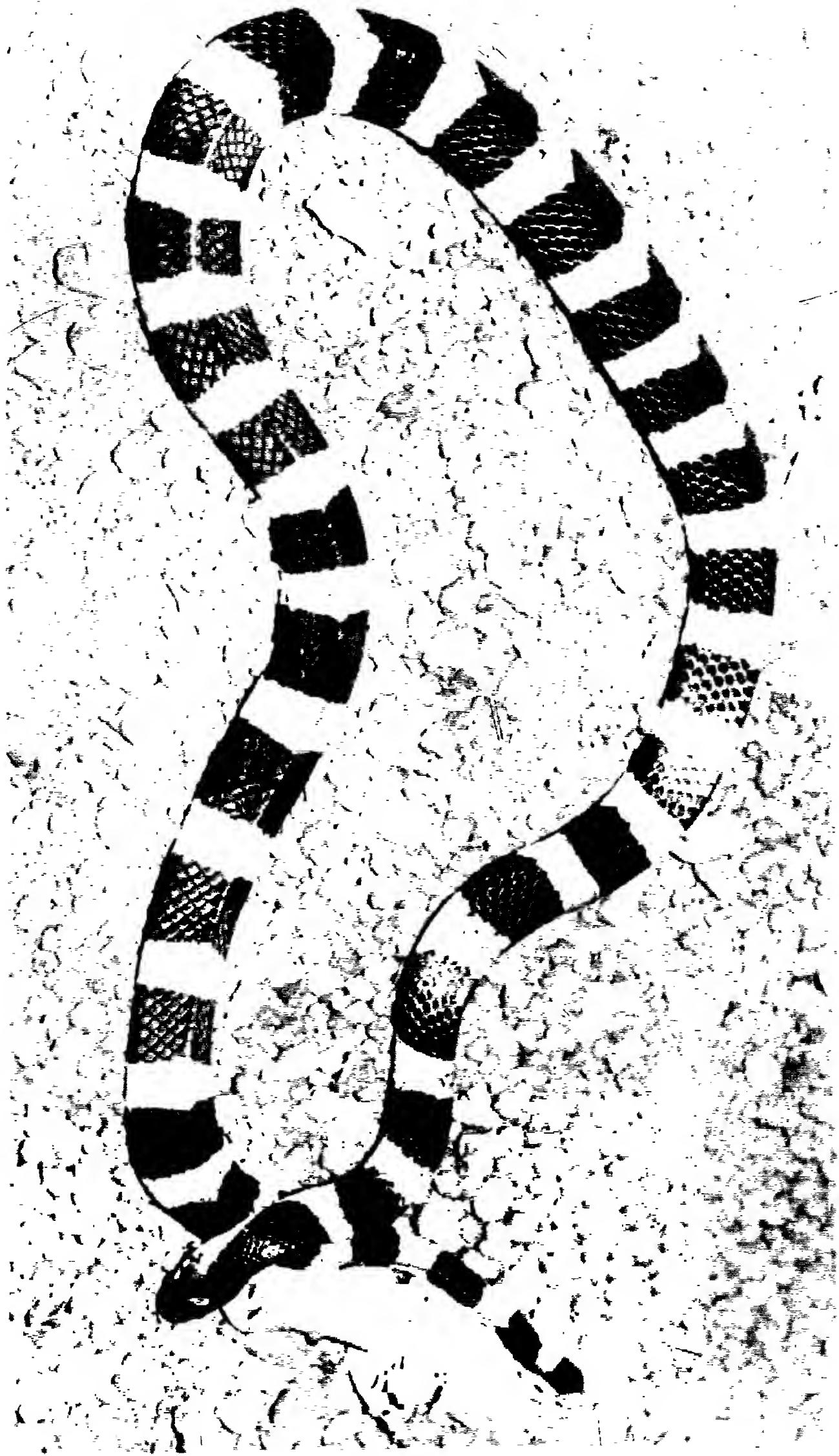
ಆವಾಸ : ಪಟ್ಟಿ ಕಡಂಬಳಗಳು ನೀರಿನ ಸಮೀಪವಿರುವ ಡುತ್ತ ಹಾಗೂ ದಂಶಕಗಳ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದಂಶಕಗಳು ಮತ್ತು ನೀರು ದೊರಕುವುದರಿಂದ ಈ ಹಾವುಗಳು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹತ್ತಿರವೂ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಬೇರೆಲ್ಲಾ ಕಡಂಬಳಗಳಂತೆ ಗೋಪ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಈ ಹಾವು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಮಾತ್ರ ಹೊರಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಪಟ್ಟಿ ಕಡಂಬಳಗಳು ಪ್ರಕ್ಕಲು ಹಾಗೂ ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದ ಹಾವುಗಳು. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸದೆ ಹಾವಾಡಿಗರು ಈ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಹಾವುಗಳು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಉರುಕಾಗಿರುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಬಹಳಷ್ಟು ನಿಶಾಚರಿ ಹಾವುಗಳಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಈ ಹಾವುಗಳ ಸ್ವಭಾವದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ.

ಸಂತಾನ : ಚೆನ್ನೆನ ಸರ್ವವನದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ಪಟ್ಟಿ ಕಡಂಬಳದ ಹೆಣ್ಣುಹಾವು ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. 3ರಂದು 12 ಮೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿತು. 60 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಈ ಮೊಟ್ಟಿಗಳು ಒಡೆದು ಮರಿಹಾವುಗಳು ಹೊರಬಂದವು.

ಆಹಾರ : ಪಟ್ಟಿ ಕಡಂಬಳ ಹಾವುಗಳ ಆಹಾರ ಗಳಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳದಂತೆ ಇದೆ. ಈ ಹಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇವು ಹಾವುಗಳನ್ನು (ನೀರು ಹಾವುಗಳು) ಮತ್ತು ಹರೆಯದ ಇಲಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಹಾವು ಹಿಡಿದ 10 ರಿಂದ 20 ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಾಣ

ପ୍ରଦୀପ ପାତ୍ର

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ವಿಷದ ಪರಿಣಾಮದ ಜೊತೆಗೆ ಹಾವಿನ ದವಡೆಗಳ ಬಗಿ ಹಿಡಿತವು ಈಡುಜೀವಿಯ ಉಸಿರು ಕಚ್ಚುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಕಣ್ಣಗೆ ಬೀಳುವುದು ಅಪರೂಪ.

ವಿಷ : ಈ ಹಾವಿನ ವಿಷವು ತುಂಬಾ ವಿಷಕಾರಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪಟ್ಟಿ ಕಡೆಂಬಳ ಕಚ್ಚುವುದೇ ಅಪರೂಪ. ಇದರ ಕಚ್ಚುವಿಕೆಯಿಂದ ಸಾವು ಉಂಟಾದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪ್ರತಿವಿಷವನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದರ ಪ್ರತಿವಿಷವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಸಮಾಪದ ಸ್ಥಳವೆಂದರೆ ಬ್ಯಾಂಕಾಕೆನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಾಪೋವಭಾ ಸಂಸ್ಥೆ.

ವಿಷಕಾರಿ

23. ತೆಳುವಾದ ಹವಳದ ಹಾವು

ಕಾಲೋಫಿಸ್ ಮೆಲನೂರಸ್ (Callophis melanurus)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಚಿಕ್ಕ ಹಾಗೂ ತೆಳುವಾದ ಶರೀರ ; ನುಣುಪಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಮೊಂಡಾದ ಕಪ್ಪು ತಲೆ ; ಕಪ್ಪು ಬಾಲ ; ಕಡುಗೆಂಪು ಮತ್ತು ನೀಲಿ ಬಣ್ಣವಿರುತ್ತದೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದೈ : 25 ಸೆ.ಮಿ. ; ವ್ಯಾಸ : 5 ಮಿ.ಮಿ.

ವಿವರಣೆ : ತೆಳುವಾದ ಹವಳದ ಹಾವು ತಿಳಿ ಕಂಡು ಬಣ್ಣವಿದ್ದು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಚುಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ತಲೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆ ಕಂಡು ಬಣ್ಣವಿದ್ದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಎರಡು ಚುಕ್ಕೆಗಳಿವೆ. ಬಾಲದ ತಳಭಾಗ ಹಾಗೂ ಬಾಲದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಮಾದ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ದುಂಡುಪಟ್ಟಿಯಿದೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗ ಸಮನಾದ ಪಾಟಲ ಕೆಂಪು (ಹವಳದ ಬಣ್ಣ) ಬಣ್ಣ ; ಗುದದ್ವಾರ ಹೊಳೆಯುವ ಕಡುಗೆಂಪು ಮತ್ತು ಬಾಲದ ತಳಭಾಗ ನೀಲಿಬಣ್ಣ ಇರುತ್ತದೆ. ತಲೆ ಮೊಂಡಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಯಪ್ಪೇ ಅಗಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹುರುಪೆಗಳು ನುಣುಪಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಸುಮಾರಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ 5 ಹಾವುಗಳ (ಹವಳದ) ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ತೆಳುವಾದ ಹವಳದ ಹಾವೂ ಒಂದು. ಮಿಕ್ಕ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಪಕ್ಕಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವ ಹಿಮಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಅರಣ್ಯ ಜೀವಿಗಳು.

ವಿಶಿಷ್ಟ : ಮಧ್ಯ ಹಾಗೂ ವಾಯವ್ಯ ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕ ಬಹಳಷ್ಟು ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಇರುವುದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಮೇಕ್ಕಾಂಡ್ ಹವಳದ ಹಾವು ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಮಿಳಿಗಳ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ತೆಳುವಾದ ಹವಳದ ಹಾವು

ಆವಾಸ : ಚೆನ್ನೆನ ಸಮೀಪದ ಕಡಲತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕುರುಚಲು ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳ ಕೆಳಗೆ, ಇಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೆದ ರಾಶಿಯ ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತು ಮರಳು ದಿಣ್ಣೆಗಳಲ್ಲಿ ತೆಳುವಾದ ಹವಳದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಿಶಾಚರಿ; ಚಳಿಗಾಲದ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮುಂಜಾನೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತದೆ. ಮರಳು ಮಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಲಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಬಿಲದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ಹಾವುಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ವೇಳೆಯನ್ನು ಮರಳೊಳಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ. ಹವಳದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದಾಗ ಅವು ಬಾಲವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಬಾಲದ ತಳದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆಕರ್ಷಕ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ತಲೆಯನ್ನು ಕಾಣದಂತೆ ಮರೆಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ಹವಳದ ಹಾವುಗಳು ಮೊಟ್ಟೆ ಹಾಕುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಹಾವುಗಳ ಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮತ್ತಾವೃದ್ಧಿ ವಿಷಯ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಜುಲೈ-ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ 6 ರಿಂದ 14 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

ಆಹಾರ : ಚೆನ್ನೆನ ಸರ್ವವನದಲ್ಲಿರುವ ಬಂಧಿತ ಹಾವುಗಳು ಮಳ- ಹಾವುಗಳನ್ನು ತೀನ್ನುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಅಪರೂಪದ ಹಾವುಗಳು ಎನ್ನಲಾದ ಈ ಹಾವುಗಳು ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳು. ನಮ್ಮ ಅರಣ್ಯಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಜವಾಗಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಮತ್ತು ಅಪರೂಪವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ವಿಷ : ನಾಗರಹಾವಿನ ಸಮೀಪ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಈ ಪ್ರಾಣಿ ಹಾವುಗಳ ವಿಷದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಟ್ಟಿ ಹವಳದ ಹಾವು ಒಂದು ಮೀಟರಿಗೂ ಉದ್ದೇ ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಬಹುಶಃ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅವಾಯಕಾರಿಯಾಗಿರಬಹುದು.

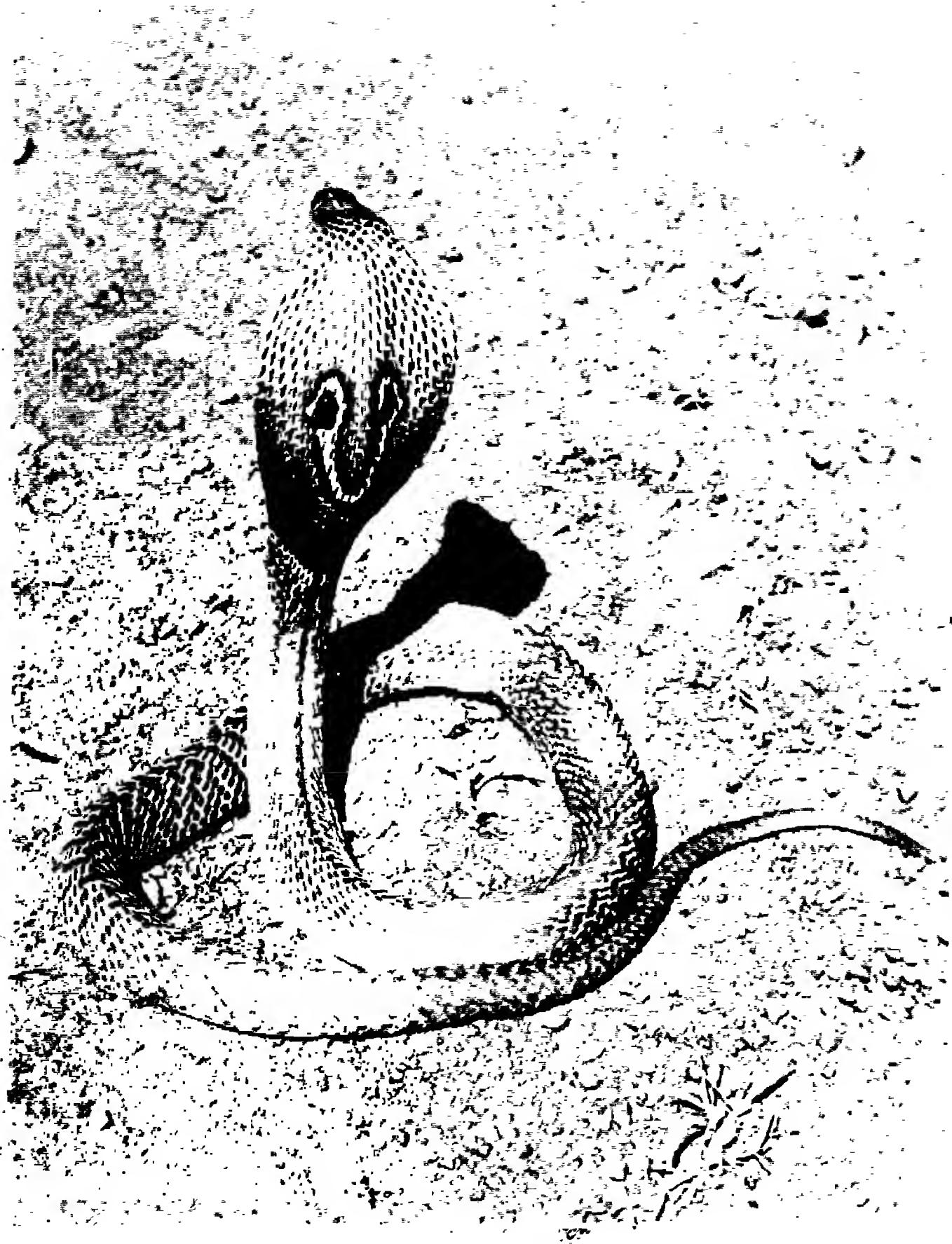
ವಿಷಣು

24. ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಹಾವು

ನಾಜ ನಾಜ ನಾಜ (Naja naja naja)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಧ್ಯಮದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಶರೀರ ; ನುಣುಪಾದ, ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಅಗಲವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ತಲೆ ; ಕುತ್ತಿಗೆಯ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗಲವಾದ ಕಪ್ಪು ಪಟ್ಟೆ ; ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲಾಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆಡೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತು.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದೇ : 1 ಮಿ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 25 ಸೆ.ಮಿ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 2 ಮಿ. (ಗಂಡು).

ಹಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಹಾವು

ಎವರಣೆ : ಕನ್ನಡಕದ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಹಾವು ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಶರೀರ, ಅಗಲವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ತಲೆ, ನುಣುಪಾದ ಹುರುಪೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಶರೀರ ಕಪ್ಪು ಅಥವಾ ಕಡುಕಂದು ಬಣ್ಣಾದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹಳದಿಯ ಬಿಳುಪು ಬಣ್ಣಾದವರೆಗೆ ವಿಭಿನ್ನವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾವಿನ ತಳಭಾಗವು ಬಿಳುಪು ಅಥವಾ ಹಳದಿಯ ಚುಕ್ಕೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ವಿನ್ಯಾಸವು ಹರಕು ಮುರುಹಾದ ಪಟ್ಟಿಗಳಂತಿರುತ್ತದೆ. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಗರಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ಗುರುತು ಜೋಡಿವರುತ್ತಾಲಗಳನ್ನು ಹೊಡಿಸಿದ ಕನ್ನಡಕದಂತಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ಗುರುತು ಕನ್ನಡಕವನ್ನು ಹೊಂದೆ ಇರಬಹುದು - ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು. ವಾಯವ್ಯ ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳು ಕಪ್ಪಿಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಗುರುತಿಸಲಾಗದಂತಹ ಹೆಡೆಯ ಗುರುತು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ನಾಗರಹಾವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವಿದೆ. ಆದರೆ ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ನಾಗರಹಾವುಗಳಿಗಂತ ತೆಳುವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ತಲೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ನಾಗರಕ್ಕಿಂತ ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳು ಒಂದು ಮೀಟರ್ ಉದ್ದ ಅಂದರೆ 3 ಮೀಟರ್‌ಗಳಷ್ಟು ಉದ್ದ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲವು.

ಭಾರತದ ನಾಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿರುವ 3 ಉಪ-ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಡೆಯ ಗುರುತಿನ ನಾಗರ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಾವು ಮತ್ತು ಭಾರತದ 4 ದೊಡ್ಡ ವಿಷಕಾರಿ ಸರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ನಾಗರಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ 9 ಪ್ರಭೇದಗಳು ಆಳ್ಳಿಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಏಷ್ಟುದಲ್ಲಿ 6 ಪ್ರಭೇದಗಳು ಇವೆ. ವಾಯವ್ಯ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿರುವ ಕಡುಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಾದ ನಾಗರ ಮತ್ತೊಂದು ಉಪ-ಪ್ರಭೇದ ಅಥವಾ ಭೋಗೋಳಿಕ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಹೆಡೆ ಗುರುತು ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಬೇರೆಲ್ಲ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಡೆಗುರುತಿನ ನಾಗರದಂತೆಯೇ ಇದೆ.

ಎತರಣೆ : ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ, ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ 4000 ಮೀ. ಎತ್ತರದವರೆಗೆ (ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ).

ಆವಾಸ : ವಾಸಿಸಲು ಬಿಲ ಮತ್ತು ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಇಲಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭಕ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ನಾಗರಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಸಾಮಧ್ಯ ವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವು ದೇಶದ ಒಣಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ನಾಗರಹಾವಿಗೆ ಸಂಭಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದರೆ ಉಗ್ರಾಣ, ಹುತ್ತಗಳು, ಮಣಿನ ಬದುಗಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡೆಗಳ ರಾಶಿಗಳು. ಇಲಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವುಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ನಾಗರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲಿಯ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಕಣ್ಣಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಮೇಲೆರಗುವವರನ್ನು ಹೆದರಿಸಲು, ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಎಲುಬುಗಳನ್ನು ಅಗಲಿಸಿ, ಹೆಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಹೊಳೆಯುವ 'ಕಣ್ಣಗಳಿಂದ' ಗಾಬರಿಗೋಳಿಸುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು

ನಾಗರಹಾವುಗಳು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. ಮತ್ತಮೈ ಕೆರಳಿದಾಗ ಅವು ಗಂಟಲ ಮೂಲಕ ಬಿರುಸಾಗಿ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹೊರಬಿಡುತ್ತಾ ಭುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆಷ್ಟಿಕಾದ ಕೆಲವು ನಾಗರ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 2 ಮೀಟರುಗಳಮೈ ದೂರದವರೆಗೂ ವಿಷವನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸಬಲ್ಲವು. ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದ ನಾಗರಹಾವುಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದವರೆಗೆ ವಿಷವನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬೇಟಿಗೆ ಈ ಹಾವುಗಳು ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಬಿದ್ದಾಗ ನಾಗರಹಾವುಗಳು ಇತರೆ ಅನೇಕ ಹಾವುಗಳಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಚುರುಕಾಗುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ಹೆಣ್ಣು ನಾಗರಹಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೇ ಮತ್ತು ಜುಲೈ ತೀಂಗಳುಗಳ ನಡುವೆ ಇಲಿಯ ಬಿಲ ಅಥವಾ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ (ಭಾರತದ ಅರ್ಯಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ) 12-30 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ 60 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಒಡೆದು ಮರಿಗಳು ಹೊರಬರುವವರೆಗೂ ತಾಯಿನಾಗರ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ತೀರ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಮರಿಗಳಿಗೆ ತಾಯಿನಾಗರ ಆಹಾರ ನೀಡಬಹುದು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಪಡಿಯಚ್ಚಿನಂತಿರುವ ಮರಿನಾಗರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವಾರಗಳ ನಂತರ ಪರಸ್ಪರ ಬೇರೆಡುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಒಂದು ಗುಂಟಿನ ಬದಲು ಹೆಚ್ಚು ಗುಂಪುಗಳಿರುವುದುಂಟು. ಅನೇಕ ಇತರ ಹಾವುಗಳಂತೆ, ನಾಗರಹಾವುಗಳೂ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಾರಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡಬಹುದು.

ಆಹಾರ : ಹರೆಯದ ನಾಗರಗಳು ಕೆಟ್ಟಿ, ಪಲ್ಲಿ, ಕಪ್ಪೆ, ನೆಲಗಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಚೆಕ್ಕಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಅವು ದೊಡ್ಡದಾದಂತೆ ಇಲಿ, ನೆಲಗಪ್ಪೆ, ಕಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ನಾಗರಹಾವು ಉಡವನ್ನು ಪೆಡಿದು ಸುಂಗುವುದನ್ನೂ ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಈಡುಜೀವಿಯು ನಿಶ್ಚಲವಾಗುವವರೆಗೂ ನಾಗರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ನಾಗರಹಾವುಗಳು ವಾಸಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಕಾಗಿ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಹೊಲ್ಲಿಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು 1973 ರಿಂದ ನಾಗರಹಾವುಗಳ ಒಮ್ಮೆದ ರಷ್ಟನ್ನು ನಿಯೆಂತ್ರಿಸಿದೆ. ಆದರೂ ನಾಗರಹಾವಿನ ಒಮ್ಮೆದ ವ್ಯಾಪಾರ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ಒಮ್ಮೆದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಪ್ರತಿ ದಿನ ಸಾವಿರಾರು ನಾಗರಹಾವುಗಳ ಒಮ್ಮೆದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಗರಹಾವುಗಳು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅರಣ್ಯಗಳು ಕೃಷಿಭೂಮಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾಗರಹಾವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನ ವಾಗಬಹುದು.

ವಿಷ : ನಾಗರಹಾವಿನ ವಿಷವು ನರಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೃದಯ ಸ್ಥಿತಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಗರಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಮರಣ ಉಂಟಾಗುವವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣದ ವಿಷ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾಗರಹಾವಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಡಿತಗಳಿಗೂ ತಕ್ಕಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಬೇಕು. ನಾಗರಹಾವುಗಳ ವಿಷದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚೆನ

ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇಲಿಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಬೇವೆಕೋಶಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಗುಣ ನಾಗರಹಾವಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಮಾಣದ ವಿಷಕೆ ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯ ಟಾಟಾ ಸಾರ್ಕ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಕಂಡುಂಡಿದಿದೆ. 'ಕೊಬ್ರಾಕ್ಸಿನ್' ಮತ್ತು 'ನೈಲಾಕ್ಸಿನ್'ಗಳಂತಹ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ನೋವ್ ಶಮನಕಾರಿ ಔಷಧಗಳನ್ನು ನಾಗರಹಾವಿನ ವಿಷದಿಂದ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ವಿಷಕಾರಿ

25. ಒಂಟಿ ಕಣ್ಣನ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಹಾವು

ನಾಜ ನಾಜ ಕೌತಿಯ (*Naja naja kaouthia*)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮುಧ್ಯಮು ಗಾತ್ರದ ಶರೀರ ; ನುಣಿಪಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಅಗಲವಾದ ತಲೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆ ; ಕನ್ನಡಕದ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಗುರುತಿರುವ ಹೆಡೆ.

ವರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ಯ : 1 ಮೀ. ಹುಟ್ಟಿದಾಗ: 20 ಸೆಂ.ಮೀ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 1.5 ಮೀ. (ಗಂಡು). ವಿವರಣೆ : ಕನ್ನಡಕದ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಕ್ಕಿಂತ ಒಂಟಿ ಕಣ್ಣನ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಹಾವಿನ ಚರ್ಮ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಡೆ ಚಿಕ್ಕದು ಮತ್ತು ದುಂಡಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಲೆ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶರೀರ ಹಳದಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹಸಿರು ಬಣ್ಣ ಮಿಶ್ರಿತ ಕಂದು, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದವರೆಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅಸಮ ಪಟ್ಟಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಒಂಟಿ ಕಣ್ಣನ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿದೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಹಳದಿಮಿಶ್ರಿತ ಬಿಳುಪು ಬಣ್ಣವಿರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆನ್ನೊಳ್ಳತ್ತೆ ಒಂಟಿ ಕಣ್ಣನ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿರುವ ನಾಗರಗಳು ಕನ್ನಡಕದ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ.

ವಿತರಣೆ : ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರ, ಬರಿಸ್ ಮತ್ತು ಅಂಡಮಾನಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಹಾಗೂ ಅಸ್ಸಾಂ, ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವಿನ ಉಪ-ಪ್ರಭೇದಗಳಾದ ಒಂಟಿ ಕಣ್ಣನ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಆವಾಸ : ಈ ನಾಗರವು ಕನ್ನಡಕದ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಂಪಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಒಂಟಿ ಕಣ್ಣನ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಿಶಾಚರಿಗಳು. ಇವನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಂಗಾಳದ ನಾಗರಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವನ್ನು ಕೆಣಕೆದಾಗ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅನ್ಯಧಾ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇವು ಕಚ್ಚತ್ತವೆ. ಬಹಳಮ್ಮೆ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಾಗರಹಾವುಗಳಲ್ಲಿನ

ಒಂಟಿ ಕಣ್ಣನ ಹೆಡೆ ಗುರುತಿನ ಸಾಗರಹಾವು

ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ನಾಗರಗಳು ಕೆರಳದ ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಬಹಳಷ್ಟು ನಾಗರಗಳು ಅತಿ ಒಟ್ಟುವಟಕೆಯ ಹಾಗೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸುವ ಸ್ವಭಾವ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಗಾತ್ರ ಕನ್ನಡಕದ ಹೆಚ್ಚೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳೇ ಬೆಕ್ಕೆದು. ಇವು ಜನವರಿ-ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತವೆ.

ಅಣಾರ : ಶೀತರಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಮಿನು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಹಾವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಈ ಹಾವುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟುಪಡುತ್ತದೆ. ಇವು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಒಮ್ಮೆಕಾಗ್ಗಿ ಈ ಹಾವನ್ನು ಅಪಾರವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ವಿಷ : ಈ ಹಾವಿನ ವಿಷವು ಕನ್ನಡಕದ ಹೆಚ್ಚೆ ಗುರುತಿನ ನಾಗರ ವಿಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಿಷಕಾರಿಯೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಫೋಕೆನ್ ಪ್ರತಿವಿಷವು ಈ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ.

ವಿಷಕಾರಿ

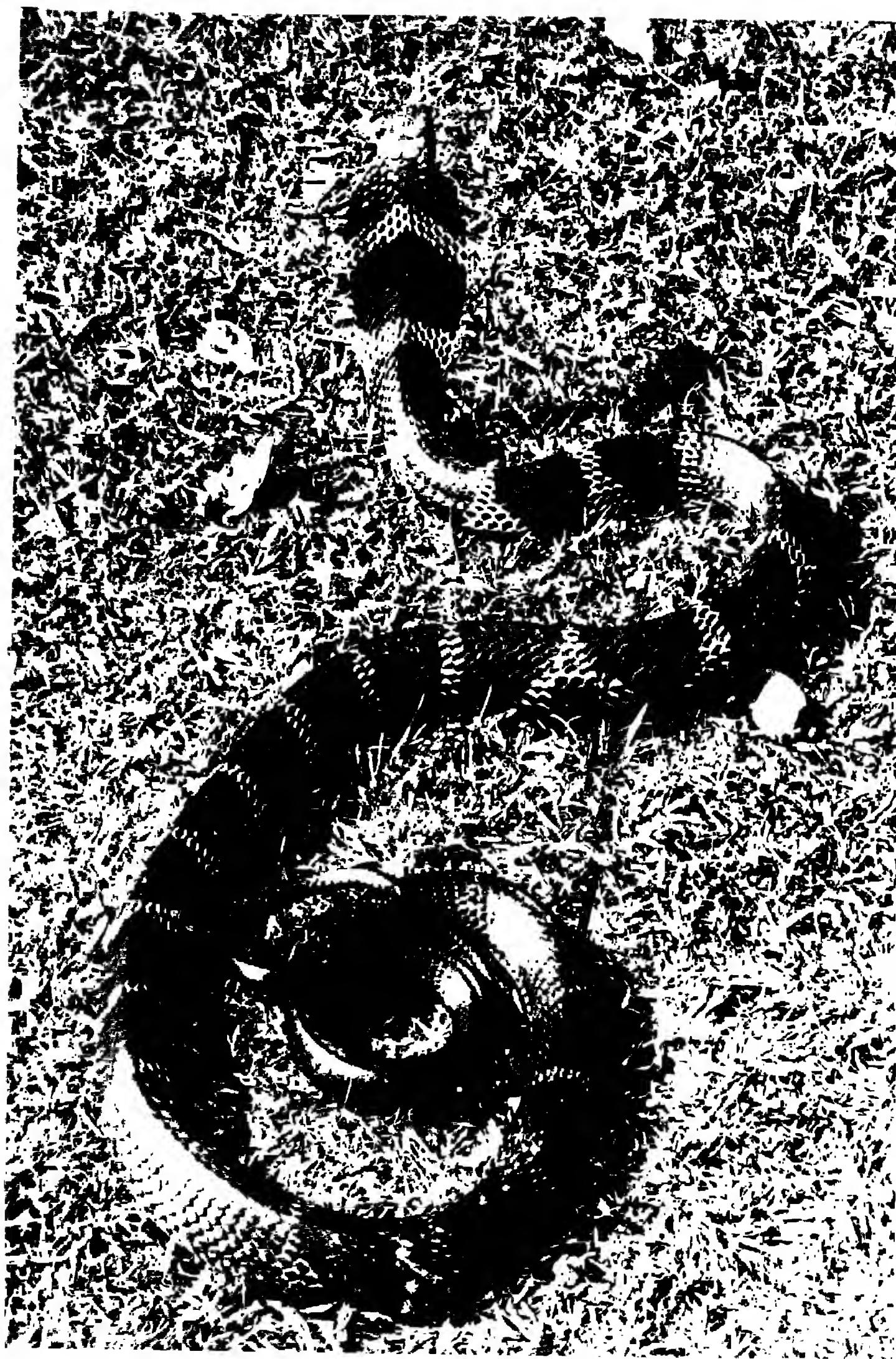
26. ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ಪೆ

ಓಫೀಯಾಫ್ರಾಗಸ್ ಹನ್ನ (Ophiophagus hannah)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ದೊಡ್ಡದಾದ ಶರೀರ ; ನುಣುಪಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹುರುಪೆಗಳು; ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಶರೀರದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಬಿಳಿಯ ಅಡ್ಡ ಪಟ್ಟೆಗಳು ; ದೊಡ್ಡದಾದ ತಲೆ ; ಹುರುಪೆಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವಿರುತ್ತದೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ್ರ : 3 ಮೀ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 50 ಸಂ.ಮೀ. ; ಗರಿಷ್ಟ: 5 ಮೀ. (ಗಂಡು) (ಫ್ರೆಲ್ಯಾಂಡಿನಲ್ಲಿ 6 ಮೀ.).

ವಿವರಣೆ : ಬೃಹತ್ ಗಾತ್ರದ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ಪೆದ ದೊಡ್ಡತೆಯು ಕುತ್ತಿಗೆಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಗಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಲೆಯ ಹುರುಪೆಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವಿರುತ್ತದೆ. ಹಳದಿಯಿಂದ ದಟ್ಟವಾದ ಆಲಿವ್ ಹಸಿರಿನವರೆಗೆ ಶರೀರದ ಒಟ್ಟು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಾಲವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಡು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವಿರುತ್ತದೆ. ಶರೀರದ ತಲೆಭಾಗದ ಬಣ್ಣವು ಮೇಲ್ಬಾಗದ ಬಣ್ಣದಂತೆಯೇ ಇದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಳಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಬರಿಸ್ನಾದ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ಪೆಗಳ ಬಣ್ಣದ ಸಾಂದ್ರತೆ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದು ಶಿಳಿಯಾದ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಆ ಕಾಳಿಂಗಗಳ ಬೆನ್ನಿನ ಹಳದಿ ಪಟ್ಟೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ಪೆಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ವಿಷದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ಹಾವುಗಳು.

ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆ

ವಿತರಣೆ : ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವು ಅಪರೂಪದ ಹಾವುಗಳು. ಒಮ್ಮೆತೇಕೆ ಇವು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಪರ್ವತಗಳ ಅರಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ. ಇವು ನೀಲಗಿರಿ ಪರ್ವತಗಳು, ಪಳನಿ ಪರ್ವತಗಳು ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಗೋವಾದವರೆಗೆ, ಹಿಮಾಲಯದ ಪರ್ವತಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ (2000ಮೀ. ಎತ್ತರದವರೆಗೆ) ಹಾಕಿಸ್ತಾನದ ಲಾಹೋರಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಉತ್ತರ ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಅಸ್ಸಾಂವರೆಗೆ ಇರುವ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಬರಿಸ್ನಾ, ಬಿಂಬಾರ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ವೀಪಗಳ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆಗಳಿವೆ.

ಆವಾಸ : ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆಗಳು ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ 1200 ಮೀ. ಎತ್ತರದವರೆಗಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಹಾಗೂ ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಕಡಿಮೆ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಫಿ ಮತ್ತು ಟೋಕೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮುಳೆ ಬೀಳುವ ಹಾಗೂ ದಟ್ಟ ಸಸ್ಯರಾಶಿಯಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸ್ಯ ಪರಿಸರದ ಅಗತ್ಯವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರೂ ಸಹ ಅವು ಅರಣ್ಯಗಳಿಗೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಬಂಗಾಳ (ಸುಂದರವನ್), ಬರಿಸ್ನಾ(ಬಿಟರ್ ಕಾನಿಕೆ) ಮತ್ತು ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ವೀಪಗಳ ಅಳಿವೆಯು ಜೋಗು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸರ್ವೆಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ಈ ಅಮೋಫ್ ಸರ್ವೆದ ಅಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಸ್ವಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಹೊರತು ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಅಂಡಮಾನ್ಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಅನುಭವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇವು ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವದ ಸರ್ವೆಗಳು, ಅಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟಿಕಾದ ಹೆಸರಾಂತ ಕ್ರೀತ ಸರ್ವತಜ್ಞರಾದ ಸಿ. ಪಿ. ಜೆ. ಬಯೋನಿಡೆಸ್ ಮತ್ತು ಜೆ. ಎಚ್. ಇ. ಲೀಕಿ ಇವರು ಕಾವು ನಿಡುತ್ತಿದ್ದ 15 ಹೆಣ್ಣು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ “ಹಾವುಗಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಮೊದಲು 15 ಹೆಣ್ಣು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಅಕ್ರಮಣಕಾರಿಯಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವೀಕ್ಷಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ”. ನಿಸರ್ಗದ ನಡುವೆ ನೋಡಲು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಯಾನಕವಾಗಿದೆ. ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್ತಿಗೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಅಥವಾ ನಿಬಂಧಿಸಿದಾಗ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆವು ಬಾಯ್ತಿರೆದು ಜೋರಾಗಿ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಅಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆರಗಬಂದು.. ಇತರ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಅಪರೂಪವಾದ ಪ್ರಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆಗಳು ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ಭಾರತದ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆಗಳ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸ್ವಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ತಿಳಿದಿದೆ. ಇನ್ನೊ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ವೀಪಗಳ ಬಿದಿರು ಮುಳೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆವು 20 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವೆಗಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ಎಲೆಗಳನ್ನು (ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಬಿದಿರು ಎಲೆಗಳು)

ತಮ್ಮ ಮೈಯಿಂದಲೇ ಗುಡಿಸಿ ಗುಡ್ಡೆಮಾಡಿ ಸುಮಾರು 30 ಸೆಂ. ಮೀ. ಎತ್ತರದ ಹಾಗೂ ಶಂಖಾಕೃತಿಯ ಗೂಡನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತವೆ. ಗುಡಿನ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ನಂತರ ಹೆಣ್ಣು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವಾವು ಎಲೆಗಳ ಗುಡ್ಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ತಿಂಗಳುಗಳವರೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಒಡೆದು ಮರಿಗಳು ಹೇಳಬರುವವರೆಗೂ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವಾವು ಉಪವಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆದರ ಇರುವಿಕೆಯು ಮುಂಗಳಿ ಮತ್ತು ಉಡಗಳಂತಹ ಪರಭಕ್ಷಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ದೂರವಿಡುತ್ತದೆ. ಹೆಬ್ಬಾವು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಹಾವುಗಳು ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಶರೀರದಿಂದ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಕಾವು ನೀಡುತ್ತವಾದರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಗೂಡುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪಕ್ಕೆಕ ಹಾವುಗಳೆಂದರೆ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವಾಗಳು.

ಆಹಾರ : ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವಾಗಳು ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಕೇರೆಹಾವು ಮತ್ತು ಚೊಕ್ಕಿ ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವುಗಳಂತಹ ದೊಡ್ಡಹಾವುಗಳೇ ಇದರ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನೀನ ಸರ್ವವನದಲ್ಲಿ 4 ಮೀಟರ್ ಉದ್ದದ ಗಂಡು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವಾವು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 1.5 ಮೀಟರ್ ಉದ್ದವಿರುವ 15 ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕಿತು. ಅದು ಕೇರೆಹಾವುಗಳನ್ನು ಸಾಯಿಸಲು ಸರಾಸರಿ 15 ನಿರ್ಮಿಷಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅದು ಕೇರೆಹಾವುಗಳ ಗಂಟಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಬಹಳೇ ವಿಷ ಉಣಿಸುವ ಮೂಲಕ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಆವು ವಾಸಿಸುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವಾಗಳು ಅಪರೂಪ. ಇಂದಂತೂ ಅವುಗಳ ಭವಿಷ್ಯ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ. ಕಾಫಿ, ಟೀ ತೊಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಇನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ವಿನಾಶದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಭೇದಗಳೆಂದು ಪರಿಗಳಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಿಷ : ಕಾಳಿಂಗಸರ್ವದ ವಿಷವು ನಾಗರಹಾವನ ವಿಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡುವಂಥದು. ಆದರೆ ಆದರ ವಿಷಗ್ರಂಥಿಗಳು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದು 6 ಸಿ. ಸಿ. ವರೆಗೆ ವಿಷವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ವಿಷವು ಒಂದು ಆನೆಯನ್ನು ಸಾಯಿಸಬಲ್ಲದು. ಧೈಲ್ಯಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಹಾವಿನ ಕಡಿತದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಚೇಕಾದ ಪ್ರತಿವಿಷ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವದ ಕಡಿತದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಾವಿನ ಪಕ್ಕೆಕ ಅಧಿಕೃತ ವರದಿಯೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪ್ರಚೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಸ್ಟೇಟರ್ನ ಸಾವಿನ ಪ್ರಕರಣ. ಚಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವದ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಆತ ಮೂರ್ವಿತನದಿಂದ ಕಾಲಿಟ್ಸ್ ಮೊಳ್ಕೆಕಾಲಿನ ಮೇಲ್ವಾಗಕ್ಕೆ ಕಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮರಣಹೊಂದಿದ. (ಬಾಂಬೆ ನೇಚೆರಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪತ್ರಿಕೆ, ಸಂಪುಟ 30, ಪುಟ 706).

27. ಕೊಕ್ಕೆ ಮೂಗಿನ ಕಡಲಹಾವು

ಎನ್‌ಹೈಡ್ರಿನಾ ಶಿಸ್ಟೋಸ (Enhydrina schistosa)

ವಿಶ್ವ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರ, ಒರಟು ಹಾಗೂ ಮಸುಕಾದ ಹುರುಪೆಗಳು, ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ ಶರೀರ ; ಬಾಲವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿದ್ದು ದೋಷೆಯ ಹುಟ್ಟಿನಂತಿರುತ್ತದೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದೆ : 60 ಸೆ. ಮೀ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 15 ಸೆ. ಮೀ. ; ಗರಿಷ್ಠ : 1.5 ಮೀ.

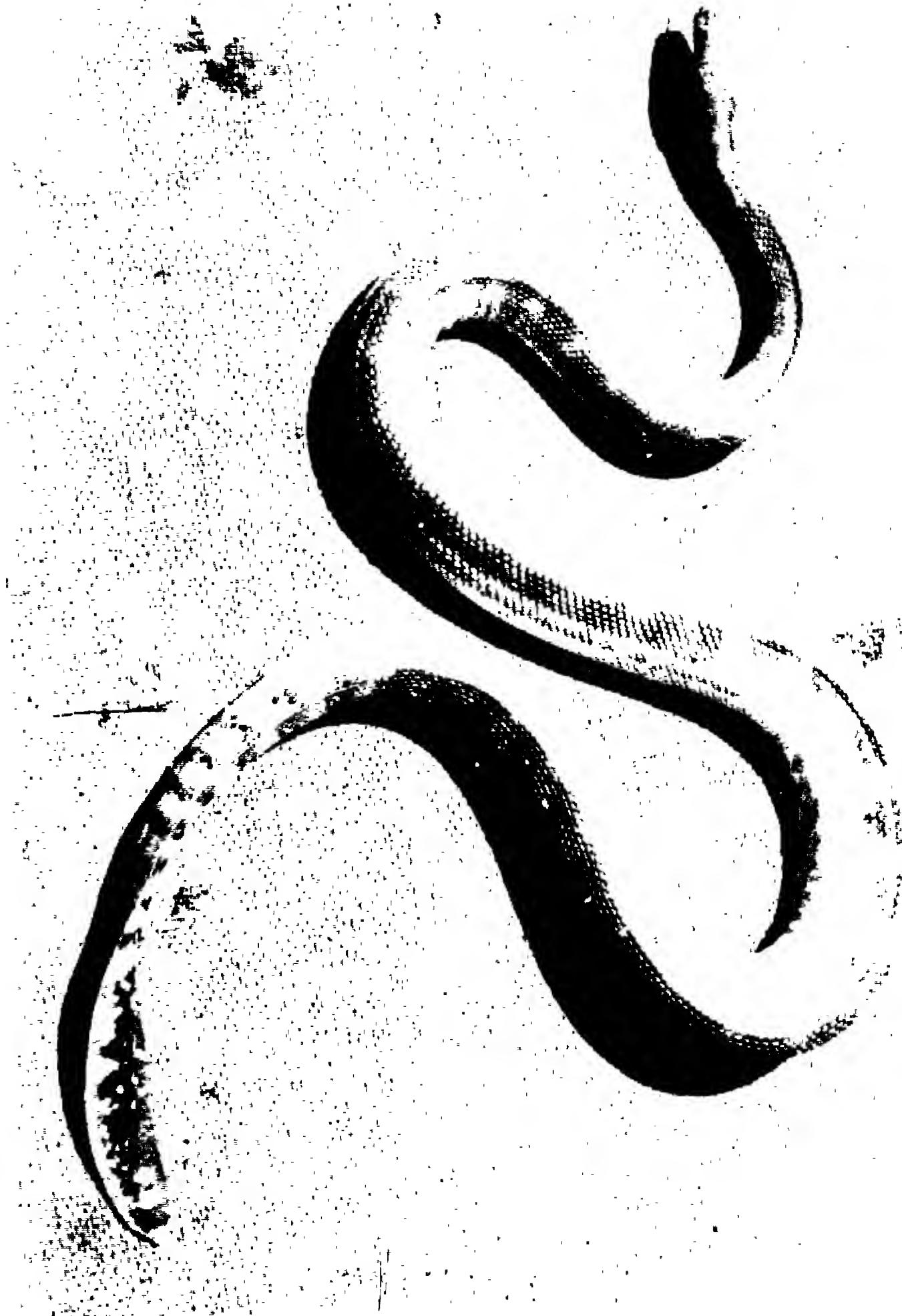
ವಿವರಣೆ : ಕೊಕ್ಕೆಮೂಗಿನ ಕಡಲಹಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ದಪ್ಪನೆಯ ಶರೀರ ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರ ಮೂಗು ಚಚ್ಚೊಕವಿದ್ದು ಮೇಲ್ಮೈವಡೆಯ ತುದಿಯು ಕೆಳದವಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೊಕ್ಕೆಯಂತೆ ಮುಂಭಾಜಿದೆ. ಶರೀರವು ಬಟ್ಟಾರೆ ಬಾದು ಬಣ್ಣಾದಿದೆ. ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣಾದ ದುಂಡು ಮಚ್ಚಿಗಳಿವೆ. ಹುರುಪೆಗಳು ಒರಟಾಗಿ ತರಿತರಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಶರೀರದ ಹೊನೆಯ ಅರ್ಥಾಭಾಗ ಮತ್ತು ಕೆಳಭಾಗಗಳು ಬಿಳುಪಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬಾಲ ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿದ್ದು ದೋಷೆಯ ಹುಟ್ಟಿನಂತಿದೆ.

ವಿಶರಣೆ : ಭಾರತದ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಕಡಲದ್ವೀಪಗಳು. ಭಾರತದ ಕಡಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ 20ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೀತಿಯ ಕಡಲ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಕ್ಕೆ ಮೂಗಿನ ಕಡಲ ಹಾವು ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಹಾವು.

ಆವಾಸ : ಇವು ಸಮುದ್ರ ತೀರಗಳಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಇಷ್ಟಾವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೇನಿನ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ಇವು ಆಕಸ್ಮೀಕರಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು.

ಸ್ವಭಾವ : ಬಟ್ಟಾರೆ ಕಡಲ ಹಾವುಗಳ ಸ್ವಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ತಿಳಿದಿದೆ. ಚೆನ್ನೈನ ಸರ್ವವನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡಲಹಾವುಗಳನ್ನು ಸಾಕಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಹೊತ್ತೂ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿದ್ದು ವಿರಮಿಸುವುದು ಅವರೂಪವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವು ಒಬ್ಬರವಿರುವಾಗ ಸದಾ ಈಜಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ 100 ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಆಳಕೆ ಹೋಗಬಲ್ಲವು ಮತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ 5 ಗಂಟೆಗಳವರೆಗೆ ಮುಳುಗಿರಬಲ್ಲವು. ಹೆಚ್ಚಾದ ಲವಣಾಂಶವನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುವ ಗ್ರಂಥಿಗಳು ಕಡಲಹಾವುಗಳಿಗಿವೆ. ಬೆಸ್ತರು ಈ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಭಯಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಸಿಕ್ಕಾಗ ಇವನ್ನು ಬಾಲಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇತರೆ ಕಡಲಹಾವುಗಳಂತೆ ಇವು ಕಚ್ಚುವುದು ಅವರೂಪ. ಇವುಗಳ ಕಡಿತದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಾಧಿನ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಜಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಈ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ವರದಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಸಂತಾನ : ನೆಲ ಹಾಗೂ ನೀರುಗಳ ಉಭಯಚರ ಕಡಲಹಾವನ್ನು ಚಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆಲ್ಲ ಕಡಲಹಾವುಗಳು 2 ರಿಂದ 5 ಹಾಲಿನಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತವೆ. (ಚೆನ್ನೈನ ಸರ್ವವನದ

ಕೊಕೆ ಮೂಗಿನ ಕಡಲ ಹಾವು

ಚಿಕ್ಕತಲೆಯ ಕಡಲಹಾವು ಏಪ್ರಿಲ್ 24ರಂದು 4 ಮರಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿತು).

ಆಹಾರ : ಕೊಕ್ಕೆ ಮೂಗಿನ ಕಡಲ ಹಾವಿನ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರ ಮೀನು. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಈಡುಜೀವಿಗಳನ್ನು ಈ ಹಾವುಗಳು ತಮ್ಮ ಅತಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ವಿಷದಿಂದ (ಶೀಘ್ರವಾಗಿ) ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಕ್ಕೆಮೂಗಿನ ಕಡಲಹಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿನಾಶಕೊಳ್ಳಬಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಂಕಾಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಿಂಗಾಪುರಗಳ ಸಮೀಪವಿರುವ ಉಭಯಚರ ಕಡಲಹಾವುಗಳನ್ನು ಮಾಂಸಕಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇತರೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಚರ್ಮಕಾಗಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸೂಚನೆಗಳು : ಉಭಯಚರ ಕಡಲಹಾವುಗಳು ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುತ್ತವೆ. ಇವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡಲು ಚಿಕ್ಕ ಶಿಲಾದ್ವೀಪಗಳ ಶೀರಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾವಿರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಾವು. ಚಿಕ್ಕ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು ಕಾಸಲು ಹಾಗೂ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡಲು ಕಡಲಶೀರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಷ: ಕೊಕ್ಕೆಮೂಗಿನ ಕಡಲಹಾವಿನ ವಿಷವು ನಾಗರಹಾವಿನ ವಿಷಕ್ಕಿಂತ ನಾಲ್ಕುರಿಂದ ಎಂಟು ಪಟ್ಟು ವಿಷಕಾರಿಯಿಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇತರೆ ಕಡಲಹಾವುಗಳ ವಿಷವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇವ್ವೇ ವಿಷಕಾರಿ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಹಾವು ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಮಂಡಲ ಹಾಗೂ ನಾಗರಹಾವುಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಇವುಗಳ ವಿಷಕುಚ್ಚುವ ಅಂಗಗಳ ದಕ್ಕತೆ ಕಡಿಮೆ. ಕಡಲ ಹಾವುಗಳು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಚೇಕಾದ ಪ್ರತಿವಿಷವನ್ನು ಜಪಾನ್ ಮತ್ತು ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರತಿವಿಷ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಷಕಾರಿ

28. ರಸೆಲ್ ಮಂಡಲ ಹಾವು

ವೈಪೆರ ರಸೆಲ್ (Vipera russelii)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಮಧ್ಯಮದಿಂದ ಬೃಹತ್ ಗಾತ್ರದ ಶರೀರ ; ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಏಣಿಗಳಿರುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಹೊಳೆಯುವ ಸರಪಳಿಯಾಕಾರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿನ್ಯಾಸ ; ಶ್ರೀಮೋಣಾಕಾರದ ದೊಡ್ಡ ತಲೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದು: 1 ಮೀ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿ: 24 ಸೆಂ. ಮೀ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 1.8 ಮೀ. (ಗಂಡು).

ವಿವರಣೆ : ರಸೆಲ್ ಮಂಡಲಗಳು ದವ್ವನೆಯ ಶರೀರದ ಒರಟು ಹುರುಪೆಗಳು, ಉದ್ದುವಾದ ಕಣ್ಣಿನ ಪಾಪೆಯಿರುವ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸುವ ಬಣ್ಣಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವಿರುವ ಹಾವುಗಳು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವುಗಳ ಶರೀರದ ಬಣ್ಣ ಕಂಡು ಅಥವಾ

ರಸೆಲ್ಲ ಮಂಡಲ ಹಾವು

ಹಳದಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಶರೀರದ ಮೇಲ್ಬಾಗದಲ್ಲಿ ದುಂಡನೆಯ ಕಪ್ಪು ಮಚ್ಚೆಗಳಿಂದ್ದು ಅವುಗಳ ಅಂಚು ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಪಟ್ಟಿಮ ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳುಪಾಗಿದ್ದು, ಆಗ್ನೇಯ ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಹಾವುಗಳ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದರೆ ದಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಗಿಡ್ಡ ಶರೀರ ; ಶ್ರೀಮೋಣಾಕಾರದ ತಲೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಸರಪಳಿಯಾಕಾರದ ವಿನ್ಯಾಸ. ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು ದಪ್ಪಗಿಂದ್ದು ನಿರುಪದ್ವಾರೆ ಮರಳು ಹೆಚ್ಚಾವುಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಮರಳ ಹೆಚ್ಚಾವುಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಮೊಂಡುಬಾಲ ಹಾಗೂ ಅಸಮವಾದ ಮಚ್ಚೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಹಾಗೂ ಅನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಮಚ್ಚೆಗಳ ಗುರುತಿನಿಂದ ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಸರ್ವಾಗಳ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ಭಾರತದ ಮತ್ತೊಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಸರ್ವವೆಂದರೆ ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಂಡಲ ಹಾವು. ಇದು ದಪ್ಪ ಶರೀರದ ಕಂಡುಬಣ್ಣದ ಹಾವು 1.5 ಮೀಟರುಗಳವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಟೀರದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವಿತರಣೆ : ಭಾರತದ ಆದ್ಯಂತ ಇರುವ ಬೆಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಮೃದಾನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 3000 ಮೀಟರು ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ಈ ಹಾವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆವಾಸ : ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮೃದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಸ್ವತ್ತ ಇರುವ ಕುರುಕೆಲು ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಧರೆಯಿರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಹುತ್ತ ಮತ್ತು ಇಲಿ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಲು ಪ್ರೋಟರೆಗಳು, ದಪ್ಪ ಎಲೆಗಳ ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲುಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಳ್ಳಿ, ಕತ್ತಾಳೆಯಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಟ್ರಿಯವಾದ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಾಟಿ ಪ್ರೋಡೆಗಳಾದ ಕಾರೆಗಿಡ ಮತ್ತು ಕತ್ತಾಳೆಗಳೂ ಸೇರಿವೆ.

ಸ್ವಭಾವ : ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು ನೋಡಲು ಸೋಮಾರಿಗಳಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಕೆಣಕಿದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಚಲಿಸಬಲ್ಲವು. ಅವು ಜೋರಾಗಿ ಬುಸುಗುಟ್ಟತ್ವವೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಿಂದು ಕಷ್ಟತ್ವವೆ. ಆದರೂ ಅವು ಪ್ರಕ್ಕಲು ಸ್ವಭಾವದ ಹಾವುಗಳು. ಬೇಗ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರುವ ನಾಗರ ಹಾಗೂ ನೀಳ ಶರೀರದ ಇತರೆ ಹಾವುಗಳಂತೆ ಮಂಡಲಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಆವಾಸದ ಬಳಿ ಜೀವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೋಟ, ಎಸ್ಟೇಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ತಮಗರಿವಿಲ್ಲದೆ ದಟ್ಟವಾದ ಪ್ರೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನಿಟ್ಟಾಗ ಅಥವಾ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಲಹಾವನ್ನು ತುಳಿದಾಗ ಈ ಹಾವಿನಿಂದ ಕಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಂತಾನ : ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮೇ-ಜುಲೈ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಹಾವು 20 ರಿಂದ 40 ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಇವು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾದ ಪದಿಯಚ್ಚುಗಳು.

ಆಹಾರ : ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮರಿಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು ಸ್ವಜಾತಿ ಭಕ್ತಿಕಗಳು. ಮರಿಮಂಡಲಗಳು ಇತರೆ ಹಾವು, ಹಲ್ಲಿ, ಇಲಿ, ನೆಲದ ಪಡಿ ಮತ್ತು ಬಹುಶಿಂ ಚೀಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಂಧಿಪದಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಪ್ರಥಮ ಮಂಡಲಗಳು ದಂಶಕಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ತಿನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ತಿನ್ನಬಹುದು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವು ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ದೊಡ್ಡಲಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು ಚರ್ಮ ಉದ್ದಮದ ಮುಖ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ. ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವನ್ನು ಚರ್ಮಕಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿವೆ.

ವಿಷ : ಭಾರತದ ವಿಷಕಾರಿ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವಿನ ಕಡಿತವು ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಿಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕ ತುರಾಗಿ ಪ್ರತಿವಿಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಬೇಕು. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ವಿಷವು ರಕ್ತದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ರಕ್ತ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಮತ್ತು ರಕ್ತಕ್ಕ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನಕಾಗಿ ಈ ಹಾವಿನ ವಿಷವನ್ನು ವ್ಯಾದ್ಯಕೇಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ವಿಷಕಾರಿ

29. ಗರಗಸ ಹುರುಪೆಗಳ ಮಂಡಲ ಹಾವು (ಮಿಡಿನಾಗರ-ಕಲ್ಲುಹಾವು)

ಎಕೆಸ್ ಕಾರ್ನಿನೇಟಸ್ (Echis carinatus)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಪುಟಾನೆ ಶರೀರ ; ದೊಡ್ಡ ಪಣುಗಳಿರುವ ಹುರುಪೆಗಳು ; ಕುತ್ತಿಗೆಗಿಂತ ಅಗಲವಾದ ತಲೆ ; ಮಾಸಲು ಬಣ್ಣ ; ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾಣದ ತುದಿಯ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಗುರುತು.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದು: ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ; 30 ಸೆ. ಮೀ. ; ಉತ್ತರ ಭಾರತ : 50 ಸೆ. ಮೀ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 8 ಸೆ. ಮೀ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 80 ಸೆ. ಮೀ.

ವಿವರಣೆ : ದಪ್ಪ ಶರೀರ, ಕುತ್ತಿಗೆಗಿಂತ ಅಗಲವಾದ ತಲೆ, ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣಗಳುಳ್ಳ ಹಾಗೂ ಬರಟು ಹುರುಪೆಗಳಿರುವ ಹಾವು. ಹುರುಪೆಗಳ ಪಣುಗಳು ದೊಡ್ಡದಾಗಿವೆ. ಶರೀರವು ಕಂದು, ಬೂದು ಅಥವಾ ಮರಳಿನ ಬಣ್ಣವಿದ್ದು ಬೆನ್ನನ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಾಗಿ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ವಿನ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾಣದ ಅಥವಾ ಶಿಲುಬೆಯ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಗುರುತಿದೆ. ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಹಳದಿ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿರುವ ಬಿಳಿಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಲ ತುಂಡು ಹಾಗೂ ದಪ್ಪ. ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಸರ್ವಗಳಲ್ಲಿ, ಗರಗಸ

ಗರಗಸ ಹುರುತೆಗಳ ಮೂಂಡಲ ಕಾವ್ಯ

ಹುರುಪೆಗಳ ಮಂಡಲ ಹಾವು ಅತಿ ಚಿಕ್ಕದ್ದು. ದಕ್ಕಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಪ್ರಾಚಾರೆ ಶರೀರದಿಂದಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚೆನೂ ಭಯ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಹಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿದ್ದು ಅವಾಯಕಾರಿ.

ವಿತರಣೆ : ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ, ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳಿವೆ. ವಾಯವ್ಯ ಭಾರತದ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ 2000 ಮೇಟ್ರಿ ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ಗರಗಸ ಹುರುಪೆಗಳ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳಿರುವುದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರತ್ನಗಿರಿ, ಪಂಡಾಬ್ರ, ರಾಜಾಸ್ಥಾನ, ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಆವಾಸ : ಮೈದಾನದ ಒಣ ಮರಳು ಅಥವಾ ಕೆಲ್ಲು ರಾಶಿಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎತ್ತರದ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಗರಗಸ ಹುರುಪೆಗಳ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು ಕೆಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳ ಕೆಳಗೆ, ತೊಗಟೆಯ ಒಳಗೆ, ಮುಳ್ಳಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವಿಕುಕೊಳ್ಳು ಬಹುದಾಡು ಇತರೆ ಒಣ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಾಚ್ಯಹಾವಿನ ಸಂಚಾರದ ಆದ್ಯತೆಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದರೆ ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣ, ಕೆಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳು, ಗುಡ್ಡಗಳಿರುವ ಕುರುಚಲು ಕಾಡಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಶುಷ್ಕ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳು.

ಸ್ವಭಾವ : ಈ ಹಾವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಿಶಾಚರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ, ಮಳೆಬಿದ್ದು ತಂಪಾಗಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸಲು ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಈ ಹಾವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಇವು ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಕೆಲ್ಲುಗುಂಡು, ಪ್ರೋಡೆ ಅಥವಾ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚು ತೇವಾಂಶವಿರುವ ಅಥವಾ ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವು ವಿಶೇಷ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಜೆಗತ್ತಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಬೆಚ್ಚಿಗಿರುವ ರಸ್ತೆಗಳು ಅಥವಾ ಕಾಲುಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಶರಿರದ ಎರಡೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಗಳ ಹುರುಪೆಗಳು ಗರಗಸದ ಹಲ್ಲುಗಳಂತಿರುವ ಏಣಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಹಾವಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಗರಗಸ ಹುರುಪೆಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಇರುವುದು. ಇತರೆ ಹಾವುಗಳು ಏದುಸಿರು ಬಿಡುವಾಗ ಬುಸುಗುಟ್ಟುವ ಶಬ್ದ ಉಂಟುಮಾಡುವಂತೆಯೇ ಈ ಹಾವುಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಹುರುಪೆಗಳ ಫೋರ್ಮಣೆಯಿಂದ ‘ಶಾಶ್ವ’ ಶಬ್ದ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಸಂತಾನ : ದಕ್ಕಣ ಭಾರತದ ಹೆಣ್ಣುಹಾವು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಾರಿ ಚಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳುಗಳ ನಡುವೆ 4 ರಿಂದ 8 ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಪ್ರತಿ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು ಮರಿ ಹಾಕುವುದೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಅಹಾರ : ಇಲಿ, ಕಪ್ಪೆ, ಹಲ್ಲಿ, ಚೀಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಂಧಿಪದಿಗಳು.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಇವು ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಹಾಫ್‌ಕಿನ್‌ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಿವರ ಉತ್ತಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರತ್ನಗಿರಿಯಂತಹ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಈ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಷ : ಈ ಹಾವುಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇವುಗಳ ಕಡಿತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿತಿದೆ. ಅದ್ವಾಷವಶಾತ್ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಪ್ರಚಾರ ಹಾವುಗಳಾದ್ದರಿಂದ, ಈ ಹಾವುಗಳ ಕಡಿತವು ಬಹುತೇಕ ಸಾಮೃಂಢುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ರತ್ನಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾದ್ಯರು 10 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳ 300 ಕಡಿತಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಎರಡು ಸಾಮೃಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತೆಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಾವಿನ ವಿಷಕ್ಕೆ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಸುವ ಗುಣವಿದೆ. ಇದು ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ಫೆಬ್ರಿನ್ (ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಸುವ ಫಾಟಕ) ಅಂಶವನ್ನು ನಿಷ್ಟುಯೊಳಿಸಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ರಕ್ತ ಸೋರಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಸಾಯುವಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ವಿಷವೇರಿದ್ದರೆ ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಲವಾರು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಸಾವನ್ನಪ್ಪತ್ತಾನೆ. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿವಿಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ರಕ್ತನೀಡುವುದು, ವಿಟಮಿನ್-ಕೆ ಮತ್ತು ಕಾಲ್ನಿಯಂ ಕಾರ್ಬೋನೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವಿಷಕಾರಿ

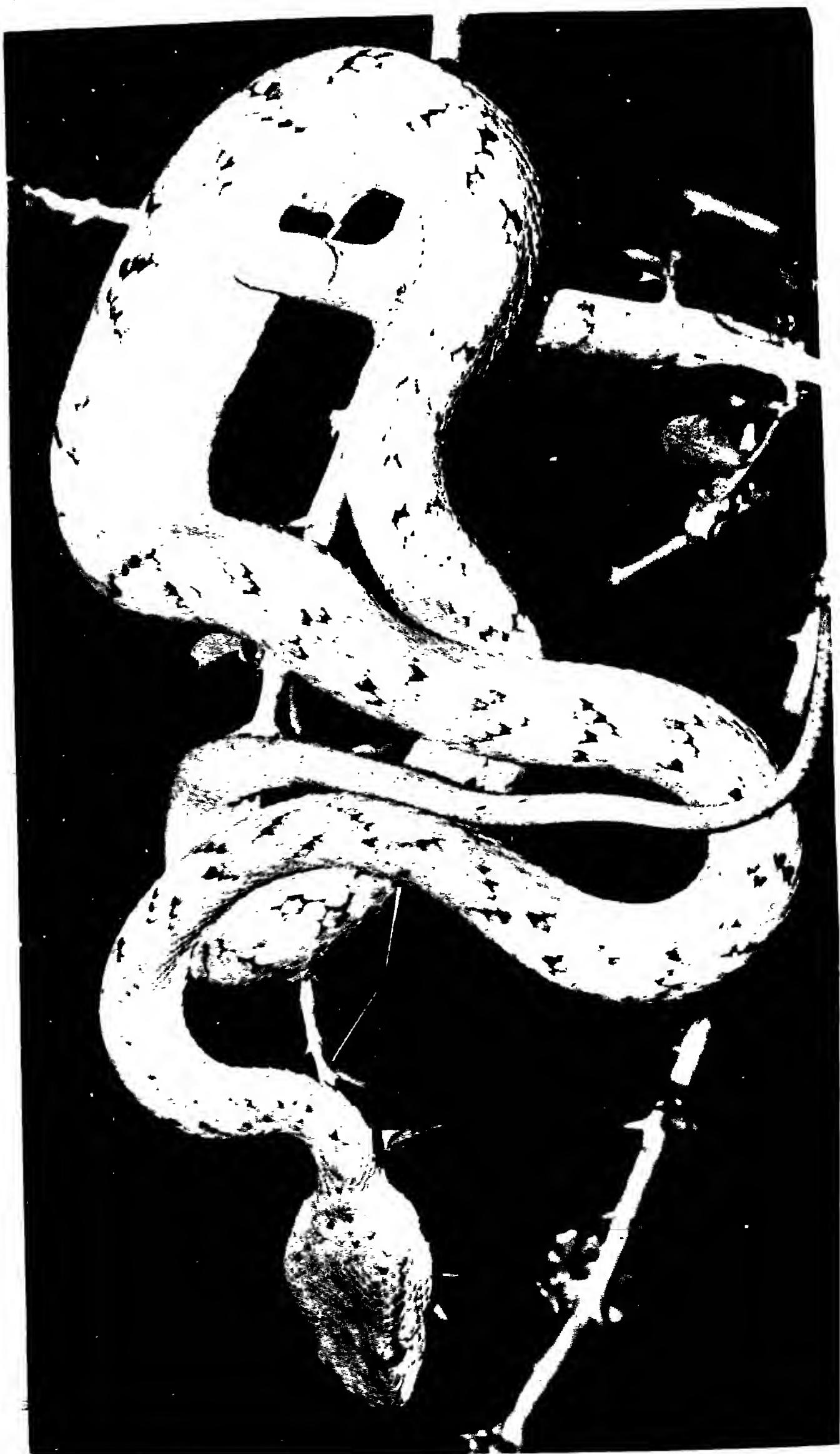
30. ಬಿದಿರುಮೆಳೆ ಗುಳಿಮಂಡಲ ಹಾವು

ಟ್ರಿಮೆರೆಸುರಸ್ ಗ್ರಾಮಿನಿಯಸ್ (Trimeresurus gramineus)

ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಚಿಕ್ಕದಾದ ಶರೀರ ; ಸುಮಾರಾಗಿ ಏಣಿಗಳಿರುವ ಹುರುಪೆಗಳು; ಮೇಲ್ಮೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣ ; ಅಗಲವಾದ ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರದ ತಲೆ ; ತೆಳುವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆ.

ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದೈ : 40 ಸೆ. ಮೀ. ; ಹುಟ್ಟಿದಾಗ : 16 ಸೆ. ಮೀ. ; ಗರಿಷ್ಟ : 80 ಸೆ. ಮೀ.

ವಿವರಣೆ : ಗುಳಿಮಂಡಲ ಹಾವು ಮಾಸಲು ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಸಮಾದ ಹಾಗೂ ಮಸುಕಾದ ಕಷ್ಟ ಬಣ್ಣದ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ತೆಳುವಾದ ಹಾಗೂ ಕೋಮಲವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗಲವಾದ ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರದ ತಲೆಯಿದೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಹುರುಪೆಗಳು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿವೆ. ಬೆನ್ನನ ಹುರುಪೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಏಣಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಹಸಿರು ಗುಳಿಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದಿರುಮೆಳೆ ಗುಳಿಮಂಡಲಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಚಿತ ಹಾವುಗಳು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣವಿರುವ ಈ ಗುಳಿಮಂಡಲಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಣ್ಣ, ಪ್ರೋದೆ ಹಾಗೂ ಬಿದಿರುಮೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತವಾಸಿಗಳು. ಆದರೆ ಶೀಲಾಗುಳಿಮಂಡಲ

ಬಂಡರುಮೈಳಿ ಗುಳಿಯಾಂಡಲ ಹಾವು

ಗಳಂತಹ ಬಹುವಣಿಗಳ ಮಂಡಲಗಳು ಭೂವಾಸಿಗಳು. ಅವು ವೃಕ್ಷಗಳ ಬುಡಗಳು, ಕಡಿದಾದ ಬಂಡೆಗಳ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ನದಿಗಳ ದಡಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತವೆ. ವಿವಿಧ ಗುಳಿಮಂಡಲಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ಭೂ ಎತ್ತರ, ಉಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷ : ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಕಲ್ಪತ್ರೆದಿಂದ ಗುಜರಾತಿನ ಬರೋಡದವರೆಗೆ ಒಂದು ರೇಖೆಯೆಳೆದರೆ ಅದರ ಕೆಳಗಿರುವ ಭಾರತದ ಬೆಣ್ಣಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಈ ಹಾವುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಗೋವಾದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರುವ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯದ ಗುಳಿಮಂಡಲವು ಬಹುಶೇ ವಿಶ್ವದಾಖಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಅದು ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ 4800 ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಿಸುತ್ತದೆ. ಗುಳಿಮಂಡಲಗಳ 5 ಪ್ರಭೇದಗಳು ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ, 5 ಪ್ರಭೇದಗಳು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 8 ಪ್ರಭೇದಗಳು ಪೂರ್ವ ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಅಸ್ವಾಂವರೆಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ.

ಆವಾಸ : ನದಿ ಮುಖಿಜ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ದಟ್ಟ ಹಸೆರಿನ ತಂಪ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಬಿದಿರು ಮತ್ತು ಇತರೆ ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯದ ಪ್ರದೇಶಗಳು.

ಸ್ವಭಾವ : ಬಿದಿರುಮೆಳೆ ಗುಳಿಮಂಡಲಗಳು ಮಂಡಗಾಮಿ ಹಾವುಗಳು. ಇವು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಚೆಟುವೆಕೆಯಿಂದಿದ್ದು ಹಗಲಿನ ವೇಳೆ ತರೆದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಕಪಟರೂಪವೇ ಇವಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಣೆ. ವಿರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬಹುತೇಕ ತಮ್ಮ ಬಾಲದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಂಬೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಇವು ಹಸಿರೆಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಲುವುದರಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದು ಕೆಷ್ಟ. ಇವು ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ವಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ, ನಿಧಾನವಾದರೂ ತುಂಬ ಪೆಟ್ಟಾದಾಗ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಣಕಿದಾಗ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮೇಲೆರಿ ಕಬ್ಬತ್ತವೆ. ಇವು ಹೆದರಿದಾಗ ಅಥವಾ ತೊಂದರೆಗೆ ಸಿಲುಕೊಂಡಾಗ ತಮ್ಮ ಬಾಲವನ್ನು ಕೆಂಜಿಸಬಹುದು.

ಸಂತಾನ : ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು 4 ಅಥವಾ 5 ಮರಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮರಿಗಳಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಬಣ್ಣಗಳ ಬಾಲವಿರುತ್ತದೆ. ಮರಿಗಳು ಈ ಬಾಲವನ್ನು ಮಳದ ರೀತಿ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಸಣ್ಣ ಕಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತ್ತವೆ. ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಈ ಸ್ವಭಾವವು ಅಮೆರಿಕಾಗಳಲ್ಲಿನ ಗುಳಿಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ.

ಉಹಾರ : ಬಿದಿರುಮೆಳೆ ಗುಳಿಮಂಡಲಗಳ ಮರಿಗಳು ಕಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನತ್ತವೆ. ದೊಡ್ಡ ಹಾವುಗಳು ದಂಶಕಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತವಾದರೂ ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ತಿನ್ನತ್ತವೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ : ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಗುಳಿಮಂಡಲಗಳೂ ಅರಣ್ಯ ಜೀವಿಗಳು. ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿತ್ಯಹರಿಷ್ಣಾದ ಅರಣ್ಯಗಳ ನಾಶದಿಂದಾಗಿ ಈ ಹಾವುಗಳ ಹಲವಾರು ಪ್ರಭೇದಗಳ ಸಂದರ್ಭ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಷ್ಟು : ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್, ಗುಳಿಮಂಡಲಗಳು ಬೆಕ್ಕಿವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಕಡಿತ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇವುಗಳಿಂದ ಕಡಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಒಂದರಷ್ಟು ದಿನ ಅಶ್ವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟು.

ಹಾವುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಾವುದೇ ವಿಷಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಕಲ್ಪಿತ ಕಟ್ಟುಕತೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಹಾಗೂ ನಿಡ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದಿರುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿನ ಹಾವುಗಳ ದುಷ್ಪ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆ; ಹಾವಿನ ಕಡಿತದಿಂದ ಗುಣವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಫುಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಅಸಂಬಧ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಅನೇಕ ಕಢಿತವೇ. ಶರೀರದ ಎರಡೂ ಕಡೆ ತಲೆಯಿರುವ ಹಾವುಗಳವೆಯೆಂದು; ಅವು ಆರು ತಿಂಗಳು ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಿಕ್ಕ ಆರು ತಿಂಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ಅಧಿವಾ ಪ್ರತಿ ಶುಕ್ರವಾರ ಪ್ರಾಜೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವುಗಳು ಹಾಲನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಬರುತ್ತವೆಯೆಂದು ಜನ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಹಾಗೂ ವಣಿಕರಂಚಿತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿಗಳು ಈ ಕಲ್ಪಿತ ಕಢಿತಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿ! ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹೆಚ್ಚಾವುಗಳು ತಮಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ

ಚೆನ್ನೆನ ಸರ್ವವನರಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವಿನಿಂದ ವಿಪ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು

ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಮಾಣದ 400 ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಉಣಿತ್ವವೆಂಬುದು ಅಥವಾ ಹಾವುಗಳ ವಿಷವನ್ನು ಜೀವ ರಕ್ಷಿಸುವ ಬೈಷಧಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ?

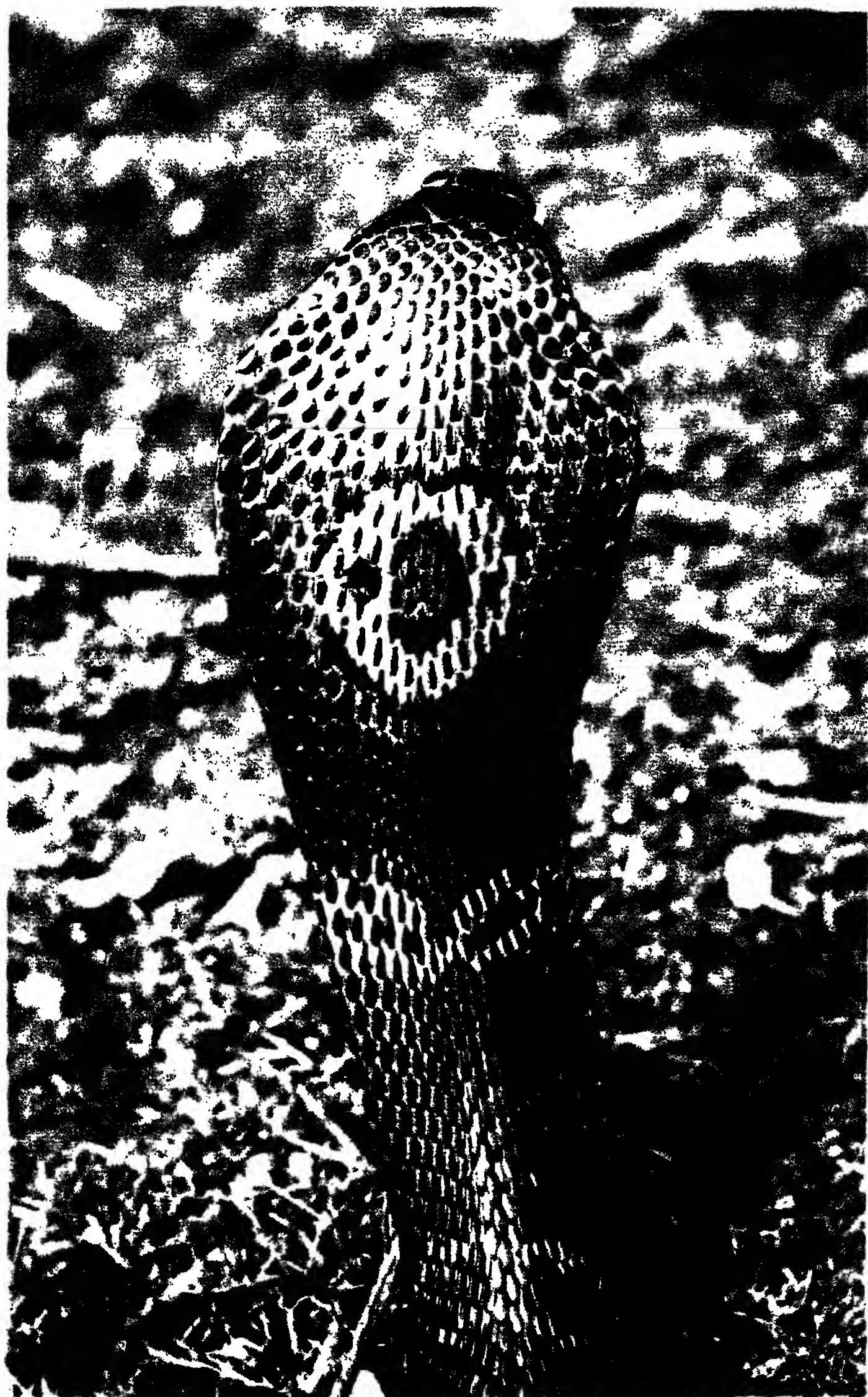
ಬಹುತೇಕ ಹಾವುಗಳು ನಿರುಪದ್ವಿಗಳು. ಅವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಸಾಮ್ಯಂಟುಮಾಡುವಷ್ಟು ವಿಷಕಾರಿಗಳು. ಎಲ್ಲಾ ಹಾವುಗಳು ಕಚ್ಚುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವಯಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನುಣಿವಾದ ಹೊಳಪಿನ ಶುಷ್ಕ ಚೆಮ್ಮೆ ಹಾವುಗಳಿಗ್ನು, ಇದು ಶೀಘ್ರ ಚೆಲನೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಕಾಲುಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಸಮಸ್ಯೆಯೇನಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ (ದಿನಚರಿಗಳು) ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಮಾತ್ರ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತವೆ(ನಿಶಾಚರಿಗಳು). ಮತ್ತೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲ ಹಾವುಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಚೆಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು :

ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಯ ತಮಟೆ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯ ರಂಧ್ರಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಕಿವುಡು ಜೀವಿಗಳೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಲೇಖಕರು ವರದಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಳಿಯ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಹಾವುಗಳು ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸತ್ಯಸಂಗತಿ (ಆದರೆ ಹಾವುಗಳ ಹೃದಯ ಬಡಿತ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ತೋರಿಸಿವೆ). ಆದರೆ ಅವು ತಾವಿರುವ ನೆಲದ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಕಂಪನಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತವೆ. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬರುವ ಕಂಪನಗಳನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಾವುಗಳು ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆಂದು ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ (ಪೀಟರ್ ಹಾರ್ಟ್ಲೈನ್, 1971) ನಡೆಸಿದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ದೃಢಪಡಿಸಿವೆ.

ಹಾವುಗಳು ಚಲಿಸದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಅವಾಯವಿದೆಯೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹಾವುಗಳಿಗೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ದೃಷ್ಟಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರಬಹುದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮರದಿಂದ ಸಾಗಿ ಬಂದ ಹಾವು ಮರದ ಭಾಗವೆಂದೇ ತಿಳಿದು, ನನ್ನ ಶರೀರದ ಮೇಲೂ ಸರಾಗವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಹೋದದ್ದು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಮಂಡಲ ಹಾಗೂ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳಂತಹ ಆಲಸಿಗಳು ಮತ್ತು ದಪ್ಪ ಶರೀರವಿರುವ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕೇರೆಹಾವು ಹಾಗೂ ಮರದ ಹಾವುಗಳಂತಹ ತೆಳುವಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಚೆಟುವಟಿಕೆಯ ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿರುವಂತಿದೆ.

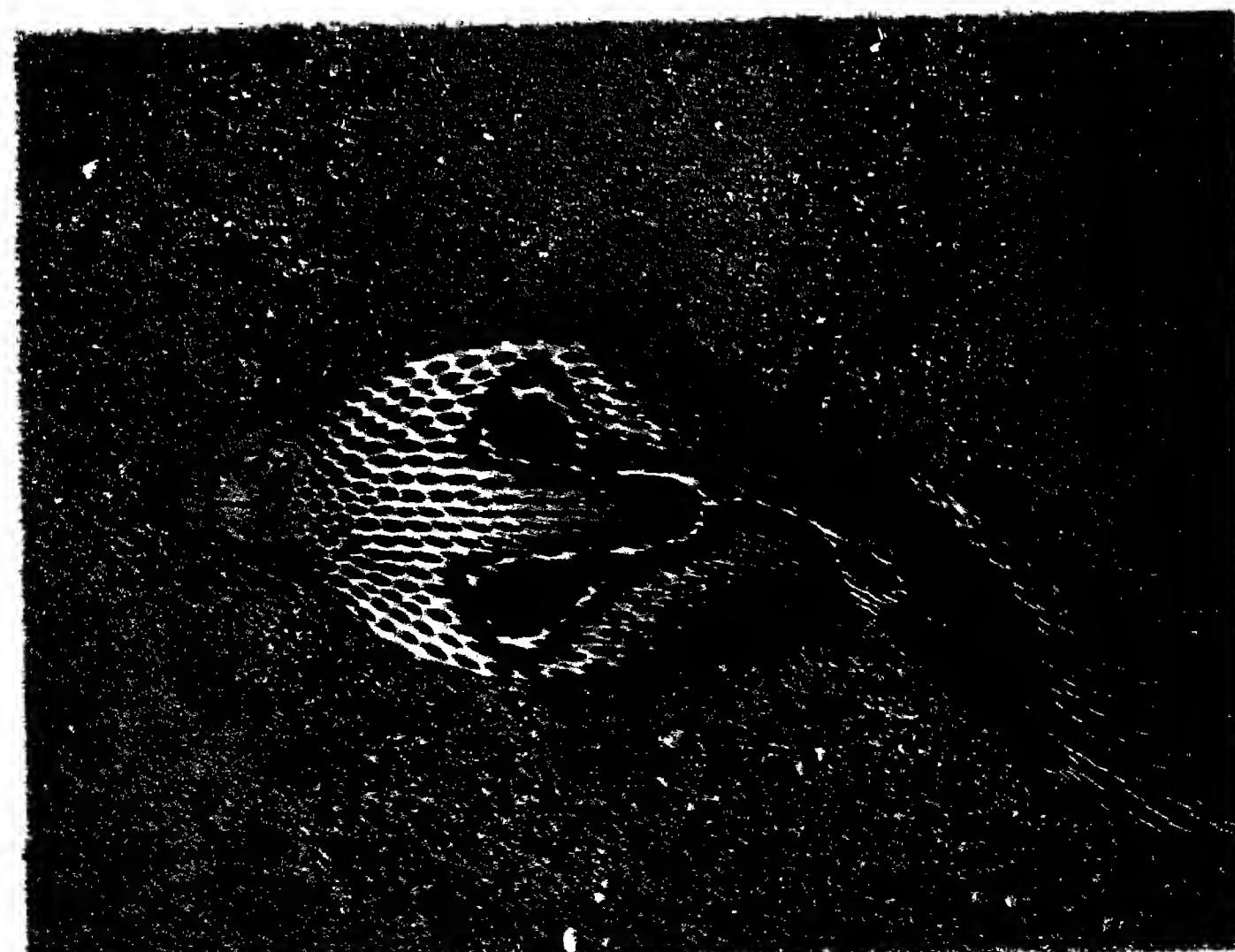
ಅನೇಕ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ವಾಸನೆಂದ್ರಿಯವೇ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಇಂದ್ರಿಯ. ನೆಲ ಮತ್ತು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿನ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಹಾವುಗಳು ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಬಳಿಕ ವಾಸನೆಯನ್ನೂ ಬಾಯಂಗಳದ ಮೇಲ್ಮೈಗದಲ್ಲಿನ ಜಾಕಬೊಸನ್ ಅಂಗಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಾವು ತನ್ನ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೊರಚಾಚುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಾವುಗಳು ತಮ್ಮ ಈಡು

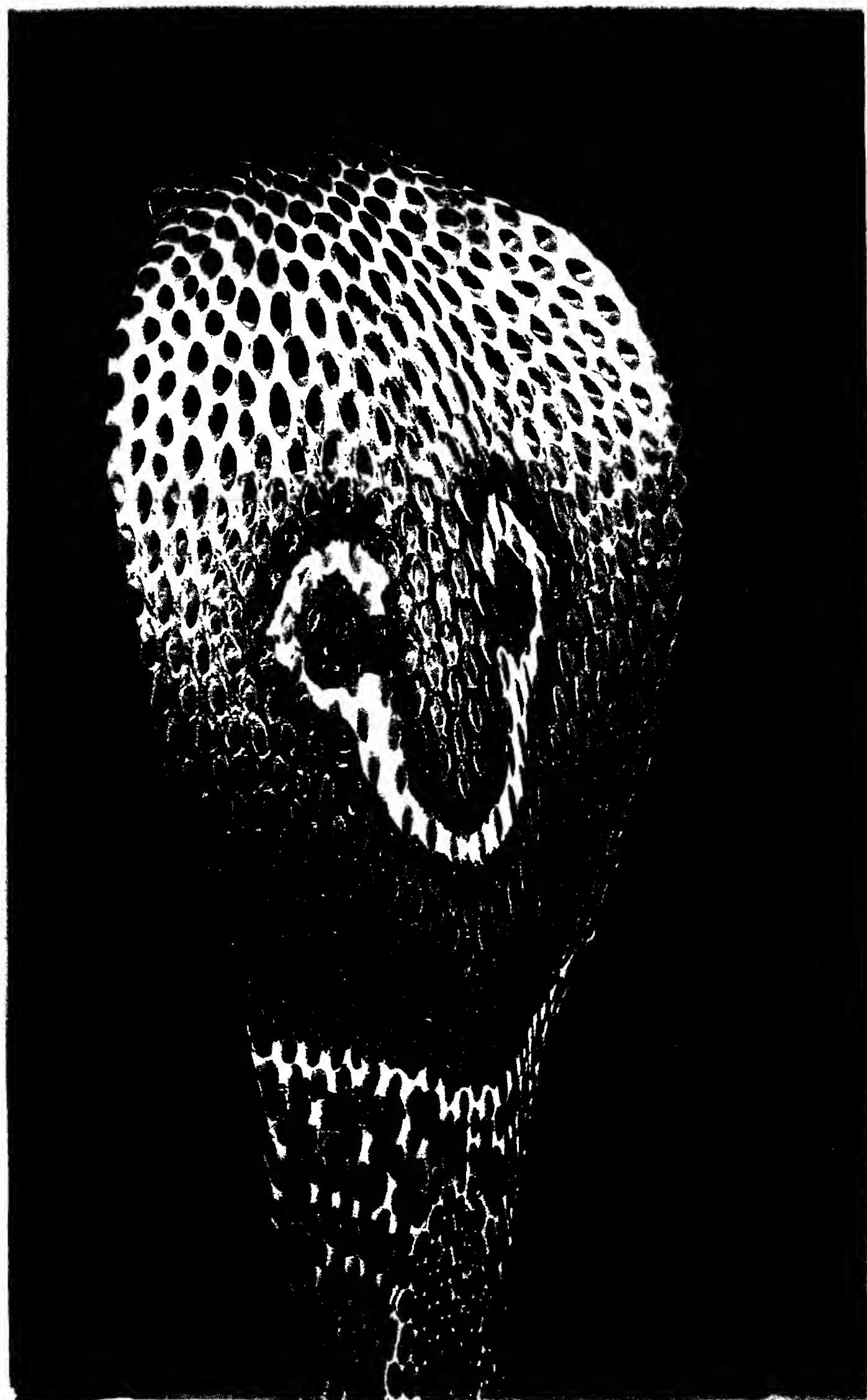
ಭಾರತದ (ಒಟ್ಟೆ ಪ್ರಾಚೀನ) ನಾಗರ ವಾಸ್

ನಾಗರ ಹಾವಿನ ಮೊಟ್ಟೆಗಳೆಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ಮರಿಗಳು

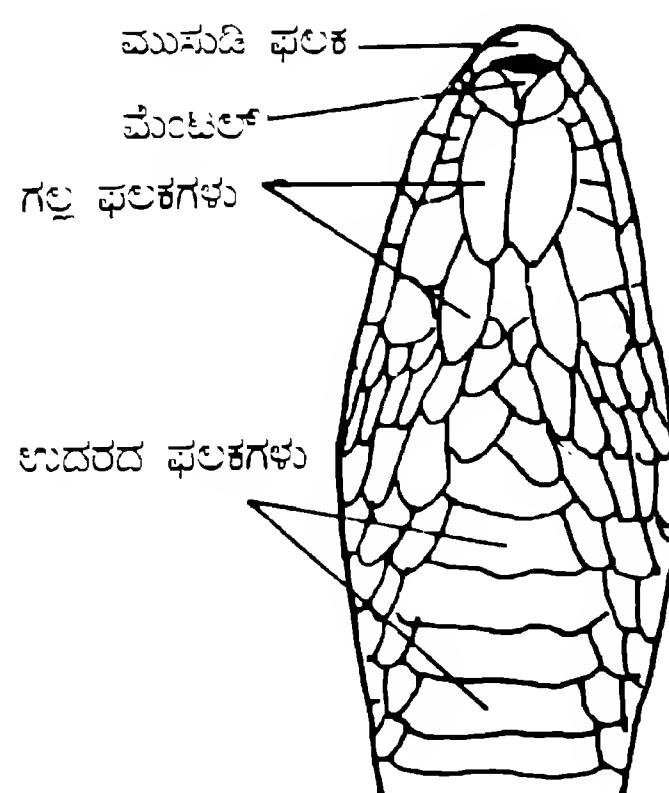
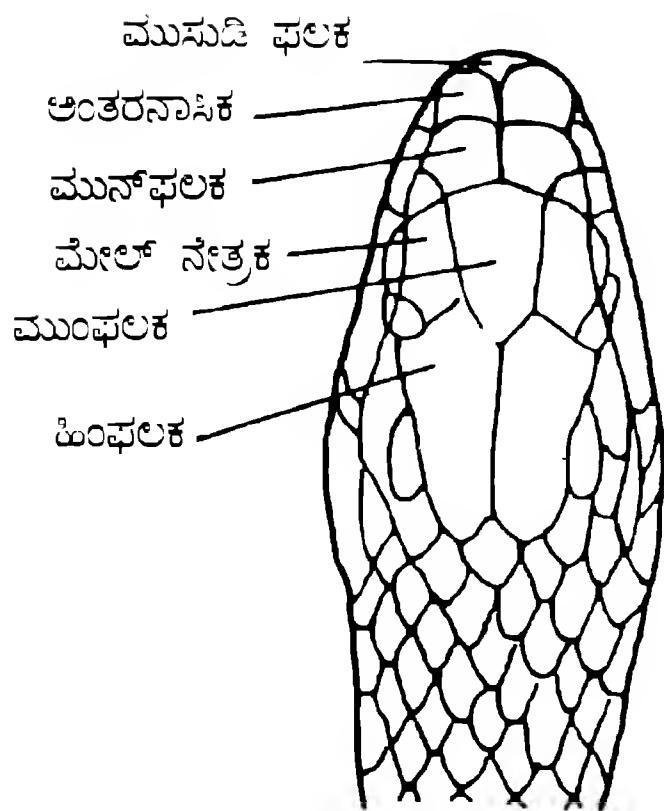
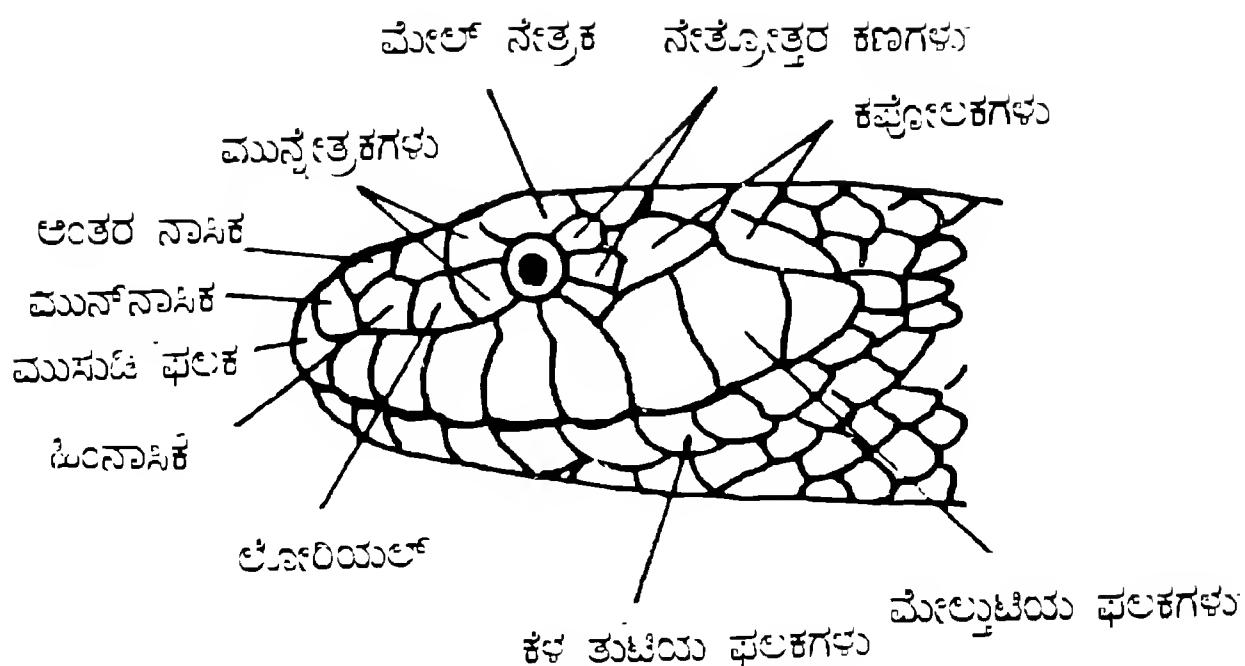
ನಾಗರ ಹಾವು (ಕೋಬು)

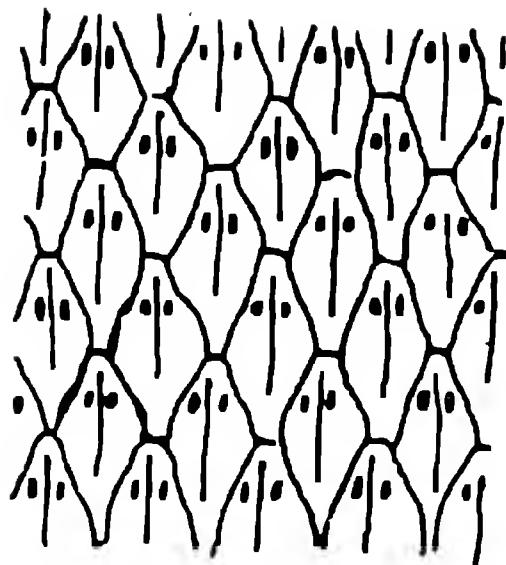

ಭಾರತದ ನಾಗರ ಘಾವ್ (ಕನ್ನಡಕೆದ ದ್ವಾರೆ ಗುರುತಿನ)

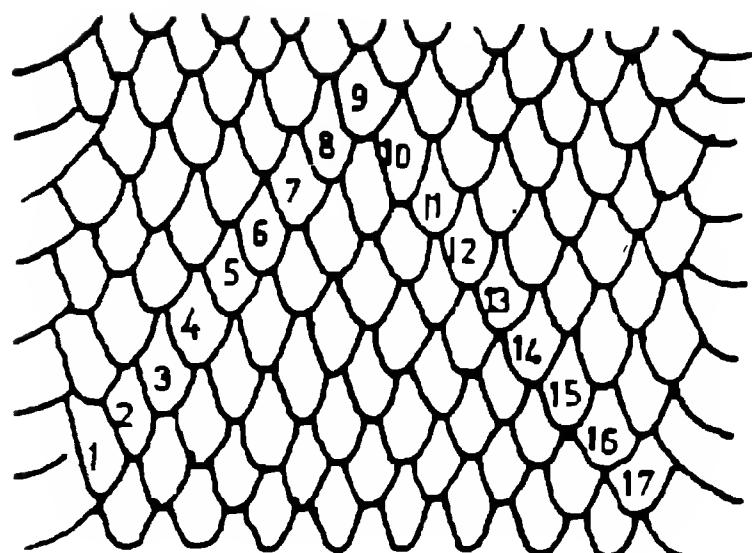

ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಲಂಕೃತ ಸರ್ಪ

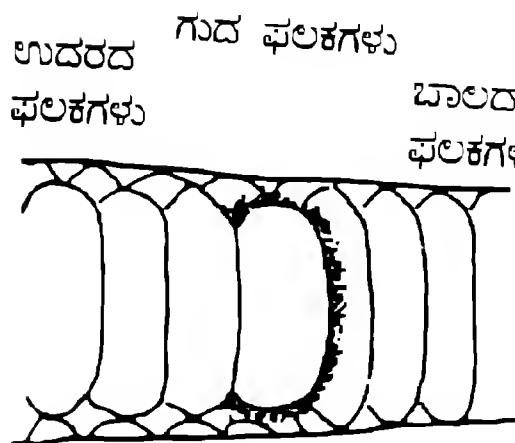

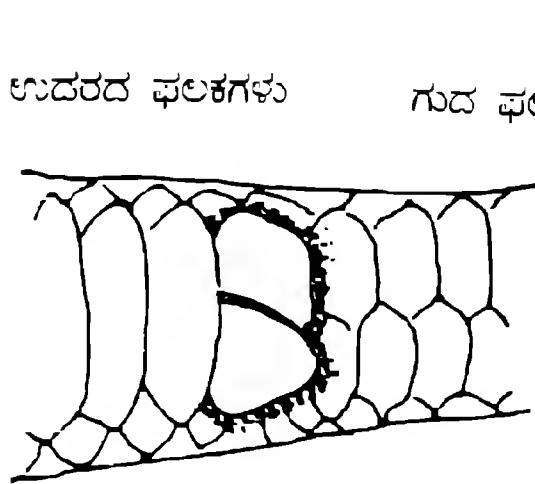
ಮುಂದೆ ಗುಳಿಗಳಿರುವ ಪಣಾಗಳ ಮರುಪೆಗಳು

ಮೇಲ್ಮೈಗಳ ಮರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಎನ್ನುವ ಚಿಧಾನ

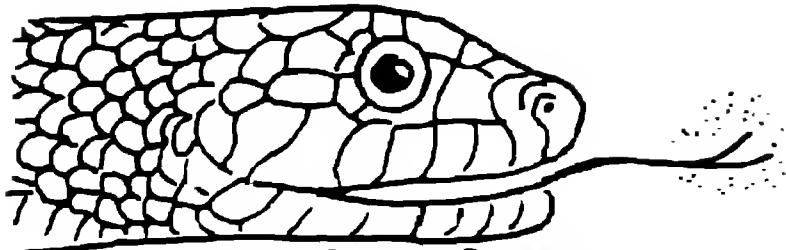

ಗುದ ಫಲಕ (ಒಂದೇ)

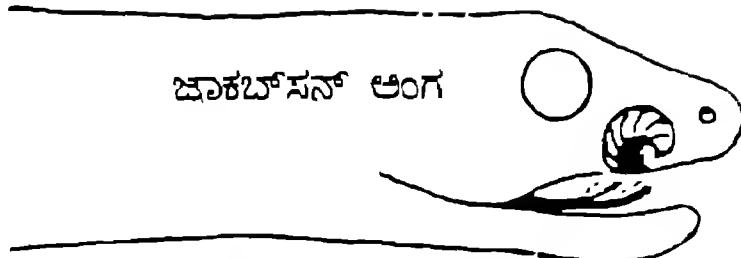
ವಿಭಜನೆಯಾದ ಗುದಫಲಕ

ಹುರುಪೆಗಳು(ನಾಮಪಡ್ಡತಿ)

1. ಗಾಳಿಯಂದ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು
ನಾಲಗೆಯನ್ನು
ಹೊರಚಾಚಿದೆ

ಜಾಕಬ್ಸನ್ ಅಂಗ

2. ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದು
ಕೊಂಡು ಜಾಕಬ್ಸನ್
ಅಂಗದ ಕೆಳಗೆ ರುಚಿ -
ವಾಸನೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ
ಇಡಲಾಗಿದೆ.

ಜೀವಿಗಳ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು, ಸೂಕ್ತ ಸಂಗಾತಿಯ ನೆಲೆ ತೀಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಮುಂಗುಸಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನಂತಹ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವುಗಳ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಹಾವುಗಳು ಉಪ್ಪತ್ತೆ ಹಾಗೂ ತೇವಾಂಶದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ಹಾನಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಶೀತರಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ (ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಉಪ್ಪತ್ತೆ ಜೀವಿಗಳು) ಹಾವುಗಳು ಸಹ ಅತ್ಯಂತ ಹಿತಕರವಾದ ಉಪ್ಪತ್ತೆಯನ್ನು ಅರಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಶರೀರದ ಉಪ್ಪತ್ತೆಯು ಹಿತಕರವಾದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹಾವುಗಳು ತೀನ್ನತ್ತವೆ, ಗಂಡು - ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಕೂಡುತ್ತವೆ, ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ತುಂಬ ಚಳಿಯಿದ್ದಾಗ ಹಾವಿನ ಜ್ಯೋವಿಕ ಚೆಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಯೂ ಹಾವು ಆಲಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ತುಂಬ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಪ್ಪತ್ತೆಯಿದ್ದಾಗ ಹಾವು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶರೀರದ ನೀರಿನಂಶ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರ ಗಳಿಕೆ :

ಹಾವು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು ಆಹಾರ ತಿನ್ನದೆಯೇ ಹಲವಾರು ತಿಂಗಳುಗಳು ಇರಬಲ್ಲವು. ಆದರೂ ಸಹ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ

ಇತರೆ ಅನೇಕ ಹಾವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾವು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ದಂಶಕ ಭಕ್ತಕ.

ಇಲ್ಲಿ ಮರಿ ಹೆಚ್ಚಾಪ್ರೋಂದು ಹೆಗ್ಗಣವನ್ನು ನುಂಗುತ್ತಿದೆ.

ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ಪ ಹಾವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಿರುಪದ್ರವಿ ಕೇರೆ ಹಾವನ್ನು ಕಾಳಿಂಗ ಇನ್ನೇನು ನುಂಗಲಿದೆ.

ಹಾವುಗಳು ಹಲವು ದಿನಗಳಿಗೂಂಟ್ ಉಣಿತ್ತತ್ವವೇ. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ವಾಸಿಸುವ ಬಹುತೇಕ ದೊಡ್ಡ ಹಾವುಗಳು ಇಲಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು, ನೀರುಹಾವುಗಳು, ಮೀನು ಮತ್ತು ಹಾವುಮೀನುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನತ್ತತ್ವವೇ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪಾದವನ್ನುವಂತೆ ಕಡಂಬಳಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹಾವುಗಳನ್ನೇ ತಿನ್ನತ್ತತ್ವವೇ. ಅವು ಒಿಕ್ಕ ಹಾವುಗಳು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡ ಹಾವುಗಳ ಮರಿಗಳನ್ನೂ, ಹಲ್ಲಿ, ಕೀಟಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಲಾರ್ವಾಗಳನ್ನೂ, ಚೇಳು ಮತ್ತು ಎರೆಹುಳಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನತ್ತತ್ವವೇ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಭೇದದ ಹಾವು ಹಲ್ಲಿ, ಚೇಳು, ಕೀಟ ಅಥವಾ ಹುಳಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ.

ವಿವಿಧ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಹಾವುಗಳ ಆಹಾರ ಗಳಿಕೆಯ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ನಾಗರ ಮತ್ತು ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳಂತಹ ವಿಷಸರ್ವಗಳ ವಿಷ ಚುಣ್ಣುವ ವಿಶೇಷಾಂಗಗಳು ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಮತ್ತು ಸಾಯಿಸಲು ಸಹಾಯಕಾರಿ. ಕೇರೆಹಾವು, ನೀರುಹಾವು ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟೆ ಬೆನ್ನೇಇಲು ಹಾವುಗಳಂತಹ ನಿರುಪದ್ರವಿ ಸರ್ವಗಳು ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನುಂಗುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಅನೇಕ ನಿರುಪದ್ರವಿಯನಿಸುವ ಹಾವುಗಳು ತಾವು ತಿನ್ನುವ ಕೀಟ, ಮೀನು, ಕಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟತಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ವಿಷವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಹೆಬ್ಬಾವು, ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವು ಹಾಗೂ ರೇಸರ್ (ಶೀಫ್ರಗಾಮಿ) ಹಾವುಗಳಂತಹ ಕೆಲವು ವಿಷಕಾರಿಯಲ್ಲದ ಹಾವುಗಳು, ಹೊಂಚುಹಾಕಿ, ಮೇಲೆರಿಗಿ ತಮ್ಮ ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಶರೀರದಿಂದ ಬಳಸಿ ಅದನ್ನು ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಹಿಸುಕುತ್ತವೆ. ಸರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾವುಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಆಹಾರ ಗಳಿಸಲು ಶಾಮಿ, ತೇವಾಂಶ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಅಗತ್ಯವಾದಂತೆಯೇ ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗುವ ಹಾಗೂ ಹಿಡಿಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಬಹುಶಃ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಅಂಶವಾಗಿರಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹಾವುಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೆಣವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಸತ್ತು ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಳೇಬರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ರಸ್ತೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚೊರುಗಳನ್ನು ಸಹ ಹಾವುಗಳು ತಿನ್ನಬಹುದು.

ಹಾವುಗಳು ತಮ್ಮ ಈಡುಜೀವಿಗಳನ್ನು ನುಂಗಬೇಕು. ಹಾವೊಂದು ತನ್ನ ತಲೆಯ ವ್ಯಾಸಕ್ಕಿಂತ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ದಪ್ಪವಿರುವ ಕಪ್ಪೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ನುಂಗುವ ದೃಶ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತೃಯಕಾರಿ. ಹಾವಿನ ಹಲ್ಲುಗಳು ಸಾಲಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಒಳ ಬಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೊಲಿಗೆಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ದೂಡುವ ಹಲ್ಲುಗಳಂತೆಯೇ ಹಾವುಗಳ ಹಲ್ಲುಗಳು ಈಡುಜೀವಿಯನ್ನು ಗಂಟಲಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಾವಿನ ದವಡೆಗಳು, ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ಗಂಟಲು ಹಿಗೆಬಲ್ಲವು. ಆದರೂ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಚಿರತೆ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಜಿಂಕೆಗಳನ್ನು ನುಂಗಿದ ಅಥವಾ ನಾಗರಹಾವುಗಳು ದೊಡ್ಡ ಹೆಗ್ಗಣಗಳನ್ನು ನುಂಗಿದ ವರದಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತೇಷ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳು.

ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬೆಳೆವಳಿಗೆ :

ಬಹುತೇಕ ಹಾವುಗಳು ವರ್ಷಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹಾಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಪ್ರಭೇದಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಬೆದೆಯ ಕಾಲವಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬೆದೆ ಕಾಲಗಳಿರುವಂತೆ ಹಾಣಿತ್ತದೆ.

ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪದ್ಧತಿಯ ಸಂತಾನವಿದೆ. ಗಂಡು ಹಾವಿನ ಬಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಚಾಚಬಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೊತೆ ಶಿಶ್ಯಗಳಿವೆ(ಅರೆಶಿಶ್ಯ). ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಹಾವುಗಳು ವಾಸನೆಯಿಂದ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದಕಾಗಿ ಬಾಲದ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ಗುದದ್ವಾರದ ಹತ್ತಿರ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ವಾಸನ್ನಾಗ್ರಂಥಿಗಳಿವೆ. ಹೆಣ್ಣು ಹಾವಿನಲ್ಲಿ ವಾಸನ್ನಾಗ್ರಂಥಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದ್ದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಭೇದಕ್ಕೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಾಸನೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಕೆಟ್ಟವಾಸನೆಯಿದ್ದರೆ, ಹಲವಕ್ಕೆ ಅಹ್ಲಾದಕರವಾದ ವಾಸನೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಾವು ತನಗೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಾಸನೆಯ ಜಾಡನ್ನು ಬಿಡುತ್ತದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಡಂಬಳಗಳು ಇತರೆ ಕಡಂಬಳಗಳ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಆಕಷಿಂತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೂಡಿಕೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಚಟುವಟಿಕೆ. ಗಂಡು ಕೇರೆ ಹಾವು ತನ್ನ ಜೊತೆಗೂಡಲಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವಿನ ಶರೀರದ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಹಾಗೂ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ದವಡೆಗಳಿಂದ ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಶರೀರದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಲಂಬಬ್ದವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಉನ್ನಾದೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವವನದಲ್ಲಿ ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕೂಡುತ್ತವೆ. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುವ ಗಂಡು ಹಾವು ಅರೆಶಿಶ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಶರೀರದೊಳಗೆ ತೂರಿಸುವವರೆಗೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ತೆವಳುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೆಚ್ಚು ಚಲಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೂ ಗಂಡು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿರುವ ‘ನಾಟ್ಯ’ವು (ಉದ್ದ್ವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ) ಆಗಾಗೆ ವರದಿಯಾಗುವಂತೆ ಕೂಡಿಕೆಯಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅದು ಗಂಡು ಹಾವುಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಹೋರಾಟ. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಕೆ ನೀಡಿಲ್ಲವಾದರೂ ಬಹಳೇ ಇದು ಗಂಡು ಹಾವುಗಳ ನಡುವಿನ ಗಡಿ ಹೋರಾಟವಿರಬಹುದು. ಈ ನಾಟ್ಯವನ್ನು ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಉಡಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಒಂಧನದಲ್ಲಿನ ಕಡಂಬಳಗಳ ಹೋರಾಟವು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹೋರಾಟಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಹಂತಕ್ಕೂ ತಲುಪಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕ ಗಂಡು ಹಾವು ‘ಗೆದ್ದು’ ಕಡಂಬಳದ ಆಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿಹಿ ನೀರಿನ ಹಾವುಗಳು, ನಾಗರಗಳು, ಹೆಚ್ಚಾವುಗಳು ಮತ್ತು ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳು ಇತರೆ ಅನೇಕ ಹಾವುಗಳಂತೆಯೇ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತವೆ. ಹಸಿರು ಹಾವುಗಳು, ಮಂಡಲ

ಚೌಕಳಿಯ ಬೀನ್‌ಎಂ ನೀರುಹಾವು ಜನಪರಿಯಲ್ಲಿ 35 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ದುತ್ತಿರುವುದು.

ಹಾವುಗಳು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹಲವು ಭಾರಿ ಪ್ರೋರೆ ಬಿಡುತ್ತವೆ.
ಅವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಈ ವರ್ಶಿಪ್ಪು ವಿಧಾನದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಹಾವುಗಳು, ಕಡಲ ಹಾವುಗಳು, ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳು ಮರಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವು ಶರೀರದೊಳಗೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಕಾವು ನೀಡಿರುತ್ತವೆ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಹಾವುಗಳು ಕೂಡುವುದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುವುದಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಸುಮಾರು 60 ರಿಂದ 80 ದಿನಗಳ ಅಂತರವಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಪ್ಪಾಪ್ರದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಸರೀಸೃಪಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಕಾವುನೀಡುವ ಕಾಲವೂ ಸಹ ಇಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತದೆ. (ಕೆಲವು 100ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಕಾವು ನೀಡುತ್ತವೆ). ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ‘ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಾನಗಳಾದ’ ಇಲಿಬಿಲ, ಮತ್ತು, ಮರದ ಪೂಟರೆ, ತೊಗಟೆ ಅಥವಾ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಎಲೆಗಳ ಕೆಳಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವುಗಳು ಮೊಟ್ಟೆಯಿಟ್ಟು ಬೇರೆದೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ನಾಗರಹಾವು, ಚೌಕಳಿ ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವು, ಕಡಂಬಳ, ಹೆಬ್ಬಾವು, ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವಾಗಳಂತಹ ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಒಡೆದು ಮರಿಗಳು ಬರುವವರೆಗಾದರೂ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಹೆಣ್ಣು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವಾವು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ವಿಶ್ವಾಸಿಸಿ, ಗೂಡಿನ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಹೆಬ್ಬಾವು ತನ್ನ ಮಾಂಸವಿಂಡಗಳನ್ನು ಹಿಗಿಸಿ-ಕುಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶರೀರದ ಉಪ್ಪಾತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಕಾವು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಮೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿರುವ ಮರಿಹಾವು ತನ್ನ ಮೂರಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಬಾಚಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸಿ ‘ಮೊಟ್ಟೆಹಳ್ಳಿ’ನಿಂದ ಚಮ್ಮದಂತಿರುವ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಹೋರ ಕವಚವನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೋರಬರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ‘ಮೊಟ್ಟೆ ಹಲ್ಲು’ಗಳು ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಮರಿಗಳು ಹೋರಬಂದ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಹಾವು ಮರಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದಿರುವ ಲೋಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಮರಿಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವು ಒಂದು ವಾರದ ಕಾಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದು ಅನಂತರ ಚೆದುರುತ್ತವೆ. ಆಗತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಅನೇಕ ಮರಿ ಹಾವುಗಳು ದೊಡ್ಡ ಎರೆಮಳಗಳಷ್ಟು ದಪ್ಪಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮರಿಹಾವುಗಳು ಪಕ್ಕೆ, ಮುಂಗುಸಿ, ಉಡ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪೆಗಳಂತಹ ಅನೇಕ ಪರಭಕ್ಕುಕ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಆಗತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಘಾವಿನ ಮರಿ ಒದುಕುಳಿಯುವ ಅವಕಾಶ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ. ಮರೆಮಾಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ, ಸುತ್ತಲ ಪರಿಸರದಂತೆ ಮೈ ಬಣ್ಣಗಳಿರುವ ತಮ್ಮ ಕವಟರೂಪದಿಂದ; ಅಪಾಯಕಾರಿ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಮೈ ಬಣ್ಣಗಳ ಹಾಗೂ ಆಕಾರಗಳ ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೇವಲ ಗೊಡ್ಡೆ ಬೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಮರಿಹಾವುಗಳು ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಕಾಲವನ್ನು ದಾಟುತ್ತವೆ. ಆಹಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೊರಕಿದಲ್ಲಿ ಹಾವುಮರಿ ಬೇಗ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ (ಮರಿಹಾವುಗಳು ಹೋರ ಬರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಹಾರ ಅವಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಗೊದಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೇ ಪ್ರಾಧಿಕಾಗುತ್ತವಾದ್ದರಿಂದ ಆಹಾರ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ). ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಭಾರತದ ಶಿಲಾ ಹೆಬ್ಬಾವು ಸುಮಾರು 2 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 1

ಮೀಟರಿಂದ 3.5 ಮೀಟರ್‌ಗಳಷ್ಟು ಉದ್ದ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ! ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮರಿ ಹಾವುಗಳು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಪಡಿಯಚ್ಚಿನಂತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಮರಿಹಾವುಗಳು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಗೊಂದಲ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಸ್ತುತಿದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿರುವ 30 ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮರಿಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮರಿಹಾವು ತನ್ನ ಚರ್ಮದ ಗಾತ್ರಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮರಿಹಾವು ಆ ಚರ್ಮದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆವಳಿ ಬರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಆ ಚರ್ಮವನ್ನು (ಪೊರೆಯನ್ನು) ಕಳೆಚುತ್ತದೆ. ಪೊರೆಯನ್ನು ಕಳೆಚುವ ಒಂದು ವಾರದ ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ ಹಾವು ಅಸ್ವಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಹಾವಿನ ಶರೀರದ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣನ ಬಣ್ಣ ನೀಲಿ ಅಥವಾ ಮುಸುಕಿದ ಮೋಡದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೇನು ಪೊರೆ ಬಿಡುವ ಮುನ್ನ ಕಣ್ಣಗಳು ಸ್ವಚ್ಚವಾಗುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಚರ್ಮ ಕಡಿತವುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಹಾವು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೊರೆ ಕಳಚಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪೊರೆ ಕಳಚಿದನಂತರ ಹೊಸ ಚರ್ಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾವು ಮರಮಿರನೆ ಮಿಂಚುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಪೊರೆಬಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾವಿನ ಕಣ್ಣಗಳ ಕವಚಗಳೂ ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಹಲ್ಲುಗಳ, ವಿಷದಂತಗಳ ಹಾಗೂ ನಾಲಿಗೆಯ ಎರಡೂ ತುದಿಗಳ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹಾವುಗಳು ಇತರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೊರ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಗಳ ಚರ್ಮ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹಾವುಗಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಜೀವಿತ ಕಾಲ ನಿಜವಾಗಿ ಎಷ್ಟೇಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಧಿ ಮಯವಾದ ಈ ಸರೀಸ್ಪರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ತೀಳಿದಿಲ್ಲದಿರುವ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಜೀವಿತ ಕಾಲವೂ ಒಂದು. ಅಮೇರಿಕಾದ ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಕಿದ್ದ ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಕುತೊಹಲಕಾರಿ ಹಾವುಗಳ ಜೀವಿತದ ಕಾಲಾವಧಿಯು ಹೀಗಿದೆ :-

ಹಾವು	ವರ್ಷ ತಿಂಗಳು	ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆ
ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಾವು	34	2 ಯೂಡೆ ನಿಯ ಎಸ್. ಶೋರಾಕ್
ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಚ್ಚಾವು	13	ಫಿಲಡೆಲ್ಫಿಯ ಪ್ರಾಣಿಸಂಗ್ರಹಾಲಯ
ಭಾರತದ ಕೇರೆ ಹಾವು	10	ಸ್ಟೇನ್‌ ದ್ವೀಪದ ಪ್ರಾಣಿಸಂಗ್ರಹಾಲಯ
ಪಟ್ಟಿ ಕಡಂಬ	11	ಸ್ವೇಂಟ್ ಲೂಯಿಸ್ ಪ್ರಾಣಿಸಂಗ್ರಹಾಲಯ
ನಾಗರಹಾವು	21	ಲಿಂಕನ್ ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ
ಗರಗಸ ಮರುಪೆಯ	10	ಸಾನ್‌ ಡ್ಯೂಗ್ಸ್ ಪ್ರಾಣಿಸಂಗ್ರಹಾಲಯ
ಮಂಡಲಹಾವು		

ಚಲನೆ :

ಅನೇಕ ಹಾವುಗಳು ಮರ ಹತ್ತೆಬಲ್ಲವು. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಹಾವುಗಳೂ ಈಜಬಲ್ಲವು. ಒಂದು ಹಾವು ಜಿಗಿದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಾಗದದ ರಾಕೆಟ್‌ನಂತೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತದೆ (ಹಾರುವ ಹಾವನ್ನು ನೋಡಿ). ಕಂಚು ಬೆನ್ನಿನ ಹಾವುಗಳಂತೆ ಬಹುತೇಕ ಮರದ ಹಾವುಗಳು ಮರಗಳನ್ನು ಹತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಮೈ ಹೊಂದಾಣಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಅವು ತೆಳುವಾದ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಯುತ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪಣಗಳಿರುವ ಹುರುಪೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಕಡಲಹಾವುಗಳು ಮುಂದೆ ಸಾಗಲು ಹುಟ್ಟುಗಳಂತಿರುವ ತಮ್ಮ ಬಾಲವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವು ಸುಮಾರು 5 ಗಂಟೆಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಬಲ್ಲವು. ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವು ಮತ್ತು ಕವಚಬಾಲದ ಹಾವುಗಳಂತೆ ಕೆಲವು ಭೂವಾಸಿ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೋರುಸಲಿಕೆಯಂತಹ ಚೂಪಾದ ತುದಿಯಳ್ಳಿ ಬಲಿಪ್ಪವಾದ ತಲೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ತಲೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಿಲ ಕೊರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕ.

ಜೀವಯಂತ್ರ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿರುವ ಪ್ರೇರಣೆ. ಕಾಲ್‌ಗಾಂಧಿ ಹಾವುಗಳ ಚಲನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ : “ಹಾವುಗಳು ಚಲಿಸಲು ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತವೆ”. ಹಾವುಗಳು ಚಲಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲ ವಸ್ತುಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಫಂಟೆಣಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಹಾವುಗಳೂ ಬಳಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೇ ಹಾವುಗಳು ಕೊನೆಯ ಎರಡು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತವೆ. ಚಲಿಸುವಾಗ ಶರೀರದ ಮುಂಭಾಗ ಹಾಗೂ : ಹಿಂಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಬಹುದು. ಹಾವುಗಳಿಗೆ ವಯಸ್ಸಾದಂತೆ ಮತ್ತು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಅಥವಾ ಅವು ಉದ್ದೇಗಕೊಳ್ಳಬಾಗ, ಅವುಗಳ ಚಲನಾ ವಿಧಾನವೂ ಬದಲಾಗಬಹುದು.

ಮೊದಲನೆಯದು ಬಳುಕುವ ಅಥವಾ ಹಾವಿನ ರೀತಿಯ ಚಲನೆ. ಹಾವು ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಹಲವಾರು ‘S’ ಆಕಾರದ ಡೊಂಕುಗಳ ಆಕಾರ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ತನ್ನ ಡೊಂಕುಗಳಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲಿರಬಹುದಾದ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಗಳು, ಕಲ್ಲು, ಮರಳು, ಕೊಂಬೆ ಮತ್ತು ತೊಗಟೆಯ ತುಂಡುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದೂಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶರೀರದ ತಳಭಾಗವು ಜಾರಿ ಅದರ ತೂಕ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಡೊಂಕುಗಳ ಪಾಶ್ವಗಳು ಶರೀರವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬಹುತೇಕ ಮೀನುಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಲನೆಯ ಅಲೆಗಳು ತಲೆಯ ಭಾಗದಿಂದ ಬಾಲದಕಡೆ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಹಾವುಗಳು ಮತ್ತೊಂದು (ರಾಗಮಾಲಿಕೆ) ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಚಲಿಸಬಹುದು. ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶರೀರದ ಒಂದು ಭಾಗ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ; ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗವಪ್ಪೇ ಹೊಸ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಲೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಶರೀರದ ಮೀಕ್ಕೆ ಭಾಗವನ್ನು ಹಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮರದ ಹಾವುಗಳು ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು

ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಶರೀರದ ಮುಂಭಾಗವನ್ನು ಹೊರಚಾಚಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅವುಕಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಮೇಲೆ ಶರೀರದ ಮಿಕ್ಕ ಭಾಗವನ್ನು ಸಡಿಲವಾಗಿಸಿ ಹಗ್ಗದಂತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ರೇಖೀಯ ಅಥವಾ ನೀಟಾದ ಚಲನೆಯು ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾವುಗಳು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಲೊಣಪ (ದಪ್ಪ) ಶರೀರದ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಮವು ಶರೀರದ ತಳಭಾಗದಿಂದ ಚೇಪೆಟ್ಟು ಸಡಿಲವಾಗಿದೆ ; ಉದ್ದನೆಯ ಮಾಂಸವಿಂಡಗಳು ಸಡಿಲವಾಗಿರುವ ಈ ಚರ್ಮವನ್ನು ಬೆನ್ನುಮೂಳೆ, ಮಾಂಸವಿಂಡ ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಒಳಾಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಅಂಗಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಎಳೆದಾಡಬಹುದು. ಚನ್ಸಿದ ಒಂದು ಭಾಗ ಶರೀರದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಚರ್ಮ ಹಾಗೂ ಪಕ್ಕೆಲುಬುಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸುವ ಮಾಂಸವಿಂಡಗಳು ಆಗ ಈಗಿ ಶರೀರವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಆ ಮಾಂಸವಿಂಡಗಳು ಕೆನಿಷ್ಟು ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕುಗಿದ ಮೇಲೆ, ಎರಡನೇ ಜೊತೆ ಮಾಂಸವಿಂಡಗಳು ಚರ್ಮವನ್ನು ನೆಲದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಶರೀರದಿಂದ ಮತ್ತೆಮ್ಮೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಚಲನೆಯು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯು ಕಂಬಳಿ ಹುಳಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಉದರ-ಚರ್ಮ ಸ್ಥಳ ಬದಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಾವು ನೇರವಾದ ರೇಖೀಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ನೇರರೇಖೀಯ ಚಲನೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಚಲನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ರೇಖೀಯ ಚಲನೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ರೋಚಕವಾದ ಚಲನಾ ವಿಧಾನವೆಂದರೆ ಉರುಳುವ ಚಲನೆ (Side-winding). ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಚಲನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮರಳುಗಾಡಿನ ಕೆಲವು ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ. ಅತ್ಯಂತ ಉದ್ದೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದಾಗ ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು ಇಂಥದೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವ ಚಲನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹಾವು ತನ್ನ ಶರೀರದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಜಾಡಿನಿಂದ ಜಾಡಿಗೆ ಉರುಳುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮರಳುಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂತೆಳ್ಳಲು ಪಾಶ್ಚ ಹೊರಚಾಚುಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮೈಯ ತುಂಬಾ ಬಿಸಿಯಾಗಿದ್ದು ಸ್ವರ್ವವು ಹಚ್ಚು ಹೊತ್ತಿನ ಅಹಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನುಣುಪಾದ ಮರಳುಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೇಗದಿಂದ ಹಾಗೂ ಸತತವಾಗಿ ಚಲಿಸಲು ಈ ವಿಧಾನ ಅನುಕೂಲಕರ.

ಶತ್ರುಗಳು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ :

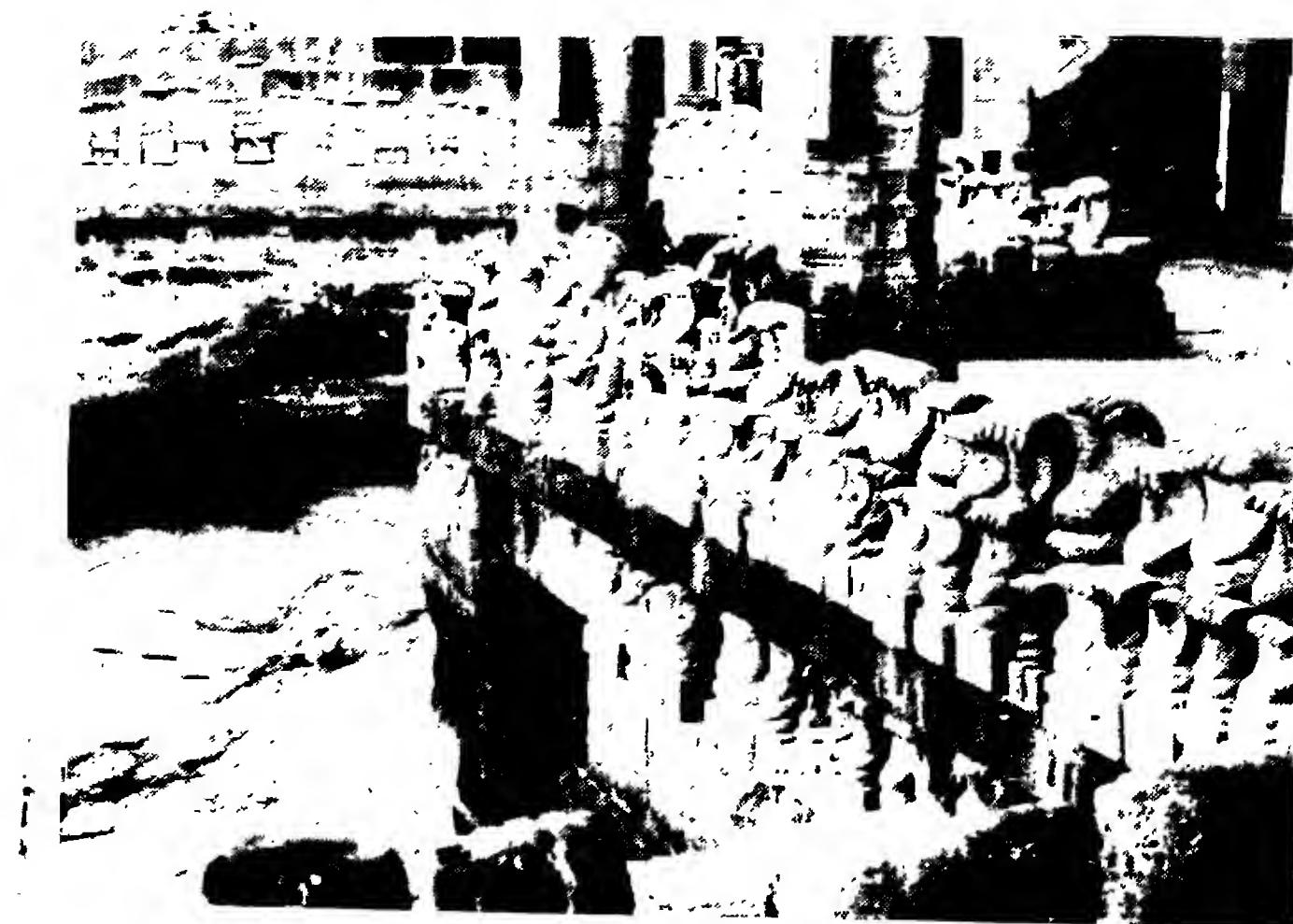
ಇರುವೆ ಮತ್ತು ಜೀರುಂಡೆಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಲಿಗಳವರೆಗೆ, ಮುಂಗುಸಿ, ಉಡ, ಜಲಪಕ್ಕಿಗಳು, ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಪಕ್ಕಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಪರಭಕ್ಷಕ ಚೇವಿಗಳ ಸೈನ್ಯವು ಹಾವುಗಳ ಮೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಮರಿಗಳನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಚೆಳೆದ ದೊಡ್ಡ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಕಿರುಕುಳಿದೆ. ಮುಂಗುಸಿ ಮತ್ತು ಹಿಂಸ್ರಪಕ್ಕಿಗಳು ಚೆಕ್ಕಿದಾದ

ಹಾವುಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಮುಂಗುಸಿಯು ಹಾವುಗಳ ಆಜನ್ನು ಶತ್ರು, ಪ್ರತ್ಯಾಭಕಾಸುರ ಪ್ರಾಣಯಾದ ಮುಂಗುಸಿಯು ಚಲಿಸುವ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೂ ಅದು ತನಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ತಕ್ಕಣ ಮೇಲೆರಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹಾವಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ವಾಗ ಸಾಕಿದ್ದ ಮುಂಗುಸಿಯು ಅವನ ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಅದನ್ನು (ಕುಕ್ಕಿ ಹಾವು) ಹಿಡಿದಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಆ ಕುಕ್ಕಿ ಹಾವು ನಿರುಪದ್ವಾ ಎಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಘಟನೆಯು ಬೇರೆಯವರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದರೆ, ಮುಂಗುಸಿಯು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಮಾರಕ ಹಾವುಗಳ ಕಡಿತಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಪ್ರಶಂಸೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಹಾವುಗಳು ವಿವಿಧ ಪರಭಕ್ಕಕಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಕೆಲವು (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಸೆಲ್ಲಾ ಮಂಡಲಹಾವು, ಹೆಬ್ಬಾವು ಮತ್ತು ರಾಜ ಸರ್ವಾಗಳು) ರಭಸವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡಿ ಬುಸುಗುಟ್ಟಿತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು ಹೀಡಕರನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ ಒಡಿಸಲು ತಮ್ಮ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವಿನದಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಭವ್ಯವಾದ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಆದರೆ ನಿರುಪದ್ವಾಯಾದ ನೀರು ಹಾವುಗಳೂ ಉಬ್ಬಿ ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಹಾವುಗಳಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು ಚಲಿಸದೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತು ಶತ್ರುಗಳು ಗಮನಿಸದೆ ಮುಂದೆ ಹೋದಾವೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಶಿರುಚಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಜಡವಾಗಿ ಸುತ್ತಲಿನ ವಸ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯ ಮರೆಮಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹಾವನ್ನು ಹಿಡಿದಾಗ, ಅದು ಮಲವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಬಹುದು, ಗ್ರಂಥಿಯಿಂದ ವಾಸನಾದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಚಿಮ್ಮುಬಹುದು ಅಥವಾ ಕಕ್ಕಬಹುದು. ಕುಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಹುಳಿ-ಹಾವುಗಳಂತಹ ಕೆಲವು ತಮ್ಮ ಬಾಲದ ತುದಿಯಿಂದ ಚುಚ್ಚಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಬಹುಶಃ ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಬಾಲದಿಂದ ವಿಷಚುಚ್ಚುವ ಹಾವುಗಳ ಕಟ್ಟುಕಢಿಗಳು ಪರಡಿರಬೇಕು. ರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಾನ ಎಂತೆಂದೇ ಇದ್ದರೂ, ವಿಷದ ಹಾವುಗಳು ಮನುಷ್ಯನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಣಕಿದಾಗ, ತುಳಿದಾಗ ಅಥವಾ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಹಾಗೂ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಚ್ಚುತ್ತವೆ. ಹಾವಿನ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಾನ ಮರೆಮಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹಾವುಗಳು ಇರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವು ಕಂಡುಬರುವುದು ಅವರೂವೆ. ಕೆಲವು ಹಾವುಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುವ ಹಾವು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ನಿಶಾಚರಿಯಾಗಬಹುದು.

ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವವರು :

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹಾವುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ ; ಹಲವರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾವುಗಳಿಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಯ. ಜಗತ್ತಿನ ಬಹುತೇಕ

ಪ್ರದುಕ್ಕೇಟೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗರಕಲ್ಲುಗಳು

ಚಮ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಹಾವುಗಳ ಮಾರಣ ಹೇಳು

ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ, ಸರೀಸೈಪಗಳಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾದ ಈ ಜೀವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೇ ಜನ ತಾಳ್ಳುಯ ಹಾಗೂ ತಾಕ್ಷಿಕವಾದ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಹಾವುಗಳು ಅಮೂಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಉಪಯುಕ್ತ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಹಾವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವು ಇಲಿಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಆಧಿಕ ಲಾಭವೇ ಸಾಕು.

ಒಹಳಷ್ಟು ಜನ ಹಾವುಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಕೆಲವರು ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹಾಕೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಹಾಗೂ ಹಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಪ್ರದೇಶದ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಇರುಳರಂಥ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಜನರು ಮೊದಲಿಗರು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೃಹತ್ತಾಗಿದ್ದ ಚರ್ಮ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಇವರು ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಹಾವುಗಳ ಚರ್ಮವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದರು. ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಪ್ರಮುಖೋಟೆ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಭ್ರಕಾರನ್ ಮತ್ತು ಮುತ್ತರಸರಂತಹ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರೂ ಸಹ ಚರ್ಮಕಾಗಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ಇರುಳರಿಗಿರುವಷ್ಟು ಕೈಚಲಕವಿಲ್ಲ. ಹಾವುಗಳ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದರಿಂದ ಇರುಳರು ಹಾವುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಹಾವುಗಳು ಹರಿದಾಡಿದ ಜಾಡು, ಹಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪೊರೆಗಳಿಂದ ಅವರು ಹಾವುಗಳ ವಿವಿಧ ಪ್ರಭೇದವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ ; ಅವು ವಾಸಿಸುವ ಬಿಲವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ನಂಬಲಾಗದಷ್ಟು ಕರಾರುವಾಕಾಗಿ ಹಾವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬೇಟೆಯಾಡದ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಇರುಳ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ 2 ರಿಂದ 5 ದೊಡ್ಡ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ.

ಬಂಗಾಳದ ಯುವ ಸರ್ವತಿಜ್ಞ ದೀಪಕ್ ಮಿಶ್ರ ಬರೆದಿರುವಂತೆ “ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಹಾಗೂ ಆಟ ಆಡಿಸುವವರನ್ನು ‘ಪಾಪುರಿಯ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನ್, ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಸೇರಿದವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ‘ಪಾಪುರಿಯ’ ಎಂಬ ಮನೆತನದ ಹೆಸರಿರುತ್ತದೆ. ಬರಿಸ್ನಾದಾದ್ಯಂತ ಅವರನ್ನು ‘ಕೆರ್ನ್’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬರಿಸ್ನಾದ ಹಾವಾಡಿಗರು ಬಹುತೇಕ ಹಿಂದುಗಳು ಮತ್ತು ‘ದಾಸ’ ಎಂಬುದು ಅವರ ಮನೆತನದ ಹೆಸರು. ಭುವನೇಶ್ವರದ ಸಮೀಪವಿರುವ ಪಾಟಿಯ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ದೊಡ್ಡ ಸಮುದಾಯವೊಂದಿದೆ. ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವವರು ಬಹುತೇಕ ಹಾವಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಚರ್ಮಕಾಗಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾವುಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುರಕ್ಷಿತ ಹಾಗೂ ಪೋಪಕಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಹಾರವಾದರೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರು ಹಾವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಹ ಚಕ್ಕೆ, ಮಿಚೊ ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ ಈಶಾನ್

ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಬುಡಕೆಟ್ಟು ಜನರು ಕಣ್ಣಗೆ ಬೀಳುವ ಯಾವುದೇ ಹಾವನ್ನು, ಅದು ವಿಷಕಾರಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ವಿಷವಿಲ್ಲದ ಹಾವಾಗಲೀ ಕೊಂಡು ತಿನ್ನತ್ತಾರೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರತ್ನಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಹಾರಾಜಾಗಳ ಜನಾಂಗದ ಜನರು ಹಾಫ್‌ಕೆನ್‌ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಗರಗಸ ಮರುಪೆಯ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಾರ್ವಿರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಿದಿರಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಇಕ್ಕಳವನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸಲು ಚೊಷ್ಟು ತುದಿಯಿರುವ ಕೋಲೊಂದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆಯಬಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜಾ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ 30 ರಿಂದ 40 ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ. ಆತ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಭೇದದ ಹಾವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಾವಾಡಿಗರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲು ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಬುಡಕೆಟ್ಟು ಜನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ರಸ್ತೆ ಬದಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಹಾವಾಡಿಗರು ಕ್ರೈಚಿಕದ, ಇಂದ್ರಜಾಲದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಾವಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರಿವಿರುವುದು ಅಪರೂಪ. ಅವರು ವಿಷದ ಹಾವುಗಳ ವಿಷದಂತಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ವಿಷವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೆಗೆದುಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾವಾಡಿಗರ ಹಾವು ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಕವಾದುದು. ಆದರೆ ಈ ಕಲಾವಿದ ಹಾವಾಡಿಗರು, ತಮ್ಮ ಪ್ರದರ್ಶನದ ನಾಟಕೀಯ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಿಲೆಂದು ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಹಲವಾರು ರಂಜಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವುದು ದುರದ್ದಷ್ಟದ ಸಂಗತಿ. ಇದರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಯ ಮತ್ತು ಮೌಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಆಗ್ರಾದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಬರೀ ಹಾವಾಡಿಗರೇ ತುಂಬಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಒರಿಸ್ತಾದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಿದೆ. ಭಾರತದ ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾವಾಡಿಗರು ಅಲೆಮಾರಿಗಳು. ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಬೃಹತ್ ಹೊಟೆಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನಗಳ ಸಮೀಪ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಸತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವರು ವಿಷದ ಹಾವುಗಳ ಕಡಿತ ಹಾಗೂ ಚೇಳು ಚುಚ್ಚಿಗೆ ಜೈವಧೋಪಚಾರದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರುವುದೂ ಉಂಟು. ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯ ಹಾವಾಡಿಗರು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮನೆ ಮುಂದಿರುವ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯೊಡೆಯ ಹಾವಾಡಿಗನ ಮಾತಿಗೆ ಹೆದರಿ ತೋಟವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಸಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲು ಹಣಕೊಡುವುದಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಹಾವಾಡಿಗ ಪುಂಗಿ ಉದುತ್ತಾ, ಪೂದೆಗಳ ನಡುವೆ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಅರ್ಥಗಂಟೆಯೊಳಗೆ 50ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಾವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಈ ಹಾವುಗಳು ಹಾವಾಡಿಗನೇ ತಂದಿದ್ದ ಹಾವುಗಳಿಂದು ಗೊತ್ತಾದೀತು.

ಹಾವುಗಳ ಹಬ್ಬ ನಾಗರಪಂಚಮಿ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ನಾಗರಹಾವಿನ ವಾಸಸ್ಥಳವಾದ ಕೆಲವು

ಹುತ್ತೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಬಹುತೇಕ ಹಿಂದುಗಳು ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಬತ್ತಿನ್ನು ಶಿರಾಲದ ರೈತರು ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಗುರು ಇವರಿಗೆ ಹಾವಿನ ಕಡಿತದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದ್ದ ಎಂಬ ಕಥೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರೈತರು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕೇರೆ ಹಾವು ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟೆ ರೇಸರ್ಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನೂರಾರು ನಾಗರ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಬ್ಬದ ಎರಡೂ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗಡಿಗೆಗಳಲ್ಲಿಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಬ್ಬದ ನಂತರ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆ ಮಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ತಮಗೆ ಹಾವುಗಳ ಕಚ್ಚುವಿಕೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಿರುವ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರು, ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಾಗ ತೋರಿಸುವ ಕ್ಷೇಭಕ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಾಠ.

ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ನಾಗದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಅಪರೂಪವಾದರೂ ಅನೇಕ ನಾಗರ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕೆಲವು 'ಸ್ವಾಮೀಜಿ'ಗಳು ಪೂಜೆಯ ನಾಟಕ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಅಧವಾ ಎರಡು ನಾಗರಹಾವುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಲೇಷಿಯಾದ ಪೆನಾಂಗ್ ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನವಿರುವಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಲ್ಲ.

ಹಾವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ :

ಹಾವುಗಳನ್ನು ರೈತರ 'ಉತ್ಸವ' ಗೆಳೆಯರೆಂದೇ ಕರೆಯಬೇಕು. ಇಲಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಅವು ವಾಸಿಸುವ ಬಿಲಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಹಿಡಿಯಲು ಯುಕ್ತವಾದ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಜೀವಿಗಳಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲಿಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ನಷ್ಟಿದ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿಯೇ ಗೂತ್ತಿಲ್ಲ. ಡಾ.ಸಲಿಮ್ ಅಲಿಯರು ದಂಶಕಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಪಕ್ಕಿಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 20-25ರಷ್ಟು ಇಲಿಗಳಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲಿಗಳಿಂದಾಗುವ ಇತರೆ ನಷ್ಟಿವಂಶೂ ಅಗಣತವಾದುದು. ನೀಲಗಿರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಟೀ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಇಲಿಗಳಿಂದ ಏದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ನಷ್ಟ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ (ಈ ಟೀ ತೋಟದ ಸುತ್ತ ಇದ್ದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಇಲಿಗಳ ಭಕ್ತಕರಾದ ಹಾವು ಮತ್ತು ಪಕ್ಕಿಗಳೂ ನಾಶವಾಗಿವೆ). ಹಾವುಗಳು ದಂಶಕಗಳ ಸಂತತಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವರು ಇಲಿಯ ಪಾಶಾಣವಾಗಲಿ, ಬೋನುಗಳಾಗಲಿ ಅಧವಾ ಇತರೆ ಇಲಿ ಭಕ್ತಕ ಪಾಣಿಗಳಾಗಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಲ್ಲ.

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಿರುಪದ್ರವ ಹಾವುಗಳಿಂದ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಕೆಲವೇ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಅರಿವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜನರು ಹಾವುಗಳ ಭಯದಿಂದ

ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಕೇರೆ ಹಾವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇಲಿಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೇರೆ ಹಾವಿನ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಯಾರೂ ತೊಂದರೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿದ್ದರೂ ಒಮ್ಮೆಕಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕೇರೆ ಹಾವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು ದುರದ್ದಷ್ಟಕರೆ. ಆಹಾರದ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ನಾವು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಬೃಹತ್ತಾದ ಹಾಗೂ ಅಪಾರ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯಯದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳ ಸಾಮೂಹಿಕ ನಾಶದಿಂದ ಮಣ್ಣಪಾಲಾಗುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕೇರೆ ಹಾವು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನೂರಾರು ಇಲಿ ಹಾಗೂ ಸುಂಡಿಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ!

ಅತ್ಯಂತ ಅಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ಹಾವಿಗೂ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರವಿದೆ. ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೀವಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪರಿಸರ ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಾವಿನ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಒಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾವುಗಳ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಭೇದಿಸಲು ಮತ್ತೆಮ್ಮೆ ಕಾಲ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪರಿಣತ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಹಾಗೂ ತಪ್ಪಿ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ, ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಹಾಗೂ ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಚಾತ್ರವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಮೊದಲ ಹೆಚ್ಚೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾರಾಟವಾದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಾರಿನ ಚೆಮ್ಮದ ರಷ್ಟು :
ಮಾರ್ಚ್ 1968 ಪಟ್ಟು 1967ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 1968 ರವರೆಗೆ

ಪ್ರಮಾಣ	ವರ್ಷ	ಪ್ರಮಾಣ	ವರ್ಷ
17,522 ಕ. ರೂ.0.	ರೂ.7,175,116	358,413ಕ.ರೂ.0.	ರೂ.107,651,889

ಒಂದು ಹಾವಿನ ಚೆಮ್ರೆಕ್ಕೆ ಅಂದಾಜು ರೂ.10ರಂತೆ ಲೆಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರೂ ಚೆಮ್ರೆದ ಉದ್ದಮಕ್ಕೆಂದೇ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ (1967-1968) ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕೋಟಿ ಕೇರೆ ಹಾವು, ನಾಗರ ಹಾವು, ಹೆಬ್ಬಾವು ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾಗಿದೆ. ಹಾವಿನ ಚೆಮ್ರೆದ ಉದ್ದಮ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಉದ್ದೋಜವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಹಾವುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣಾವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯವರ್ತೀ ಜನರೇ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚೆಮ್ರೆ ಉದ್ದಮವು ಪರಿಸರದ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನಧಿಕಾರಿಯಾದುದು. ವ್ಯೇಜ್‌ಜ್ಞಾನಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಲಹೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಬುಡಕಟ್ಟು (ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವವರ) ಜನರ ಸಹಕಾರ ಸಂಖ್ಯೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಾವಿನ ಚೆಮ್ರೆ ಅಥವಾ ಹಾವಿನ ವಿಷದ ಉದ್ದಮವನ್ನು ನಡೆಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಹಾವಿನ

ಎಪೆದ ಹಾವನ್ನು ಬೀಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಧಾನ

ಎಪೆರಹಿತ ಹಾವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ವಿಧಾನ

ಚಮೋದ್ಯಮವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬಹುದು. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಾಗುವ ಲಾಭವನ್ನು, ದಂಶಕಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಹಾವುಗಳ ಮೌಲ್ಯದ ಜಡಿತೆಗೆ ತುಲನೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಈ ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾವಿನ ಚಮೋದ್ಯಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಡೆದುಕೊಂಡು ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಸಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಬಹುಶಃ ಬುಡಕೆಟ್ಟು ಜನರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವು ಹಾವುಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ಮೊಸಳೆಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಿ ನೀಡಬಹುದು. ಈ ಮೊಸಳೆಗಳ ಸಾಕಾರಕೆಯನ್ನು ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು!

ಇತ್ತೀಚಿನ ವನ್ಯಜೀವಿ ಹಾಗೂ ರಪ್ತಿ ಕಾನೂನುಗಳು:

ಭಾರತದ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ವನ್ಯಜೀವಿ (ರಕ್ಷಣೆ) ಕಾಯಿದೆಯು (1972) ಕೇವಲ ಭಾರತದ ಶಿಲಾ ಹೆಚ್ಚಾವಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಭೇದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ಣವಾದ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಲಾಗಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ವನ್ಯಜೀವಿ ಪಾಲಕರು ಈ ಹಾವಿನ ಚಮೋದ್ಯಮ ಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಪರವಾನಗಿಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಭಾರತದ ವನ್ಯಜೀವಿ ವಸ್ತುಗಳ ರಪ್ತನೀತಿ (1975-76) ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವ ಕಾಯಿದೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲ ಹಾವುಗಳ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ವಸ್ತುಗಳ (ವಿಷ, ಚಮೋದ್ಯಮ ಇತ್ಯಾದಿ) ರಹಿತಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರವಾನಗಿಯಿಲ್ಲ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ರಪ್ತಿ ಮಾಡಲು ವಿಶೇಷ ಪರವಾನಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾವುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನದ ನಾಶದಿಂದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೊಳ್ಳಬಹುದುತ್ತಿರುವ ಕಾಳಿಂಗಸರ್ವ ಹಾಗೂ ಮಳಕಾಡುಗಳ ಕೆಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವು ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಾವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಣೆ :

ಕ್ಯೂಕಾಲುಗಳಿಲ್ಲದ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಜೀವಿಗಳಾದ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಬಹುಶಃ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯಿರಬಹುದು. 'ಅಜ್ಞಾನವೇ ಭಯದ ಮೂಲ'ವೆಂಬ ಸೂಕ್ತ ನಿಜ. ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅದನ್ನು ಅಥವಾ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ್ನು ತೀರ್ತಿಸುವುದೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀವು ಹಾವುಗಳನ್ನು (ಶಾಲೆ ಅಥವಾ ಕಾಲೇಜಿನ ಯೋಜನೆಯಾಗಿ ಅಥವಾ ನೀವೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ) ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರೆ ಕೇವಲ ನಾಗರ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಹಾಗೂ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಮುಗಿಬಿಳುವ ಯೋಜನೆ ಹಾಕಬಾರದು. ವಿಷರಹಿತ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಾಡುವಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಆ ಹಾವು ವಿಷವಲ್ಲದ ಹಾವೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ವಿಷದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಲೂಬಾರದು ಹಾಗೂ

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಕೊಳ್ಳಲಾಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅಪಾಯದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಹಾವುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಮೊದಲಿಗೆ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ನೀವು ನಗರದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತೊಟಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಿಮಗೆ ಜೀವಂತವಿರುವ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಜನರಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಬಾವಿ, ಹುಲ್ಲಿನ ಬಣವೆಗಳು ಅಥವಾ ಸೂರಿನ ತೆಂಗಿನ ಸೋಗೆಗಳು ನಡುವೆಯಿಂದ ಹಾವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲು ಜನ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನುಭವಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಿಮಗೆ ಹಾವು ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಸಗೆ ಕಾಲದ ಶುಷ್ಕ ದಿನಗಳಾದರೆ ತಂಪಾದ ಹಾಗೂ ತೇವಾಂಶವಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕು. ನಾಗರಹಾವುಗಳು ಇಲಿಯ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಬಹುದು. ಕಡಂಬಳಗಳು ಇಟ್ಟಿಗೆನೂಡುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಪಡುತ್ತವೆ. ಮರದ ಹಾವುಗಳು ಕೆಲವು ಜಾತಿಯ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪೊದೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಪಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನೀರುಹಾವುಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಬ್ಯಾಟರಿ ಬೆಳಕಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಈ ತರಹದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವದಿಂದ ಹಾಗೂ ಇರುಳಂತಹ ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕಲಿಯಬಹುದು. ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯ ಹಾವುಗಳು ಜೀವಿಸುತ್ತವಾದರೂ ಅವನ್ನು ನೋಡುವುದು ಕಷ್ಟದ ವಿಷಯ. ಹುಲ್ಲುಪೊದೆಗಳ ಬದುಗಳಿರುವ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸುಂಡಿಲಿಗಳು ಅಪಾರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉಳುವಾಗ ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾವುಗಳು ಗದ್ದೆಬದುಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಹಗಲು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯ ವಿವಿಧ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಸರ್ವವಿಕ್ಷೇಣೆಯ ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವವರು ವಿವಿಧ ಯಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೋಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಸುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ತಾಳ್ಳೆ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಕ್ಷೇಣೆಯಿಂದ ಯಾರೂ ಸರ್ವಾಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಹುದು, ಸರ್ವತಜ್ಞನಾಗಬಹುದು. ಅನಂತರ ಹಾವಿನ ಪೂರೆ, ಮಲ ಮತ್ತು ಹಾವು ಹರಿದಾಡಿದ ಜಾಡು ಮುಂತಾದ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಬಲ್ಲಿರಿ. ಪರಭಕ್ಷಕ ಜೀವಿಯೋಂದು ಈಡುಜೀವಿಯ ಜಾಡುಹಿಡಿಯುವಂತೆಯೇ. ಹಾವುಗಳನ್ನು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದು ಮೊದಲಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅನುಭವವೇ ಪರಮ ಗುರು. ಬಿಲಪ್ರಾಂದರಲ್ಲಿ ಹಾವಿರುವುದು ಖಚಿತವಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ತೆಳುವಾದ ಹಾಗೂ ಬಾಗುವ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬಿಲದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹಾವಿನ ಶರೀರ ಮುಟ್ಟುವರೆಗೆ ತಣ್ಣಿ. ಕಡ್ಡಿಯು ಹಾವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ, ಅದು ಚೆಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ

ಕಡ್ಡಿಯೂ ಅಲುಗಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಹಾವು ಎಷ್ಟು ಆಳದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು ಮತ್ತೆ ಹೊಕ್ಕಾಗ ಹಾವುಗಳು ತೀರ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೇವಲ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಬಿಲ ಅಗೆದು ಹಾವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ನೀವು ಅಗೆಯುವಾಗ ಹಾವನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಬೇಡಿ!

ಬಟ್ಟೆ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಡುಬಹುದು. ಚೀಲದೊಳಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಹಸಿರು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಚೀಲವನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ದೂರವಿಡಿ. ವಿಷದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಇಡಬೇಡಿ. ನಿಮಗೆ ಹಾವನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಅಸೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವು, ಪಟ್ಟೆ ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವು ಅಥವಾ ಟ್ರೀಂಕೆಟ್ ಹಾವುಗಳಂತಹ ಹೆಚ್ಚು ಹೆದರದ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆಯ್ದುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಚಿಕ್ಕ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಅಕ್ಕೇರಿಯಂ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಚೋನಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಕಬಹುದು. ನೀವು ನೀರು, ಎಲೆಗಳು, ಮರಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬಹುಶಃ ಓಡಾಡಲು ಒಂದು ರೆಂಬೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಹಾವಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಗನ ಹೊತ್ತು ಅರ್ಥಗಂಟೆಯಪ್ಪಾದರೂ ಬಿಸಿಲೊದಗಿಸಬೇಕು.

ಚೋನನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ಬಣಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾವುಗಳಿಗೆ ತಂತಿಬಲೆಗೆ ತಮ್ಮ ಮೂಗನ್ನು ಉಜ್ಜ್ವಲ ಅಭ್ಯಾಸವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚೋನುಗಳಿಗೆ ರಂಧ್ರಗಳಿರುವ ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ತಗಡು ಇರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹಾವುಗಳನ್ನು ಜೀವಂತ ಸಾಕುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಗಾಯಗೊಂಡಿರುವ ಅಥವಾ ಸದಾ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಶ್ವಿಸುವ ಹಾವನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದೊಳಿತು.

ಅಮೆರಿಕಾ ಹಾಗೂ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಸಲಹುವುದು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಹಾವುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಹವ್ಯಾಸಿಗಳೇ ಅಪುಗಳ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಇತಿಹಾಸ, ಸ್ವಭಾವ ಹಾಗೂ ರೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಯ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಈ ಸರೀಸ್ವಪಂಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಸ್ಥಾನ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಗೂ ತೃಪ್ತಿ ತರುವ ಕ್ರಿಯೆ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕು.

ಕಟ್ಟುಕಢಿಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳು

ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಡುಕು ಉಂಟುಮಾಡುವಂತಹ ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕಟ್ಟುಕಢಿಗಳಿವೆ. ಈ ಕಢಿಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಹಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಜಾನಪದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಕೆಲವು ತುಣುಕುಗಳು ಹೀಗಿವೆ :

1. ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಪ್ರಟ್ಟ ಹಾವು ಅದೆಷ್ಟು ವಿಷಕಾರಿಯಿಂದರೆ, ಅದು ಹರಿದಾಗ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯೂ ಕರಗಿ ನೀರಾಗುತ್ತದೆ.

2. ನೀವು ಒಂದು ಹಾವನ್ನು ಕೊಂಡರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಹಾವು(ಅದರ ಬಾಳ ಸಂಗಾತಿ) ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಅದರೆ ಈ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಧಾರವಿದೆ. ನೀವು ಹಾವನ್ನು ಕೊಂಡಾಗ, ಅದು ತನ್ನ ಗುದನಾಳದ ಮೂಲಕ ವಾಸನಾ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹೊರಬೆಲ್ಲತ್ತದೆ. ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಹಾವು ಈ ವಾಸನಾದ್ವರ್ವ್ಯ (ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ವಸ್ತು) ಏಕೆ ಬಂತೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಬಹುದು.
3. ಹಾವುಗಳು ಹಾಲನ್ನು ಇವ್ಯತ್ಯ ಪಡುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ದೊರಕುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ? ಹಾವಿನ ಬಾಯಂಗಳಕ್ಕೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಚೂಪಾಗಿರುವ ನೂರಾರು ಹಲ್ಲುಗಳಿರುವಾಗ, ಹಾವುಹೇಗೆ ತಾನೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಬಹುದು? ಹಾಲಿನ ಕೆಲವು ಗುಟುಕುಗಳು ಹಾವಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಆಹಾರಾಂಶವನ್ನು ಪೂರ್ಯಸಬಲ್ಲುದೇ? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.
4. ಹಾವುಗಳು ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ತಲೆದೂಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹಾವುಗಳು ಕೇಳಬಲ್ಲವೆಂದು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ, ಹಾವುಗಳು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅವು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೃತಕ ಕಂಪನಿಗಳಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತವೆ. ಹಾವಾಡಿಗನ ಪುಂಗಿಯ ವಾದವು ಕೇವಲ ವೀಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮೋಡಿ ಹಾಕುತ್ತದ್ದೆ.
5. ಹಾವಿನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಅಥವಾ ಮಣಿ ಇರುತ್ತದೆಂಬ ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಬಡ ಇರುಳ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನ ನೀಡುವ ಉತ್ತರ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವಾದುದು. ಈ ನಂಬಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುಳರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು “ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ನಂಬಿಕೆ ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವ ಬದಲು ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವು” ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ.
6. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಜನರು ಕೂದಲುಗಳಿರುವ ಅಥವಾ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹುಂಡದಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಜುಟ್ಟಿರುವ ಹಾವನ್ನು ನೋಡಿದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಹಾವಾಡಿಗರು ಮಾಡಿದ ಕೃತಿಮು ತಂತ್ರವಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಹಾವು ಪೂರೆಬಿಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮೇಲ್ಮೆ ಬದ್ದೆ ಹಾಗೂ ಕೆಳದವಡೆಗಳಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ಹಾವಿನ ಪೂರೆ ಶರೀರದಿಂದ ಸುಲಿದು ಬರುವುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತುಂಬ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.
7. ಹಸಿರುಹಾವು ಮನುಷ್ಯನ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು ಮುಕ್ಕೆ ಹೊರಗೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಹಣೆಗೆ ‘ಚುಚ್ಚು’ತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ನಿರುಪದ್ರವಿ ಹಾವಿನ ಮೂತ್ತಿಯು ಮೃದುವಾಗಿ ರಬ್ಬಿನಂತಿರುತ್ತದೆ. ಹಸಿರುಹಾವು ಮನುಷ್ಯನ ಬೆರಳನ್ನು, ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಮೂಗನ್ನು ಕಚ್ಚಿ(ಅದರೆ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ) ನೋವನ್ನು ಒಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಸಿರು ಹಾವಿನಿಂದ ಯಾರ ಕಣ್ಣಗೂ ಗಾಯವಾಗಿಲ್ಲ.

8. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಚ್ಚಾವು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ನೆಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಕುಪ್ಪರೋಗ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿರುಪದ್ರವಿ ಹಾವಿನ ಬಣ್ಣದ ವಿನ್ಯಾಸವು ಕುಪ್ಪ ರೋಗಿಗಳ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹೋಲುವುದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಈ ನಂಬಿಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಚೋಕ್ಕವಾಗಿದ್ದು ರೋಗದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.
9. ದಕ್ಕಿಣ ಭಾರತದ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಇಸುವ ಕಂಚು ಬೆನ್ನಿನ ಹಾವುಗಳ ಮೇಲೆ ಅವು ವಿಷಕಾರಿಯೆಂಬ ದೋಷಾರೋಪವಿದೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕಚ್ಚಿದ ನಂತರ ಅವು ಎತ್ತರದ ಮರವೇರಿ ಸತ್ತವನ ಹೇಣ ಸುಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತವಂತೆ!
10. ಕೇರೆ ಹಾವುಗಳ ಬಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ರೋಚಕ ಕಥೆಗಳಿದ್ದರೂ ಬಾಲವು ಒಂದು ಹಗ್ಗದ ತುಂಡಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಷದ ಮುಳ್ಳಗಳಿಲ್ಲ ; ಹಸುಗಳನ್ನು ಹಿಸುಕಿ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ನಿಂತೆ ತೆನೆಯಿಂದ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಬಾಲಬೀಸಿ ಉದುರಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.
11. ಬಳೆಗಳ ಆಕಾರವನ್ನು ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ಹಾವು ಕಡಿದಾಗ, ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶರೀರದ ಮೇಲೂ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಬಳೆಗಳ ಆಕಾರ ಮೂಡುವುದಿಲ್ಲ.
12. ಕಡೆಂಬಳ ಹಾವುಗಳು ಮನುಷ್ಯ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುವಾಗ ಆತನ ಉಸಿರನ್ನು ಹೀರಿ ತೆಗೆಯುತ್ತವೆಂದು ವಾಯವ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಇದು ಕಡೆಂಬಳ ಹಾವಿನ ತೀವ್ರ ಕಡಿತದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಉಸಿರಾಟದ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ರ್ಯಾತ-ಕೂಲಿಕಾರರು ನೀಡುವ ವಿವರಣೆಯಿರಬಹುದು.
13. ಸದಾ ನೆಲದ ಮೇಲಿರುವ ಗರಗಸ ಹುರುಪೆಯ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ 6 ಅಡಿ ಅಧಿವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಗರುತ್ತವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಅಂಗುಲ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯೊಂದು.
14. ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವು ವಾಸವಾಗಿರುವುದು ಶುಭ ಸೂಚಕವೆಂದು ಪೆಕ್ಕಿಮು ತೀರ ಪ್ರದೇಶದ ಜನ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಕೇರಳದ ಅನೇಕ ಹಿಂದುಗಳು ನಾಗರಗುಡಿ ಮತ್ತು ಅವರ ‘ಮನೆತನದ ನಾಗರ’ ಹಾವಿಗೆ ಏಡೆ ಅರ್ಧಸಲು ಸ್ಥಳವೊಂದನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.
15. ನಾಗರಹಾವುಗಳು ಕೇರೆಹಾವುಗಳ ಜೊತೆ ಕೂಡುತ್ತವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಾಗರಹಾವಿನ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣುಗಳಷ್ಟೇ ಕೂಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ದೊಡ್ಡ ಕೇರೆಹಾವುಗಳಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಗರಹಾವುಗಳು ದೂರವಿರುತ್ತವೆ.
16. ಹಾವಿನ ಕಡಿತದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಮಂತ್ರ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯ ಮದ್ದಿನವರೆಗೆ ಮತ್ತು ದೂರವಾಣಿಯಿಂದಲೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವವರೆಗೆ ನೂರಾರು ಕಟ್ಟು ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಷದ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕ ಪರಿಣಾಮ ಬಿರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೆಂದರೆ ವಿಷನಿರೋಧಕ ಸೀರಂ ಅಥವಾ ಹಾವು ಕಡಿತದ ಪ್ರತಿವಿಷ ಸೀರಂ ಚಿಕಿತ್ಸೆ. ಬೇರೆ ‘ಚಿಕಿತ್ಸ್ವ ವಿಧಾನಗಳು’ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಯ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಆಫಾತಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಮಾತ್ರ ಸಹಕಾರಿ. ಈ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿವಿಷ

ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಅಥವಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ನೀಡಬಾರದು(ಹಾವಿನ ಕಡಿತದ ಅಧ್ಯಾಯ ನೋಡಿ).

17. ಕೆಂಪು ಮರಳ ಹೆಬ್ಬಾವಿಗೆ ತುಂಬ ಮೊಂಡಾದ ಬಾಲವಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ‘ಎರಡು ತಲೆಗಳ ಹಾವು’ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಜನಪ್ರಿಯ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ತನ್ನ ಮೊಂಡು ಬಾಲ ತೋರಿಸಿ, ಮುಂಗುಸಿ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಪರಭಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮೋಸೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಈ ಹಾವು ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು ಸಹ ಎರಡು ತಲೆ ಹಾವಿದೆಯೆಂದು ನಂಬಿ ಮೋಸೆಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಹಾವಿನ ಕಡಿತ

ಹಾವಿನ ಕಡಿತದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾವೃಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕರಣ ಅಪಾಯಕಾರಿಯೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು, ವೃಕ್ಷಿಗೆ ಹಾವು ಎಷ್ಟು ವಿಷ ಚುಚ್ಚಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನೂ ತುರ್ತೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಬಿಕಿತ್ತೆ ನೀಡಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷ ವೃಕ್ಷಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರೆ ತೀರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ವಿಷದ ಹಾವುಗಳ ಕಡಿತಕ್ಕೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿವಿಷವನ್ನು ಅದ್ವಾಯ ವಶಾತ್ ಬಾಂಬೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಫ್‌ಕೆನ್‌ ಸಂಸ್ಥೆಯು ತಯಾರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರತಿವಿಷವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ತ್ರತ್ರೇಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಥಮಿಕ

ಹಾವುಕಚ್ಚಿದ ತಕ್ಕಣ ಸರಿಗುಣಕೆ ಕಟ್ಟಿನ್ನು ಬಿಗಿಯಬೇಕು;
ಪ್ರತಿವಿಷದ ಇಂಡೆಕ್ಸ್‌ನ್ ನೀಡಿದಾಗ ಕಟ್ಟಿನ್ನು ತುಂಬ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಿಡ್ಡಬೇಕು.

ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರತಿವಿಷೇಷನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಇಂದು ವರದಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಖ್ಯಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಪ್ರಧಾನ ಚಿಕಿತ್ಸೆ

1. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಉದ್ದೇಗಗೊಳ್ಳಲು ಬಿಡಬೇಡಿ, ಶಾಂತಿಯಿಂದಿರು ವಂತೆ ಮಾಡಿ.
2. ಹಾವು ಕ್ಯೆಗೆ ಕಚ್ಚಿದ್ದರೆ ತೋಳಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ; ಕಾಲಿಗೆ ಕಚ್ಚಿದ್ದರೆ ತೊಡೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ತಕ್ಷಣ ಸರಿಗುಣಕೆ ಹಾಕಿ ಆದಷ್ಟು ರಕ್ತ ಉಲನೆ ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಬಿಗಿಯಿರಿ (ಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ನೀವು ಒಂದು ಬೇರಳನ್ನು ತೂರಿಸುವಂತಿರಬೇಕು).
3. ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ, ಧೈಯ ತುಂಬಲು ಹಾಗೂ ಸಾಯುತ್ತೇನೆಂಬ ಭಯ ನಿವಾರಿಸಲು ನೀವು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಆಸ್ಟ್ರಿನ್‌ ಮಾತ್ರ, ಸ್ಟ್ರಾಪ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಬಾಂದಿ ಅಥವಾ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದ ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ ಒಂದನ್ನು ನೀಡಬಹುದು.
4. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಪ್ರತಿವಿಷ ದೊರೆಯುವ ಅತಿ ಹತ್ತಿರದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಆತ ಪನನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಮಾನಸಿಕ ಆಫಾತಕ್ಕೆ ಸಾಂಕ್ಷೇಪಿಕ ನೀಡಿ (ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಡಿ, ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ನೀವೇ ಹೊದಿಸಿ).

ಸೂಚನೆ : ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಾಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ಮಗ್ನಿಲಿಗೆ ಅಥವಾ ನೆಲಕ್ಕೆ ಮುಖವಿರುವಂತೆ ಮಲಗಿಸಿ. ಇದರಿಂದ ವಾಂತಿಯು ಗಂಟಲಿಗೇರಿ ಉಸಿರುಗಟ್ಟುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು.

ಚಿಹ್ನೆಗಳು

ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಬೇರೆಯವರು ಕಚ್ಚಿದ ಹಾವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಆದು ಯಾವ ಹಾವೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದ್ದರಿಂದ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದಲೇ ನಾವು ಯಾವ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಚ್ಚಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನೋವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಉತ್ತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕಚ್ಚಿದ್ದು ವಿಷವಲ್ಲದ ಹಾವಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ (ಆದರೂ ಕಡಂಬಳ ಹಾವಿನ ಕಡಿತದ ಬಗ್ಗೆ ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ). ಮಾನಸಿಕ ಆಫಾತದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು (ತಣ್ಣನೆ ಬೆವರು, ಜ್ಞಾನ ತಪ್ಪುವುದು, ವಾಂತಿ, ಓಕೆರಿಕೆ) ವಿಷವೇರುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ದೊಡ್ಡ ವಿಷದ ಹಾವುಗಳು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಕಂಡುಬರುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಬಹುದು.

ನಾಗರಹಾವು :

ನಾಗರಹಾವಿನ ವಿಷ ನರಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಅದು ಚಾಲಕ ನರ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚೈಟಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಉಸಿರಾಟ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೃದಯ ಸ್ಥಂಭನವಾಗಿ ಸಾವು ಬರುತ್ತದೆ. ನಾಗರಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ : -

1. ಕಚ್ಚಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನೋವು (ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಇರಬಹುದು).
2. ಬಾವು ಉಂಟಾಗಬಹುದು (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದ ನಂತರ ಉತ್ತರ ಉಂಟಾಗಬಹುದು). ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಣಿಗೆ ಬಹುದು (ಅನಂತರ ಕಚ್ಚಿದ ಗಾಯದ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಅಂಗಾಂಶ ಸಾಯಂಬಹುದು).
3. ಕಣ್ಣ ನೋಟ ಮಂಜಾಗಬಹುದು.
4. ಕಣ್ಣಗುಡ್ಡೆಗಳು ಇಳಿಬೀಳುವುವು, ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಿತ ತಪ್ಪುವುದು.
5. ನಾಲ್ಕಿಗೆ ದಪ್ಪವಾದಂತೆ ಅನಿಸುವುದು, ಮಾತುಗಳು ತೊದಲುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ.
6. ಆಲಸ್ಯ ಮನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಅಂಗಾಂಗಳ ಚೆಲನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಕೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.
7. ಉಸಿರಾಟದ ತೊಂದರೆ, ಕೋಮಸ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸೆಳವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳ :

ಕಡಂಬಳದ ವಿಷದಂತಗಳು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಹಾವಿನ ವಿಷ ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯಕಾರಿ. ನಾಗರಹಾವಿನ ವಿಷಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಈ ಹಾವಿನ ವಿಷ ಬಹುಶಃ ಎಂಟುಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಕಾರಿ. ಕಡಂಬಳ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ 3 ರಿಂದ 5 ಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಿಕ್ಕವು - ನಾಗರಹಾವಿನ ಕಡಿತದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತವೇ : -

1. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನೋವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಉತ್ತರವಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ (ಇದು ಕಡಂಬಳ ಹಾವಿನ ಕಡಿತದ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಅಂಶ).
2. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳವರೆಗೆ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕಾಣಿರಬಹುದು. ಅನಂತರ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ತೀವ್ರಗೆಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರಬಹುದು.
3. 6 ರಿಂದ 12 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ತೀವ್ರವಾದ ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಹಾಗೂ ಸಂದುಗಳ ನೋವು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಕಡಂಬಳ ಹಾವುಗಳ ಕಚ್ಚುವಿಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಹಾವು ಕಣ್ಣಗೆ ಬೀಳುವುದು ತುಂಬ ಅಪರೂಪ ವಾದ್ಯರಿಂದ, ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಪ್ರಕರಣ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿವಿಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ದೊರೆಯುವ ಅತಿ ಸಮೀಪದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ (ವ್ಯಾದ್ಯ ಅಥವಾ ಆಸ್ತ್ರತ್ವ) ತಡಮಾಡದೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗ. ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದರೆ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಆಗುವುದರೊಳಗೆ ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆಂಬ

ನಾಗರ ಹಾವಿನ ಚಿಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಸ್ವಿರ ವಿಷದಂತ. ಕಣ್ಣನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಷಗ್ರಂಥಿಯಿರುತ್ತದೆ. ವಿಷನಾಳವು ವಿಷವನ್ನು ಗ್ರಂಥಿಯಿಂದ ವಿಷದಂತಕ್ಕ ತಲುಪಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಗರಹಾವಿನ ಕಡಿತದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಬಾವು. ಕಡಂಬಳ ಹಾವಿನ ಕಡಿತವು ಇಷ್ಟು ಬಾವುಂಟು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯಕಾರಿ.

ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಬಿನ ಕಡಿತ ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರತಿವಿಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆಯೇ ಸಾಂಪಾಗುತ್ತದೆ.

ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲ :

ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲಹಾಬಿನ ವಿಷದಂತಗಳು ಒಂದು ಸೆಂಟಿಮೀಟರಿಗಿಂತಲೂ ಉದ್ದವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದರ ವಿಷವು ರಕ್ತದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ರಕ್ತ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಗರಣಕಟ್ಟುವಿಕೆಯ ಗುಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳು ನಾಶಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನಾಗರಹಾಬಿನ ವಿಷಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಈ ಹಾಬಿನ ವಿಷದ ಪರಿಣಾಮ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಅದರೆ ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲಹಾಬಿನ ವಿಷಗ್ರಂಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಷದಂತಗಳು ಬಹು ದೊಡ್ಡವು. ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲಹಾಬಿನ ಕಡಿತದ ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಅವೇ ಕಾರಣ. ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲಹಾಬಿನ ಕಡಿತದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೀಗಿವೆ:-

1. ತಕ್ಷಣ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೂ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮುಂದುವರಿಯುವ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ನೋವು.
2. ಬಾವು ಬೇಗಬರುತ್ತದೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳೊಳಗೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.
3. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿರುವ ಕ್ಯು ಕಾಲು ಪೇಲವಾಗಿ, ಒಮ್ಮೆ ಬಣ್ಣಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಬೊಬ್ಬೆಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ.
4. ಒಕರಿಕೆ, ಸುಸ್ತು ಹಾಗೂ ಹೊಳ್ಳಿಭೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
5. ಉಗುಳು, ವಾಂತಿ, ಮೂತ್ರ, ಹಾಗೂ ಮಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
6. ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಉಸಿರಾಟದ ಹೊಂದರೆ ಉಂಟಾಗುವುದು.
7. ರಕ್ತದ ನಷ್ಟಾಗಿ 24 ಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಮೂತ್ರಪಿಂಡಗಳ ಕಾಯ್ದೆ ಸ್ಥಿತವಾಗುವುದು.

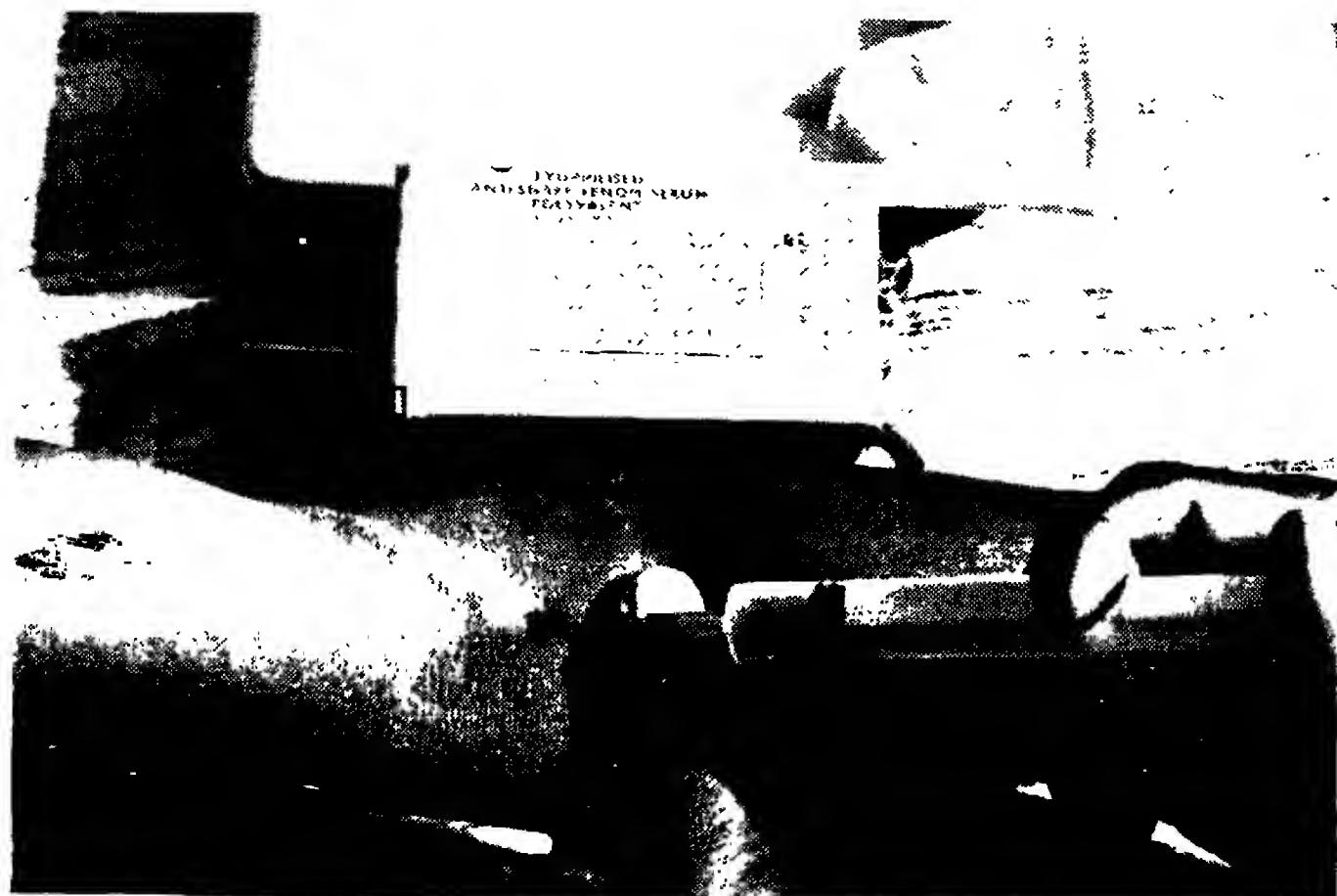
ಗರಗಸ ಪುರುಪೆಯ ಮಂಡಲ :

ಈ ಚಿಕ್ಕಹಾಬಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವ ವಿಷದಂತಗಳಿವೆ. ಅದರೆ ವಿಷದಂತಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೂಟುಗಳ ಒಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಇದರ ವಿಷ ರಸೆಲ್ಸ್ ಮಂಡಲ ಹಾರಿಗಿಂತ ವಿಷಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಇದಕ್ಕೆ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಸುವ ಗುಣ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಅದ್ವಾಷವಶಾತ್ ಈ ಹಾವು ಚುಚ್ಚುವ ವಿಷದ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ. ಗರಗಸ ಪುರುಪೆಯ ಮಂಡಲಹಾವುಗಳ ತೀವ್ರವಾದ ಕಡಿತದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿಕ್ಕೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ:-

1. ಉರಿಯುವ ನೋವು (ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇರಬಹುದು). ಅನಂತರ ಕ್ಯು ಕಾಲುಗಳ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ನೋವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
2. ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳೊಳಗೆ ಬಾವು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅನಂತರ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಒಡಿದ್ದರೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ರಸೆಲ್ಲೊ ಮಂಡಲ ಹಾವಿನ ಉದ್ದ್ವಾದ, ಟೊಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೂ ಮಡಿಚಿಕೆಳ್ಳುವ ವಿಷದಂತ.
ಇದು ನಿಸರ್ವದ ಚುಚ್ಚುವ ಸೂಚೆ.

ವಿಷದ ಹಾವಿನ ತೀವ್ರವಾದ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಪಕ್ಕೆ ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆ. ಹಾಪ್ರಿಕೆನ್ ಪ್ರತಿವಿಷದ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಇಂಡೆಕ್ಸ್‌ನ್ ಮೂಲಕ ಅಭಿಧರ್ಮನಿಗಳ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು.

3. ವಸಂತಗಳಿಂದ, ಗಾಯಗಳಿಂದ ರಕ್ತ ಸೋರುವುದು. ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
4. 12 ರಿಂದ 24 ಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಆಂತರಿಕ ರಕ್ತಸ್ವಾವದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
5. ರಕ್ತಹೀನತೆ, ರಕ್ತದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಸುಸ್ತು, ಹೃದಯ ಸ್ಥಂಭನವಾಗಲುಬಹುದು.

ಸೂಚನೆ : ಬಿಗಿಯಾದ ಗಂಟನಿಂದ ಬಾವುಂಟಾಗಬಹುದು, ರಕ್ತದ ಚೆಲನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಬಾವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ತಣ್ಣಿಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಷದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬಾವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಚೆಚ್ಚಿಗಿರುತ್ತದೆ.

ವಿಷದ ಲಸಿಕೆ

ಹಾಬಿನ ವಿಷವನ್ನು ನಿಷ್ಪಿಯಗೊಳಿಸುವ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿವಿಷ ಅಥವಾ ಆಂಟಿವೆನಿಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯ ಹಾಫ್ನಿಯ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ವಿನಾವಣೆ(ಇಮ್ಯಾನ್ಸೆಜಿಂಗ್) ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಯ ವಿಷದ ಹಾವುಗಳ ವಿಷದ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು (ಹೆಚ್ಚು ಸಾರರಿಕ್ತವಾದ) ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚುಚ್ಚುವ ವಿಷದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹೊಗುತ್ತಾರೆ. ಕುದುರೆಯು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿನಾವಣೆ ತಲುಪಿದ ಮೇಲೆ, ಅದರ ಸ್ವಲ್ಪ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಕ್ತವನ್ನು ತಿರುಗಣಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಸಿ ರಕ್ತಕೊಗಳು ತೆಳಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಲಸಿಕೆಯನ್ನು (ರಕ್ತದ ದ್ರವದ ಅಂಶ) ಬೇರೆಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಸಿ 10 ಮಿ.ಲೀ ಪ್ರಮಾಣದ ವ್ಯಾಕೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷದ ಹಾವುಗಳ ವಿಷಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರತಿವಿಷದ ಲಸಿಕೆಯು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದ ಕೌಶಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೇಂದ್ರ, ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿವಿಷವನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶೈತ್ಯೀಕರಣವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿವಿಷವನ್ನು ಏದು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾವುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿವಿಷವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಟ್ಟಿರಲೇಬೇಕು. ಕುದುರೆಯ ಲಸಿಕೆಯು ಕೆಲವರಿಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಅಲಜ್ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾವು ಕೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಟೆಸ್ಟಾಡ್ಮೋಸ್ (ಪರೀಕ್ಷೆಸಲು ನೀಡುವ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಚುಚ್ಚಮದ್ದು) ನೀಡಬೇಕು. (ಅಡ್ರಿನಲಿನ್ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು). ಈ ಲಸಿಕೆಯು ಪ್ರತಿ ಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿವಿಷವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾದ ಸೂಚನೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಜೀವ ಉಳಿಸುವ ಈ ಲಸಿಕೆಯ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಚಾರ ನೀಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಹಾವುಗಳ ಕಡಿತದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾವುಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ನಾಟೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚುಪುದನ್ನು ವಿಧಿಯ ಅಥವಾ ದೇವರುಗಳ ಕ್ಯುವಾಡವೆಂದು ಪರಿಗಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದಿಗೂ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಅದನ್ನು ಹಣೆಬರಹವೆಂದು ಹೇಳಿ ಮೂಡ್ಯ ತುಂಬಿರುವ ಭಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಖೊಟ್ಟಿ ವೈದ್ಯರು ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರ ಮಾಟ ಮಾಡುವ ನಾಟೆ ವೈದ್ಯರು ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ‘ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವಿಧಾನ’ಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಹಣ ಹಾಗೂ ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹವರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಾಟೆ ಡೈಪ್ರಫೋಪಚಾರ ನೀಡುವ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ನಾಟೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಾನಗಳಿವೆ.

(ಅ) ಮಂತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ :

ಹಾವು ಕಡಿತವನ್ನು ವಾಸಿಮಾಡುವ ವಿಶೇಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಅಥವಾ ತನಗೆ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂದು ನಾಬಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ‘ಯಶಸ್ಸು’ ಪಡೆದಿರುವ ಹೆಸರುವಾಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಂತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಬಹುದು. ಒಹುತೇಕ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಗಳು ಸಾಮೃಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಮಂತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಯಶಸ್ಸು ದೊರಕಿದೆ. ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ವಿಷದ ಹಾವು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಚ್ಚಿ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ, ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರನಾದ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ಅಪರೂಪವಾದ ಸಾವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಷ್ಣವಂತೆ ವಾದಿಸಿ, ಸುಲಭವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

(ಆ) ಸೈಫನ್ ಮಾಸ್ತರ್ :

ಈ ಕಥೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಜನಜನಿತವಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ನಂಬಿರುವ ಈ ವದಂತಿ ಹರಡುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಅಥವಾ ಪೋನ್ ಮೂಲಕ ವಿಷಯವನ್ನು ರೈಲ್ವೇ ನಿಲ್ದಾಣದ ರೈಲ್ವೇ ಮಾಸ್ತರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಆತ ಮತ್ತೆ ಪೋನು ಮಾಡುವಪ್ಪುರಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗುಣಹೂಂದುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಈ ಸೈಫನ್ ಮಾಸ್ತರ್ ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟೆವು. 1900ರ ಮೊದಲ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಇದುವರೆವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ವಿಷವಲ್ಲದ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಮಾನಸಿಕ ‘ಚಿಕಿತ್ಸೆ’ಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಸಹ ಒಂದು ವಿಧಾನ.

(ಇ) ಹಾರಿನ ಕಲ್ಲುಗಳು :

ಹಾರಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಲಂಕ ಮತ್ತು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರಿನ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೂ ಸೇರಿದೆ. ಹೊಳಪು ನೀಡಿದ ಪ್ರಟ್ಟ ಮೂಳೆಯ ತುಂಡುಗಳೇ ಹಾರಿನ ಕಲ್ಲುಗಳು. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಲನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು 'ವಿಷವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ' ಅನಂತರ ಕಲ್ಲನ್ನು ಹಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ 'ವಿಷ ಹೊರಗೆ ಬಂದು' ಕಲ್ಲು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಹಾರಿನ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಅಲೆಮಾರಿ ಹಾವಾಡಿಗರು ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಲಂಕಾದ ಎಲ್ಲಿಟೆಯಾದಲ್ಲಿ ಹಾರಿನ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಅಂಗಡಿಯೇ ಇದೆ. ಉತ್ಕರ್ಷಗಳೊಳಗೆ ವಿಷ ಆಳವಾಗಿ ನಾಟಿರುವಾಗ ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ಯಾವ ಉಪಯೋಗವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾರಿನ ಕಲ್ಲುಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಹಾವಾಡಿಗರು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾರಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೆಂದು ಮೊದಲಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ 'ಕತ್ತರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಹೀರುವ ವಿಧಾನವು' ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಧಾನವೇನಲ್ಲ. ಮಂಡಳ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಈ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವಿಧಾನ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ, ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸುವುದರಿಂದ ರಕ್ತ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹರಿದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಯಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ವಿಷದ ಹಾರಿನ ಕಡಿತವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಗುಣಪಡಿಸಬಲ್ಲ ಪ್ರತಿವಿಷ ದೊರಕುವಾಗ ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ನಾಟಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ತೀರ ಹಳೆಯ ವ್ಯಾದಿಕ್ಕೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾಲವ್ಯಯ ಮಾಡಬಾರದು.

(ಈ) ಬೈಪಧಗಳು :

ಚಿನ್ನದ ಕೊಳ್ಳೇರ್ಡ್ ಅಂಶವಿರುವ ಲೆಕ್ಕಿನ್ ಎಂಬ ಬೈಪಧ ಹಾಗೂ ಪಾದಿ ಮುಲ್ಲರ್ ಬೈಪಧಾಲಯದ ತಿರಿಯಾಕ್ (Tiriyaq) ಎಂಬ ಬೈಪಧಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಬೈಪಧಗಳು. ಪವತ್ತೆಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಬೈಪಧಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಪ್ರನಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರಿನ ವಿಷವನ್ನು ಕೆಲವು ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ನಿರ್ಷಿಯಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹಾರಿನ ವಿಷ ಪ್ರಾಣಿಯ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಾಗಿ ವಿಷವು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷವನ್ನು ನಿರ್ಷಿಯಗೊಳಿಸುವುದು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಕೆಲಸ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಿಷ ದೊರಕದೆ ಇದ್ದಾಗ ಈ ರೀತಿಯ ಬೈಪಧಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾದುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ತೀವ್ರವಾದ ಹಾರಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಸಿದ ಪ್ರತಿವಿಷ ಲಸಿಕೆಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಬದಲು, ಇಂತಹ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವುದನ್ನು ಅಪರಾಧ ಹಾಗೂ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲೇಬೇಕು.

(ಉ) ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ :

ಹಾರಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಬೈಪಧಿಯೆಂದು ಪ್ರತಿಮಾಡಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬೇರುಗಳನ್ನು

ಹಾವಾಡಿಗರು ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿತರರು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾವಾಡಿಗರಂತೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಮೋಸ್‌ಗಾರರು. ಅವರಿಗೇ ವಿಷದ ಹಾವು ಕಡಿದರೆ ಪ್ರತಿವಿಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಮೊದಲು ಆಸ್ಟ್ರೇಗ್ ಒಡಿಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ವಿಷಿಧ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳ ಜನರು ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಡಿಪಧವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು (ತಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ) ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ತಮಿಳನಾಡಿನ ಇರುಳ ಜನರು ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಸಂಕೀರ್ಣ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಡಿಪಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಿಗೂ ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಡಿಪಧವೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಗಿಡಗಳ ಅತಿ ಕಹಿಯಿರುವ ಎಲೆ ಮತ್ತು ಬೇರುಗಳು. ಹಾವಿನ ವಿವರೇರಿದ್ದರೆ, ಕಹಿಯಿರುವ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಿಹಿಯಾಗಿ ತೋರುವುದಂತೆ. ಆಗ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಹಿ ರುಚಿ ಪಡೆಯುವವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಇರುಳನೂ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಚಿಕ್ಕ ಚೀಲಪ್ರೋಂದನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ತುಂಬ ಶೀವುವಾದ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ತುತ್ತು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕಾಗಿ ಅವರು ತಲೆಯ ನೆತ್ತಿಯ ಭಾಗದ ಚರ್ಮವನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಡಿ ಮಾಡಿದ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಡಿಪಧವನ್ನು ಹಾಕಿ ತಿಕ್ಕುತ್ತಾರೆ (ವಿನಾಬಣೆ) ಅಥವಾ ಬೀಡಿಯ ರೀತಿ ಸುರುಳಿಸುತ್ತಿ (ಎಲೆಗಳ ಸಿಗರೇಟು) ತುತ್ತು ಪರಿಣಾಮ ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೊಗೆ ಸೇದಲು ಹೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಹಾಗೂ ವಾಸಿಯಾದ ನಂತರ ಉಂಟಾಗುವ ನೋಪು, ಬಾವು, ಒಕರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಇರುಳರು ವಿಷಿಧ ರೀತಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಆಹಾರ ಪಥ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಈ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವ್ಯಾದ್ಯಕ್ಷಿಯವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇರುಳರಿಗೆ ಹಾವುಗಳ ಪ್ರಕೃತಿ, ಸ್ವಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ಣವಾದ ಹಾಗೂ ಸ್ವಪ್ರವಾದ ಜ್ಞಾನವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಬಳಸುವ ಡಿಪಧಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಮುಕೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಹೊರಬೀಳುತ್ತದೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಧೃಡ ನಂಬಿಕೆ.

ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಅಂಕ - ಅಂಶಗಳು :

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಪುದರಿಂದ ಎಪ್ಪು ಜನ ಸಾಯುತ್ತಾರೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಾಸ್ತವವಾದ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ 6000 ದಿಂದ 9000 ಜನ ಸಾಯಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಅಂದಾಜಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿವಿಷದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾರ ನೀಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಕಾರುಗಳ ಅಪಘಾತದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾವುಗಳ ವಿಧನೇ ಒಂದರಷ್ಟಿದೆ ಹಾಗೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ಕಡಿತದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾವುಗಳ ಮೂಲನೇ ಒಂದರಷ್ಟಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹಾವು ಕಡಿತಗಳ ಬಗ್ಗೆ 1972ರಲ್ಲಿ ಟೋಕಿಯೋ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಡಾ.ಯೋಶಿಯೋ ಸವಾಯ್ ಮತ್ತು ಡಾ. ಎಂ. ಹೋಮ್ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಸವಾಯ್ ಈ ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದ ಸರಕಾರಿ ಆಸ್ತಿತ್ರೆಗಳ ಅಂಕ-ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ 1969ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 21,519 ಜನರಿಗೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ್ದಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ 1,091 ಜನ ಸಾವನ್ನಿಷಿದರು(ಪ್ರತಿ ಶತ ೫ ಅಥವಾ 20ರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು). ಈ ಅಂಕ-ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿತ್ರೆಗಳ ಅಂಕ-ಅಂಶಗಳು ಸೇರಿಲ್ಲದಿರುವುದು ದುರದೃಷ್ಟಿ ಸಂಗತಿ.

ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ 1969ರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಪೂಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಒಟ್ಟು 1,093 ಸಾವುಗಳುಂಟಾದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಸ್ತಿತ್ರೆಗೆ ದಾಖಲಿಸದೆ ಉಂಟಾದ ಸಾವುಗಳು ಒಟ್ಟು 993 (ಪ್ರತಿಶತ 91). ಅದೇ ವರ್ಷ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ 264 ಸಾವುಗಳಾದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 97 ಸಾವು ಆಸ್ತಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಾದವು (ಪ್ರತಿಶತ 37). ಡಾ. ಸವಾಯ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುವ ಒಟ್ಟು ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ 2,00,000 ವೆಂದು ನಾವು ಲೇಕಾಬಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತರದ ಪ್ರಕಾರ ಅವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 10 ರಷ್ಟು ಜನ ಆಸ್ತಿತ್ರೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 0.5 (1000) ರಷ್ಟು ಜನ ಸಾವಿಗೇಡಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 90ರಷ್ಟು ಆಸ್ತಿತ್ರೆಗೆ ಬರದ ಹೊರಗೆ 'ಮಂತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ' ಹಾಗೂ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಡೈಪಾರ್ಫೆಚಾರ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ 9000 ಜನ ಸಾವಿಗೇಳಾಗುತ್ತಾರೆ! ಆಸ್ತಿತ್ರೆಯ ಹೊರಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಾವಿನ ಕಡಿತದ ಸಾವುಗಳಿಗೆ ನಾಗರಹಾವುಗಳೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಡಾ. ಸವಾಯ್ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಗರಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಲಕ್ಷ್ಯದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳೇ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ (ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆಸ್ತಿತ್ರೆ ತಲುಪುವ ಮೊದಲೇ ಸಾವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ). ಹೆಚ್ಚು ಸಾವುಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಕಡಂಬಳ ಹಾವಿಗೆ. ನಾಗರಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಕಡಂಬಳ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ವೈದ್ಯರಾಗಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ತೀರ ವಿರಳ (ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ). ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾವಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ. ಮಂಡಲ ಕಡಿತದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕವು ಆಸ್ತಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಾಗುತ್ತವೆ. ಎಕೆಂದರೆ ಮಂಡಲ ಹಾವಿನಿಂದ ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡವರು ಮೊದಲು ಬೇರೆಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಡೈಪಾರ್ಫೆಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಹಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಹೊನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಆಸ್ತಿತ್ರೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೂತ್ರಪಿಂಡ ನಾಶವಾಗಿ, ಅದರಿಂದ ಸಾವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಸ್ತಿತ್ರೆಗೆ ದಾಖಲಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ

೬ ರಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಯಾವ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲಾಗಿದೆ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿವಿವ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ದೊರೆತದ್ದೇ ಆದರೆ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ ಸಾಮುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿವಿವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಚಾರ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿವಿವ ಲಸಿಕೆಯು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿತರಣೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ವಿಷಯ.

ವಿಷದ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಹಾವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕ ವಿಷದ ಹಾವುಗಳು ಕಚ್ಚುವುದು ತುಂಬ ಅಪರೂಪ. ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿವಿವ ಲಸಿಕೆಯು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಧ್ವಿಲ್ಯಾಂಡ್ ದೇಶದ ಬ್ಯಾಂಕೋನಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೇನ್ ಸೋವಾಭ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಈ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಫ್‌ಕಿನ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತಿವಿವ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಪಚ್ಚಿ ಕಡಂಬಳ ಹಾಗೂ ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಕಚ್ಚಿದಾಗ ನೀಡಿದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಲಸಿಕೆಯಿಂದ ಕುಳಿಮಂಡಲ ಹಾಗೂ ಕಡಲ ಹಾವುಗಳ ಕಡಿತಕ್ಕ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಾವುಗಳೇ ತುಂಬ ಅಪರೂಪ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವು ಕಚ್ಚಲು ಇಷ್ಟವೆಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯ ಸಾಮುವಷ್ಟು ವಿಷಕಾರಿಯಾದ ವಿಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಿಮ ಬಂಗಾಳಗಳ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ 1969ರಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಗಳಲ್ಲಿನ ಅಂಕ-ಅಂಶಗಳ ವಿವರಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಹಿವೆ (ಡಾ.ವೈ.ಸಾರಾಯ್ ಮತ್ತು ಡಾ. ಎಂ. ಹೋಮ್). ಈ ಅಂಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಾಗ ಹಾವು ಕಚ್ಚುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ :

ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಶರೀರದ ಅಂಗಗಳು :

ಪಾದ ಹಾಗೂ ಕೆಳಕಾಲು : 72%

ಅಂಗ್ಯ ಹಾಗೂ ತೋಳು : 25%

ತಲೆ ಹಾಗೂ ಶರೀರ : 3%

(ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲ್ಮೈಗೆ ಸೇರಿ)

ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ವೇಳೆ :

ಸಂಜೆ ಮತ್ತು ಕತ್ತಲಾದ ನಂತರ : 68%

ಚೆಳಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಅಪರಾಹ್ನ : 32%

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಪಾಯ. ಈ ಜನರಿಗೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚುವ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಪಾಯದ ಕಾಲವೆಂದರೆ ಮಳೆಗಾಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ (ಅ) ಹಾವುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ ಚೆಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತವೆ (ಆ) ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಹುಲ್ಲು ಹಾಗೂ ಪ್ರೋದೆಗಳಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು (ಇ) ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಲದ ಕೆಲಸವಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಚಾರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿವಿವ ಲಸಿಕೆಯ ವಿತರಣೆಯ ಆಂದೋಲನದಿಂದ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳು ಕಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಮಾಡಬಹುದು.

ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾವುಂಟಾಗುತ್ತವೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 10 ರಷ್ಟು ಜನ ಮಾತ್ರ ಆಸ್ತಿತ್ವಗೆ ದಾಖಿಲಾಗುತ್ತಾರೆಂಬ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಸರಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಹಾವು ಕಚ್ಚುವುದರಿಂದ 3000 ಸಾವುಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿವೆ. ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕಳೆದ 100 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಈಗಲೂ ಸಹ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಾವು ಕಚ್ಚುವುದು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ನಾದಿಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚುವುದರಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಂತೀಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 90 ರಷ್ಟು ಜನ ಆಸ್ತಿತ್ವಗೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಈ ವಿವರಗಳು ದಾಖಿಲಾಗಿರುವ ಅಂಕಿ - ಅಂಶಗಳು ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ನೇನಷಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

1969* ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಾವಿನ ಕಡಿತಗಳಿಗೂಳಿಗಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿವರಗಳು

ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ	ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ತಿತ್ವ ಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು
-------------------------------	--

1. ಅಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ	43,502,000	141	23
2. ಆಸ್ಸಾಂ	15,947,000	141	5
3. ಬಹಾರ	56,353,000	872	21
4. ಗುಜರಾತ್	26,697,000	2,274	62
5. ಹರ್ಯಾಣ	10,036,000	259	8
6. ಕ್ರಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	3,460,000	72	15
7. ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ	4,616,000	832	33
8. ಕರ್ನಾಟಕ	29,299,000	682	36
9. ಕೇರಳ	21,347,000	1,484	97
10. ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ	41,651,000	1,612	90
11. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	50,412,000	992	100
12. ಮತ್ತೆಪ್ಪರ	1,072,000	682	36
13. ಮೇಘಾಲಯ	1,011,000	9	0

ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಆಸ್ತಿತ್ವ ಸಾಫ್ತೀಗಳು ಗಳಲ್ಲಿದಾಂ ಲಾಗಿದ್ದ ಹಾವು ರಚ್ಯಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವರ್ತಿಗಳು		
14. ನಾಗಲ್ಯಾಂಡ್	516,000	64	1
15. ಒರಿಸ್ಸಾ	21,944,000	895	27
16. ಪಂಜಾಬ್	13,551,000	196	16 ('67)
17. ರಾಜಾಸ್ಥಾನ	25,765,000	1,426	62 ('68)
18. ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	88,341,000	1,351	68
19. ತಮಿಳು ನಾಡು	41,199,000	968	31
20. ತ್ರಿಪುರ	1,556,000	21	3 ('67)
21. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ	44,312,000	7,835	384
22. ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕ್ಷೇಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳು	115,000	171	3 ('70)
23. ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	467,000	90	0 ('67)
24. ಚಂಡೀಫೆದ	257,000	28	4 ('68)
25. ದಾದ್ರ ಮತ್ತು ನಗರ ಹಂಡೇಲಿ	741,000	-	-
26. ದಹಲಿ	4,065,000	195	4
27. ಗ್ರೇವ, ದಮನ್ ಮತ್ತು ರೀವ್	857,000	195	4 ('67)
28. ಲಕ್ಷ್ದೀಪಗಳು	31,000	0	0
29. ಪಾಂಡಿಚೇರಿ	471,000	97	1
ಒಟ್ಟು	23,584	1,134	

* ಡಾ. ಯೋಶಿಯೋ ಸಾವಾಯ್ ಮತ್ತು ಎಂ.ಹೇಳೆಮು ಅವರ ದ ಸ್ಕೇಳ್ ಬ್ರೇಟ್ಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯ್‌, ಸಂಪುಟ-7, ಸರ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ, ಜಪಾನ್ 1975 ಇವರಿಂದ ಪ್ರಕಟಿತ.

ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಪೀಠಿಕೆ

ಇದು ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಪರಿಶೀಲನಾ ಪಟ್ಟಿ. ಎಂ. ಎ.ಸ್.ತ್ವಾ ಅವರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಣ ಸಂಪತ್ತು, ಭಾಗ 3 ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಕಾರ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವಿಕಾಸದ ಅನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಅವರ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟವಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ. ನಾವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರದ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಎ.ಎಸ್.ಆರ್.ಮೋಮರ್ ಮತ್ತು ಗಾರ್ಡ್ ಅಂಡರ್ ಪ್ರಾಚ್ ಅವರ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ (ಗ್ರಂಥ ಖಣ ನೋಡಿ) ಹಾವುಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.

ಹಾವುಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳೀಯ ಹೆಸರುಗಳು ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗಲ್ಲಿ ನಾವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಾಮ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅನೇಕರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನಜನಿತವಾಗಿರುವ ಹೆಸರು ಹಾಗೂ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಗೆ ಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ ಹೆಸರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಪಟ್ಟಿಯಿರಬೇಕು. ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಳಸಲಾಗಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೆಸರುಗಳು ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಹೆಸರುಗಳು, ವಿತರಣೆ ಅಥವಾ ಆ ಹಾವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗುವ ಹಾವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಜಿ. ಎ. ಬೋಲಿಂಗರ್, ಎಫ್. ವಾಲ್ ಮತ್ತು ಎಂ. ಎ. ಸ್ತ್ರೀ ಅವರುಗಳಿಂದ ಹಾವುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತದ ಹಾವುಗಳ ವಿತರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ತೀರ ಅಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾವುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಒಮ್ಮೆಗಳ ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಜೀವಂತ ಅಧ್ಯವಾ ಸಾಯಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ ಹಾವುಗಳನ್ನು, ಹಾಬಿನ ಪೊರೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪೊಟ್ಟೋಗಳನ್ನು ಅವು ಜೀವಿಸಿದ್ದ ನಿರ್ವಿರವಾದ ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ದಿನಾಂಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮದ್ವಾಸಿನ ಸರ್ವವನ, ಚೆನ್ನೈ-600022 ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

‘ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ’ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುವೆಡೆ ಆ ಹಾವು ತುಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರ ವಿತರಣೆ ತುಂಬ ವಿಶಾಲವಾದುದು ಎಂದು ಅರಿಯಬೇಕು.

ಭಾರತದ ಹಾಸ್ಪಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ವರ್ಗ : ಸರ್ವಾಂಶ
ಅವಷಯ : ಸ್ವಲ್ಪಕ್ಕೊಳ್ಳಬಿಯ

ವ್ಯಾಜಾನಕ ಹೆಸರು
ಎಲ್ಲಾರ್ಥಾ ಹೆಸರು

ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಬೀಫ್ರಿಪ್ಪಡೆ
ಲಂಪಕ್ಕುಣಂಬ - ಮ್ಯಾಂಡಿಟಿನ್
ಕುಲ - ಬೆಳ್ಳನ್ (ಹುಳ್ಳ-ಹಾಸ್ಪಿಗಳು, ಕುರುಡು ಹಾಸ್ಪಿಗಳು)

ಸ್ವಾಷಿದಾಗಳು :

1. ವೈಲರ್ಕ್ಸ್ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ
2. ಸಾಲಾದುಸ್ಸೆಸ್ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ
3. ಬಾರ್ಮಿನ್ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ
4. ತೆಸ್ಸಾರ್ಟಿಂಬ್ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ
5. ಜೆರ್ಮೈನ್ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ
6. ಏನ್ಸಿನ್ಸ್ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ
7. ಡೆಲ್ಯಾಷಿಂ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ
8. ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ಸ್ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ
9. ಬ್ರೋಶ್ರಿಯ್ಲಿಂಕ್ಸ್ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ
10. ಬ್ರಿಂಡಲ್ ವ್ಯಾಜಾನ್ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ
11. ಬ್ರೆಡ್ಲೋಮ್ ಕ್ರಾಟ್ಯಂಬ - ಸ್ವೆರ್ಪಿಡೆ

ಭಾರತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರ್ವಾಗಳು

ಭಾರತದ ಆದಂತ ಸ್ವೋಷ್ಟ ಭಾರತ ಭಾರತದ ಆದಂತ ಸ್ವೆನ್ಸ್ಟ್ರೆಟ್ ಭಾರತ ಭಾರತದ ಆದಂತ ಸ್ವೆನ್ಸ್ಟ್ರೆಟ್ ಭಾರತ ಸ್ವೋಷ್ಟ ಹೊಮಳಿಯದ ಪರ್ವತಗಳು:ಉನ್ನಾಂ ಸ್ವೋಷ್ಟ ಹೊಮಳಿಯದ ಪರ್ವತಗಳು:ಉನ್ನಾಂ ಅನ್ನಾಂ ಅಂಡಮಣಿ ದ್ವಿಪ್ರಾಣಿ ಅನ್ನಾಂ ಸ್ವೆನ್ಸ್ಟ್ರೆಟ್ ಹೊಪ್ಪಿಗಳು ದ್ವಿಪ್ರಾಣಿ ಭಾರತದ ಬೆಟ್ಟಗಳು

12. ಅಲಿಗೋಲಿಪಿಸ್‌ ವಾಲ್‌ ಪರ್‌ ಸ್ಕೆರ್‌ (ವಾಲ್‌ ಕುಳಿ-ಹಾಷ್ಮ)
13. ಅಂಡಮಾನ್‌ಸ್‌ ಅಂಡಮಾನ್‌ ಪರ್‌ ಸ್ಕೆರ್‌ (ಅಂಡಮಾನ್‌ ಕುಳಿ-ಹಾಷ್ಮ)
14. ಅಕ್ಕಾಸ್‌ ವರ್‌ ಸ್ಕೆರ್‌ (ಕೆರ್ಕ್‌ನ್‌ ಕುಳಿ-ಹಾಷ್ಮ)
ಕುಟುಂಬ : ಯಾರೆಂಪೆಲ್‌ (ಕವಚಭಾಲದ ಹಾಷ್ಮಾಗಳು)
ಕುಲ : ಹೆಲನೆಂಬಿಡಿಯಾಂ

ಪ್ರಭೇದಗಳು :

15. ಹೆಂಕ್ರೆಟ್‌
16. ಬ್ರೆಲಿನಿಯೆಟ್‌ವರ್‌
17. ಹೆನಡೆನಿ

ಕುಲ : ಪ್ರಾಯೋಷ್ಟ್‌ಕ್ರಿಬ್ರಸ್

ಪ್ರಭೇದಗಳು :

18. ಪ್ರಯಾಲಿನಿಯೆಟ್‌ಸ್‌ ಇಂಫ್‌ ಲ್ಯಾನ್‌ ಶ್ರೀಲಂಕ್‌ಲ್ರ್‌ (ಕ್ರಿಯ್‌ ಗರೆಯ ಕವಚ ಭಾಲ)
19. ಮಾದುರ್‌ನಿಸ್‌ ಮಾದುರ್‌ ಶ್ರೀಲಂಕ್‌ಲ್ರ್‌ (ಮಾದುರ್‌ನ ಕವಚ ಭಾಲ)

ಕುಲ : ಪ್ರರೆಟ್‌ರಸ್

ಪ್ರಭೇದ :

20. ಸಾಂಗ್‌ನಿಯಸ್‌ ಪಾಸ್‌ನ್‌ಲ್ರ್‌ ಶ್ರೀಲಂಕ್‌ಲ್ರ್‌ (ಪಾಸ್‌ಮುದ ಕವಚ ಭಾಲ)

ಕುಲ : ಅಂತಾಡ್‌, ಅಂತಾಮಲ್‌; ದಕ್ಷಿಣ ಕೇರಳ

ಪ್ರಾಣವನಕ ಹೆಸರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೆಸರು

ವಾಸ ಸಳ್ಳ

ಕುಲ: ಬ್ರಾಹ್ಮ ಐಂಡಿಯಾವ್ರ್

21 ರೈಡೆಲೋಗಾಸ್ಟರ್

ವಾಸ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ ಶಿಲ್ಪಿಯಾಲ್

ಕುಲ: ಪ್ರಕೃತರಸ್
ಪ್ರಾಣದೇಗಳು:

22. ಪರ್ಸಿಲ್ಸ್
23. ಗುರುತರಿ
24. ಅರಿಯುಸ್
25. ಕೆನರಿಕ್ಸ್

ಪ್ರೆರ್ನೆಲ್ಸ್ಟ್ರೀಲ್ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ (ಪ್ರೆರ್ನೆಲ್ಸ್ಟ್ರೀಲ್ ಕವಚಬಾಲ)

ಪ್ರೆಪರ್ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ (ಲಿಂಡಾ ಬ್ರೋಡ ಕವಚೆ ಬಾಲ)

ಗೈಲ್ಸನ್ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ (ಬಂಗಾರದ ಕವಚಬಾಲ)

ಕೆನರಿ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ (ಕೆನರಿ ಕವಚಬಾಲ)

ಕುಲ: ರ್ಯಾಸರ್ಲೋಪ್ಲ್ಯಾ
ಪ್ರಾಣದೇಗಳು:

26. ಇಲಿಯೋಪ್
27. ಸ್ಟ್ರಾಂಡ್ಸ್
28. ಪ್ರೆಲೇಟ್ಸ್
29. ಡಿಂಡಾಲ್ಸ್
30. ಬೆಡ್ಸೋಬ್
31. ವ್ಯಾಕ್ ಕೆಲ್ಪಿಂಕ್ಸ್
32. ಪ್ರೈಡ್ ಪ್ರೈಲ್ಸ್

ಇಲಿಯೋಪ್ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ (ಇಲಿಯೋಪ್ ನ ಕವಚಬಾಲ)

ಸ್ಟ್ರಾಂಡ್ಸ್ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ (ಸ್ಟ್ರಾಂಡ್ಸ್ ನ ಕವಚಬಾಲ)

ನೆಲಿಗಿ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ (ನೆಲಿಗಿ ಕವಚಬಾಲ)

ಡಿಂಡಾಲ್ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ (ಡಿಂಡಾಲ್ ಕವಚಬಾಲ)

ಬೆಡ್ಸೋಬ್ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ (ಬೆಡ್ಸೋಬ್ ಕವಚಬಾಲ)

ಅಳ್ಳಾಮ್ ಶಿಲ್ಪಾಲ್ (ಅಳ್ಳಾಮ್ ಕವಚಬಾಲ)

ವ್ಯಾಕ್ ಪ್ರೈಲ್ಸ್ (ವ್ಯಾಕ್ ಲಂಡರದ ಕವಚಬಾಲ)

ಪ್ರೈಡ್ ಪ್ರೈಲ್ಸ್ (ಪ್ರೈಡ್ ಲಂಡರಲ್ ಕವಚಬಾಲ)

ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು		ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
33. ಮಹಿಳೆಗಳ ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
33.ಕೆ. ಎಂ.ಮುಹಾಬಿಲ್ ರೆಫ್ಲೆನ್ಸ್	ಮುಹಾಬಿಲ್ ರೆಫ್ಲೆನ್ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ಮುಹಾಬಿಲ್ ರೆಫ್ಲೆನ್ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
34. ಸ್ಲಾರಿನ್ಸ್	ಸ್ಲಾರಿನ್ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ಸ್ಲಾರಿನ್ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
35. ಅರ್ಬ್ಸ್	ಅರ್ಬ್ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ಅರ್ಬ್ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
36. ರುಚ್ಯಾಕ್ ಮಾರ್ಟ್ ಕುಲೀಟ್ಸ್	ರುಚ್ಯಾಕ್ ಮಾರ್ಟ್ ಕುಲೀಟ್ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ರುಚ್ಯಾಕ್ ಮಾರ್ಟ್ ಕುಲೀಟ್ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
37. ರುಚ್ಯಾಕ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ವಿಲ್ಯುಟ್ಸ್	ರುಚ್ಯಾಕ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ವಿಲ್ಯುಟ್ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ರುಚ್ಯಾಕ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ವಿಲ್ಯುಟ್ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
38. ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಎಂಟ್	ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಎಂಟ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಎಂಟ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
39. ಬ್ರೆಗಾಮ್‌ಎಂಟ್	ಬ್ರೆಗಾಮ್‌ಎಂಟ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ಬ್ರೆಗಾಮ್‌ಎಂಟ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
40. ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಲೈಟ್‌ಸ್	ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಲೈಟ್‌ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಲೈಟ್‌ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
41. ಮೀಟ್‌ರ್‌	ಮೀಟ್‌ರ್‌ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ಮೀಟ್‌ರ್‌ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
42. ಲ್ಯಾ ಯುರ್ ಲ್ಯಾ	ಲ್ಯಾ ಯುರ್ ಲ್ಯಾ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ಲ್ಯಾ ಯುರ್ ಲ್ಯಾ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
43. ಪಲ್ಟ್‌ನ್‌ಸ್	ಪಲ್ಟ್‌ನ್‌ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ಪಲ್ಟ್‌ನ್‌ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು
44. ಸೈಲ್‌ಫ್	ಸೈಲ್‌ಫ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು	ಸೈಲ್‌ಫ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು

ಕುಲ : ರ್ನೆಲ್ಫ್ರಿಸ್

ಸ್ಕ್ರಾಫ್‌ಡೆಗಳು :

45. ಸಂಗ್ರಹ ವಿಲ್ಯುಟ್ಸ್

46. ಫರ್ಮ್‌ಸೆಂಟ್‌ನಿಯ್ಸ್

ರೆಡ್‌ ಪಲ್ಟ್‌ನ್‌ಸ್ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು (ಎಂಬುದು ಕುಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು)

ರೆಡ್‌ ನಾಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಮುಂಬಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು (ಎಂಬುದು ಕುಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಂಗಳು)

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸರು	ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ ಹೆಸರು	ಬಾಸ ಸಫ್
47. ಹೂವಂಕೂರಿಕ್ಸಾ ಕ್ರಾಸ್‌ಬಿಂಬ : ಜೆನ್‌ಪ್ಲೈಟ್‌ ಕುಲ : ಜೆನ್‌ಎಂ‌ಪ್ಲೈಟ್‌	ಹೂವಂಕೂರಿ ಶೀಲ್‌ಪ್ಲೈ (ಉಪಂಕೂರ್ ಕೆಚ್‌ಹಾಲ)	ಕೇರಳ
ಪ್ರಾಣಿದ :	ಸಾಸ್‌ಬ್ರೆವ್‌ ಸ್ಟ್ರೋ (ಸ್ಮಾರ್ಟ್‌ರೆಶ್ಟ್ ಕಾಪ್)	ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ರಿಷ್ಟಿಗಳು
48. ಯುಲಾನಿಕಲ್‌ರ್‌ ಕ್ರಾಸ್‌ಬಿಂಬ : ಚೆಂಡಿಯಡೆ ಉಪಕ್ರಾಸ್‌ಬಿಂಬ : ಚೆಂಡಿನಿನಿ ಕುಲ : ಪ್ರೇ ಕಾನ್‌	ಉಪಕ್ರಾಸ್‌ಬಿಂಬ : ಚೆಂಡಿನಿನಿ	ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ನೀಕ್ರಾಸ್‌ಬಾರ್‌ ದ್ರಿಷ್ಟಿಗಳು
ಪ್ರಾಣಿದಾಖ್ಯಾ :	ಇಂಡಿಯನ್ ಪ್ರೇ ಕಾನ್‌ (ಭಾರತದ ಹೆಚ್‌ಪ್ರೆ) ರೀಗಲ್‌ ಪ್ರೇ ಕಾನ್‌ (ರಾಜ ಹೆಚ್‌ಪ್ರೆ)	ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ನೀಕ್ರಾಸ್‌ಬಾರ್‌ ದ್ರಿಷ್ಟಿಗಳು
49. ಪೊಲುರ್‌ಸ್‌ 50. ರೆಕ್ಕುಲೈಟ್‌ಸ್‌	ಉಪಕ್ರಾಸ್‌ಬಿಂಬ (ಮುರಳ ಹೆಚ್‌ಪ್ರೆ)	ಉಪಕ್ರಾಸ್‌ಬಿಂಬ (ಮುರಳ ಹೆಚ್‌ಪ್ರೆ)
ಲುಪ್ ಕ್ರಾಸ್‌ಬಿಂಬ : ಚೆರಿಯಿನಿ ಕುಲ : ಎರಿಸ್‌ ಪ್ರಾಣಿದಾಖ್ಯಾ :	ಸಾಂಡ್‌ಬೆನ್‌ಲೆ (ಮುರಳ ಹೆಚ್‌ಪ್ರೆ)	ಕಾಮನ್ ಸಾಂಡ್ ಬೆನ್‌ಲೆ (ಸಾಮನ್ ಮುರಳ ಹೆಚ್‌ಪ್ರೆ) (ಕಾಮನ್ ಭಾರತ ಬಿಂಬ) ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ರೆಡ್ ಅಥವಾ ಬ್ಯಂಕ್ ಪ್ಲೈ ಸಾಂಡ್ ಬೆನ್‌ಲೆ (ಕಾಮನ್ ಮುರಳ ಹೆಚ್‌ಪ್ರೆ) (ಕಂಪ್ ಅಥವಾ ಮೆಂಡ್ ಬಾಲದ ಮುರಳ ಹೆಚ್‌ಪ್ರೆ)
51. ಕೊನಿಕಸ್‌ 52. ಜಾನಿ	ಕಾಮನ್ ಸಾಂಡ್ ಬೆನ್‌ಲೆ (ಸಾಮನ್ ಮುರಳ ಹೆಚ್‌ಪ್ರೆ)	ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಜಾನಿ ಮುರಳ ಹೆಚ್‌ಪ್ರೆ

60.	ವ್ಯಾಕ್ ಕನ್ಜಿಲ್	ವ್ಯಾಕ್ ಸೆನ್ಟ್ ಪ್ಲೇಟ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಮ್ಯಾಕ್ ಕನ್ಜಿಲ್ ಸ್ನೇಕ್ ತೆಣಳಿದ ಕಾಣ್)	ವ್ಯಾಕ್ ಮೀಮಾಲಿಯ
61.	ಆಲಿಕ್ಸ್	ಕಾಮನ್ ಪ್ಲೇಟ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಸಾಮಾನ್ ತೆಣಳಿದ ಕಾಣ್)	ಖಾರತದಾದ್ಯಂತ
62.	ಫಾಸ್ಟ್ ಯೆಂಟ್ಸ್	ಬಾಂಡೆಡ್ ಪ್ಲೇಟ್ ಸ್ನೇಕ್ (ವೆಟ್ ತೆಣಳಿದ ಕಾಣ್)	ಕ್ರೋವ್ ಮೀಮಾಲಿಯ, ಅನ್ನಂ
63.	ಶಿವಾರಿ	ಶಿವಾರಿನ್ ಪ್ಲೇಟ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಶಿವಾರಿಯ ತೆಣಳಿದ ಕಾಣ್)	ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನೀಕೆಂಬರ್ ದ್ರಿಷ್ಟಾಂಗ
	ಕ್ರೆಲ್ : ಅಲಿಗ್ಸ್‌ಎಂಡ್‌ಎನ್	ಕ್ರೆಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಕುಕ್ಕಿ ಕಾಣ್)	

ಪ್ರಾಯೋದಾಗಳು:

64.	ಸ್ಲಾಕ್ ಕೆಲೋರ್ಸ್	ಕಾಂಪ್ಲಿಕ್ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ಕಾಂಪ್ಲಿಕ್ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಬಂಗಾಳ, ಅನ್ನಂ
65.	ಜುಗ್ಲಾಂಡಿಫ್ಸ್	ದ್ರಾಜೆಂಂಗ್ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ಡ್ರಾಜೆಂಂಗ್ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಡ್ರಾಜೆಂಂಗ್
66.	ಆಲ್ಪ್ಸ್‌ಸ್ಪೆನ್‌ಸ್	ವೆಟ್ ಬಾರ್‌ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ವೆಟ್ ಪಟ್ಟಿಯ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಕ್ರೋವ್ ಮೀಮಾಲಿಯ
67.	ಮೇಲಾಜ್‌ಎನ್‌ಲೋಟ್ಸ್	ವಾಲ್‌ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ವಾಲ್‌ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಅನ್ನಂ
68.	ಪ್ರೈಡ್‌ವೆಮ್‌ಲೋನಿ	ಎಲ್ಪ್ಲ್ಯಾಂ ಸ್ಲಾಕ್ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಿಯ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನೀಕೆಂಬರ್ ದ್ರಿಷ್ಟಾಂಗ
69.	ಸೈನರ್ಸ್	ಬಾಲ್ಕ್ ಬಾರ್‌ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ತಣ್ಣಿ ಪಟ್ಟಿಯ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಅನ್ನಂ
70.	ಪ್ರೈನಿಯಲ್‌ಎಟ್ಸ್	ರಂಡೆಲ್‌ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ರಂಡೆಲ್‌ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಖಾರತದಾದ್ಯಂತ
71.	ಅಬ್‌ಎಂಬಾಲ್	ವೆಟ್‌ಎಲ್‌ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ವೆಟ್‌ಎಲ್‌ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಖಾರತದಾದ್ಯಂತ
72.	ಟೈನ್‌ಸ್	ಬಾಳ್ಕ್ ಸಾಪ್‌ಡ್ರ್‌ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ಬಾಳ್ಕ್ ಚುಕ್ಕೆಯ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಗೈಂಗ್‌ಹಾಡ್ ದ್ರಿಷ್ಟಾಂಗದ ಪಶ್ಚಿಮ ಫಾಟ್‌ಗಳು
73.	ಕ್ರಾಚೆಂಸ್‌ಲೋರ್ಸ್	ಹಾರ್ಮೆಂಸ್‌ಲೋರ್ಸ್ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ತಿರುವಾಂಕುರು ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಹಾಲ್ಬ್ರೆಸ್ ನ ದ್ರಾಗ್‌ಲೆಕ್ ಪಶ್ಚಿಮ ಫಾಟ್‌ಗಳು
74.	ಆರ್‌ನ್‌ಸ್	ಕಾಮನ್ ಕುಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಕ್ (ಸಾಮಾನ್ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾಣ್)	ಖಾರತದಾದ್ಯಂತ

75.	ಎರಿತ್ವೋರೋಕ್ಕಾರ್	ರೆಡ್‌ ಸೆರ್‌ಪ್ರೆಟ್ ಕುಕ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಕೆಂಪ್‌ ಪೆಪ್ಪ್ ಕುಕ್‌ ಕಾಷ್‌)	ಅಸ್ಕ್ರೋ
76.	ಮೇಲನಿಯಾಸ್	ಬ್ರೂಕ್ ಕುಕ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ರೆಪ್ಪ್‌ ಮುಕ್‌ ಕಾಷ್‌)	ಡಾಕ್ಟರ್‌ಲಿಂಗ್
77.	ಬ್ರೆವಿಕಾಡ್	ಸೆರ್‌ಪ್ರೆಟ್ ಕುಕ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಪೆಪ್ಪ್‌ ಕುಕ್‌ ಕಾಷ್‌)	ಗೆಳೆವಾದ ದಕ್ಕಿಳಿಕ್ಕಾಡ್ ಪೆಕ್ಕಿಮ್ ಫ್ರೆಪ್ಪಾಗ್ಚ್
78.	ಡಾಕ್ಟರ್‌ಲಿಸ್	ಸ್ನಾಪ್‌ಪ್ರೆಲ್‌ ಕುಕ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಬ್ರೆಕ್‌ಬಾಲರ್‌ ಕುಕ್‌ ಕಾಷ್‌)	ಪ್ರೋಡ್ ಹೆವೆರಲಯ್
79.	ಎರಿತ್ವೋರ್ಗಾಸ್‌ರ್	ರೆಡ್‌ ಬ್ರೆಲ್‌ಡ್ಯೂ ಮುಕ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಕೆಂಪ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ ಕಾಷ್‌)	ಪ್ರೋಡ್ ಹೆವೆರಲಯ್
80.	ಅಫ್ನಿಸ್	ಪೆಸ್ಟ್ರಾ ಮುಕ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಹ್ಯಾಟ್‌ಪ್ರೆಟ್ ಕುಕ್‌ ಕಾಷ್‌)	ಗೆಳೆವಾದ ದಕ್ಕಿಳಿಕ್ಕಾಡ್ ಪೆಕ್ಕಿಮ್ ಫ್ರೆಪ್ಪಾಗ್ಚ್
ಕುಲಃ ಶಾಲಮೇರಿಯ ಪ್ರಾಂತೀಯಗಳು:			
81.	ವಾವಿಮೇಂಟ್‌ಇಡ್	ಫಾಲ್‌ ಪ್ರೆಲ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಮೆಲ್ಟ್‌ ತೆಲ್ಲಾಳದ ಕಾಷ್‌)	ಅಸ್ಕ್ರೋ
ಕುಲಃ ಡ್ಸ್‌ನ್‌ಇಡ್‌ಕಾನ್:			
82.	ಸೆಪ್ಟ್ರೆಯೋನಾಲೀಯ್	ಗುಂಡರ್‌ ಫಾಲ್‌ ಪ್ರೆಲ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಗುಂಡರನ್ ಮೆಲ್ಟ್‌ ತೆಲ್ಲಾಳದ ಕಾಷ್‌)	ಪ್ರೋಡ್ ಹೆವೆರಲಯ್
83.	ಗ್ರಾವಿಯ್	ಸೆಂಟ್‌ ಫಾಲ್‌ ಪ್ರೆಲ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಸೆಂಟನ್ ಮೆಲ್ಟ್‌ ತೆಲ್ಲಾಳದ ಕಾಷ್‌)	ಸೆಂಟ್, ಡಾಕ್ಟರ್‌ಲಿಂಗ್
ಪ್ರಾಂತೀಯದಗಳು :			
84.	ನಿಂಫ್	ಕಾಮನ್‌ ಬ್ರೆಡಲ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಸಾಮನ್‌ ಕನ್‌ ಕಾಷ್‌)	ಡಂಗ್‌ ಖಾರತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಂಜಿದ ಪ್ರೋವೆಂ
85.	ಗ್ರಾಸ್‌ಲಿಸ್	ಗುಂಡರ್‌ ಬ್ರೆಡಲ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಗುಂಡರ್ ಕನ್‌ ಕಾಷ್‌)	ಪೆಕ್ಕಿಮ್ ಫ್ರೆಪ್ಪಾಗ್ಚ್, ನ್ಯಾಂ

ಕುಲ: ಮೂಕಶಿರುವರು	ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೆಸರು	ವಾಸ್ತವಿಕ
ಸುಳಿ: ಮೂಕಶಿರುವರು		
ಸುಳಿದೆಗಳು :		
86. ವೆಂಡಿಕೋಲೆ	ಅಸ್ಟ್ರಾಂ ಸುರಿಯಂಟ್ಲ್ರ್ ಪರ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಅಸ್ಟ್ರಾಂ ಸುರಿಯಂಟ್ಲ್ರ್ ಹೆಚ್-ಹಾನ್)	ಅಸ್ಟ್ರಾಂ
87. ಫಾಸ್ಟ್ರ್	ಡೋಡ್ಫೋಲಿಂಗ್ ಸುರಿಯಂಟ್ಲ್ರ್ ಪರ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಡೋಡ್ಫೋಲಿಂಗ್ ಸುರಿಯಂಟ್ಲ್ರ್ ಹೆಚ್-ಹಾನ್)	ಪೂರ್ವ ಹಿಮಾಲಯ ಸ್ಟ್ರಿ, ಡಾಡ್ಫೋಲಿಂಗ್
88. ಗುಂತರ್	ಗುಂತರ್ ಸುರಿಯಂಟ್ಲ್ರ್ ಪರ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಗುಂತರ್ ಸುರಿಯಂಟ್ಲ್ರ್ ಹೆಚ್-ಹಾನ್)	ಪೂರ್ವ ಹಿಮಾಲಯ
89. ಹೆನ್ಸ್‌ಸ್ಟ್ರ್	ಆರೆಂಜ್ ಬೆಲ್ಡ್ರ್ ಸುರಿಯಂಟ್ಲ್ರ್ ಪರ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಕೆಲ್ಟಿಕ್‌ಸ್ಟ್ರ್ಯಾಟ್ ಸುರಿಯಂಟ್ಲ್ರ್ ಹೆಚ್-ಹಾನ್)	ಪೂರ್ವ ಹಿಮಾಲಯ
90. ಲೈಟ್	ಲೈಟ್ ಸುರಿಯಂಟ್ಲ್ರ್ ಪರ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಲೈಟ್ ಸುರಿಯಂಟ್ಲ್ರ್ ಹೆಚ್-ಹಾನ್)	ಪಶ್ಚಿಮ ಹಿಮಾಲಯ
ಕುಲ: ರಾಬ್ರೋನ್	ಕಾರ್ಫೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಾನ್)	
ಸುಳಿದೆಗಳು :		
91. ಒಲಿವಿಯಾಸ್	ಆಲ್ವಿನ್ ಫಾರೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಆಲ್ವಿನ್ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾನ್)	ಪಶ್ಚಿಮ ಸಂಪನ್ಮೂಲ(ಫ್ಲೋನಿಂಗ್)
92. ಬ್ರೆಕಲ್ರ್	(ಹಳಿಗಿ ಹೆಚ್‌ರ್ಯಾಪ್ ಫಾರೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್) (ಹಳಿಗಿ ಹೆಚ್‌ರ್ಯಾಪ್ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾನ್)	ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಅಸ್ಟ್ರಾಂ
ಕುಲ: ಬ್ಲೂ ಥಿಯಾ		ಅಸ್ಟ್ರಾಂ
ಸುಳಿದೆ :		
93. ರಿಪ್ಸುಲ್ರೈಟ್	ಇಂಡಿಸೆಂಟ್ಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹೆಲಿಕಿಪರ್ಯುವ ಕಾನ್)	

ಕ್ರಿ. ಸಂಖ್ಯೆ	ಹೆಸರು	ಇಂಗ್ಲಿಷ್	ಹೆಸರು	ವಾಸ ಸ್ಥಳ
105.	ಖೋಸಿಯನ್ನಿನ್	ಮಾಸಿ ಕೀಲ್ಬಾಬ್ (ಮಾಸಿ ಬೆಸ್ಟ್ ಲೂ ಹಾರ್ಟ್)	ಅನ್ನಾಂ	
106.	ಕ್ರಾಯಿಸ್‌ಪ್ರ್ರಾ	ಮೆರೆಂಟ್‌ನ್ ಕೀಲ್ಬಾಬ್ (ಪ್ರೆಮೆಟ್ ಬೆಸ್ಟ್ ಲೂ ಹಾರ್ಟ್)	ಹಿಮಾಲಯ, ಅನ್ನಾಂ	
107.	ವರದ್ದೆಸ್	ಗುಂತರ್‌ ಕೀಲ್ಬಾಬ್ (ಗುಂತರ್ ಬೆಸ್ಟ್ ಲೂ ಹಾರ್ಟ್)	ಅನ್ನಾಂ	
108.	ಜೆನುರ	ಹೆರಾಪ್ರಂಜ್ ಕೀಲ್ಬಾಬ್ (ಹೆರಾಪ್ರಂಜ್ ಬೆಸ್ಟ್ ಲೂ ಹಾರ್ಟ್)	ಅನ್ನಾಂ	
109.	ವರಂಟೆಕೋಲ	ರ್ಜೆನ್ ಪೆಸ್ನ್‌ನ್ ಕೀಲ್ಬಾಬ್ (ಪೆಸ್ನ್‌ರ್ ಪಶ್ಚಿಮದ ಬೆಸ್ಟ್ ಲೂ ಹಾರ್ಟ್)	ಗೆಳವಾದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಷ್ಯಾಗಳು	
ಕುಲ: ರಾಜ್ಯಾಧಿಕೃತ				
ಸ್ವಾಖ್ಯಾದಗಳು:				
110.	ಸಂಚಾರಿನಿಯೆಟ್	ರೆಡ್‌ ನೆಕ್ಸ್ ಕೀಲ್ಬಾಬ್ (ರೆಡ್ ನೆಕ್ಸ್ ಕೆಪ್ಟನ್ ಬೆಸ್ಟ್ ಲೂ ಹಾರ್ಟ್)	ಸ್ಕ್ರೋವರ್	ಹಿಮಾಲಯ
111.	ಹುಮೊಲಿಯಾನ	ಟ್ರಿಮ್‌ಬ್ರ್ಯಾಕ್ (ಪ್ರೆಮೊಲಿಯಾನ್ ಬೆಸ್ಟ್ ಲೂ ಹಾರ್ಟ್)	ಸ್ಕ್ರೋವರ್	ಹಿಮಾಲಯ, ಅನ್ನಾಂ
ಕುಲ: ಸರ್ಲಾಹಿನೀಸ್‌ಹೋಟೋನ್				
ಸ್ವಾಖ್ಯಾದಗಳು:				
112.	ವರ್ಕ್‌ಕೆಲ್ಲರ್	ಫಾಲ್ಸ್ ಕೆಪ್ಟನ್ (ಮೆಲ್ಲಿಸ್ ನಾಗರ್)	ಸ್ಕ್ರೋವರ್	ಹಿಮಾಲಯ
ಕುಲ: ವರ್ಕ್‌ಕೆಲ್ಲರ್‌ಪೆಸ್ಟ್‌ಹೋಟೋನ್				
ಸ್ವಾಖ್ಯಾದಗಳು:				
113.	ವ್ಯಾಂಟೆಕೆಲ್ಲರ್	ರ್ಜೆನ್‌ನ್ ಕೀಲ್ಬಾಬ್ (ರ್ಜೆನ್‌ನ್ ಬೆಸ್ಟ್ ಲೂ ಹಾರ್ಟ್)	ಭಾರತದಾರ್ಟ್	

ಕುಲ: ಜೆನ್ಸೆನ್‌ಕೆಲ್ವಿನ್‌
ಪ್ರಭೇದಗಳು:

114. ಪ್ರಸ್ತುತರ್
ಭಾರತದಾರ್ಜು
ಬೆಕ್ಕರ್ ಕೇಲ್ಸಬ್ಬಾಕ್ ವಾಸುರ್‌ಸ್ಕ್ರೋ
(ಬೆಕ್ಕರ್ ಬೆನ್‌ಬ್ಲಾ ನೀರು ಹಾಷಾ)
ಡೊರ್ಟ್ ಬೆಲ್‌ಡ್ರೋ ಮೊರ್‌ಸ್ಕ್ರೋ
(ಕೆನ್ಸ್) ಬ್ಲಾದರ್ಡ ಜೆಂಸ್ ಕಾಪ್)

ಕುಲ : ಅಪ್ಪಾಯುವ್
ಪ್ರಭೇದಗಳು:

115. ಸೆರಸೆಲ್‌ಗಾಂಪ್‌ರ್
ಬೆನ್‌ಬ್ಲಾ ನೀರು ನೀರುಹಾಷಾ
ಬೆಕ್ಕರ್ ಪ್ರದೇಶ, ಬುಂಗಾಳ, ಅಸ್ಕ್ರೋ

ಹಿಮಾಲಯ ಬ್ಲ್ಯಾಬ್ ಭಾರತದಾರ್ಜು
ಹಿಮಾಲಯ ಬ್ಲ್ಯಾಬ್ ಭಾರತದಾರ್ಜು

ಅಲ್ವೆ ಕೇಲ್ಸಬ್ಬಾಕ್ ವಾಸುರ್‌ಸ್ಕ್ರೋ
(ಅಲ್ವೆ ಬೆನ್‌ಬ್ಲಾ ನೀರುಹಾಷಾ)

ಕುಲಾಂಬಿ : ಅಕ್ಸೆಲ್‌ಕಾಡಿನ್‌ಡ್
ಕುಲ: ಅಕ್ಸೆಲ್‌ಕಾಡ್‌ನ್‌ಸ್ಕ್ರೋ

ಪ್ರಭೇದ :

116. ಶಿಮ್ಲಾಸ್
ಕುಲ : ಅಪ್ಪಾಯುವ್

ಕುಲಾಂಬಿ : ಅಕ್ಸೆಲ್‌ಕಾಡಿನ್‌ಡ್
ಬ್ಲಾಫ್ ಕುಲಾಂಬಿ: ಕೊಲುಬ್ಲಾನ್

ಕುಲ : ಬ್ಲಾಫ್
ಪ್ರಭೇದಗಳು:

117. ಗಾಂಬುಲ್‌ಲ್ಯಾಸ್
ಕುಲಾಂಬಿ : ಕೊಲುಬ್ಲಾಫ್
ಬ್ಲಾಫ್ ಕುಲಾಂಬಿ: ಕೊಲುಬ್ಲಾನ್

ಕುಲ : ಬ್ಲಾಫ್
ಪ್ರಭೇದಗಳು:

118. ವ್ರಾಸ್‌ನ
ಕುಲಾಂಬಿ : ಕೊಲುಬ್ಲಾಫ್
ಬ್ಲಾಫ್ ಕುಲಾಂಬಿ: ಕೊಲುಬ್ಲಾನ್

ಕುಲ : ಬ್ಲಾಫ್
ಪ್ರಭೇದಗಳು:

119. ಕುನೈಟ್
ಅಸ್ಕ್ರೋ ಬ್ಲೋಕ್‌ಲ್ಯಾಸ್ ಸ್ಕ್ರೋ (ಅಸ್ಕ್ರೋ ಬ್ಲೋಕ್‌ಲ್ಯಾಸ್ ಸ್ಕ್ರೋ ಸ್ಕ್ರೋ)

ಕುಲಾಂಬಿ ಮಾಲಯ, ಅಸ್ಕ್ರೋ,
ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ವಾರಾಗಳು ಅಸ್ಕ್ರೋ

ಕ್ರಿಷ್ಣನ್ ಹೆಸರು	ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೆಸರು	ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ
120. ರೇಡಿಯೋಟ್	ರಾಯರ್ ಹೆಡ್‌ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ತಾಮ್ರತಲೀಯ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸರ್ವರ್)	ಒಪ್ಸ್, ಸ್ಟ್ರೋಮ್ ಹಿಮಾಲಯ
121. ಹೆಲ್ನ	ರಾಯನ್ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಸಾಮ್ಯನ್ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸರ್ವರ್)	ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡೇಲಿಂಗ್
122. ಬ್ರಿನಿಯಾರ್	ಸ್ನೇಕ್ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಪೆಪ್ಪ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಕಾವ್ಯ) ಹಿಮಾಲಯನ್ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿಮಾಲಯ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಕಾವ್ಯ)	ಕಾಶ್ ಏರಿಂದ ಸ್ಟಾಂವರೆಗಿನ ಹಿಮಾಲಯ, ಉಸ್ಕಾ
123. ಕಾಡ್ಸೆಸ್‌ನಿನ್	ಕಾಸ್ಟ್ನ್ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಸ್ಟ್ರೋಮ್ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಕಾವ್ಯ)	ಸ್ಟ್ರೋಮ್ ಹಿಮಾಲಯ ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ವಾರಕಾ
124. ಕಾಂಟ್‌ಲಾರ್ಸ್	ಕಾಸ್ಟ್ ಸ್ನೇಕ್ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ ವಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಕ್ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹೆಳದಿ ವರ್ಷಿಯ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಕಾವ್ಯ)	ಸ್ಟ್ರೋಮ್ ಹಿಮಾಲಯ, ಅಸ್ಸಾ
125. ಫಾಲ್‌ಲೈನಿಯಾಟ್	ಬ್ರೂಕ್ ಬಾಂಡೆಡ್ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಕ್ಲೆಪ್ ವರ್ಷಿ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಕಾವ್ಯ)	ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಸ್ಸಾಬಾರ್ ದ್ವಾರಗಳು
126. ಪಾರಿರೇಸಿಯ	ಕ್ಲೆಲ್: ಗೊನೆಂಬ್ ಚೆನ್‌ಬೆ ಪ್ರಭೇದ :	ರೆಡ್ ಬ್ರೂ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಕೆಂಪ್ ಬಾಲದ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಕಾವ್ಯ)
127. ಆಸ್‌ಸ್‌ಫಾಲಿವ್	ರೆಡ್ ಬ್ರೂ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಕೆಂಪ್ ಬಾಲದ ಬ್ರಿಂಕೆಸ್ ಕಾವ್ಯ)	ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸ್ನೇಕ್ ಅಫ್‌ಕಾ ಧರ್ಮನ್ (ಕೇರ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಅಫ್‌ಕಾ ಧರ್ಮನ್)
128. ವಯ್‌ಕೋಸ್ಸ್		

ಕುಲ: ಆರ್ಥಿಕಸೈನ್ಸ್	ಪ್ರಭೇದಗಳು:	ಕುಲದ ಹಿಂದೂಲಯ
129. ನಿಗೆಲ್ ಮಾಡೆನ್ಸ್‌ನೇಟ್‌	ಗ್ರೆನ್ ಲಾಪ್ಲ್ ಸ್ಕೋ (ಹೆಸರು ಕೇರೆ ಕಾಳ್ಯ)	
ಕುಲ: ಅರ್ಥ ರೋಡೆಸಿನ ಪ್ರಭೇದಗಳು:	ಗ್ರೆನ್ ಬೆಲ್ಲಿಡ್ಸ್ ರೇಸರ್ (ಹೆಸರು ಕೆಲ್ಲಿಪ್ಪು ರೇಸರ್)	ಪ್ರಾಚೀನ ಹಿಂದೂಲಯ, ವಾರ್ಯಾವ್ ಭಾರತದ ಬಯಲು ಸೀಮೆ
130. ಪೆಂಟ್‌ಎಂಟ್‌ಕ್ಲೌಟ್‌	ಗ್ರೆನ್ ಬೆಲ್ಲಿಡ್ಸ್ ರೇಸರ್ (ಹೆಸರು ಕೆಲ್ಲಿಪ್ಪು ರೇಸರ್)	ವಾರ್ಯಾವ್ ವಾಗ ಬ್ಲೆಸ್ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ
131. ಫಾಸಿಲಿಟೆಕ್ಸ್	ಬ್ರಾಂಡೆಡ್ ರೇಸರ್ (ಪಟ್ಟಿ ರೇಸರ್)	ಮುಕಾರಾಟ್, ಮುದ್ರಾಪ್ರದೀಪ
132. ಗಾಸಲ್ಸ್	ಗ್ರಂತರ್ ರೇಸರ್ (ಗ್ರಂತರ್ ರೇಸರ್)	
ಕುಲ: ಸ್ವಲ್ಪಿಕಾರ್ಶಾಂಶ್		
ಪ್ರಭೇದಗಳು :		
133. ಡ್ರೆಯಾಡೆಮ್	ರಾಯಲ್ ಸ್ಕೋ (ರಾಡ್ ಸರ್ವ್)	ವಾರ್ಯಾವ್ ಭಾರತ (ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಪಂಜಾಬ್)
134. ಅರ್ನೇರಿಯಸ್	ರೆಡ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಸ್ಕೋ (ಕೆಂಪ್ ಚ್ಯಾಕ್‌ಪಿಲ್ ಕಾಳ್ಯ)	ರಾಜಾಸ್ಥಾನ
ಕುಲ: ಮಾರ್ಯಾಲಿಸ್		
ಪ್ರಭೇದ:		
135. ಡ್ರೆಲಿಯ	ಗ್ರೆನ್ ಸ್ಕೋ (ಹೆಸರು ಕಾಳ್ಯ)	ಮುಖ್ಯಾರ್
ಕುಲ: ಲಿಂಗಾಂಕ್ರಿ	ಪ್ರೈವ್ ಸ್ಕೋ (ಉರಂಡ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಳಯ ಕಾಳ್ಯ)	

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸರು	ಇಲಿಯ್ ಹೆಸರು	ಹಾಸ್ ಸ್ಟ್ರೀ
ಪ್ರಭೇದಗಳು:		
136. ಫ್ರೆನೆಟ್ಸ್	ಸ್ಟ್ರೀ ಸ್ಟೀಕ್ ಸ್ಟೀಕ್ (ಶಿರ ಪಟ್ಟ ಕಾಣು)	ಅಸ್ಟ್ರೀ
137. ಸ್ಟ್ರೀಲಿಷ್ಟ್	ಸ್ಟ್ರೀಲಿಷ್ಟ್ ಸ್ಟೀಪ್ ಸ್ಟೀಕ್ ಸ್ಟೀಕ್ (ಸ್ಟ್ರೀಲಿಷ್ ಶಿರ ಪಟ್ಟ ಕಾಣು)	ಸ್ಟೀಪ್, ಡೊಡ್ಲೆಲಿಂಗ್, ಅಸ್ಟ್ರೀ
138. ಕಾಲಮೇರಿಯ	ಲೆಸ್ಟ್ರೀ ಸ್ಟೀಪ್ ಸ್ಟೀಕ್ (ತಡಿಮೆ ಶಿರಪಟ್ಟಿಗಳ ಕಾಣು)	ಹಾಯುವ್, ತುರಿಯನ್ನು ಬುಪ್ಪು ಖಾರತಕಾರಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಚಿಪ್ಪ ಪ್ರದೇಶಗಳು
139. ನಕ್ಕಿಂಬಾರಿಯನ್ನು	ನಕ್ಕಿಂಬಾರಾ ಸ್ಟೀಪ್ ಸ್ಟೀಕ್ ಸ್ಟೀಕ್ (ನಕ್ಕಿಂಬಾರ್ ಪಟ್ಟ ಕಳ್ಳು ಕಾಣು)	ನಕ್ಕಿಂಬಾರ್ (ನಕ್ಕಿಂಬಾರ್ ದ್ರುವಗಳು)
140. ರಪ್ಟ್	ಹಿಂಡಾಲಯನ್ ಸ್ಟೀಪ್ ಸ್ಟೀಕ್ ಸ್ಟೀಕ್ (ಹಿಂಡಾಲಯ ಪಟ್ಟ ಕಳ್ಳು ಕಾಣು)	ಹಿಂಡಾಲಯ
ಕುಲ: ಕರ್ಪೊನ್ಲ್	ಪ್ರಾಫೇಡ :	ಉತ್ತರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
141. ಬ್ರಾಹ್ಮಿಯುರ	ಸ್ಟೀಲ್ ಸ್ಟೀಕ್ (ಸ್ಟೀಲ್ ಪ್ರೈಸ್ ಕಾಣು)	ಬ್ರಾಹ್ಮಿ
ಕುಲ: ಡೆಂಡ್ರಲಾಫ್ಸ್	ಪ್ರಾಫೇಡ :	ಭಾರತಕಾರಾದ್ಯಂತ
ಪ್ರಾಫೇಡ :	ಪ್ರೆಲಿಯಂಟ್ ಚೆಲ್ರೆಸ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಪ್ರೈಸ್ ಸ್ಟೀಕ್ (ಪಟ್ಟ ಕಂಡು ಬೆಳ್ಳನ ಮರ ಮಾನು)	ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಪ್ರೈಸ್ ಸ್ಟೀಕ್ (ಕ್ರೆಡ್ರು-ಕಂಡು ಬೆಳ್ಳನ ಮರ ಕಾಣು)
142. ಪ್ರೈಸ್	ರೀನ್ ಚೆಲ್ರೆಸ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಪ್ರೈಸ್ ಸ್ಟೀಕ್ (ಕ್ರೆಡ್ರು-ಕಂಡು ಬೆಳ್ಳನ ಮರ ಕಾಣು)	ಆಸ್ಟ್ರೀಲಿಂಗ್, ಅಸ್ಟ್ರೀ, ಅಂಡ್ರೆಮ್ಸ್ ಮತ್ತು ನಿಕ್ಕೋಬಾರ್ ದ್ರುವಗಳು
143. ಸ್ರಯನ್ಸೋಕ್ಸ್ಲೈರ್ಸ್		

144 .	ಗ್ರಾಂಡೆಲೋಕುಲಿಸ್	ಲೂಕ್ ವಿದ್ ಬೆಲ್ಲೆನ್ ಬ್ರೀ ಸ್ಕೆ (ದೆಲ್ಕ್ ಕೆಲ್ಲೆನ ಕಂಬು ಬೆಲ್ಲೆನ ಮರ ಹಾಸ್)	ನೇಮುತ್ತ ಫಾಟ್ಗಳು
145 .	ಗೊರ್ಲೆ	ಹೆಮ್ಲಾಲಯನ್ ಬೆಲ್ಲೆನ್ ಬ್ರೀ ಬ್ರೀ ಸ್ಕೆ (ಹೆಮ್ಲಾಲಯನ್ ಕಂಬು ಬೆಲ್ಲೆನ ಮರ ಹಾಸ್)	ಕ್ರೊವ್ ಹೆಮ್ಲಾಲಯ, ಅನ್ನಾರ್
146.	ಬ್ರೆಪ್ರೆನಾಲಿಸ್	ಬ್ರೆಲಿಂಗ್ರ್ ಬೆಲ್ಲೆನ್ ಬ್ರೀ ಬ್ರೀ ಸ್ಕೆ (ಬ್ರೆಲಿಂಗ್ರ್ ಕಂಬು ಬೆಲ್ಲೆನ ಮರ ಹಾಸ್)	ಸೆಂಟ್ ಭಾರತ
147 .	ಕಾಡ್ಲೋಲಿಸಿಯೆಸ್	ಸೆಪ್ಪ್ ಬ್ರೀಲ್ ಬೆಲ್ಲೆನ್ ಬ್ರೀ ಬ್ರೀ ಸ್ಕೆ (ಸೆಪ್ಪ್ ಬಾಲದ ಕಂಬು ಬೆಲ್ಲೆನ ಮರ ಹಾಸ್) ಕಾಮನ್ ಬೆಲ್ಲೆನ್ ಬ್ರೀ ಬ್ರೀ ಸ್ಕೆ (ಕಾಮನ್ ಕಂಬು ಬೆಲ್ಲೆನ ಮರ ಹಾಸ್) ಸೆಯಂಗ್ ಸೆಕ್ಕೆ (ಹಾರುವ ಹಾಸ್)	ದಟ್ಟ ಕೆರ್ಬ್, ರಾಮನಾಥಪುರ ಜಲ್ಲಿ, ತನ್ನಿಂಥು ನಾಡು ಖಾರತದಾದ್ಯಂತ
148 .	ಫ್ರೆಸ್ಟ್	ಕುಲ: ಕೆಸ್ಸೆಲೋಟಿಲಿಯ ಪ್ರೆಟ್ಟೆಡೆಗಳು:	ಗೊಂಡಾದ ದಟ್ಟಿಂಬುಪ ಹೈದು ಫ್ರೆಗಳು, ಉಂಸ್, ಬಂಗಾರ್, ಅನ್ನಾರ್, ಬಿಹಾರ, ಶ್ರೀಪುರ ನಾಯ್ಕುಂಡ್ರಂ, ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ರಿಷ್ಟಾಂಗ
149 .	ಒರ್ಬೆನೆಸ್	ಆರ್ಲೆಸ್ ಪ್ರೈಯಂಗ್ ಸ್ಕೆ (ಆರ್ಲೆಸ್ ಹಾರುವ ಹಾಸ್) ಕಾರ್ಡೆಸ್ ಸ್ಕೆ (ಬಿಂಬಿಸ್ ಹಾಸ್) ಸ್ಟ್ರೆಟ್ ಸ್ಕೆ (ಮರಳ ಹಾಸ್)	ರಾಜ್ಯಾಸ್ತಳನ್, ಪಂಜಾಬ್, ಕಾಶೀರ ಹೆಮ್ಲಾಲಯ ಮರು ಮಹಿಳೆತರ ಭಾರತ ಹಾಸ್ಯಾಪ್
150.	ಪ್ರಾರಂಭೆಸ್	ದೆಸ್ಟ್ರಿಕ್ ಸಾಂಡ್ ಸ್ಕೆ (ಮರಳಾಗಿನ ಮರಳ ಹಾಸ್) ಹೆಮ್ಲಾಲಯನ್ ಸಾಂಡ್ ಸ್ಕೆ (ಹೆಮ್ಲಾಲಯದ ಮರಳ ಹಾಸ್) ಸ್ಟ್ರೆಟ್ ಸಾಂಡ್ ಸ್ಕೆ (ಸ್ಟ್ರೆಟ್ ಮರಳ ಹಾಸ್)	ನೇಮುತ್ತ ಹೆಮ್ಲಾಲಯ ಮರು ಮಹಿಳೆತರ ಭಾರತ ಹಾಸ್ಯಾಪ್
151 .	ಶ್ರೇಕರ್		
152.	ಕೊಂಡನಾರ್ಮ		
153.	ಲಾಂಗಿಫಾನ್		
154 .	ಲ್ರಿಫ್		

ಕುಲ:	ಖಾಮೆಳ್ಳೆ ಹೆಸರು	ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ ಹೆಸರು	ವಾಸ ಸ್ಥಳ
ಕುಲ:	ಖಾಮೆಳ್ಳೆ ನಾಸ್ತಿಕ		
ಪ್ರಭೇದಗಳು:			
155 .	ಪಲ್ಲರುಳಂಟ್ಸ್	ನ್ಯೂಕ್ ಪ್ರೇರ್ (ನಕಲಿ ಮಂಡಳ)	ಸ್ಕೂಲ್ ಹಿಮಾಲಯ
ಕುಲ:	ಎಹೆಟ್ಮಾಲ್	ನ್ಯೂ ಸ್ಕೇಲ್ (ಹೆಸರು ಕಾಪ್ಯಾಗ್ಚಾ)	
ಪ್ರಭೇದಗಳು:			
156.	ಪೆರಿಷ್ಟ್ಸ್	ಮೈಲ್ನೆಸ್ ಹೆಡ್‌ಡ್ರೋ ಪ್ರೇನ್ ಸ್ಕೇಲ್ (ಕಂಡು ತಲ್ಲಿಯ ಕೆಸರು ಕಾಪ್)	ನೇಮತ್, ಸ್ಪ್ಲಾಗ್ಚಾ
157 .	ಟಿಸ್‌ರ್	ಗುಂಡರ್ ಪ್ರೇನ್ ಸ್ಕೇಲ್ (ಗುಂಡರ್ ಹೆಸರು ಕಾಪ್)	ನೇಮತ್, ಸ್ಪ್ಲಾಗ್ಚಾ
158 .	ಫ್ರಾಂಟ್‌ಸಿಂಗ್‌ಸ್	ರಿದರ್ ಪ್ರೇನ್ ಸ್ಕೇಲ್(ನದಿ ಕೆಸರು ಕಾಪ್)	ಡಾಡ್‌ಲಿಂಗ್, ಅಸ್ತಂ
159 .	ಪ್ರಾರ್ಸನ್‌ಸ್	ಶಾಟ್‌ ಸ್ನೇಫ್‌ಸ್ ಪ್ರೇನ್ ಸ್ಕೇಲ್ (ಇಕೆ ಮುಂಬಿನ ಹೆಸರು ಕಾಪ್)	ಸ್ಕೂಲ್ ಹಿಮಾಲಯ
160 .	ನಾಸ್ತಿಕ್‌ಸ್	ಕಾಮೆನ್ ಪ್ರೇನ್ ಸ್ಕೇಲ್ (ಸಾಮೆನ್ ಹೆಸರು ಕಾಪ್)	ವಾರ್ಯಾವ್, ಭಾಜ್ ಬಿಟ್ಟಿ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ
161 .	ಪಲ್ಲರುಳಂಟ್ಸ್	ಬ್ರಿನ್ ಪ್ರೇನ್ ಸ್ಕೇಲ್ (ಕಂದು ಹೆಸರು ಕಾಪ್)	ನೇಮತ್, ಸ್ಪ್ಲಾಗ್ಚಾ
ಕ್ರಮಾಂಕ:	ಹೆಂಜುವುಲಾಟ್ ದ್ರಿಷ್ಟಿ		
ಉಪ:	ಕಾಕ್‌ಮಂಬ್: ಬಾಯ್ನೆನ್	ಕ್ರಾಟ್ ಸ್ಕೇಲ್ (ಬ್ರೆಕ್ಟ್ ಕಾಪ್)	
ಪ್ರಭೇದಗಳು:			
162 .	ಮುಲ್ವರ್ಕು ಶಲ್ಲೆಟ್	ಲಾಡ್‌ ಸ್ವಾಪ್‌ಡ್ರೆನ್ ಕ್ರಾಟ್ ಸ್ಕೇಲ್ (ದ್ರಿಷ್ಟಿ ಮುಕ್ಕಿಯ ಬ್ರೆಕ್ಟ್ ಕಾಪ್)	ಅಸ್ತಂ
163 .	ಒಕ್ಕೆಯು	ಟ್ರಾನ್ ಸ್ಕೇಲ್ (ಕೆಲ್ಲ ವ್ರಾಂದ ಬ್ರೆಕ್ಟ್ ಕಾಪ್)	ಸ್ಕೂಲ್ ಹಿಮಾಲಯ, ಅಸ್ತಂ, ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಸಿಬ್ಬಾರ್ ದ್ರಿಷ್ಟಿಗಳು

ವಾಸ್ತವ

ಭಾಂಗಿಷ್ಠ ಹೆಸರು

ಕುಲ: ಸರ್ವಾರ್ಥ
ಸ್ವಭಾವದ:

176. ರೂಕ್ಷಾರ್ಥ

ಭಾರತದ ಕರಾವಳಿ, ಅಂಡಮಾನ್,
ನಿಕ್ಕೆಂಬರಾರ್ಥಿಸರಗಳು

ಕುಲ: ಜರಾರ್ಥ
ಸ್ವಭಾವದ:

ಆಗ್ರಾ ಫೇಸ್ಟ್ ವಾಸ್ತವ್ ಸ್ನೇಹ
(ನಾಯಿ ಮನುಷರ ನೀರು ಕಾಷ್)

177. ಪ್ರತ್ಯೇಕೀಯನ
ಕುಲ: ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಯ
ಸ್ವಭಾವದ:

ಗ್ರಾಮ ವಾತಾವರ್ಣ ಸ್ನೇಹ (ಹೆಣ್ಣಿಯಾದ್ಯಾವ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರದೇಶದ ಕಾಷ್)

ಭಾರತದ ಕರಾವಳಿ
ಸುಂದರಭಾನು, ನಿಕ್ಕೆಂಬರಾರ್ಥಿಸರಗಳು

ವೈಸ್ತ್ರೇ ಬೆಲ್ಲಿಂಡ್ ಮಾಂಗಿಲ್ವೆ ಸ್ನೇಹ
(ಬಳಿ ಹೆಣ್ಣಿಯಾದ್ಯಾವ ಮಾಂಗಿಲ್ವೆ ಕಾಷ್)

ಕುಲ: ಕಾಂಟೀಲಾಯ
ಸ್ವಭಾವದ:

ವೈಸ್ತ್ರೇ ಬೆಲ್ಲಿಂಡ್ ಮಾಂಗಿಲ್ವೆ ಸ್ನೇಹ
(ಬಳಿ ಹೆಣ್ಣಿಯಾದ್ಯಾವ ಮಾಂಗಿಲ್ವೆ ಕಾಷ್)

ಬಾಕೆ ಕುಟುಂಬ :ಡೆಸೆಪ್ಲಿನ್
ಕುಲ: ಎಲಾಜಸ್ತ್ರೋಫಾನ್

ಸ್ವಭಾವದ:

ಎಂಟಿಯನ್ ಎಗ್ ಈಪ್ರಾ

(ಭಾರತದ ಮೈಸ್ಟ್ ಶಿನ್ ಕಾಷ್)

ಉತ್ತರ ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ

ಹಿನ್ನೆಲೆ: ಎಲ್ಲಿಡ
ಬಿಂಬ ಕ್ರಾಸ್‌ಬಿಂಬ: ಎಲ್ಲಾಫುನ್
ಕ್ರಾಸ್: ಬಂಗಾರರ್ಹ
ಸ್ವಾಖೀದೆಗಳು:

181. ವರ್ಣ
182. ಬಂಗಾರಿಂಗ್ಸ್‌ಸ್
183. ಲ್ಯಾಪಡಸ್
184. ಸ್ವಾರ
185. ಸರುಳಿಯನ್
186. ಫಾನ್‌ಸಿಲ್‌ಬ್ಯಾಂ
187. ಮಾಲ್‌ಸಿಂಗ್‌ಸ್
ಕ್ರಾಲಿ: ಶಾಲ್‌ಫ್ರೆಂಚ್
ಸ್ವಾಖೀದೆಗಳು:

188. ಮೆಲನುರ್ಸ್
189. ಸ್ವಾರ್ಸನ್
190. ಬ್ರಡೋಬ್ರಿ

191. ವಾಕ್‌ಲಾಂಡಿ
192. ಬ್ರಿಬ್ರೋನ್

181. ವರ್ಣ ಕ್ರೀಸ್ (ವಾಲ್ರ್‌ ಕಡೆಂಬುಳ್) ಬಿಂಬಾಲಿಯನ್ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಲೈಸ್‌ರ್ ಬ್ರೂಕ್ ಕ್ರೀಸ್ (ಕ್ರಿಫರ್‌ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಬ್ರೂಕ್ ಕ್ರೀಸ್ (ಕ್ರೀಸ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕಾಮನ್ ಕ್ರೀಸ್ (ಸಾಮಾನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಬಿಂಬಾಲಿಯನ್ ಮತ್ತು ನಿಸೆಂಬಾಲಿ ಬ್ರಿಬ್ರೋನ್
ನಿಸೆಂಬಾಲಿ ಬ್ರಿಬ್ರೋನ್
2.0ಸ್, ಬಿಂಬಾಲಿ, ಬಂಗಾರ, ಅಸ್‌
ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಸೆಂಬಾಲಿ ಬ್ರಿಬ್ರೋನ್
ಸ್ವಾಖೀದೆಗಳು

182. ಬಂಗಾರಿಂಗ್ಸ್‌ಸ್ ಬಿಂಬಾಲಿಯನ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಒಳುವು ಪ್ರತಿಗ್ರಾಹ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕೆಲರಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಾವ್ಯಗಳು)

183. ಲ್ಯಾಪಡಸ್ ಬಾಂಡಿಡ್ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕೆಲರಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಾವ್ಯಗಳು)

184. ಸ್ವಾರ ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ, ಅಸ್‌
ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕೆಲರಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಾವ್ಯಗಳು)

185. ಸರುಳಿಯನ್ ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ, ಅಸ್‌
ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕೆಲರಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಾವ್ಯಗಳು)

186. ಫಾನ್‌ಸಿಲ್‌ಬ್ಯಾಂ ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ, ಅಸ್‌
ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕೆಲರಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಾವ್ಯಗಳು)

187. ಮಾಲ್‌ಸಿಂಗ್‌ಸ್ ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ, ಅಸ್‌
ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕೆಲರಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಾವ್ಯಗಳು)

188. ಮೆಲನುರ್ಸ್ ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ, ಅಸ್‌
ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕೆಲರಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಾವ್ಯಗಳು)

189. ಸ್ವಾರ್ಸನ್ ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ, ಅಸ್‌
ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕೆಲರಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಾವ್ಯಗಳು)

190. ಬ್ರಡೋಬ್ರಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ, ಅಸ್‌
ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕೆಲರಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಾವ್ಯಗಳು)

191. ವಾಕ್‌ಲಾಂಡಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ, ಅಸ್‌
ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಕೆಲರಲ್ ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಾವ್ಯಗಳು)

192. ಬ್ರಿಬ್ರೋನ್ ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ, ಅಸ್‌
ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಸ್ನೇಕ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)
ಬ್ರಿಬ್ರೋನ್ ಬಿಂಬಾಲಿ, ಅಸ್‌
ಬಿಂಬಾಲಿ ಬಿಂಬಾಲಿ ಕ್ರೀಸ್ (ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ ಕಡೆಂಬುಳ್)

ಪ್ರಾಣಿನಿರ್ವಹಣೆ ಹೆಸರು	ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೆಸರು	ವಾರ್ಷಿಕ ಸ್ಥಳ
ಕುಳಿ: ನಾಡು ಸ್ವರ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ಉಳಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು:	ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್ (ನಾಡರ ಕಾಣ್ಯ)	ವಾರ್ಷಿಕ ಸ್ಥಳ
193 . ನಾಡ ನಾಡ ಸ್ವರ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ಉಳಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು:	ಬ್ರೈಸ್‌ಸ್ಟೈಲ್‌ಲ್ಸ್ ಅಥವಾ ಸ್ಟ್ರೈಪ್‌ಲ್ಸ್ ಅಥವಾ ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್ ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ (ಹೆಡೆಗುರುತ್ವಿನ ಅಥವಾ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಗರ) ಮೊನ್ಸೆಟ್‌ಲ್ಯೂಸ್, ಮೆಲ್ಸೆಟ್‌ಲ್ಯೂಸ್ ಅಥವಾ ಚಂಗಳ್‌ಲ್ಯೂಸ್ ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ (ಉತ್ತರಕಡೆಗುರುತ್ವಿನ ಅಥವಾ ಬಂಗಾಳ ನಾಗರ) ಬ್ರೈಸ್‌ಸ್ಟೈಲ್‌ಲ್ಸ್ (ಕ್ಲಿ ನಾಗರ ಕಾಣ್ಯ)	ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಬಂಗಾಳ, ಅಸ್ಸಾಂ, ಅಂಡಮಾನ್‌ ದ್ವಿಪ್ರಾಣ ವಾಯ್‌ವೆ, ಉದರ ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್ ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್
193 . ಉ. ನಾಡ ಶ್ರೋತಿಯ ಸ್ವರ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ಉಳಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು:	ಬ್ರೈಸ್‌ಸ್ಟೈಲ್‌ಲ್ಸ್ (ಕ್ಲಾಂಗ ಸರ್ವ್) ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್ (ಕ್ಲಾಂಗ ಕಾಣ್ಯ)	ಗ್ರೆಂಡ್‌ವಾಡ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವಾಯ್‌ವೆ ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್, ಹಿಮಾಲಯ, ಲಂಸ್, ಬಂಗಾಳ, ಅಂಡಮಾನ್‌ದ್ವಿಪ್ರಾಣ ನಿಕ್ಕೋಬಾರ್ ದ್ವಿಪ್ರಾಣ
194 . ಕಣ್ಣ	ಕಣ್ಣ (ಕಾಂಗ ಸರ್ವ್) ಉಳಿ ಕಣ್ಣಾಂಬಿ: ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್ ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್ (ಕಣ್ಣಲ ಕಾಣ್ಯ)	ಬಂಗಾಳ ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್, ನೈಲ್‌ನಾಗರ ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್ ಹಿಮಾಲಯ-ಸಲ-ಜಲಭರ ಕಡಲ ಕಾಣ್ಯ
195 . ಲಾರ್ಯಿಕಾದ	ಕಾಮೆನ್ಸ್ ಅಂತಿಬಂಡುನ್ ಹೀ ಸ್ಟ್ರೆಕ್ (ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಲ-ಜಲಭರ ಕಡಲ ಕಾಣ್ಯ) ಕ್ಲೈಲುಂಗ್‌ರಿಯನ್ ಅಂತಿಬಂಡುನ್ ಹೀ ಸ್ಟ್ರೆಕ್ (ಕ್ಲೈಲುಂಗ್‌ನಲ-ಜಲಭರ ಕಡಲ ಕಾಣ್ಯ)	ಬಂಗಾಳ ಕ್ಲೈಬ್ರಾನ್ಸ್, ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕ್ಕೋಬಾರ್ ದ್ವಿಪ್ರಾಣ
196 . ಕ್ಲೈಲುಂಗ್‌ನ		

ಕುಲ: ಹಾಸ್ತಾಕ್ಷಿಳಿ	ಪ್ರಭೇದ:	ಪ್ರಪಂಚ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಪ್ರಪಂಚ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಹಿಂದೂ ಮುಹಾ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
197. ಪ್ರಪರ್ಪನ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಪ್ರಪರ್ಪನ್ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಕುಲ: ಕೀರಿಲಯ	ಪ್ರಪರ್ಪನ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಜ್ಞಾನೋಳಿ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಹಿಂದೂ ಮುಹಾ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
198. ಷರ್ಮಿನ್	ಕುಲ: ಎನಾಹೆಲ್ಲಿನ ಪ್ರಭೇದ:	ಷರ್ಮಿನ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಜ್ಞಾನೋಳಿ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೂ ಮುಹಾ ಸಾಗರ
199. ಶಿಸ್ಕ್ರಿಷ್ಟ	ಕುಲ: ಹೆಡ್ಲೋಕ್ಲಿನ್	ಶಿಸ್ಕ್ರಿಷ್ಟ ನೆಂಬ್ರಸ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಹೆಂಬ್ರ್ ಮುಹಾನ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೂ ಮುಹಾ ಸಾಗರ
200. ಸ್ವರ್ಗಾಂಗಸ್	ಪ್ರಭೇದ:	ಬ್ರಹ್ಮ ಬಾಂಡಿಂಗ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಬ್ರಹ್ಮ ಪರ್ವತ ದಲ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
201. ಸ್ವರಾಲಿಸ್		ಬಲ್ಬಿಲ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಬಲ್ಬಿಲ್ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಹಿಂದೂ ಮುಹಾ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
202. ಅಚಾಸ್ಕರಸ್		ಬಸ್ತುಲಾಲ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಬಸ್ತುಲಾಲ್ ಅಳಿಪೆ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ, ಬೆಲ್ಲ ಸರ್ವಾವರ
203. ಸ್ವರ್ಯನೆಸಿನ್ಸ್		ಅನ್ನಲೈಟ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಅಲಂಪಾಗಳಿರುವ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಹಿಂದೂ ಮುಹಾ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
204. ಸ್ವರ್ಕೋಲಿಸ್		ಬೆಂಗಾಲ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಬೆಂಗಾಲ್ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ, ಬೆಲ್ಲ ಸರ್ವಾವರ
205. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ		ಕೊಚಿನ್ ಮಾಂಡಿಡ್ (ಕೊಚಿನ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಕೊಚಿನ್ ಪ್ರಯಾಯರುವ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಹಿಂದೂ ಮುಹಾ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
206. ಎಂಬ್ರಿಂಗ್ಸ್		ಪಶ್ಚಿಮಾಯನ ಗಲ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಪಶ್ಚಿಮಾಯನ ಕೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಹಿಂದೂ ಮುಹಾ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
207. ಮಾಣಿಲ್ಲಾರ್ಥ		ಸ್ವಾಂಬ್ ಸ್ವರ್ಗಾಳಿ (ಸ್ವಾಂಬ್ ಕಡಲ ಹಾಸ್ತ)	ಹಿಂದೂ ಮುಹಾ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ

ಬಾಸ ಸ್ಥಳ

ಬೆಂಗಳೂರು ಹೆಸರು

ಪ್ರಾಜ್ಞನಿಕ ಹೆಸರು

208 .	ಸೆರ್ಲೆನ್ಸ್	ಮುಂಕಾ ಸ್ಟೇಷನ್ (ಮುಂಕಾ ಕಡಲ ಹಾಸ್)	ಬೆಂದೂ ಮುಹೂರ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
209 .	ಫಾಸ್ಟ್ ಸ್ಯಾಟ್ಸ್	ಬ್ರಾಂಡೆನ್ ಸ್ಟೇಷನ್ (ಪ್ರತ್ಯೇಗಳಿರುವ ಕಡಲ ಹಾಸ್)	ಬೆಂದೂ ಮುಹೂರ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
ಕುಲ:	ಲ್ರಾಪ್ ಪ್ರೈಮ್ಸ್		
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ :			
210 .	ಕಟ್ಟ್ಸ್	ಮುಲಿಬಾರ್ ಸ್ಟೇಷನ್ (ಮುಲಿಬಾರ್ ಕಡಲ ಹಾಸ್)	ಬೆಂದೂ ಮುಹೂರ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
ಕುಲ:	ಆಸ್ಟ್ರೋಫ್ಯಾ		
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ :			
211 .	ಸೆಲ್ಟ್	ಲಾಜ್ಞ್ ಹೆಡೆಡ್ಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ (ದೊಡ್ಡ ತಲ್ಲಂ ಕಡಲ ಹಾಸ್)	ಬೆಂದೂ ಮುಹೂರ ಕೊಲ್ಲಿ
ಕುಲ:	ಪೆನ್ಕೆರ್ಸಿಫಲಾಟ್ಸ್		
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ :			
212 .	ಗ್ರಾಸ್ಲಿಸ್	ಕಾಮನ್ ನಾಯ್ಲೊ ಹೆಡೆಡ್ಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ (ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನೀಳ ತಲ್ಲಿಯ ಕಡಲ ಹಾಸ್)	ಬೆಂದೂ ಮುಹೂರ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
ಕುಲ:	ಪೆನ್ಕೆರ್ಸಿಫಲಾಟ್ಸ್		
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ :			
213 .	ಕಾಂಟ್ಲಾರ್ಸ್	ಕಾಂಟ್ಲಾರ್ಸ್ ನಾಯ್ಲೊ ಹೆಡೆಡ್ಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ (ಕಾಂಟ್ಲಾರ್ಸ್ ನೀಳ ತಲ್ಲಿಯ ಕಡಲ ಹಾಸ್)	ಬೆಂದೂ ಮುಹೂರ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
ಕುಲ:	ಪೆಲಿಮ್ಸ್		
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ :			
214 .	ಹ್ಯಾಟ್ಲಾರ್ಸ್	ಪ್ರೆಸ್ಟ್ ಅಂಡ್ ಬ್ರ್ಯಾಕ್ ಸ್ಟೇಷನ್ (ಪಳಿಗಿ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟ ಕಡಲ ಹಾಸ್)	ಬೆಂದೂ ಮುಹೂರ ಸಾಗರ, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ

ಕುಟುಂಬ: ವೈವಾರಿತ್ವ ಉಪ ಕುಟುಂಬ: ವೈವಾರಿತ್ವ ಕುಲ: ಪ್ರಭೇದಗಳು:	ಪ್ರಭೇದಗಳು:	ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಕಾಲಿಗಳ
215. ರಸೆಲ್ 216. ಲೀಟ್ಯನ ಕುಲ: ಎಚ್‌ಎ	ರಸೆಲ್ ಪ್ರಿಯರ್ (ರಸೆಲ್ ಮುಂಡಲ ಕಾಳ್ಯ) ಲೀಟ್ಯನ್ ಪ್ರಿಯರ್ (ಲೀಟ್ಯನ್ ಮುಂಡಲ ಕಾಳ್ಯ)	ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ (ಕ್ರೆಟ್ಟಿ ಶ್ರಮ್ಯ ಪ್ರದೇಶ)
ಪ್ರಭೇದ:		
217. ಕಾರಿನೇಟ್ಸ್ ಉಪ ಕುಟುಂಬ: ಕ್ರೆಟ್ಟಲಿನ ಕುಲ: ಅಗ್ಕೆಸ್ಸೆಲ್ಲಾನ್ ಪ್ರಭೇದಗಳು:	ಕ್ರೆಟ್ಸ್ ಪ್ರಿಯರ್ (ಗರಗನ ಕ್ರಮರ್ವಯ ಮುಂಡಲ ಕಾಳ್ಯ)	ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ (ಕ್ರೆಟ್ಟಿ ಶ್ರಮ್ಯ ಪ್ರದೇಶ)
ಪ್ರಭೇದ:		
218. ಹೆವೆನಲರಿಯನ್ಸ್ ಉಪ ಕುಟುಂಬ: ಕ್ರೆಟ್ಟಲಿನ ಕುಲ: ಅಗ್ಕೆಸ್ಸೆಲ್ಲಾನ್ ಪ್ರಭೇದಗಳು:	ಹೆವೆನಲರಿಯನ್ಸ್ ಪ್ರಿಯರ್ ಪ್ರಿಯರ್ (ಹೆವೆನಲರಿಯನ್ ಕುಲ ಮುಂಡಲ ಕಾಳ್ಯ) ಕ್ರೆಟ್ಸ್ ಸೆಟ್ಲೆಸ್ ಪ್ರಿಯರ್ ಪ್ರಿಯರ್ (ಗಂಡು ಮುಂಗಿನ ಕುಲ ಮುಂಡಲ ಕಾಳ್ಯ)	ಪ್ರಿಯರ್ ಮಂಜುಲಾಯ
ಪ್ರಭೇದಗಳು:		
219. ಹೆಪ್ಪುಲ್ ಕುಲ: ಟ್ರಿಯಮೆನ್ಸುರಸ್ ಪ್ರಭೇದಗಳು:	ಹೆಪ್ಪುಲ್ ಪ್ರಿಯರ್ (ಹೆಪ್ಪುಲ್ ಕ್ರಮರ್ವಯ ಕುಲ ಮುಂಡಲ ಕಾಳ್ಯ) ಟ್ರಿಯಮೆನ್ಸ್ ಪ್ರಿಯರ್ (ಮುಳಬಾರ್ ರಾತ್ರಿಚ್ಚುರ್ ಪ್ರಿಯರ್ (ಮುಳಬಾರಿನ ಶಿಲ್ಬ ಮುಂಡಲ ಕಾಳ್ಯ)	ನೈಮತ್ತ ಫಾಲ್ಗುಣ
ಪ್ರಭೇದಗಳು:		
220. ವಾಷಿಲ್ಲಾಪ್ಲಿಸ್ ಕುಲ: ವೂಲಬಾರಿಕ್ಸ್	ಲಾಜ್‌ ಸ್ಟೋರ್ ಗ್ರೆನ್ ಪ್ರಿಯರ್ ಪ್ರಿಯರ್ (ಡೆಷ್ಟ್ ಕ್ರಮರ್ವಯ ಕ್ರೆಸ್ಟು ಕುಲ ಮುಂಡಲ ಕಾಳ್ಯ) ವೂಲಬಾರ್ ರಾತ್ರಿಚ್ಚುರ್ ಪ್ರಿಯರ್ (ಮುಳಬಾರಿನ ಶಿಲ್ಬ ಮುಂಡಲ ಕಾಳ್ಯ)	ನೈಮತ್ತ ಫಾಲ್ಗುಣ
ಪ್ರಭೇದಗಳು:		
221. ವೂಲಬಾರಿಕ್ಸ್		

ಪ್ರಾಣಿನಾಮ ಹೆಸರು	ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೆಸರು	ಹಾಸ ಸ್ಟ್ರಾ
222. ಸ್ವರ್ಯಗಾಳಿಗ್ರಾ	ಕಾಸ್‌ಲ್ ಶ್ರೋ ಹೆಚರ್	ನೈಮತ್ತ ಫ್ಲಾಟ್‌ಗಳು
223. ಗಾಳಿನಿಯಸ್	ಬ್ರಾಹ್ಮಿಯಾ ಹೆಚರ್ ಹೆಚರ್ (ಬಿರಿಯಿ ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ವಾರಿಯದ್ ಫ್ಲಾಟ್‌ಗಳು, ಮಾರ್ಟ್ ಹಾಸ್‌ಲ್ ಫ್ಲಾಟ್‌ ಭಾರತದ ಬ್ಲೆಗಳು
224. ಮತ್ತೊನ್ನಾಮೇಟ್ಸ	ಬ್ರೀನ್ ಸ್ವಾಟೀನ್ ಹೆಚರ್ (ಕಂಡು ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ಅಸ್‌
225. ಪರಂಬಹೆಲ್ಲ	ಬ್ರೆಚ್ ಹೆಚರ್ (ಮುಖ್ಯಿಯ ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ಸ್ವಾರ್ವ ಹಿಮಾಲಯ, ಅಸ್‌
226. ಜರ್ಜೋನಿ	ಜರ್ಜೋನ್ ಹೆಚರ್ (ಜರ್ಜೋನ್ ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ಸ್ವಿತ್ ಹಿಮಾಲಯ, ಅಸ್‌
227. ಸ್ವರ್ಗಗಳ	ಸ್ವರ್ಗಗರ್ ಹೆಚರ್ (ಸ್ವರ್ಗಗರ್ ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ಸ್ವಾರ್ವ ಹಿಮಾಲಯ, ಅಸ್‌
228. ಹೊಟಯೋರವರ್	ಸ್ವೋರ್ಯೋ ಗ್ರೇನ್ ಹೆಚರ್ (ಸ್ವೋರ್ಯೋ ಹೋರಿಯ ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ಸ್ವಾರ್ವ ಹಿಮಾಲಯ, ಅಸ್‌
229. ಕಾಂಟ್ಲೋರ್	ಕಾಂಟ್ಲೋರ್ ಹೆಚರ್ (ಕಾಂಟ್ಲೋರ್ ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ನೈಮೇಂಬಾರ್ ದ್ರಿಷ್ಟಾಗಳು
230. ಹರ್ಡ್‌ಹಿರಿಯೋವೆಕ್ಟ್‌ಸ್‌-ಲೈಟ್ಸ್	ಅಂಡೆಮೆನ್ ಹೆಚರ್ ಹೆಚರ್ (ಅಂಡೆಮೆನ್ ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ಅಂಡೆಮೆನ್ ಮತ್ತು ನೈಮೇಂಬಾರ್ ದ್ರಿಷ್ಟಾಗಳು
231. ಎರಿತ್ರೋರಸ್	ಸ್ವಾಪ್ ಸ್ಟ್ರೋ ಹೆಚರ್ (ಬ್ರೆಕ್ ಬಾಲಾಯ ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ಸ್ವಿತ್ ಹಿಮಾಲಯ, ಅಸ್‌
232. ಅಲ್ಟ್‌ಲಾಬ್ರ್ಯೂ	ಗ್ರೇನ್ ಹೆಚರ್ (ವೆಸಿರು ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ಹಿಮಾಲಯ, ಅಂಡೆಮೆನ್ ನೈಮೇಂಬಾರ್ ದ್ರಿಷ್ಟಾಗಳು
233. ಲ್ರಾಟಿಬ್ಯಾಲ್ವ್	ನೈಮೇಂಬಾರ್ ಹೆಚರ್ (ನೈಮೇಂಬಾರ್ ಕುಳಿ ಮುಂಡಲ ಹಾಸ್)	ನೈಮೇಂಬಾರ್ ದ್ರಿಷ್ಟಾಗಳು

ಹಾವುಗಳ ದೇಶೀಯ ಹೆಸರುಗಳು

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಾವಿಗೆ ಅಧವಾ ವಿಷಕಾರಿ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಹಲವಾರು ಹೆಸರುಗಳಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅಪರೂಪದ ಅಧವಾ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾವುದೇ ಹಾವು ಪರಿಚಿತ ಹಾವನ್ನು ಹೊಲುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕರೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಪಟ್ಟೆಯಿರುವ ಎಲ್ಲ ಹಾವುಗಳನ್ನು ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ‘ಕಟ್ಟುವಿರಿಯನ್’ (ಕಡಂಬಳ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹಾವುಗಳನ್ನು ‘ನಾಗರ’ ಹಾವಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾವುಗಳ ದೇಶೀಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಕ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನ. ಓದುಗರು ಹಾವುಗಳ ದೇಶೀಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಒಿನ್ನೆನ ಸರ್ವವನಕ್ಕೆ ಕಲುಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹಾವುಗಳ ದೇಶೀಯ ನಾಮಗಳ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೋರಲಾಗಿದೆ. ಮಾಹಿತಿ ದೊರಕೆದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾವು ಎವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಾವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಶಿರವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತೆಟ್ಟು ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು.

ಅಂಗಿತ್ವ	ಮುಂದಿ	ತಮಿಳು	ಬಂಗಾರ್	ಒರಿಯ	ಕನ್ಡಡ
1. ಪರ್ಲ್ ಸೈಕ್	ಉಂಡ ಸಾಂಪ್ರ	ಸೀರುರ್ ಹಾಂಬು	ಪ್ರೀಯನ್	ತೆಲಿಯ ಸಾಂಪ್	ಹುಳ್ಳ ಹಾಂಪ್
2. ವೀಲ್ ಪ್ರೈಲ್ ಸೈಕ್	-	ಮುಣ್ಣ್ ಹಾಂಬು	-	-	ಕವಚ್ ಬಾಲದ ಹಾಂಪ್
3. ಪ್ರಾಕಾನ್	ಅಷ್ಟರ್	ಮಲ್ ಹಾಂಬು	ಮೆಂಯಲ್	ಅಷಗರ್,	ಹೆಚ್ಚಾಂಪ್, ದಾಸರ ಹಾಂಪ್
		ಅಧಿಕಾ ದಾಸರ್ ಪಾಂಬು		ಬುಂಧ ಸಾಂಪ್	
			ಬೀಂಡ ಸಾಂಪ್	ಸಾಮಣಸ್ ಮುರಳ್	
4. ಶಾಮಣ್	ಮಾಷ್ಟಕ ಸಾಂಪ್	ಮುಣ್ಣ ಪಾಂಬು	ಬಾಲಿ ಚೆಳಕ್	ಚೀಂಡಾ ಸಾಂಪ್	ಹೆಚ್ಚಾಂಪ್
	ಸಾಂಡ್ ಮೆಂಜ್ಲ	ಅಧಿಕಾಪ್ರೈಯನ್			
5. ರೆಡ್ ಸಾಂಡ್ ಚೆಂಡ್	ದೆಂಡ್ ಮೆಮ್ಪ್ ಸಾಂಪ್	ಸಾಂಪ್ ಮೆಮ್ನ್ ಹಾಂಬು	-	ದೊಮುಂಡಿಯ	ಕೆಂಪ್ ಮುರಳ್ ಹೆಚ್ಚಾಂಪ್,
					ಮೆಣಣಿ ಮುಕ್ಕಾಂಪ್,
6. ಪ್ರಲ್ ಸೈಕ್	ಸಂಮಾರ	ನೆಯಿ ಹಾಂಬು	-	ಅಧಿಕಾ ಬೀಂಡ ಪಾಂಬು	ಪರಡು ತಲ್ ಹಾಂಪ್
7. ಕುಕ್ ಸೈಕ್	ಕುಕ್ ಸಾಂಪ್	ವನ್ನಾವನಿಯನ್	ಉದಯ ಕಾಲ್	-	ಕುಕ್ ಹಾಂಪ್
8. ಸೈಕ್ ಕೀಲ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಕ್	ಮೆರ್ಪ್	ನಿಕ್ಷನ್ ಕುಕ್ ಅಧಿಕಾ ಪ್ರೈಲ್-ಪರಿ ಪಾಂಬು	ಕೆಲ್	ಕೊಚ್ಯಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ	ಪಟ್ಟ ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾಂಪ್
					ಮುಕ್ಕಾಂಪ್
9. ಗ್ರೆನ್ ಕೀಲ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಕ್	ಪ್ರಪ್ ನಾಗ್	ಮೆತುಲ್	-	ಹೆಸರು ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾಂಪ್	
10. ಹೆಕ್ಕರ್ ಕೀಲ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಕ್	ತಲ್ ಹಾಂಬು	ಪ್ರಾಲ್ ಧೀಕ್ಷೆತ್	ಕೊಂಡೆ, ಪಾನಿಕಾಂಡೆ	ಬೆಕ್ಕಳ್ ಬೆನ್ನೇಣು ನೇರು	ಹಾಂಪ್

ಉಂಟಾಗುವ ಹಾವು	ಹೀಂದಿ	ಕೆಟುಭು	ಬಂಗಾರ	ಬ್ರಿಯ	ಕನ್ಕಡ
11. ಅರ್ಜು ಕ್ರೀಲುಬ್ಬು ^{ಕ್ರೀಲುಬ್ಬು}	ಕೆರಾ ಪಾನಿ ಕಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ	ಪೆಚ್ಚೆ ತೆಕ್ಕೆ ಹಾಂಬು	-	-	ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೆನ್ನೆಣು ನೀರು ಕಾಣುವುದು
12. ಬ್ರಿಂಕ್ಲಿನ್ ಸ್ನೇಕ್	-	ಬುಕ್ಕೆಗ್ಗೆ ಹಾಂಬು	-	-	ಕೀಳುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದು
13. ಟಾಸ್ಟ್ ಸ್ನೇಕ್	ದ್ರಾಮುನ್	ಸರಾಯಿ ಹಾಂಬು	ಧಾನಾರಾಜ್	ಧಾನುನ್	ಕೀರೆ ಕಾಣುವುದು
14. ಬ್ರಾಂಡೆಂಡ್ ರೈಸರ್	-	ಉದ್ದು ಕಾಳ ಹಾಂಬು	-	-	ವೆಟ್ ರೈಸರ್
15. ರಾಂಪುರ್ ಸ್ನೇಕ್	ರಜತ್ ಮನ್	-	-	-	ರಾಡ್ ಸಪ್ರೆ
16. ಬ್ರೋನ್ ಬ್ರಾಂಡ್ ಸ್ನೇಕ್	ಲಾಲ್ ಧಾನುನ್ ಅಧ್ವಾ	ಕ್ಲೊಂಬೆರಿ ಮುಕ್ಕೆನ್	ಬ್ರೆತಾಫ್ರಿಕ್ ಮುಕ್ಕೆನ್	-	ಕಂಬು ಬೆನ್ನೆನ ಮರದ ಕಾಣುವುದು
17. ಬ್ರೆಂಟ್ ಸ್ನೇಕ್	ಜರ್ಬ್ ಕಾ ಧಾನುನ್	ಮುರಂ ಮರ ಹಾಂಬು	ಪರಕ್ಕು ಹಾಂಬು	ಕಾಲ ನಾಗಿನಿ	ಹಾರುವ ಕಾಣುವುದು
18. ಬ್ರೆನ್ ಅಧ್ವಾ ಗ್ಲೆನ್ ಸ್ನೇಕ್	ಜರ್ಹಾ ಮಾಂಬ್	ಪಾಕ್ಕು ಹಾಂಬು	ಲ್ರಾಡ್ಲೋಗ್	ಲ್ರಾಡ್ಲಂಬಾ,	ಹಾರುವ ಕಾಣುವುದು
19. ಬ್ರಾಟ್ ಸ್ನೇಕ್	-	ಕ್ಲೊನ್ ಹಾಂಬು , ಬಂಜಾ ರಾಜ್	ದಲ್ಲಾಜ ನಾಗ್	ದಲ್ಲಾಜ ನಾಗ್	ಬಿಕ್ಕು ಕಾಣುವುದು
20. ಬ್ರಾಗ್ ಫ್ರೆನ್ಸ್ ವಾಸ್ಪರ್	ಸ್ನೇಕ್	ಉಪ್ಪು-ಅರ್ಜು ಹಾಂಬು	-	-	ನಾಯು ಮುಮ್ಮದ ನೀರು ಕಾಣುವುದು
21. ಕಾಮುನ್ ಕ್ಲೆಪ್	ಮುನೀರ್ ಅಧ್ವಾ ಕರ್ಜ್	ಕ್ಲೆಪ್ಪಿಯುನ್	ಕಲಾಜೆ, ದುಳಿ	ಅಪ್	ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಡೆಂಬಳ್
22. ಬ್ರಾಂಡೆಂಡ್ ಕ್ರೀಟ್	ಗಾಂಕ್ರೋಮನ್ (ಬಿಕಾರ್) ಪೆಚ್ಚೆ ಕ್ರೆಮ್ ಏರಿಯನ್	ಕಂಪಿನ್	ರಾಜ್	ವಿಳ್ಳಿ ಕಡೆಂಬಳ್	ವೆಟ್ ಕಡೆಂಬಳ್

ಇಂಗ್ಲಿಷ್	ಹಂಡ	ತನ್ನಾಜು	ಬಂಗಾಳು	ಒಂಡು	ಕನ್ನಡ
23. ಕೈರಲ್ ಸ್ಕ್ರೀಕ್	-	-	-	-	ಹವಳಿದ ಕಾನ್ಕು
24. ಕೈಳು (ಸ್ವೈಕ್ಲರ್)	ನಾಗ್ ಸಾಂಪ್ರ್	ನಾಗ್ ಸಾಂಪ್ರ್	ನಲ್ಲಿಪಾಂಚು ಅಧಿಕಾ ಗೋಪಿ	ಗೋಪ್ಯ, ಗೋಪುರ ನಾಗರ ಕಾನ್ಕು	
25. ಕೈಳು (ಮೈನೆಂಟಲ್)	ನಾಗ್ ಸಾಂಪ್ರ್	ನಾಗ್ ಸಾಂಪ್ರ್	ನಲ್ಲಿಪಾಂಚು ಅಧಿಕಾ ಕೈಳು	ತಾಂಪ್	ನಾಗ ರ ಕಾನ್ಕು
26. ಕಂಗ ಕೆಳೆಯು	ನಾಗ ರಾಡ್	ರಾಡ್ ನಾಗಂ	ಸಂಮಿಶ್ಯಾರ್	ಉಹಿರಾಡ್,	ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವ್
		ಅಧಿಕಾ ಕರು ನಾಗಂ		ಶಂಮಿಶ್ಯಾಡ್,	
			ಶಡಲ್ ಪಾಂಚು	ಮುಂಶ್ಯಾಡ್	
27. ಸೀ ಸ್ಕ್ರೀಕ್	ದರಿಯ ಸಾಂಪ್ರ್	ಸಾಮುದ್ರ ಸಾಂಪ್ರ್	ಚಂದ್ರ ಚೀಳಾಡ್	ಉರಿಮಂಡಲ ಹಾನ್	ಚಂದ್ರ ಚೀರ ಉರಿಮಂಡಲ ಹಾನ್
		ಗೋಳಾಂ			ಚಂದ್ರ ತುಂಬಿಯ ಚೀರ,
28. ರಸೆಲ್ ವೈಪರ್	ಗುರು	ಕನ್ನಡಿ ವರಿಯನ್	ಚಂದ್ರ ಚೀಳಾಡ್	ದುಳ ನಾಗ್	ಮುತಿನಾಗರ, ಕಲ್ಪಕಾನ್
					ಕಲ್ಪಕಾನ್ಯಯ ನಾಗ್
29. ಸಾ-ಸ್ಕ್ರೋಪ್ ವೈಪರ್	ಕುರು	ಸುರುಪ್ ಪಾಂಚು	-	ಗುಳಿ ವೀರಯನ್	ಗುಳಿ ವೀರಡಲ
30. ಷಟ್ ವೈಪರ್	ಹರಾ ಗೈರಿಳುನ್	ಕುಳಿ ವೀರಯನ್	ಅಧಿಕಾ ಚೀಪ್ಪಿತಲ್		(ಬಾಂಬುಗ ಚೀಪ್ಪಿ ವೈಪರ್)
			ಪಾಂಚು		

ಹಾರ್ಷಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ವಿಧಾನ

ಹಾರ್ಷಗಳ ಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮರಿಹಾರ್ಷಗಳು ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ನಿರುಪದ್ರವಿ ಹಾರ್ಷಗಳು ವಿಷದ ಹಾರ್ಷಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ವಿಷದ ಹಾರ್ಷಗಳು ನಿರುಪದ್ರವಿ ಹಾರ್ಷಗಳಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಹಾರ್ಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವ ನಿಸರ್ಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭಾರತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾರ್ಷಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯೊಂದರ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆತ ಹಾರ್ಷಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಸ ಚೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹುರುಪೆಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ವಿವರಣಾ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ಗುಣಲಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಹುರುಪೆಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಒತ್ತುಗಳು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಹಾರ್ಷಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಈ ವಿಧಾನವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದುದು. ಜನರಿಗೆ ಪರಿಚಯವಾಗಲೆಂದು ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತಾಗಲೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಾರ್ಷ ಗುರುತಿಸುವ ವಿಧಾನ : ಸತ್ತ ಹಾವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಸಿ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಲ್ಲಿನ ವಿವರಣೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ. ಆ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹಾವಿನ ಪ್ರಧಾನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅನಂತರ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ.

1. ಬಾಲ ದುಂಡಿದೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ದುಂಡಿದೆ; ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಶರೀರದ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗಲವಾದ ಹುರುಪೆಗಳಿವೆ (ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು); ಕೆಲವು ಹಾರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. 2
ಬಾಲ ಚಪ್ಪಟೆ; ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ಚಿಕ್ಕವು ಅಥವಾ ಶರೀರದ ಕೊನೆಯಧಿದಲ್ಲಿ ಫಲಕಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. 29
ಬಾಲಗಳು ತುಂಬಾ ಚಪ್ಪಟೆ; ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ದೊಡ್ಡವು. 41
2. ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ಅಗಲ; ಹೊರಚಾಚಿದ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಕಣ್ಣಗಳು; ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. 3
ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಫಲಕಗಳಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಕವಚಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿವೆ; ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಚಿಕ್ಕವು ಹಾಗೂ ಹುಳದ ರೀತಿಯಿವೆ 28
3. ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಳಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಮೇಲ್ಮೈಗಾದ ಹುರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು 35 ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ. 4

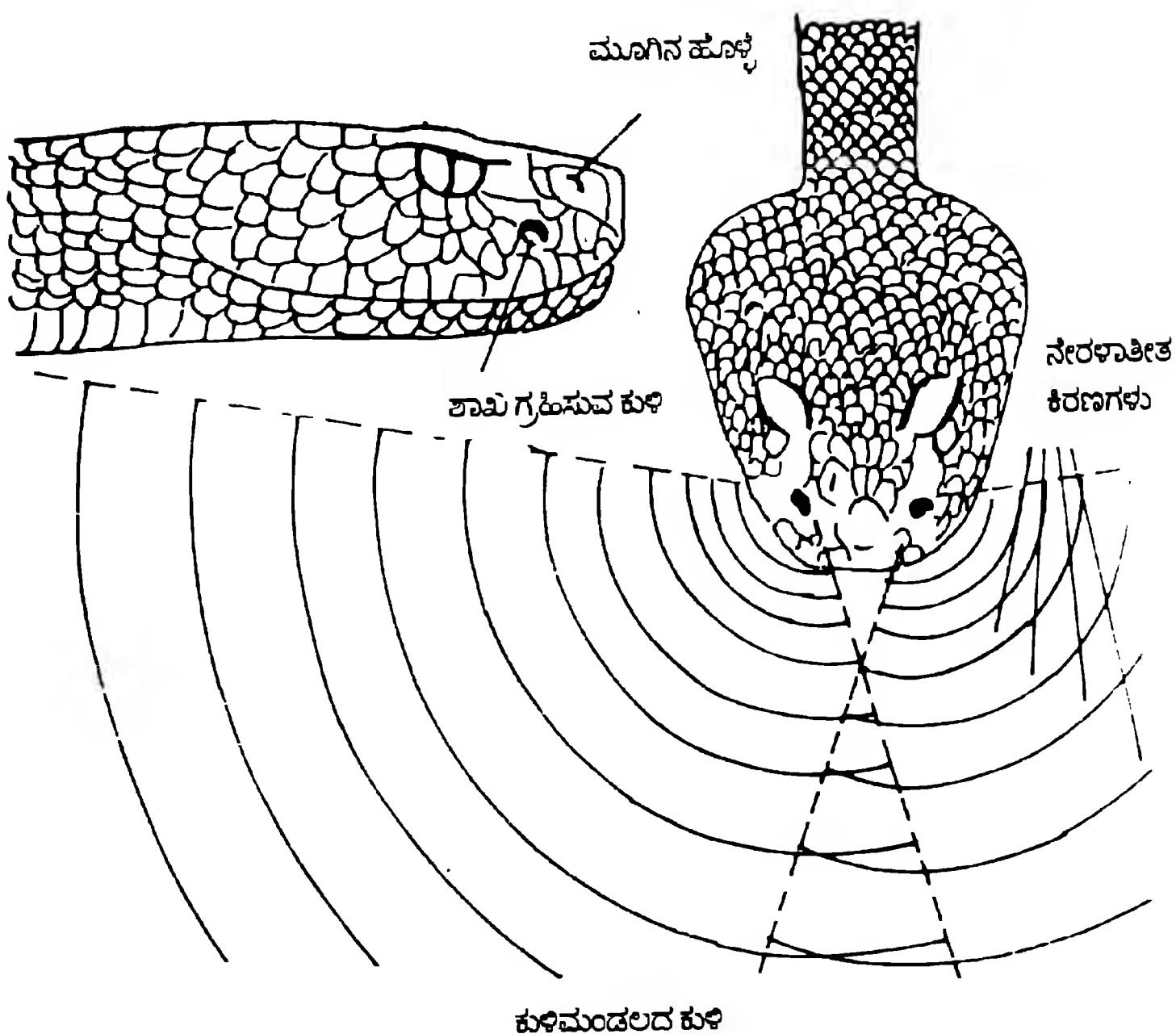
ತಳಭಾಗವನ್ನು ಫಲಕಗಳು ಪ್ರೋಫಾವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ; ಮೇಲ್ನ್ಯಾಗದ ಹರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು 39 ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. 26

4. ಅನುಕ್ರಮವಿಲ್ಲದ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟರುವ ಚಿಕ್ಕ ಹರುಪೆಗಳು ತಲೆಯ ಮೇಲಿರುತ್ತವೆ; ಬಂಧಿಷ್ಟು ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಿಷದಂತಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಇವು ಬಾಯಿರ್ಗಳಿಂದ ಮೇಲ್ನ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಮಂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವು. 5

ಅಗಲವಾದ ಹಾಗೂ ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರದ ತಲೆ; ಮೂರಿನ ಹೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಗಳ ನಡುವೆ ಆಳವಾದ ಸಂಪೇದನಾ ಕುಳಿಯಿದೆ. . . . ಟ್ರಿಂ ರಸುರಸ್ ಕುಲದ ಕುಳಿ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು.

ತಲೆ ಮೇಲೆ ಫಲಕಗಳು; ಮಿಕ್ಕ ಲಕ್ಷ್ಯಾಗಳು ಮೇಲಿನ ರೀತಿ; ಕುಳಿಯೂ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ರೀತಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆಗ್ನಿಸ್ಟ್ರೋಡಾನ್ ಕುಲದ ಹಂಸಿ ಕುಳಿ ಮಂಡಲಗಳು.

ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಗಲವಾದ ಫಲಕಗಳು; ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಷದಂತಗಳಿದ್ದರೆ ಸಣ್ಣವು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. 6

ಒಲೆ ಕೊರೆಯಂತುವುದು ಕೊಬಿನ್ ಉದರದೆ ಒಕ್ಕ ತುರುಪೆಗಳು

ಖುರಾಚು, ಪೂರೆ ಚುತ್ತು ಸೀಕ್ ನೀರಿನ ಕಾಪ್ರಾಗಳ ಅಗಲವಾದ ತುರುಪೆಗಳು

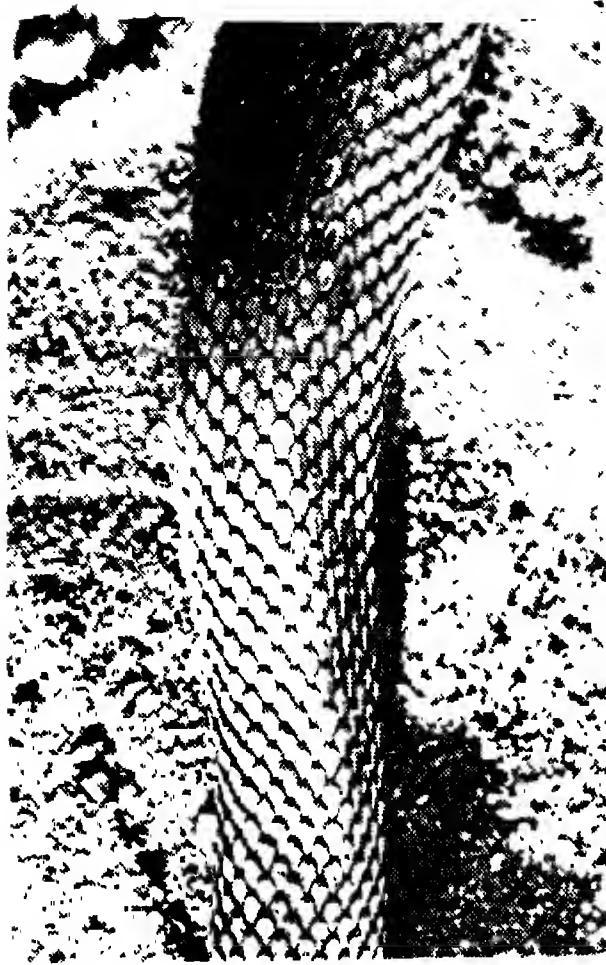

ಖುರಾಚು, ಪೂರೆ ಚುತ್ತು ಸೀಕ್ ನೀರಿನ ಕಾಪ್ರಾಗಳ ಉದರಾದ ಚೆಲ್ಲೆ ಬಾಲ

ಕೇರೆಹೂಟಿನ ಸುಳಿಂಬಾದ ಕಾಸ್ರೂ ಹೆಣ್ಣಿ ಯುವ ತುರುಪೆಗಳು

କାର୍ଯ୍ୟକୁଳୁକୁ ନିର୍ଭାବରେ ବାହିନୀରୁଙ୍କାହିନୀ କରିବାକୁ କରିବାକୁ କରିବାକୁ

କାହିଁ ନାହିଁ କାହିଁ କାହିଁ କାହିଁ କାହିଁ କାହିଁ କାହିଁ

ପାତ୍ରବିନ୍ଦୁ

5. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಹುರುಪೆ ಸಾಲುಗಳು ಒಕ್ಕೆವು ಮತ್ತು ಮೇಲಿನವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಾಲಿರುತ್ತವೆ; ಮಧ್ಯದ ಸಾಲಿನ ಹುರುಪೆಗಳಿಗೆ ಬಿಳಿಯ ಮಟ್ಟಿಗಳಿವೆ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಅಲೆಗಳಾಕಾರದ ಪಟ್ಟಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಗರಗಸದ ಹುರುಪೆಗಳ ಮಂಡಲ.

ಹುರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿವೆ; ತಿಳಿಯಾದ ಮಣಿನ ಬಣ್ಣದ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪೆ ಚೆಕ್ಕೆಗಳ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳು. ರಸೆಲ್ಲ ಮಂಡಲಹಾಪು.

6. ಬಾಯಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಷದಂತಗಳು; ಲೋರಿಯಲ್ಲ ಕವಚವಿಲ್ಲ. . . . 7
ವಿಷದಂತಗಳಿಲ್ಲ; ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲೋರಿಯಲ್ಲ ಕವಚ ಇರುತ್ತದೆ. 8

7. ಹೆಡೆ ಇದೆ; ಮೇಲ್ಯುಟ್ಟಿಯ ಮೂರನೇ ಕವಚವು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳಿಯವರೆಗಿದೆ;
ಚೆನ್ನು ಮೂಳೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಹುರುಪೆ ಸಾಲು ದೊಡ್ಡದಾಗಿಲ್ಲ; ಬಾಲದ ತಳಕ್ಕಿರುವ ಫಲಕಗಳು ವಿಭಜನೆಯಾಗಿವೆ. ನಾಗರ ಹಾಪು.
ಹೆಡೆ ಇಲ್ಲ; ಮೇಲ್ಯುಟ್ಟಿಯ ಮೂರನೇ ಕವಚವು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳಿಯವರೆಗಿಲ್ಲ;
ಚೆನ್ನುಮೂಳೆಯ ಹುರುಪೆ ಸಾಲು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ;
ಬಾಲದ ತಳಕ್ಕಿರುವ ಫಲಕ ವಿಭಜನೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳ.

8. ಮುಸುಡಿಯ ಮೇಲ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ, ಕವಾಟಗಳಂತಹ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳಿಗಳು;
ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೆವು. 9
ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳಿಗಳು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅಧವಾ ಸರಿಸುಮಾರು ಪಕ್ಕಕೆ ಇರುತ್ತವೆ;
ಕವಾಟಗಳಿಲ್ಲ; ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ದೊಡ್ಡವು. 10

9. ನುಣುಪಾದ ಹುರುಪೆಗಳು; ಕಪ್ಪೆಚುಕ್ಕೆಗಳ ಅಧವಾ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ.
ನಾಯಿ ಮುಖದ ನೀರುಹಾಪು

10. ಶರೀರದ ಆದ್ಯಂತ ಮೇಲ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ನುಣುಪಾದ ಹುರುಪೆಗಳು. 11

11. ಗಾಢ ಕಪ್ಪೆ ಬಣ್ಣದ ಕಣ್ಣಗಳು, ಪಾಪೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಶರೀರ ಕಪ್ಪೆ
ಅಧವಾ ಗಾಢ ಕಂಡು ಬಣ್ಣವಿದ್ದು ಬಿಳುಪಿನಿಂದ ಮಾಸಲು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣವಿರುವ
ಗುರುತುಗಳಿರುತ್ತವೆ. 12

12. ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ಎರಡೂ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಚೊಪಾಗಿರುತ್ತವೆ; ಮೇಲ್ಯುಟ್ಟಿಯ
ಫಲಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಂಬತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ತೇಳಳದ ಹಾಪು
ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಚೊಪಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಮೇಲ್ಯುಟ್ಟಿಯ ಫಲಕಗಳ
ಸಂಖ್ಯೆ ಎಂಟು. ಪಟ್ಟಿ ತೇಳಳದ ಹಾಪು

13. ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳಿಗೆ ಸೀಳುಗಳಿವೆ. ವಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಣಿಗಳಿವೆ;
ಮೇಲ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗಲಪಾದ ಕಪ್ಪೆ ಬಣ್ಣದ ಪಟ್ಟೆಯಿದೆ. ಕಂಬು ಬೆನ್ನಿನ
ಮರದ ಹಾಪು
ತಳಭಾಗದ ಹುರುಪೆಗಳು ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಶರೀರವು ಹೊಳೆಪಾದ
ಚುಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕಾರುವ ಹಾಪು
ಕೆಳಭಾಗದ ಹುರುಪೆಗಳು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. 14

14. ದೀರ್ಘ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಪಾಪೆ ಕಣ್ಣನಲ್ಲಿದೆ, ಕುತ್ತಿಗೆಂತ ತಲೆ ಅಗಲವಾಗಿದೆ 15

15. ತಲೆಕೆಳಗಾದ 'Y' ಆಕಾರದ ಪೇಲವ ಗುರುತು ತಲೆಯ ಮೇಲಿದೆ; ಪಾಶ್ವದಲ್ಲಿನ ಹುರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಬಾಗಿವೆ ಬೆಕ್ಕು ಹಾವು

16. ತಲೆ ಮತ್ತು ಕತ್ತಿನ ಹಿಂಭಾಗ ಕವ್ಯ ಬಣ್ಣಾವಿದೆ ಅಥವಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಪ್ಪುಗುರುತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ; ಫ್ರೈಫ್ ಹಾವು 70 ಸೆಂ. ಮೀ.ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಉದ್ದುವಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಲದ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಫಲಕಗಳು 60ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ; ಶರೀರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು 15. . ರಸೆಲ್ಸ್ ಕುಕ್ಕೆ ಹಾವು ತಲೆ ಹಾಗೂ ಕತ್ತಿನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಾಢ 'Y' ಆಕಾರದ ಗುರುತು ಇದೆ. ಶರೀರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುರುಪೆಗಳ 17 ಸಾಲುಗಳಿವೆ ಪಟ್ಟೆ ಕುಕ್ಕೆ ಹಾವು

17. ಶರೀರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುರುಪೆಗಳ 19 ರಿಂದ 23 ಸಾಲುಗಳಿವೆ; ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 195 ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು 18

18. ಲಫ್ ಹಾಗೂ ದಟ್ಟವಾದ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟೆಗಳು(ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಇರಬಹುದು); ಹುರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು 21 ಅಥವಾ 23. 19
ಲಫ್ ಹಾಗೂ ದಟ್ಟವಾದ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಾಲದ ಮೇಲೆ ಮನುಕಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ; ಹುರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು 19. 20

19. ಬಾಲದ ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 100ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ; ಮೇಲ್ತುಟಿಯ ಫಲಕಗಳು ಎಂಟು. ಪಟ್ಟೆ ರೇಸರ್ (ಶೀಫ್ರುಗಾಮೀ)

20. ಕವ್ಯ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟೆಗಳು ಅಥವಾ ವಜ್ರಾಕಾರದ ವಿನ್ಯಾಸ; ಬೆನ್ನು ಮಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕದಾದ ದಟ್ಟವಾದ ಪಟ್ಟೆ; ಗುದನಾಳದ ಮುಂದೆ 13ರಿಂದ 15 ಸಾಲುಗಳ ಹುರುಪೆಗಳು. ಕ್ರೊಷ್ಪು ಉದರದ ರೇಸರ್ (ಶೀಫ್ರುಗಾಮೀ)

21. ತುಟಿಯ ಫಲಕಗಳ ಹಾಗೂ ಕಣ್ಣಗಳ ನಡುವೆ ಉಪನೇತ್ರಕ ಫಲಕಗಳಿವೆ; ಕವಾಲದ ಫಲಕಗಳು ಚಿಕ್ಕವು ಮತ್ತು ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಿಲ್ಲ; ಮನುಸುಡಿಯ ಫಲಕವು ಅಗಲ; ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವೃತ್ತಾಸಗಳಿರುತ್ತವೆ.... ರಾಜಸರ್

22. ಗುದನಾಳದ ಫಲಕ ವಿಭಜನೆಯಾಗಿಲ್ಲ, ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 217 ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಟ್ರೇಸೆಟ್ ಹಾವು
ಗುದದ್ವಾರದ ಫಲಕ ವಿಭಜಿತವಾಗಿದೆ; ತಳಭಾಗದ ಫಲಕ 215ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ 23

23. ಶರೀರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು 23-27; ಮೇಲ್ತುಟಿಯ ಫಲಕಗಳು ಪಳು. ಹಸಿರು ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವು
ಹುರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು 19; ಮೇಲ್ತುಟಿಯ ಫಲಕಗಳು 8 ಅಥವಾ 9. 24

24. ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 190 ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು; ಫ್ರೈಫ್ ಹಾವಿನ ಉದ್ದು 195 ಸೆಂ. ಮೀ.ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. ಕೇರೆ ಹಾವು

25. ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 160ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ; ಗರಿಷ್ಠ ಉದ್ದ್ವ 1.25 ಮೀಟರುಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ; ಮೆಲ್ಲಾಗದಲ್ಲಿ ಚುಕ್ಕೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ. . ಚೌಕಳಿ ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವು

26. ಕಂದುಬಣ್ಣದ ದೊಡ್ಡ ಜೀನುಗಳಾಕಾರದ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ವಿನ್ಯಾಸ; ಮೇಲ್ಲುಟಿಯ ಮುಂಭಾಗದ ಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಯ ಕುಳಿಗಳಿವೆ; ಪ್ರಾಥ ಹಾವುಗಳ ಉದ್ದ್ವ 2 ಮೀಟರುಗಳು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಾವು ಮೇಲಿನಂತೆಯೇ ವಿನ್ಯಾಸ; ಮೇಲ್ಲುಟಿಯ ಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿಗಳಿಲ್ಲ; ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 200ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ; ಉದ್ದ್ವ 1.5 ಮೀಟರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ. 27

27. ಕ್ರಮವಿಲ್ಲದ ಕಪ್ಪಮುಚ್ಚೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮುಚ್ಚೆಗಳು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ; ಒರಟಾದ ಬಾಲವು ಬಾಟಿಯಂತೆ ಉದ್ದ್ವವಾಗಿದೆ, ತಟಕ್ಕನೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಚ್ಚಾವು ಬಣ್ಣವಿದೆ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ದೂರವಿವೆ ಮತ್ತು ಬಾಲ ತುಂಬ ಮೊಂಡು; ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಾಲ ತಲೆಯಷ್ಟೇ ಅಗಲ. ಕಂಪು ಮರಳ ಹೆಚ್ಚಾವು

28. ಶರೀರದ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಸ, ಕಡು ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಕಪ್ಪ ಬಣ್ಣದವರಗೆ; ಮರುಪೆಗಳ ಸಾಲು 18; ವ್ಯಾಸದ 50ರಷ್ಟು ಶರೀರ ಉದ್ದ್ವವಿರುತ್ತದೆ; ಉದರದ ಮರುಪೆಗಳು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತೆಳುವಾದ ಕುರುಡು ಹಾವು ಮರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು 20; ವ್ಯಾಸದ 50 ಪಟ್ಟಿಗಿಂತ ಶರೀರದ ಉದ್ದ್ವ ಕಡಿಮೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕುರುಡು ಹಾವು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಸವಿರುತ್ತದೆ; 15, 17 ಮರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು; ಶರೀರದ ತಳಭಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಳಪಿರುವ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ; ಉದರದ ಮರುಪೆಗಳು ಚಿಕ್ಕವು. ಆದರೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ.. ಯಾವುದೇ ಕವಚ ಬಾಲದ ಹಾವುಗಳು.

29. ಗಲ್ಲದ ಕವಚ ಉದ್ದ್ವ ಮತ್ತು ಕೆಳತುಟಿಯ ಸೀಳಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿದೆ; ಮುಸುಡಿ ಕವಚದ ತುದಿ ಬಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಚೂಪಾಗಿದೆ. . . . ಕೊಕ್ಕ ಮೂಗಿನ ಕಡೆಲ ಹಾವು ಗಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಮುಸುಡಿ ಕವಚಗಳು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. 30

30. ಶರೀರದ ಮಧ್ಯದ ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ಚಿಕ್ಕವು ಆದರೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮರುಪೆಗಳಿಂತ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ದೊಡ್ಡವು. 31 ಶರೀರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮರುಪೆಗಳಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವಲ್ಲ. 38

31. ಹೆಚ್ಚ್ಯಾ ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಗಾತ್ರವಿರುವ ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು. 32 ಹಾವಿನ ಮುಂಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ದೊಡ್ಡವು. 37

32. ತಲೆ ತುಂಬಾ ಚಿಕ್ಕದು ಮತ್ತು ತೆಳುವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆ, ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು

400ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪಟ್ಟಿ ಕಡಲ ಹಾವು. 33
 ತಲೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ; ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 400ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ

33. ಶರೀರದ ದಪ್ಪನೆಯ ಭಾಗದ ಮೇಲೆ ದುಂಡಾದ ಅಥವಾ ಮೊಂಡು ಮೊನೆಗಳಿರುವ ಹುರುಪೆಗಳಿವೆ; ಹುರುಪೆಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಸುಮಾರಾಗಿ ಅಥವಾ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ವ್ಯಾಟಿಸಿವೆ, ಮೇಲ್ಮೈವಡೆ ಮೂಲೆಯ ಮೇಲಿನ (ಮಾಕ್ಸಿಲ) ಹಲ್ಲುಗಳು ಎಂಟು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ. 34
 ಶರೀರದ ದಪ್ಪನೆಯ ಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಷಟ್ಕೋನಾಕಾರ ಅಥವಾ ಚೈಕಾಕಾರದ ಹುರುಪೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಅಥವಾ ಒಂದರ ಪಕ್ಕ ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯಾಟಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಮಾಕ್ಸಿಲ ಹಲ್ಲುಗಳು ಎಂಟು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. 35

34. ಮುಂಭಾಗದ ಕಪಾಲ ಫಲಕ ಒಂದು; ಮಧ್ಯಂತರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗಿಂತ ಕಪ್ಪು ಬಳೆಗಳು ಒಿಕ್ಕೆವು. ಹಳದಿ ಕಡಲ ಹಾವು

35. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣಿದ ಬಾಗಿದ ಗುರುತು; ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಗುರುತು ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ; ಮರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು, ಪ್ರಾಧ ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸಿರು ಬಣ್ಣಿದ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಗಳ ವಿನಾಯ. ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 314-372. ಪಷಿಂಯನ್ ಕೊಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡಲ ಹಾವು

ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗುರುತುಗಳಿಲ್ಲ; ಕಪ್ಪು ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಗಳ ಅಥವಾ ವಜ್ಞಾಕಾರದ ವಿನಾಯ. 36

36. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಆಲಿವ್ ಹೆಸಿರು ಬಣ್ಣಿ, ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹುರುಪೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು 30 ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು; ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 302 - 390 ಮುಂಬಯಿಯ ಕಡಲಹಾವು

37. ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 225 ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು; ಶರೀರದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿನ ತಳದ ಫಲಕಗಳು ಶರೀರದ ಅಗಲದ ಅರ್ಥದಷ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಮಂಡಲದಂತಹ ಕಡಲಹಾವು ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 200ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ; ಮುಂಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ಶರೀರದ ಒಟ್ಟು ಅಗಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದಷ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಲಬಾರ್ ಕಡಲಹಾವು

38. ಮೇಲಿನ ಹುರುಪೆಗಳು ಒಿವಾಗಿ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಇರುತ್ತವೆ; ತಲೆ ದಪ್ಪ ಶರೀರ ತುಂಬ ದೃಪ್ಪಗಿರುತ್ತದೆ. ದಪ್ಪ ತಲೆಯ ಕಡಲ ಹಾವು ಮೇಲ್ಮೈಗದ ಹುರುಪೆಗಳು ಒತ್ತಾಗಿರುತ್ತವೆ; ಶರೀರದ ಪಾಶ್ವಗಳು ಚಚ್ಚು ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. 39

39. ತಲೆ ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಚಪ್ಪಟಿ; ಒಿಕ್ಕೆದಾದ (ಲಫ್ಷುವಾದ) ಕುತ್ತಿಗೆ, ಶರೀರದ ಪಾಶ್ವಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದ್ದ ಮೂಗಿನ ಕಡಲಹಾವು. ಸಣ್ಣದಾದ ತಲೆ; ಉದ್ದ ಹಾಗೂ ತೆಳುವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆ; ಹೆಚ್ಚು ದುಂಡಗಿಲ್ಲದ ಶರೀರ.

40. ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು 350ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ . . ಹೆಚ್ಚು ತಲೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಲ ಹಾವು

41. ಕಡಲಹಾವಿನ ಫಲಕಗಳು ದೊಡ್ಡವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವು ಉಭಯವಾಸಿ ಕಡಲಹಾವುಗಳ ಏರಡು ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ (ಲಾಟಿಕಾಡ).

ಡಾ. ಎಸ್. ಎ. ಮೀಂಟನ್ ಅವರ
ಇನ್ ಅನೋಟೇಟ್‌ಡ್ ಕ್ಷೇತ್ರ ದ ಸ್ಟಾಂಫಿಬಿಯನ್ ಆಂಡ್
ರೆಪ್ಟೇಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಸಿಂಥ್ ಆಂಡ್ ಲಾಸ್ ಬೆಲ್‌
ಪ್ರಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ವಿಷದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ವಿಧಾನ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೀವಂತ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವುಗಳ ಬಣ್ಣ, ವಿನ್ಯಾಸ, ಆವಾಸ ಹಾಗೂ ವರ್ತನೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕಾಗಿ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಅಭಾಸ ಆಗತ್ತ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಲೀವಿತ ವಿವರಣೆಗಿಂತ ದೆಚ್ಚಿನ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಅಭಾಸದಿಂದ ಶಿಳಿಯುವ ಚಿಂಡ್ಗಳೇ ಸದುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ ಅಥವಾ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾವನ್ನು ಆದರಲ್ಲಿ ಆಗತಾನೇ ಹಿಡಿದು ದೆಚ್ಚಿನ ಪಟ್ಟಾಗದ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ತುಂಬ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅದು ವಿಷಕಾರೀಯೇ ಅಲ್ಲವೂ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಹಾವುಗಳ ಅಂಗರಚನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ನೇಹ ಜ್ಞಾನವಿರುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಸದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಇರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒತ್ತುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅನುಸರಿಸಬಹುದು. ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಜೀವಂತ ಹಾವನ್ನು ಹಿಡಿಯ ಬೇಕಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾವುಗಳ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಂಪವಾಗುವವರೆಗೆ ಫಾರ್ಮಾಲಿನ್ ದ್ವಾರಾ ದಾಖಲಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ ಸತ್ತ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೂಪೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

1. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾವಿಗೆ ದೋಷಯೆ ಪುಟ್ಟಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಟೆಯ ಬಾಲಪಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ತುಂಬ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆ ಹಾವು ಕಡಲಹಾವು ಹಾಗೂ ಅದು ತುಂಬ ವಿಷಕಾರಿ. (ಲಾಟಿಕಾಡ ದಂತಹ ಉಭಯವಾಸಿ ಕಡಲಹಾವುಗಳಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಅಗಲವಾದ ಹಾಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದ ಫಲಕಗಳಿವೆ). ಸ್ಥಳೀಯ ಕಡಲಹಾವಿನ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ, ಕೊಕ್ಕೆ ಮೂಗಿನ ಕಡಲಹಾವು, ಹಳದಿ ಕಡಲಹಾವು, ಬಳೆಗಳ ಕಡಲಹಾವು, ಕೊಚೆನ್ ಪಟ್ಟಿ ಕಡಲಹಾವು, ಕರಿದಾದ ತಲೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಲಹಾವು ಹಾಗೂ ಹಳದಿ-ಹಳ್ಳಿ ಕಡಲಹಾವುಗಳು, ಸಾವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಕಚ್ಚಿಬಲ್ಲವೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯವಾದ ಇತರೆ ಕಡಲಹಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಯಾಗಬಲ್ಲವು.

2. ಕೆಲವು ನಿರುಪದ್ರವಿ ಹಾವುಗಳು ಭಯಗೊಂಡಾಗ ತಮ್ಮ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಪ್ಪಟೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವಾದರೂ ಸಹ ಹೇಡೆ ಮತ್ತು ಬಾಗಿದ ಕುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ನಾಗರಹಾವನ್ನು ಕೊಡಲೇ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸತ್ತಿರುವ ನಾಗರಹಾವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವುದು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ. ಆಗ ತಾನೆ ಸತ್ತೆ ಹಾವಾದರೆ, ಬಹಳಷ್ಟು ಹಾವುಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಚರ್ಮ ಹಿಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ, ಶರೀರ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾಗರಹಾವಿನ ಚರ್ಮವೂ ಸಹ ಹಿಗ್ಗಿದೇ ಇರಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾವಿನ ತಲೆಗೆ ಪೆಟ್ಟಾಗದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ, ಮೇಲ್ಮೈಯಡೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರವಾದ ವಿಷದಂತಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಕಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಕವಚಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಮೇಲ್ಮೈಯಡೆಯ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮೂರನೇ ಫಲಕವನ್ನು ನೋಡಿ. ಈ ಎರಡು ಲಕ್ಷ್ಯಾಗಳಿಂದ ನಾಗರಹಾವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಲಕ್ಷ್ಯಾಗಳಿಂದ ಹಾವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಹೆಡೆಯ ಗುರುತನ್ನು ನೋಡಿ, ಅನಂತರ ಹೆಡೆಯ ತಳಭಾಗವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವಿಗೆ ಅಗಲವಾದ ಕಪ್ಪು ಪಟ್ಟಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಸಮಾದ ಹಳದಿ ಅಥವಾ ಚಿಳಿಯ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪು ಪಟ್ಟಿಗಳು ಒಂದಾದ ನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಇರುತ್ತವೆ. ಶರೀರದ ಮಿಕ್ಕ ಭಾಗವು ತಿಳಿಯಾದ ಅಥವಾ ದಟ್ಟವಾದ ಚುಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ನಿರುಪದ್ರವಿ ಹಾವಿಗೂ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಅಗಲವಾದ ಪಟ್ಟಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ (ನಾಗರಹಾವಿನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವವು ನೈಯತ್ಯ ಫಟ್ಟಗಳ ಹಿಮಾಲಯದ ಅರಣ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಬಂಗಾಳ, ಒರಿಸ್ಸ ಹಾಗೂ ಅಂಡಮಾನನ ಕಾಂಡ್ವಾನಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ವವನ್ನು ಅದರ ಬೃಹತ್ ಗಾತ್ರದ ಶರೀರ, ಹಳದಿ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪೆಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ತಲೆಕೆಳಗಾದ 'Y' ಅಕಾರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತಿನಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

3. ತಲೆ ಪೂರ್ವ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲದ ಜೋಡಣೆಯಿರುವ ಸಣ್ಣ ಹೆರುಪೆಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದ್ದರೆ, (ಭಾಯಾಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ) ಮತ್ತು ತಳಭಾಗದ ಫಲಕಗಳು ಉದರದ ಪೂರ್ವ ಅಗಲವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಆ ಹಾವು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಹಾಗೂ ವಿಷಕಾರಿಯಾದ ಮಂಡಲ ಹಾವು.

ಗರಗಸ ಹೆರುಪೆಯ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು ಉಪ್ಪು ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ರಸೆಲ್ಲ ಮಂಡಲ ಹಾವುಗಳು ಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡೆ, ಕುರುಚೆಲು ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪೂದೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಲೆಂಟ್‌ನ್ ಮಂಡಲಹಾವು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುವ ಅಪರೂಪದ ಹಾವು.

4. ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಗಳ ನಡುವೆ ಕುಳಿಯಿದ್ದರೆ, ಆ ಹಾವು ಕುಳಿಮಂಡಲ. ಈ ಹಾವಿನ 14 ಪ್ರಭೇದ ಮಾತ್ರ ಅಂಡಮಾನ್, ನಿಕೋಬಾರ್

ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಅರಣ್ಯಗಳಿರುವ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವು ವಿಷಕಾರಿಯಾದರೂ ಸಹ, ತುಂಬ ದೊಡ್ಡದಾದ ಹಾವುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಂಟಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಬಲ್ಲವು.

5. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಕವಚಗಳಿಧ್ಯರೆ, ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯ ಮೇಲಿನ ಹುರುಪೆಗಳು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ದೊಡ್ಟದಾಗಿಧ್ಯರೆ ಹಾಗೂ ಬಾಲದ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಫಲಕಗಳ ಒಂದೇ ಸಾಲಿಧ್ಯರೆ, ಆ ಹಾವು ಕಡಂಬಳ ಮತ್ತು ಅದು ವಿಷಕಾರಿ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡಂಬಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುವ ಇತರೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

ಆ) ಇದರ ಶರೀರ ಕಪ್ಪು ಅಥವಾ ಕಡು ಕಂಡು ಬಣ್ಣಾವಿದ್ದು ಬಿಳಿಯ ಅಡ್ಡಗೆರೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶರೀರದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಅಡ್ಡಗೆರೆಗಳ ಬದಲು ಚೆಕ್ಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಬಾ) ಕಣ್ಣಗಳು ಚೆಕ್ಕೆವು ಮತ್ತು ತುಂಬ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಾವಿರುತ್ತವೆ; ಪಾಪೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಕಾಣಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಬಿ) ಲೋರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ (ಚಿತ್ರ ನೋಡಿ).

ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಪಟ್ಟಿ ಕಡಂಬಳವು ಪಳೆದಿ ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣಾದ ದೊಡ್ಡ ಅಡ್ಡಪಟೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮಿಕ್ಕ ಕಡಂಬಳ ಹಾವುಗಳು ಅಪರೂಪ (ಪರಿಶೀಲನಾ ಪಟ್ಟಿ ನೋಡಿ) ಹಾಗೂ ಅವನ್ನು 5ನೇ ಅಂಶದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

6. ಶರೀರಕ್ಕೆ 13 ಅಥವಾ 15 ಹುರುಪೆ ಸಾಲುಗಳಿಧ್ಯರೆ, ಬಾಲದ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳ ಫಲಕಗಳಿಧ್ಯರೆ, ಲೋರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿ ಇಲ್ಲದಿಧ್ಯರೆ ಮತ್ತು ಬಾಯಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೊತೆ ವಿಷದಂತಗಳಿಧ್ಯರೆ ಆ ಹಾವು ಹವಳದ (ಕಾರಲ್) ಹಾವು ಮತ್ತು ಅದು ವಿಷಕಾರಿ. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಹವಳದ ಹಾವುಗಳ 5 ಪ್ರಭೇದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯವೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ದೊಡ್ಡದಾದ ಹವಳದ ಹಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಿರಬೇಕು.

7. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಅರು ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಹೊಂದದ ಭಾರತದ ಯಾವ ಹಾವೂ ವಿಷದ ಹಾವಲ್ಲ.

ಡಾ. ಎಸ್. ಎ. ಮೀಂಟನ್ ಅವರ ಆನ್‌
ಅನೋಟೇಟೇಡ್ ಕೋ ಟು ದ ಟ್ರಾಂಫಿಬಿಯನ್ ಅಂಡ್
ರೆಪ್ಲಿಕ್ ಆಫ್ ಸಿಂಥ್ ಅಂಡ್ ಲಾಫ್ ಬೆಲಾ ಪ್ರಸ್ತುತಿದಿಂದ
ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಂಥ ಖಣ್ಣ

ಬ್ಯಾನಡೆ, ಆರ್. ಎನ್., ಫೆರಪೆಟ್‌ ಅಡ್ವೆನ್ಸ್‌ ಇನ್ ದಿ ಟ್ರೇಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ ಆಫ್ ಪಾರ್ಯಾನಸ್ ಸ್ನೇಕ್‌ಬ್ರೆಟ್‌, ನಾಲ್ಕನೇ ಇಂಟರ್‌ನಾಷನಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಆಫ್ ಟಾಕ್ಸಿನೋಲಜಿ, ಟೋಕಿಯೋ, 1974.

ಬೆಹುರಾ, ಬಿ.ಕೆ., ಸ್ನೇಕ್‌ ಆಫ್ ಬರಿಸ್‌, ಜುಯಲಾಜಿಕಲ್ ಸೋಸೈಟಿ ಆಫ್ ಬರಿಸ್‌, 1966.

ಚೆಲ್ವೀರ್ಸ್, ಎ., ಲ್ಯಾಫ್ ಆಫ್ ರೆಪ್ಲಿಕ್‌, ಸಂಪುಟ I, II, ವ್ಯೇದನ್ ಫೀಲ್ಡ್ ಅಂಡ್ ನಿಕೋಲ್ಸನ್, ಲಂಡನ್, 1969.

ಭನೋಟರ್, ಆರ್.ಕೆ., ಆರ್. ಕೆ. ಭಟ್ಕಾಗರ್ ಮತ್ತು ಡಾ.ಕೆ. ಟಾಕೂರ್, ಎಕ್ಸ್‌ಪೋಷ್‌ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾಸ್ ವ್ಯೇಲ್ಡ್ ಲ್ಯಾಫ್ ಅಂಡ್ ಇಟ್‌ ಬಯಾಲಾಜಿಕಲ್ ಸಿಗ್ನಿಫಿಕನ್ಸ್ ಚೀತಲ್, ಸಂಪುಟ-16, ಸಂ. 3, 1975.

ಬಿಸ್ಕ್ವಿಸ್, ಎನ್. ಮತ್ತು ಡಿ.ಪಿ.ಸನ್ಯಾಲ್, ಎ ನ್ಯೂ ಸ್ಟ್ರಿಟ್‌ ಆಫ್ ವ್ಯೂಲ್ಸ್ ಸ್ನೇಕ್‌ (ಲಿಕಾಡನ್) ಫ್ರಂ ದಿ ಅಂಡಮಾನ್ ಅಂಡ್ ನಿಕೋಬಾರ್ ಬಿಲ್‌ಬಾಂಡ್ಸ್, ವರದಿ, ಜುಯಲಾಜಿಕಲ್ ಸೋಸೈಟಿ, ಕಲ್ಕತ್ತಾ, 18:137-141, 1965.

ಮೋಗಟ್‌, ಸಿ.ಎಂ., ಡೆಂಟಿಶನಲ್ ಫೆನೋಮೆನ್ ಇನ್ ಹೋಬ್ರಾಸ್ ಅಂಡ್ ಅದರ್ ಎಲಪಿಡ್ಸ್, ಅಮೆರಿಕನ್ ಮ್ಯಾಜಿಯಂ ಆಫ್ ನಾಷ್ಟಿಕರಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ, ಸಂ.81, ಅನು. 3, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, 1943.

ಬುಟಲ್, ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಮತ್ತು ಇ.ಇ.ಬ್ಲಕ್, ವೆನಾಮಸ್ ಅನಿಮಲ್ಸ್ ಅಂಡ್ ದೇರ್ ವೆನಮ್ಸ್, ಆಕೆಡೆಮಿಕ್ ಪ್ರೆಸ್, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, 1971

ಕೆರಾಸ್ ರೋಡರ್, ವೆನಮಸ್ ಅನಿಮಲ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ವಲ್‌, ಪ್ರೆಂಟೀಸ್ ಕಾಲ್ ಇನ್‌ಕಾಪ್‌ರೋಡೇಟ್‌, ನ್ಯೂಜೆಸ್, 1974.

ದೇವರಸ್, ಪಿ.ಜೆ., ಸ್ನೇಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ನಾಷ್ಟಿಕರಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಿಸ್, ಇಂಡಿಯ, ನ್ಯೂ ಡಿಲ್ಲಿ, 1970

ದೇವರಸ್, ಪಿ.ಜೆ. ಮತ್ತು ಎನ್.ಇ. ವಾದ್, ಇಕಾಲಜಿ ಆಫ್ ಇಚೆಸ್ ಕೆರಿನೆಟಸ್, ಜನರಲ್ ಆಫ್ ದ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಬಾಂಬೆ, 1956.

ದೇರಾನಿಯಗಾಲ, ಪಿ.ಇ.ಪಿ. ಕಲಡ್‌ ಅಟ್ಲಾಸ್ ಆಫ್ ಸರ್ವ ವರ್ಟಿ-ಬ್ರೇಟ್‌ ಫ್ರಂ ಸಿಲೋನ್ (ಸ್ನೇಕ್ ಸಂ.3) ಗವರ್ನರ್‌ಮೆಂಟ್ ಪ್ರೆಸ್, ಸಿಲೋನ್, 1955.

ಡಿಟ್‌ಮಾರ್ಕ್, ಆರ್.ಎಲ್., ರೆಪ್ಪೆಲ್ಸ್ ಆಫ್ ದ ವಲ್ಲ್‌, ಮ್ಯಾಕ್‌ಮಿಲನ್‌, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, 1946.

ಡಿಟ್‌ಮಾರ್ಕ್, ಆರ್. ಎಲ್., ಫೀಲ್ಡ್ ಬುಕ್ ಆಫ್ ನಾಥ್‌ ಅಮೆರಿಕನ್ ಸ್ಕೇಕ್‌, ಡಬಲ್‌ಡೇ ಅಂಡ್ ಕೋ., ಇನ್‌ಕಾಪ್‌ರೇಟ್‌, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, 1949.

ಡನ್‌ಸನ್, ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಎ.(ಸ್.ಎ.), ಬಯಾಲಜಿ ಆಫ್ ದಿ ಸ್. ಸ್ಕೇಕ್‌, ಯುನಿವೆಸಿಟಿ ಪಾರ್ಕ್ ಪ್ರೇಸ್, ಬಾಲ್ಯಮೋರ್, 1975.

ಫಿಟ್‌ಮೇನ್‌, ಟಿ.ಎಫ್.ಎಂ., ಸ್ಕೇಕ್‌ ಆಫ್ ಸದನ್‌ ಆಫ್‌ಕಾ, ಪನ್‌ಲ್ ಅಂಡ್ ಸನ್‌, ಕೇವ್‌ಟೋನ್, 1962.

ಗ್ರಾನ್‌, ಕಾಲ್‌, ಬಯೋಮೆಕಾನಿಕ್‌, ಜೆ.ಬಿ.ಲಿಪ್‌ನ್‌ಕಾಟ್‌, ಕೋ. ಫಿಲಿಡಲ್‌ಯೂ, 1974.

ಫಾಪ್ರಿ, ಕೆ.ಜಿ., ಸ್ಕೇಕ್‌ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಪಾಪ್‌ಲರ್‌ ಬುಕ್ ಡಿಪ್‌ಲೋ, ಬಾಂಬೆ, 1937.

ಕಂಗ್‌ಹಾನ್‌, ಜೆ.ಆರ್., ಸ್ಕೇಕ್‌ ಆಫ್ ಅಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಆಂಗಸ್ ಅಂಡ್ ರಾಬಟ್‌ಸನ್, ಸಿಡ್ನಿ, 1969.

ಕ್ಲೌಬರ್‌, ಎಲ್. ಎಮ್., ರ್ಯಾಟ್‌ ಸ್ಕೇಕ್‌, ಯುನಿವೆಸಿಟಿ ಆಫ್ ಕ್ರಾಲಿಪ್ರೋನ್‌ಯೆ ಪ್ರೇಸ್‌, 1956.

ಕುಂಟೂಸ್‌, ಆರ್. ಇ., ಸ್ಕೇಕ್‌ ಆಫ್ ಟ್ರೈವಾನ್‌, ಯು. ಎಸ್. ನೇವಲ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ರಿಸಚ್‌ ಯೂನಿಟ್‌, ಟ್ರೈವಾನ್‌, 1963.

ಲೇಕ್, ಜೆ. ಎಚ್. ಇ., ಅಭ್ಯವೇಶನ್ ಮೇಡ್ ಆನ್ ಕಂಗ್ ಕೋಬ್ಲ್ಸ್‌ ಇನ್ ಧೈಲ್‌ಎಂಡ್, ನ್ಯೂಶನಲ್ ರಿಸಚ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಆಫ್ ಧೈಲ್‌ಎಂಡ್ ನ್ಯೂಸ್ ಲೆಟರ್‌, ಪಾರ್ಟ್ 5, 1969.

ಮೆಕ್‌ಕೋಲ್‌, ಎನ್.ಸಿ. ಮತ್ತು ಜೆ.ಎಫ್.ಗೆನಾರ್‌ ಜೂನಿಯರ್‌, ಇವ್‌ಲ್ಯುಯ್‌ಇಂಫ್‌ ಆಫ್ ವೆನುಮಸ್ ಸ್ಕೇಕ್‌ಬ್ರೇಟ್‌ ಇನ್ ಸದನ್‌ ಯು.ಎಸ್.

ಜೆ. ಪ್ರೈಲಿಡಾ ಮೆಡಿಕಲ್ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್‌, ಸಂ. 49, ನಂ.12, 1963.

ಮಿಂಟನ್‌, ಎಸ್.ಎ., ಅನೊಟೇಟ್‌ ಕೋ ಟು ದಿ ಆಂಫಿಜಿಯನ್‌ ಅಂಡ್ ರೆಪ್ಪೆಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಸಿಂಥ್ ಅಂಡ್ ಲಾಸ್ ಬೆಲ್‌, ವೆಸ್‌ ಪಾಕೆಸ್‌ನ್‌, ಅಮೆರಿಕನ್ ಮ್ಯಾಡಿಯಂ ಆಫ್ ನ್ಯೂಚೆರಲ್ ಹಿಸ್‌ರಿ, ನಂ. 2081, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, 1962.

ಮಿಂಟನ್‌. ಎಸ್.ಎ. ಹಾಗೂ ಎಂ.ಆರ್.ಮಿಂಟನ್‌, ವೆನುಮಸ್ ರೆಪ್ಪೆಲ್ಸ್, ಬೊಲ್‌ ಸ್ಕ್ರಿಬ್‌ರ್‌ ಸನ್‌, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, 1969.

ಮೂತ್ರೀ, ಟಿ.ಎಸ್.ಎನ್., ಸಮ ಸ್ಕೇಕ್‌ ಫ್ರಂ ದಿ ಅಣ್ಣಾಮಲ್ಯ್‌ಸ್ ಅಂಡ್ ಕಾರ್‌ಮವರ್ ಹಿಲ್ಸ್, ಜನರಲ್ ಆಫ್ ದ ಯುನಿವೆಸಿಟಿ ಆಫ್ ಪ್ರೊನಾ, 1971.

ನಿಕಲ್ಸನ್‌, ಇ.; ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಕೇಕ್‌; ಹಿಗ್‌ನಾಬಾಧಮ್ ಎಂಡ್ ಕಂಪನಿ; ಮದ್ರಾಸ್, 1870

ಪಾಕ್‌ರ್‌, ಎಚ್‌.ಡೆಬ್ಲ್ಯೂ.; ನ್ಯಾಚರಲ್‌ಹೆಚ್‌ ಆಫ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ ; ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮೂಳೆಯಂ (ಎನ್‌.ಎಚ್‌.) ಲಂಡನ್, 1965

ಪೀಟಸ್‌, ಡೆ.ಎ.; ಡಿಕ್ಟನರಿ ಆಫ್‌ ಹವೆಟ್‌ಮೋಲಾಜಿ; ಹಾಫ್‌ರ್‌ ಪಬ್ಲಿಕ್‌ಷನ್‌; ನ್ಯಾಯಾಕ್‌, 1964

ಪಿಟ್‌ಮೈನ್‌, ಸಿ.ಆರ್‌.ಎಸ್‌; ಸ್ನೇಕ್‌ ಆಫ್‌ ಲಿಗಾಂಡಾ; ಕೋಡಿಕೋಂಟ್‌, ವ್ಯೇಲ್‌ಪ್ರ್‌ ಎಂಡ್‌ ವೇಲ್‌ ಲಿ. ಲಂಡನ್, 1974

ಪ್ರೋವ್‌, ಸಿ. ಎಚ್‌; ದಿ ಜ್ಯೋಂಟ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ ; ರೂಟ್‌ಲೆಜ್‌ ಎಂಡ್‌ ಕೇಗ್ನ್‌ ಪಾಲ್‌, ಲಂಡನ್, 1961

ಪ್ರೋಟ್‌ರ್‌, ಕೆ. ಆರ್‌; ಹವೆಟ್‌ಮೋಲಾಜಿ ಡೆಬ್ಲ್ಯೂ. ಬಿ. ಸೌಂಡಸ್‌ ಕಂ; ಲಂಡನ್, 1972

ರಾಜೇಂದ್ರನ್‌, ಎಂ.ಎ.; ಆವರ್‌ ಕೆಂಟ್‌ರ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ (ತಮಿಕ್‌ ವೇಲ್‌ ಪ್ರಿಂಟಸ್‌, ಪಲಿಯಂಕೋಟ್‌ಹಾಯಿ, 1968

ರಿಚೇನಾಬಾಖ್‌-ಕ್ಲೀಂಕ್; ಎಚ್‌. ಮತ್ತು ಇ. ಎಲ್‌ನಾ; ಡಿಸೀಸಸ್‌ ಆಫ್‌ ರೆಪ್ಲೇಲ್‌ ; ಡಿ.ಎಫ್‌.ಎಚ್‌. ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್‌ ನ್ಯಾಯಾಕ್‌, 1965

ರೀಡ್‌, ಎಚ್‌. ಎ.; ವೆನೊಮಸ್‌ ಎನಿಮೆಲ್‌ ಎಂಡ್‌ ದೆಯರ್‌ ವೆನೊಮ್‌ ; (ಡೆಬ್ಲ್ಯೂ. ಬುಶೇಲ್‌ ಮತ್ತು ಇತರ); ಅವಾಡೆಮ್‌ ಪ್ರ್‌, ನ್ಯಾಯಾಕ್‌, 1968

ರೋಮರ್‌, ಎ.ಎಸ್‌., ಅಸ್ಟ್ರೀಯೋಲಾಜಿ ಆಫ್‌ ದ ರೆಪ್ಲೇಲ್‌, ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್‌ ಚಿಕಾಗೋ ಪ್ರ್‌, ಚಿಕಾಗೋ, 1968.

ರೋಸ್‌, ವಾಲ್ತ್‌ರ್‌, ರೆಪ್ಲೇಲ್‌ ಅಂಡ್‌ ಆಂಥಿಬಿಯನ್‌ ಆಫ್‌ ಸೈತ್‌ ಆಫ್‌ಕಾ, ಮಾಸ್ಕ್‌ ಮಿಲರ್‌, ಕೇಪ್‌ಟೋನ್, 1962.

ರಸೆಲ್‌, ಎಫ್‌.ಇ.ಮತ್ತು ಆರ್.ಎಸ್‌. ಸ್ಕ್ಯಾಫ್‌ನಾಬಗ್‌, ಬಿಟ್ಟಿಯೋಗ್‌ಫಿ ಆಫ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ ವೆನೊಮ್‌ ಅಂಡ್‌ ವೆನೊಮಸ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌, ಬಿಟ್ಟಿಯೋಗ್‌ಫಿಕ್‌ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್‌ ಇನ್‌ಕಾಪ್‌ರ್‌ ರೇಟ್‌ಪ್ರ್‌, ಕ್ಯಾಲಿಪ್ರೋನ್‌ಯೊ, 1963.

ರಸೆಲ್‌, ಡಾ.ಪ್ರಾಟ್‌ಕ್‌, ಆನ್‌ ಆಕೆಂಟ್‌ ಆಫ್‌ ಇಂಡಿಯನ್‌ ಸರ್ವೆಂಟ್‌ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ ಆನ್‌ ದಿ ಕೋರ್‌ಮಂಡಲ್‌ ಕೋಸ್‌, ಶೈಕ್‌ಪಿಯರ್‌ ಪ್ರ್‌, ಲಂಡನ್, 1796.

ಸವಾಯ್‌, ವ್ಯೇ. ಮತ್ತಿತರರು, ಎಪಿಡೆಮಿಯಾಲಾಜಿಕಲ್‌ ಸ್ಪರ್ಡಿ ಆಫ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ಬ್ರೇಕ್‌ ಇನ್‌ ಸೌತ್‌ಕಾರ್ಬನ್‌ ವಿಲಿಯೊ, ಜಪಾನೀಜ್‌ ಜನರ್‌ಲ್‌ ಆಫ್‌ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆರಿಮೆಂಟಲ್‌ ಮೆಡಿಸಿನ್‌, ಸಂ.42. ನಂ.3, 1972.

ಸವಾಯ್‌, ಯೋಶಿಯೋ ಮತ್ತು ಮನಬು ಹೊಮ್‌ ಸ್ನೇಕ್‌ಬ್ರೇಕ್‌ ಇನ್‌ ಇಂಡಿಯೊ, ದ ಜಪಾನ್ ಸ್ನೇಕ್‌ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್‌ಬ್ರ್‌, ಪ್ರಕಟಣೆ ಸಂ.7, 1975.

ಶಮ್ರ್, ಬಿ.ಡಿ.ಮತ್ತು ಟಿ.ಶಮ್ರ್, ಸ್ನೇಕ್‌ ಆಫ್‌ ಜಪ್‌ ಅಂಡ್‌ ಕಾಶ್‌ರ್‌, ದ ಮದ್ರಾಸ್ ಸ್ನೇಕ್‌ ಪಾಕ್‌ ಟ್ರೈನ್‌, ವಾತಾವರಣ ಸಂ.1, ಸಂ.2.

ಶಾ, ಸಿ.ಇ. ಮತ್ತು ಶೆಲ್ನೋ ಕ್ಯಾಂಪಬೆಲ್ಲ್, ಸ್ನೇಕ್ಸ್ ಆಫ್ ದ ಅಮೆರಿಕನ್ ವೆಸ್ಟ್, ನಾಥ್, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, 1947.

ಸಿಂಗ್, ಎಲ್ ಮತ್ತಿತರರು, ಕ್ರೋಮೋಸೋಮ್ ಅಂಡ್ ದ ಕ್ಲಾಸಿಫಿಕೇಶನ್ ಆಫ್ ದ ಸ್ನೇಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಫ್ರಾಮಿಲಿ ಬೊಯ್ಸ್, ಸ್ಟ್ರೋಜೆನಿಟಿಕ್ 7/3, 1968.

ಸ್ಕ್ರಾಫ್, ಎಚ್, ಎಂ. ಸ್ನೇಕ್ಸ್ ಆಸ್ ಪೆಟ್ರೋ, ಟಿ. ಎಫ್. ಎಚ್. ಪ್ರಬ್ಲಿಕೇಶನ್, ನ್ಯೂಜೆಸ್ಟ್, 1965.

ಸ್ಕ್ರಾಫ್ ಎಂ.ಎ., ಮೋನೋಗ್ರಾಫ್ ಆಫ್ ದ ಸಿ ಸ್ನೇಕ್ಸ್, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮ್ಯಾಡಿಯಂ (ಎನ್. ಎಚ್.), ಲಂಡನ್, 1926

ಸ್ಕ್ರಾಫ್, ಎಂ.ಎ. ಫಾನಾ ಆಫ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಸಂ.3 ಸರ್ವೆಂಟ್, ಸರ್ವೇ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ರಿಪ್ರೋ, ಡೇಹರಾಡೂನ್, 1961.

ಸ್ಪೀವಡ್, ಜಿ.ಡೆಬ್ಲ್ಯೂ, ಸ್ನೇಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಯುರೋಪ್, ಡೇವಿಡ್ ಅಂಡ್ ಚಾಲ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಗ್ರೇಟ್ ಬ್ರಿಟನ್, 1971.

ಸ್ಪಿಡ್‌ವರ್ಡ್, ಜಿ., ಸ್ನೇಕ್ಸ್ ಆಫ್ ದ ವಲ್ಸ್, ಪೌಲ್ ಹ್ಯಾಮಿಲನ್, ಲಂಡನ್, 1969.

ಟೇಲರ್, ಇ.ಎಚ್. ಸರ್ವೆಂಟ್ ಆಫ್ ಥ್ರೈಲ್‌ಎಂಡ್, ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಕನ್ನಾಸ್ ಬುಲೆಟಿನ್, 45, ನಂ.9, ಡೂನ್, 1965.

ಟೆರೆಂಟ್, ಎವ್. ಪಿ.ಪಿ., ಹರ್ಟೆಟ್‌ಮೋಲಜೆ, ಇಸ್ರೇಲ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಫಾರ್ ಸ್ಪೆಂಟಿಫಿಕ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಲೇಶನ್, ಜೆರುಸಲೇಮ್, 1965.

ಅಂಡರ್‌ವುಟ್, ಹೆ., ಎಕಾಂಟ್‌ಬ್ಲೂಶನ್ ಟು ದ ಕ್ಲಾಸಿಫಿಕೇಶನ್ ಆಫ್ ಸ್ನೇಕ್ಸ್, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮ್ಯಾಡಿಯಂ, (ಎನ್.ಎಚ್.), ಲಂಡನ್, 1967.

ವಿಸರ್, ಜಾನ್, ಪಾಯ್ಸನ್ಸ್ ಸ್ನೇಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಸದನ್ ಅಫ್‌ಕ್ರೆ, ಹೋವಡ್ ಟೆಮಿನ್, ಕೇಪ್‌ಟೋನ್, 1964.

ವಾಲ್, ಮೇಜರ್ ಎಫ್., ಪಾಯ್ಸನ್ಸ್ ಟೆರ್ಸಿಯಲ್ ಸ್ನೇಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಬಾಂಬ್ ನ್ಯಾಚರಲ್ ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್ ಸೆಲ್ಸ್‌ಟೀ, 1928.

ವಾಲ್ನರ್, ಎರ್.ಸಿ., ಬೆಯೊಗ್ರಾಫಿಕಲ್ ಅಂಡ್ ಆಲ್ಟ್ರಿಟ್ರಾಂಟಿನಲ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಬ್ಯೂಟರ್ ಆಫ್ ಅಂಥಿಬಿಯನ್ ಅಂಡ್ ರೆಪ್ರೇಟ್ ಇನ್ ದ ಹಿಮಾಲಯ್‌ನ್, ಭಾಗ 1-4, ಕೆಂಟ್‌ಲ್ ಸಂ.16, ನಂ.1, 2, 3, 4, 1975.

ವಿಕೀಕರ್, ಎರ್., ಬ್ರೆಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಎಚೆಸ್ ಕೆರ್ನಲ್‌ಟ್ರಾ, ಜಿ. ಬಾಂಬ್ ನ್ಯಾಚರಲ್ ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್ ಸೆಲ್ಸ್‌ಟೀ, 67(2), ಪ್ರಾಟ್ 335-37, 1970.

ವಿಕೀಕರ್, ಎರ್., ಟಿಟ್ ವೈಪರ್ ಬ್ರೆಕ್ಸ್ ಆಟ್ ಎ ಪೈತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಟೀ. ಎಸ್‌ಸ್‌ಟೀ. , ಜಿಡಿಪ್‌ಎಚ್‌ಎಸ್, 70(1), 1973.

ವೊರೆಲ್, ಎರ್ಕ್, ಡೇಂಜರ್ಸ್ ಸ್ನೇಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಅಸ್‌ಲಿಯ್ ಅಂಡ್ ನ್ಯಾಚರ್‌ನ್ ಎನ್‌ ಅಂಗಸ್ ಅಂಡ್ ರಾಬರ್ಟ್‌ಸನ್, ಸಿಡ್ನಿ, 1963.

ಪದಸೂಚಿ

ಅಂಡಮಾನ್ ಬೆಕ್ಕುಂಬಾಪ್ಪು - 46
 ಆಲೀವ್ ಬೆನ್ನೇಣು ನೀರುಹಾಪ್ಪು - 26
 ಆಹಾರ ಗಳಿಕೆ - 85
 ಇಂಡಿಯಗಳು - 82
 ಏರಡು ತಲೆಹಾಪ್ಪು - 12
 ಷಾಷಧಿಗಳು - 115
 ಒಂಟಿ ಕಣ್ಣು ಪೆಡೆಗುರುತನ ನಾಗರಹಾಪ್ಪು - 63
 ಕಂಚುಬೆನ್ನಿನ ಮರದಹಾಪ್ಪು - 37
 ಕಟ್ಟುಕಢ್ಣ, ನಂಬಿಕೆಗಳು - 103
 ಕಡಂಬಳ - 16
 ಕೆಂಪ್ಯು ದುರಳ ಪೆಟ್ಟುಪ್ಪು - 12
 ಕನ್ನಡಕದ ಪೆಡೆಗುರುತನ
 ನಾಗರಹಾಪ್ಪು - 61
 ಕಟ್ಟು ಪಲ್ಲುಗಳು - 25
 ಕಾಡೀಗ ಸರ್ವ್ - 65
 ಕೂಡುಪಕೆ - 88
 ಕೇರ ಹಾಪ್ಪು - 30
 ಕೆರ್ನ್ - 96
 ಕೊಕ್ಕೆ ಮುಖಿನ ಕಡಲಹಾಪ್ಪು - 69
 ಕೊಳಕು ದುಂಡಲ - 12
 ಗರಗಸ ಮರುಪೆಯ ಉದ್ದನೆಯ ಹಾಪ್ಪು - 74
 ಗರಗಸ ಮರುಪೆಯ ಮುಂಡಲ ಹಾಪ್ಪು - 74
 ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು - 115
 ಜಲನ - 92
 ಕೊಕ್ಕಳಿ ಬೆನ್ನೇಣು ನೀರುಹಾಪ್ಪು - 23
 ಕ್ರೀಂಕೆಟ್ ಹಾಪ್ಪು - 28
 ತೆಳುವಾದ ಪವಳದ ಹಾಪ್ಪು - 57
 ತೇಜೇಳದ ಹಾಪ್ಪು - 53
 ನಾಗದೇವಾಲಯ - 98
 ನಾಗರಹಾಪ್ಪು - 31, 59, 63
 ನಾಟಿ ಚೆಕೆತ್ತುಗಳು - 114
 ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ನೀರು ಹಾಪ್ಪು - 48
 ನೀರಣಾಗರ - 28
 ನೀರುಹಾಪ್ಪು - 19
 ಪಟ್ಟು ಕಡಂಬಳ - 55
 ಪಟ್ಟುಕುಕ್ಕೆ - 16
 ಪಟ್ಟಿ ಗಳಿರುವ ಶೀಫ್ರಗಾಮು ಸರ್ವ್ - 33
 ಪಟ್ಟು ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾಪ್ಪು - 19
 ಪರ್ಮಾಟೆಟ್ಸ್ ಕರಜ ಬಾಲದ ಹಾಪ್ಪು - 4
 ಪ್ರತಿ ದಿಷ್ಟದ ಲಸಿಕೆ - 113
 ಪ್ರಥಮ ಚೆಕೆತ್ತು - 108
 ಬಂಗಾಳದ ನಾಗರ - 63
 ಬೆದೆ - 88
 ಭಾರತದ ಲಿಲಾ ಪೆಟ್ಟುಪ್ಪು - 7
 ಭಾರತದ ಹಾಪ್ಪುಗಳ ಪಟ್ಟಿ 121
 ಬೆದಿರು ಮೆಳ್ಳಿ ಗುಳಿಮುಂಡಲ - 77
 ಮಂತ್ರ ಚೆಕೆತ್ತು - 114
 ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕು ಹಾಪ್ಪು - 12
 ಮಂಟಿನಾಗರ ಕಲ್ಲುಹಾಪ್ಪು - 74
 ಮೆಣ್ಣು ಪಲ್ಲು - 90
 ಲೀಗಾವಡ್ಡತೆ - 88
 ರಫ್ಲೆ ದುಂಡಲ ಹಾಪ್ಪು - 71
 ರಾಜಸರ್ವ್ - 35
 ರಾಜನಾಗ್ರಂಥಿ - 88
 ಮಿಷಿಕಾರಿ ಹಾಪ್ಪು - 51
 ತತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ - 93
 ಷಾಪ್ತರಿಯೂ - 96
 ಸಾವಾನ್ ಕಡಂಬಳ - 53

ಸಾಮಾನ್ಯ ತೋಳದ ಹಾವು - 14	ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಅಂಕಿ ಅಂಶ - 116
ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೆಕ್ಕು ಹಾವು - 45	ಹಾವು ಗುರುತಿಸುವ ವಿಧಾನ - 154
ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳ ಹೆಚ್ಚಾವು - 10	ಹಾವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ - 98
ಸಾಮಾನ್ಯ ಕುಳಿ ಹಾವು - 3	ಹಾವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಅಧ್ಯಯನ - 101
ಹಸಿರುಹಾವು - 43	ಹಾವು ಹೆಡಿಯುವವರು - 94
ಹಸಿರು ಬೆನ್ನೇಣು ಹಾವು - 21	ಹಾವುಗಳ ದೇಶೀಯ ಹಂಸರು - 148
ಹಾರುವ ಸರ್ವ - 40	ಹಾಂತಿನ ಕಡಿತ - 107
ಹಾವಾಡಿಗರು - 96	ಹಾಂತಿನ ಕಲ್ಲುಗಳು - 114

